

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

Samlet oversikt

Satsing på barn og ungdom

Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2007

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

Samlet oversikt

Satsing på barn og ungdom

Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2007

Forord

Regjeringen legger stor vekt på å skape gode og trygge oppvekstkår for barn og unge. Forholdene i hjem og nærmiljø er viktige for barn og unges trivsel, trygghet og utvikling. Alle barn og unge skal ha de samme rettigheter og muligheter til utvikling uavhengig av foreldres økonomi, etnisitet, utdanning og geografisk tilhørighet. Gjennom sosial læring, utdanning og medvirkning skal barn lære å få ansvar, vise omsorg, utvikle kritisk sans og selvtillit.

Barn og unges oppvekstvilkår fastsettes i stor grad ut fra kommunale beslutninger og prioriteringer og gjennom kvaliteten på og omfanget av kommunale tilbud og tjenester. Publikasjonen Satsing på barn og ungdom – regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2007 gir en oversikt over muligheter som kommunene kan benytte seg av i sitt arbeid med å bedre oppvekst- og levekårene til barn og ungdom.

Det er behov for en bedre samordning og samarbeid om innsatsen for barn og ungdom på lokalt nivå, så vel som på sentralt nivå. Frivillige organisasjoner deltar som viktige bidragsytere og supplement til offentlige tjenester og oppvekstmiljøet kan bli bedre dersom man får til et godt samspill mellom offentlige myndigheter, frivillige organisasjoner, foreldre og barn og ungdom.

For å stimulere det lokale barne- og ungdomsarbeidet utnevner Barne- og likestillingsdepartementet årlig

en barne- og ungdomskommune. Dette skal være en kommune der barn og ungdom har innflytelse og som har utmerket seg gjennom et langsiktig arbeid for å bedre oppvekstmiljøet. Alle landets kommuner inviteres til å søke om å motta utmerkelsen og en egen jury står for utvelgelsen. På barne- og ungdomskonferansen i oktober 2006 ble Vågå kåret til årets barne- og ungdomskommune. Vågå kommune presenterer seg i et vedlegg i denne publikasjonen. Vågå utmerker seg ved å ha en aktiv dialog med barn og ungdom på flere områder.

Barn og ungdom har synspunkter og interesser som ikke bare handler om egen hverdag og eget nærmiljø. Barn og ungdom kan bidra til en enda bedre barne- og ungdomspolitik i kommunene. Derfor sendes denne publikasjonen for første gang i år også til kommunale ungdomsråd slik at de kan bli enda bedre dialogpartnere med kommunale beslutningstakere.

Denne publikasjonen kan brukes som et redskap for å få til et tettere samarbeid og bedre samordning gjennom kjennskap til aktuelle tilskuddsordninger, satsningsområder, metoder og samarbeidsparter.

Lykke til med det lokale samarbeidet for og med barn og ungdom!

Karita Bekkemellem

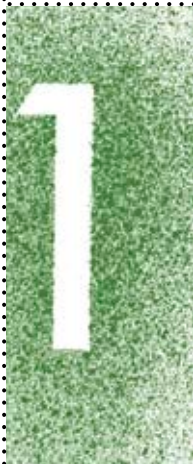
Forord	4
1 Kunnskap, rettigheter og innflytelse	9
1.1 Forskning og kunnskapsutvikling	10
1.2 Barn og unges rettigheter i samfunnet	11
FNs konvensjon om barnets rettigheter	11
Barneombudet	12
Menneskerettigheter i opplæringen	13
Barn og unges rettigheter i arbeidslivet	14
1.3 Styrke barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i samfunnet	15
Styrke barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i lokalsamfunnet.....	16
Medier, IKT og offentlig informasjon til barn og ungdom	18
Barn og unge som bevisste forbrukere	20
2 Familie og omsorg	23
2.1 Bedre økonomiske vilkår for barnefamiliene	24
Barnetrygd.....	24
Kontantstøtte.....	25
Foreldrepenger	25
Adopsjonsstøtte.....	27
Bostøtte til barnefamilier	27
2.2 Støtte i samliv og i omsorgs- og oppdragerrollen	28
Samlivstiltak og foreldreveiledning.....	29
Familievern	30
3 Barnehage og opplæring	33
3.1 Barnehager til flere og lavere foreldrebetaling	34
Tilskudd til ordinær barnehagedrift	34
Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage.....	36
Investeringsstilskudd og lån	36
Et mangfoldig barnehagetilbud	38
3.2 Grunnskole og videregående opplæring – grunnopplæringen	40
Kunnskapsløftet	41
Utdanningsdirektoratet.....	41
En tilpasset opplæring	42
IKT i norsk opplæring og utdanning	44
Tema- og fagspesifikke satsinger	44
3.3 Minoriteter i opplæringen	48
Språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning.....	48
Samiske barn og unges opplæringstilbud	50
3.4 Høyere utdanning, voksenopplæring og studiefinansiering	52
Høyere utdanning	52
Voksenopplæring	53
Studiefinansiering.....	53
Økonomisk trygghet til studenter som blir alvorlig syke	53

4 Kultur, idrett og aktivitet	55
4.1 Mangfoldig barne- og ungdomskultur	56
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner.....	57
Støtte til lokale aktiviteter.....	57
Kunst og kulturopplevelser.....	59
Flerkulturelle tiltak.....	64
Barn og ungdomsarbeid i Den norske kirke.....	67
Skolefritidsordninger.....	67
4.2 Idrett, friluftsliv, miljøengasjement og fysisk aktivitet	68
Idrett og fysisk aktivitet.....	69
Friluftsliv og miljøengasjement.....	72
5 Nærmiljø og inkludering	75
5.1 Et sosialt og inkluderende oppvekstmiljø	76
Satsinger rettet mot barn og ungdom i større byer.....	77
Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet.....	78
Skolemiljøarbeid.....	79
Manifest mot mobbing.....	82
5.2 Innsats mot rusmiddelproblemer	84
Opptappingsplan for rusfeltet.....	85
Informasjonstiltak.....	85
Rusmiddelforebyggende arbeid i opplæringen.....	85
Lokalt rusforebyggende arbeid.....	86
Tilskudd til frivillig rusmiddelforebyggende arbeid.....	87
De regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål/ tiltak i kommunene.....	87
Behandling og oppfølging av personer med rusmiddelproblemer.....	89
5.3 Innsats mot kriminalitet	90
Handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet.....	91
Tverretatlig samarbeid – SLT modellen.....	91
Konfliktråd.....	92
Samfunnsstraff.....	92
Ofre og pårørendes møte med straffesakskjeden.....	93
5.4 Innsats mot rasisme og diskriminering	94
Handlingsplan mot rasisme og diskriminering.....	95
Holdningsskapende arbeid i skolen mot rasisme og diskriminering.....	95
Styrket vern mot rasistiske ytringer.....	96
Likestillings- og diskrimineringsombudet.....	97
Tilskudd til lesbiske og homofile.....	97
6 Helse og sosiale forhold	99
6.1 Helsefremmende og forebyggende arbeid	100
Helsefremmende og forebyggende tiltak.....	101
Gode kost- og aktivitetsvaner for barn og ungdom.....	103
Trafikksikkerhet.....	105
Forebygging av uønsket svangerskap og abort.....	107

6.2 Innsats overfor utsatte barn, ungdom og familier	109
Statlig forvaltning av barnevernet.....	110
Innsats i barne- og ungdomsvernet.....	110
Effektivisering og målretting av tilsynet med barn og unge i barneverntiltak.....	111
Innsats mot barnefattigdom.....	116
Tiltak overfor barn av foreldre med rusmiddelproblemer og psykisk syke foreldre.....	119
Mindreårige asylsøkere og flyktningbarn.....	120
Individuelle planer for barn med behov for langvarige helse- og sosialtjenester.....	122
6.3 Arbeid mot vold overgrep og utnyttning av barn og unge	123
Handlingsplanen om vold i nære relasjoner (2004–2007).....	123
Arbeid mot vold, seksuelle overgrep og utnyttning av barn og unge.....	124
Tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.....	125
Tiltak mot menneskehandel.....	126
6.4 Styrking av psykisk helsearbeid	128
Kommunale tjenester.....	128
Flere og bedre spesialisthelsetjenester.....	129
Informasjonsarbeid om psykisk helse rettet mot barn og unge.....	129
Tiltak for kompetanseheving om psykisk helse.....	130
Innsats mot selvmord.....	130
6.5 Bedre forhold for barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne	131
Handlingsplan for universell utforming.....	132
Tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier.....	133
Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler.....	135
7 Etablering, bolig og arbeid	137
Se mulighetene og gjør noe med dem.....	138
Unge som målgruppe i distriktpolitikken.....	140
Boligetablering.....	142
Alle skal gis muligheter for å komme i arbeid.....	144
Arbeidsmarkedstiltak.....	145
8 Internasjonalt samarbeid, kontakt og bistand	147
8.1 Internasjonalt barne- og ungdomssamarbeid	149
Nordisk samarbeid.....	149
Europeisk samarbeid.....	149
Globalt samarbeid.....	154
Internasjonalt organisasjons- og solidaritetsarbeid.....	156
8.2 Utdanningssamarbeid	159
Nordisk utdanningssamarbeid.....	159
Europeisk utdanningssamarbeid.....	160
Annet internasjonalt utdanningssamarbeid.....	163
8.3 Bistand til barn i norsk utviklingssamarbeid	164
Bilateral bistand.....	168
Kortversjon av FNs konvensjon om barnets rettigheter	171
Årets barne- og ungdomskommune	174

Kunnskap, rettigheter og innflytelse

En god barne- og ungdomspolitik er basert på kunnskap om barn og unges utvikling, behov og interesser. Gjennom forskning frambringes kunnskap om hvordan samfunnsendringer påvirker barn og ungdoms oppvekst- og levekår. Å sikre et godt oppvekstmiljø handler om å utvikle fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som er i samsvar med vår kunnskap om barn og unge.

Barn har gjennom FNs konvensjon om barnets rettigheter rett til liv og helse, skolegang og utvikling, deltakelse og innflytelse og omsorg og beskyttelse. Regjeringen vil sikre og styrke barns rettigheter, og vil aktivt følge opp anbefalingene fra FNs ekspertkomité for barn som etterser at FNs konvensjon om barnets rettigheter følges opp.

Regjeringen vil legge til rette for at barn og unge i økende grad blir hørt i saker som angår dem. Barn og ungdom er selvstendige individer som skal behandles med respekt. Rettigheter gitt i FNs barnekonvensjon understreker deres rolle som medborgere i samfunnet. Barn og unges erfaringer og synspunkter må høres og legges til grunn for arbeidet innen barne- og ungdomspolitikken generelt. Å ta dialogen med barn og unge på alvor stiller nye og andre krav både til politikere og til fagfolk. Dette er et felt hvor det er nødvendig med både læring og utvikling.

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 3: Til barnets beste

Ved alle handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Staten skal sikre at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller beskyttelsen av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn.

1.1 Forskning og kunnskapsutvikling

For å sikre et godt arbeid på barne- og ungdomsområdet er det viktig med forskning og forskningsrelatert virksomhet. Forskning skal bidra til å framskaffe kunnskap om hvordan samfunnsendringer påvirker barn og ungdoms oppvekst- og levekår, og gi et sikrere grunnlag for politiske og faglige beslutninger. Både grunnforskning, oppdragsforskning og utviklingsarbeid er nødvendig for å ivareta behovene.

Betydningen av forskning som grunnlag for politikkutforming og offentlig forvaltning øker stadig. Det er derfor av betydning at de som har ansvar i forhold til barn og ungdoms oppvekstmiljø, enten det er på statlig, regionalt eller kommunalt nivå, får anledning til å nyttiggjøre seg forskningskunnskap i sitt arbeid. For at forskningen skal ha samfunnsmessig betydning må resultatene formidles til ansatte i praksisfeltet, utdanningssektoren, politikere, frivillige organisasjoner og andre brukere på en effektiv måte, og i et tilgjengelig språk.

Regjeringen ser det som viktig å ivareta og utvikle et langsiktig perspektiv på forskning om barn og ungdom.

En rekke departement og direktorat gir støtte til barne- og ungdomsforskning. Det gis støtte både til programvirksomheten innenfor Norges forskningsråd og direkte støtte til enkeltprosjekt, evalueringer og utviklingsarbeid i regi av en rekke ulike forskningsmiljø. Videre gis det støtte til utvikling av statistikk om barn og ungdom, som blant annet kommuner og fylker kan nyttiggjøre seg av i sitt arbeid.

Regjeringen vil også i 2007 stimulere til en bred anlagt barne- og ungdomsforskning, både gjennom forskningsbevilgninger og gjennom kontakt og dialog med forskningsmiljøene. Siktemålet er å få til en god barne- og ungdomsforskning, som kan legge grunnlag for utvikling av en enda bedre barne- og ungdomspolitik.

MER INFORMASJON

<http://www.forskningsradet.no>

<http://www.forskning.no>

<http://www.ssb.no/barnogunge>

1.2 Barn og unges rettigheter i samfunnet

FNs konvensjon om barnets rettigheter ble inkorporert i norsk lov med virkning fra 1. oktober 2003. Konvensjonen er føyd til listen av menneskerettighetskonvensjoner som etter menneskerettsloven skal gjelde som norsk lov. Regjeringen vil sikre og styrke barns rettigheter, og vil aktivt følge opp anbefalingene fra FNs ekspertkomité for barn, som etterser at FNs barnekonvensjon følges opp.

Regjeringen vil også sikre barns rettigheter gjennom barneombudsordningen, opplæring om menneskerettigheter i skolen, og likestilling mellom gutter og jenter på alle samfunnsområder.

FNs konvensjon om barnets rettigheter

FORMÅL

FNs barnekonvensjon er en internasjonal avtale som gir barn og unge under 18 år et særskilt menneskerettighetsvern. Konvensjonen inneholder følgende hovedprinsipper:

- Hensynet til barnets beste
- Barnets rett til medbestemmelse
- Prinsippet om ikke-diskriminering
- Barnets rett til liv og utvikling, som innebærer:
 - Rett til helsetilbud
 - Rett til sosial trygghet og tilstrekkelig levestandard
 - Rett til utdanning
 - Rett til hvile og fritid

Barnas menneskerettigheter – slik de er uttrykt i barnekonvensjonen – skal prege og gjennomsyre alle beslutninger og all offentlig virksomhet som berører barn og unge.

FNS BARNEKONVENSJON GJELDER SOM NORSK LOV

Barnekonvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989. Norge ratifiserte konvensjonen 8. januar 1991 og den trådte i kraft 7. februar 1991. I 2003 ble barnekonvensjonen inkorporert i norsk lov. Den ble da føyd til listen over menneskerettighetskonvensjoner som etter menneskerettsloven (lov 21. mai 1999 nr. 30) skal gjelde som norsk lov. Lovendringen trådte i kraft 1. oktober 2003.

To tilleggsprotokoller til barnekonvensjonen er vedtatt i FN og ratifisert av Norge: Tilleggsprotokoll om

barn i væpnet konflikt, vedtatt i mai 2000 og ratifisert av Norge i april 2003, og tilleggsprotokoll om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, vedtatt i mai 2000 og ratifisert av Norge i oktober 2001.

Barne- og likestillingsdepartementet har et koordineringsansvar for oppfølgingen av barnekonvensjonen, og samarbeider med berørte departementer om rapportering, informasjon, tiltak og enkeltprosjekter.

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 4: Statens ansvar

Det er statens ansvar å sette barnrettighetene ut i livet.

OM ARBEIDET MED FNS BARNEKONVENSJON I NORGE

Statene som har ratifisert barnekonvensjonen må rapportere til FNs barnekomité hvert femte år om sin oppfølging av konvensjonen. I mai 2005 ble norske myndigheter eksaminert av FNs barnekomité. Merknadene og anbefalingene er oversatt til norsk og distribuert til landets kommuner, statlige myndigheter, frivillige organisasjoner, høgskoler og universitet.

Det enkelte fagdepartement har ansvaret for å følge opp anbefalingene fra FNs barnekomité på sine ansvarsområder. Selv om det pågår arbeid med oppfølgingen på en lang rekke områder, finnes det fortsatt en del utfordringer for å sikre barns rettigheter i Norge.

Barne- og likestillingsdepartementet vil i 2007 utarbeide en samlet statusrapport over anbefalingene med en framdriftsplan for hvordan oppgaver som ennå ikke er løst skal følges opp.

Senter for menneskerettigheter, Universitetet i Oslo, har med finansiering fra Barne- og likestillingsdepartementet utarbeidet et informasjonshefte om barnekonvensjonen rettet mot kommunal virksomhet. Heftet "FNs barnekonvensjon – fra visjon til kommunal virkelighet" ble distribuert til kommuner, høyskoler og universitet, frivillige organisasjoner m.fl. i april 2005. For å styrke informasjonen om barnekonvensjonen, ble det og ved årsskiftet 2005/2006 produsert en ny plakat med kortversjonen av barnekonvensjonen.

MER INFORMASJON

- FNs barnekonvensjon – fra visjon til kommunal virkelighet, Q-1078 B
- Plakat med informasjon beregnet på barn og ungdom, Q-1095 B (bokmål), Q-1095 N (nynorsk) og Q-1095 S (samisk)
- Plakat produsert i 1993, Q-0938 A (arabisk), Q-0938 E (engelsk), Q-0938 SB (serbokroatisk), Q-0938 SP

- (spansk), Q-0938 U (urdu), Q-0938 V (vietnamesisk)
- Hefte med selve konvensjonsteksten og tilleggsprotokollene: Q-0648 B (bokmål), Q-0648 N (nynorsk), Q-0648 S (samisk)
- Norges første rapport til FN om barnekonvensjonen: Q-0827 B (bokmål), Q-0827 E (engelsk)
- Norges andre og tredje rapport, avsluttende merknader fra FNs komité for barns rettigheter til Norges tredje rapport og informasjon om FNs Spesialsesjon om barn, <http://bld.dep.no>
- www.unicef.no

ANDRE KONVENSJONER

Norge ratifiserte i 1980 International Labour Organisation, ILOs Minstealderkonvensjon (nr. 138) hvor den generelle aldersgrensen er satt til 15 år, men 18 år for spesielt farlig arbeid. Konvensjonen er innarbeidet i norsk rett.

Sommeren 1999 vedtok ILO en ny konvensjon om avskaffelse av de verste former for barnearbeid for barn under 18 år (nr. 182) som supplerer minstealderkonvensjonen.

Barneombudet

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET KAP. 850 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
8.302	8.266	9.590

FORMÅL

Barneombudet er et uavhengig, selvstendig og partipolitisk nøytralt organ, opprettet gjennom en egen lov (lov om barneombud av 6. mars 1981 nr. 5). Barneombudets hovedoppgave er å fremme barns interesser overfor det offentlige og private og følge med i utviklingen av barns oppvekstvilkår.

Barneombudet skal særlig:

- Ivareta barns interesser i forbindelse med planlegging og utredning på alle felter
- Følge med på at lovgivning som skal verne om barns interesser blir fulgt, og om norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter

- Foreslå tiltak som kan styrke barns rettssikkerhet
- Fremme forslag til tiltak som kan løse eller forebygge konflikter mellom barn og samfunn
- Følge med på om det gis tilstrekkelig informasjon til det offentlige og private om barns rettigheter, og tiltak barn har behov for

OM OMBUDET

Barneombudet er i barneombudsloven og i instruks gitt et bredt ansvar for å fremme barn og unges interesser og rettigheter innen alle samfunnsområder. Loven pålegger ombudet å følge med på om norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barns rettigheter. Ombudet skal også bidra til at hjelpetilbudet og det forebyggende arbeidet overfor utsatte barn og unge styrkes, og bidra til økt forståelse og kunnskap om barnebefolkningens rettigheter. Som talsperson for barn og unge søker barneombudet å omforme barn og unges erfaringer og kunnskap til politisk og praktisk handling. Gjennom høringer til Stortinget og

regjeringen, innspill til lovforslag og debatt blant fagfolk og opinion, ønsker ombudet å virkeliggjøre FNs barnekonvensjon. Barneombudet vil særlig fokusere på samfunnets ansvar i forhold til utsatte barn og unge, blant annet innenfor barnevernet, det kriminalitetsforebyggende arbeidet, utlendingsmyndighetenes arbeid, i skolesektoren og i helsesektoren. Barneombudet vil også bidra til å utvikle informasjon til og kommunikasjon med barn og unge, slik at deres medvirkning i samfunnet blir reell. Ombudet arbeider for en helhetlig og samordnet innsats for å bedre barn og unges oppvekstvilkår i kommunene, blant annet gjennom å bidra til at kunnskap om barn blir formidlet til alle som arbeider med barn.

I 2007 vil særlig fire hovedområder være sentrale i Barneombudets arbeid:

FNs barnekonvensjon som rettighetsdokument

- God helse for barn og unge
- Trygghet for barn og unge
- Medvirkning for barn og unge i samfunnet.
- Barneombudet vil dessuten i 2007 spesielt arbeide for å fremme rettighetene til samiske barn og unge.

MER INFORMASJON

<http://www.barneombudet.no>

Menneskerettigheter i opplæringen: Kunnskapsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 2: Ingen diskriminering

Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

Kunnskapsdepartementet vil sikre at opplæring om menneskerettigheter videreføres i de nye læreplanene. Inntil reformen i grunnopplæringen er gjennomført, er det nasjonale valgfaget, Menneskerettigheter, et tilbud kun i videregående opplæring.

Opplæring i menneskerettighetene er forankret i læreplanverkets generelle del som skisserer den verdimesige, kulturelle og kunnskapsmessige overbygningen for grunnskole og videregående opplæring (grunnopplæringen). Den generelle delen av læreplanverket er videreført i Kunnskapsløftet og det utvikles nye læreplaner for alle fag i grunnopplæringen.

MER INFORMASJON

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

Likestilling i barnehager

Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet vil oppsummere resultatene fra arbeidet med Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004–2007 og vurdere hvordan likestillingsarbeidet skal videreføres. Arbeidet med likestilling vil også inngå som en del av kompetansesatsingen i barnehagesektoren og i tiltaksplanen for å øke andelen førskolelærere.

MER INFORMASJON

- <http://www.mibnett.no>
- Temahefte om menn i barnehagen, om å rekruttere og beholde menn i barnehagen
- Temahefte om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen.

Likestilling i grunnskole videregående opplæring og høyere utdanning

Kunnskapsdepartementet

Grunnskolen, videregående opplæring, høyere utdanning og voksenopplæring skal praktisere og fremme likestilling og likeverd mellom kjønn og solidaritet på tvers av grupper og grenser. Målet er at både jenter og gutter får økt selvillit på det å være jente og gutt og opplever at de har like vilkår og muligheter. Organiseringen, arbeidsformene og innholdet i undervisningen skal derfor ivareta jenter og gutters læring like godt. De siste årene har det vært en stadig økende andel kvinner blant studentene. Prioriterte mål innen likestilling i opplæring og utdanning er å bedre kjønnsbalansen i yrkes- og utdanningsvalg, bedre kjønnsbalansen ved universitet og høyskoler ved at flere menn tar høyere utdanning og øke andelen kvinner i forskning.

Spesielle utfordringer er:

- å øke andelen kvinner på fagområder med få kvinner, særlig naturvitenskap og teknologi, samt yrker

innen industri og håndverk

- å øke andelen kvinner i faste vitenskapelige stillinger, også toppstillinger
- å øke andelen menn som tar lærerutdanning og utdanning innen helse- og omsorgssektoren

Kunnskapsdepartementet vil våren 2007 legge fram en strategi for likestilling som skal gjelde fra 2007 til 2011. Hovedtemaene i strategien vil være:

- å sikre likestilt undervisning og læringsmiljø slik at verken gutter eller jenter diskrimineres eller får dårlig tilpasset undervisning
- å fremme mindre tradisjonelle fag- og yrkesvalg blant jenter og gutter
- å sikre bedre kjønnsbalanse blant ansatte i barnehage og skole

MER INFORMASJON

- Kjøkk og pen, en veileder i arbeid med likestilling i grunnskole, videregående opplæring og voksenopplæring (<http://skolenettet.no>)
- Ungdom, film og kjønn – en håndbok for lærere om likestilling (<http://udir.no>)

Barn og unges rettigheter i arbeidslivet: Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 32: Barnearbeid

Barnet har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- eller utviklingsmulighetene.

Arbeidsmiljøloven har et eget kapittel om arbeid utført av barn og ungdom som sammen med egen forskrift gir regler om vern av unge personer på arbeidsplassen. Hovedregelen etter loven er at barnearbeid er forbudt. Under forutsetning av at arbeidet ikke påvirker barnets sikkerhet, helse eller utvikling på en uheldig måte og ikke går utover skolegang, kan barn som har fylt 13 år likevel utføre lett arbeid. Barn som har fylt 14 år og fortsatt er skolepliktige nyttes til arbeid som ledd i barnets skolegang eller i praktisk yrkesorientering. Barn som er 15 år eller skolepliktige kan utføre kulturelt, kunstnerisk, sportslig eller reklamemessig arbeid.

Foreldrenes samtykke må imidlertid innhentes før barn under 15 år eller barn i skolepliktig alder settes til arbeid.

Reglene om arbeid utført av barn og ungdom skal sikre at unge mennesker vernes mot økonomisk utnyttning og mot ethvert arbeid som kan skade deres sikkerhet, helse eller fysiske, psykiske, moralske eller sosiale utvikling, eller kan ha uheldig innvirkning på deres utdanning. Det er derfor egne regler for blant annet arbeidstid, nattarbeid, hvilepauser og fritid, risikovurdering og farlig arbeid. Bestemmelsene om arbeid av barn og ungdom håndheves av Arbeidstilsynet.

MER INFORMASJON

- Forskrift om arbeid av barn og ungdom (30. april 1998 nr 551)
- <http://www.arbeidstilsynet.no>
- <http://www.hmsetatene.no>
- svartjenesten@arbeidstilsynet.dep.no
- LOs sommerpatrulje: sommerpatruljen@lo.no, eller sms kodeord SP til 2030

1.3 Styrke barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i samfunnet

Barn og ungdom må få stadig større muligheter til medvirkning og innflytelse i utforming og gjennomføring av barne- og ungdomspolitikken. Barn og unge er en ressurs og deres kunnskaper og synspunkter kan gi viktige bidrag. Dette gjelder på alle forvaltningsnivåer.

Det er et mål å øke antallet kommuner med bred medvirkning fra barn og ungdom. Barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i plan- og beslutningsprosesser må bli så godt innarbeidet at dette blir en naturlig del av det ordinære arbeidet overfor barn og ungdom i kommunene.

Barnas kommunestyre, etablering av ungdomsråd og ungdommens fylkesting og andre tiltak som involverer barn og ungdom i lokalpolitiske prosesser viser at det satses på medvirkning fra barn og ungdom i mange kommuner. Det må imidlertid skje mer i kommunene for at barn og ungdom skal få oppleve at de blir hørt og gitt innflytelse i sitt hverdagsliv. Barn og ungdom må få tid og rom for deltakelse og innflytelse på egne premisser og gjennom deltakelse i demokratiske prosesser få være med å påvirke samfunnsutviklingen, i enda større grad enn de gjør i dag.

Styrke barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i lokalsamfunnet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 12: Å si sin mening og bli hørt

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

Kommunal planlegging for og med barn og ungdom

Miljøverndepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet

FORMÅL

For å styrke barn og unges interesser i planleggingen ble det gitt Rikspolitiske retningslinjer ved kongelig resolusjon 1. september 1989. Bestemmelsene i Plan- og bygningsloven pålegger kommunestyret plikt til å utpeke en barnerepresentant.

OM RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR BARN OG UNGE

De rikspolitiske retningslinjene stiller en rekke krav til den kommunale planprosessen. Kommunen skal organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn og unge som berørt part kommer fram, og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta. Kommunene skal også foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet.

De rikspolitiske retningslinjene for å styrke barn og unges interesser i planleggingen skal gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling. Retningslinjene skal videre gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn.

I 2006 ble NIBRs evaluering av retningslinjene ferdigstilt. De konkluderer med at rikspolitiske retningslinjer for barn og unge både har bidratt til å synliggjøre og å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Retningslinjene har også hatt en betydelig effekt på kommunenes arbeid med barn og unges interesser

i planlegging og byggesaksbehandling. Evalueringen sier at retningslinjene imidlertid kunne vært klarere som grunnlag for konflikthåndtering særlig i pressområder, og mange kommuner kunne vært bedre til å organisere medvirkningsprosesser for barn og unge.

Miljøverndepartementet vil følge opp evalueringen ved å tydeliggjøre statens politikk for barn og unges interesser i planlegging blant annet gjennom den nye plan- og bygningsloven, veiledningsmateriell og i rundskriv.

OM BARNEREPRESENTANTORDNINGEN

Ordningen med barnerepresentant er hjemlet i plan- og bygningsloven § 9-1: «Kommunestyret skal peke ut en etatssjef eller annen tjenestemann som skal ha særlig ansvar for å ivareta barns interesser når det faste planutvalget etter denne paragraf utarbeider og behandler forslag til planer». Det er fortsatt behov for å stimulere og styrke mulighetene for kontakt mellom fylkeskommuner, fylkesmenn og barnerepresentantene. Kontakten skjer blant annet gjennom fylkesledets samlinger for barnerepresentanter i de respektive fylkene.

En ny opplæringspakke til bruk i veiledningsøyemed for fylkesveilederne, vil bli utprøvd i 2007. Det vil også i 2007 bli arrangert nasjonal nettverksamling for fylkesveiledere der de kan utveksle erfaringer og kunnskap. Barnerepresentantene i større byer og tettsteder har særlig behov for veiledning og oppfølging. Regjeringen vil bidra til at den årlige samlingen for disse arrangeres også i 2007.

MER INFORMASJON

- Rundskriv T-4/98 – Barn og planlegging
- Veiledere i kommunal arealplanlegging (T-1225)
- Regulerings- og bebyggelsesplaner (T-1226)
- Barn og ungdoms rettigheter og om barnerepresentanten (<http://www.dirnat.no/bu/>)
- Rundskriv T-2/98, utgitt av Miljøverndepartementet
- <http://www.miljolare.no>

Samarbeidspartnere: Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 13: Få og gi informasjon

Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av alle slag og på alle måter.

Informasjon og erfaringsformidling

Barne- og likestillingsdepartementet

Det er store forskjeller mellom kommunene mht. hvor stor innflytelse barn og ungdom har og hvilke saker de får anledning til å uttale seg om. I 2006 ble det utarbeidet et rundskriv med informasjon og veiledning for arbeidet i kommunene og en håndbok for ungdomsråd. Hvorvidt arbeidet vil bli vellykket, er avhengig av faktorer som: klare retningslinjer/mandat for arbeidet, kontakt og oppbakking fra administrasjon og politikere i kommunen, egne ressurser til disposisjon, reell innflytelse i enkelte saker, klare rutiner på tilbakemeldinger, kontakt med resten av ungdomsmiljøet og informasjon om hva som foregår i kommunen.

Barne- og likestillingsdepartementet vil fortsette sin informasjonsvirksomhet overfor kommunene. Det vil i 2007 bli utgitt en ny eksempelsamling om arbeidet med deltakelse og innflytelse på ulike arenaer for å inspirere til større og bredere satsing og bruk av ulike verktøy for dialog med barn og ungdom. Departementet vil bidra til idé- og erfaringsutveksling blant annet gjennom kåring av "Årets barne- og ungdomskommune" og ved at temaet drøftes på konferanser. Det vil bli stimulert til erfaringsutveksling gjennom regionale og lokale nettverk og til bruk av et nytt nettsted for ungdomsråd.

MER INFORMASJON

- <http://bld.dep.no>
- <http://www.ung.no>
- <http://ung-makt.no>
- Mer innflytelse til barn og ungdom – eksempler fra arbeidet i kommuner og fylker, Q-0302
- Deltakelse og innflytelse fra barn og ungdom – informasjon og veiledning for arbeidet i kommunene, rundskriv Q-27/2006 B
- Håndbok for ungdomsråd, Q-1122

Samarbeidspartnere: Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet

Deltakelse og innflytelse i skole og opplæring

Kunnskapsdepartementet

Elever i grunnskolen og i videregående opplæring skal i følge læreplanene få opplæring i elevdemokrati ved å ha innflytelse på og medvirkning i opplæringen samtidig som de lærer om demokrati og viktige samfunnsspørsmål. Dette legger grunnlag for elevenes engasjement, deltakelse og innflytelse i samfunnet. Elever og lærlingers medvirkning i skolen er lovfestet i opplæringsloven § 11-2.

Prinsipper for opplæringen omfatter Læringsplakaten, den er en del av lærerplanverket for Kunnskapsløftet. Læringsplakaten pålegger alle skoler og øvrige opplæringssteder at skolen og lærebedriften skal "legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid".

MER INFORMASJON

- <http://www.utdanningsdirektoratet.no>
- <http://www.ils.uio.no>
- <http://www.elevinspektorene.no>
- <http://skoleporten.no>
- <http://skolenettet.no>
- <http://www.vilbli.no>

Ungdom og lokaldemokrati

Kommunal- og regionaldepartementet

Det oppfattes som et problem at barn og ungdom i for liten grad slipper til i lokalpolitikken. Det kan hevdes at barn, og den del av ungdommen som ikke har stemmerett, ikke får adgang til kommunens politiske organer eller kan påvirke sammensetningen av dem. Dette kan bety at barn og unges interesser ikke blir godt nok ivarettatt av kommunene. Derfor har mange kommuner også satt i verk tiltak for å trekke barn og unge med i beslutningsprosesser. Opprettelse av barnas kommunestyre og ungdomsråd har vært populære tiltak. Men det kan fortsatt stilles spørsmål ved om disse tiltakene er effektive nok i alle kommunene og om det bør utvikles andre former for arenaer, som gjør at barn og unge trekkes med. Lokaldemokratikommisjonen ser på deltakelse blant

unge som en spesiell utfordring. Kommisjonen vil ha en sterkere grad av formalisering av ungdomsrådene i de kommunene som tar de i bruk. Den påpeker også at lovverket ikke hindrer kommunene i å velge inn ungdom under 18 år som medlemmer av kommunale nemnder og utvalg. Kommuner og skoler i samarbeid må få et større ansvar for demokratiopplæring for barn og unge. Kommisjonen viser også til at innbyggerinitiativ som en viktig kanal også for de unge. Regjeringen vil legge fram en Stortingsmelding hvor kommisjonens forslag vil vurderes.

Tilskudd til de politiske partienes ungdomsorganisasjoner

FORNYINGS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET KAP. 1530, POST 75.

Tilskudd til partienes fylkesorg. (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
*	2 817	16 344

* Posten ble opprettet i 2006

FORNYINGS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET KAP. 1530, POST 76.

Tilskudd til de politiske partienes sentrale ungdomsorg. (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
5 629	5 882	6 106

Bevilgningen til de politiske partienes ungdomsorganisasjoner gis fra 2007 til de organisasjoner hvor morpartiet er et registrert politisk parti. Støtten gis som en fast sats per stemme.

Medier, IKT og offentlig informasjon til barn og ungdom

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 17: Massemedia

Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal oppmuntre massemedia og forleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap, sosiale ferdigheter og velvære, til å lage eget barne-stoff, også for minoritetsbarn. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon.

Informasjon er kilde til kunnskap, innflytelse og deltakelse

Tilgang på pålitelig informasjon er viktig for å kunne delta og øve innflytelse i samfunnet. Informasjonsmengden er stor. Barn og unge må utvikle kritisk sans og informasjons-, og kommunikasjonskompetanse. Teknologien gir offentlige myndigheter bedre muligheter enn noen gang til å nå frem med informasjon og tilrettelegge for kommunikasjon med barn og unge.

Nesten alle barn og unge har tilgang til pc og mobiltelefon. Men barn og unge har ulike forutsetninger for å ta i bruk og benytte de mulighetene utviklingen gir. Forskning viser at ulike grupper bruker teknologien ulikt og i varierende grad. Kjønn er en viktig skillelinje, alder og etnisk bakgrunn definerer også bruken til en viss grad.

Først og fremst representerer medieutviklingen muligheter, men også utfordringer som det er riktig og viktig at voksensamfunnet tar grep om. Mediene er viktige for barn og unges sosialisering, identitetsutvikling og framtidsorientering. Barn og unge skal sikres tilgang til gode medietilbud, deres behov for informasjon og ytringsmuligheter skal ivaretas og de skal beskyttes mot skadelig medieinnhold.

Ung.no

Barne- og likestillingsdepartementet

Barn og unge skal sikres informasjon og gis gode muligheter for kommunikasjon om rettigheter, muligheter og plikter. Nettstedet www.ung.no, som Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har

ansvaret for, står sentralt i regjeringens helhetlige informasjonsarbeid rettet mot barn og unge. Ung.no vil i 2007 bli videreutviklet. Bufdir vil samarbeide med aktuelle instanser om videreutvikling av offentlig informasjonsarbeid rettet mot barn og unge.

MER INFORMASJON

<http://www.ung.no>

Tiltaksplan – Barn, unge og Internett

Barne- og likestillingsdepartementet

Barne- og likestillingsdepartementet vil i samarbeid med berørte departement videreutvikle arbeidet med å gi barn, ungdom og foreldre opplysning og veiledning om trygg bruk av nye medier og ny teknologi gjennom oppfølging og oppdatering av tiltaksplanen Barn, unge og Internett. Nettstedet www.saftonline.no vil bli videreutviklet for å sikre faglig oppdatert informasjon, opplæringsressurser og veiledning om trygg og nyttig bruk av Internett og andre nye medier.

MER INFORMASJON

<http://www.saftonline.no>

<http://www.saftonline.org>

<http://bld.dep.no>

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Kultur- og kirke departementet, Kunnskapsdepartementet, Justisdepartementet, Samferdselsdepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Medietilsynet

Opplæring i sikker bruk av Internett i skolen

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratets satsing på sikker bruk av Internett for barn er lagt til nettstedene Lov og vett, på Skolenettet.no og på Skolenettets IKT-sider. Det er gjennom nasjonale satsinger og EU-prosjektet dot.SAFE utviklet netttjenester, hefter, informasjonsbrosjyrer, plakater og veiledninger, som er sendt ut til alle landets skoler. Disse er tilgjengelig på skolenettet.no. Utdanningsdirektoratet har også samarbeidet med Statens medietilsyn og prosjektet SAFT (Safety, Awareness, Facts and Tools). Kunnskapsløftet forutsetter grunnleggende digitale ferdigheter. Kildekritikk og kritisk bruk av nettet er viktige elementer i de nye læreplanene. Utdanningsdirektoratet har nært samarbeid med Datatilsynet i forhold til barn og unges personvern.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no>

<http://www.saftonline.no>

Barn og unge som bevisste forbrukere: Barne- og likestillingsdepartementet

FORMÅL

Barn og unge vokser opp i et forbrukersamfunn der kommersielle innslag er sterkt integrert i barne- og ungdomskulturen. De unge ses som en attraktiv målgruppe for reklame og de utsettes for stadig mer påvirkning. Siden barn og unge er storforbrukere av IKT-tjenester, vet annonsører at de kan nå direkte gjennom de elektroniske mediene. Barne- og likestillingsdepartementet ønsker å følge utviklingen og rette inn tiltak på dette området. Det legges særlig vekt på samarbeid med bransjeaktører og tiltak som kan ruste barn og unge i deres bruk av ulike medier

Barne- og likestillingsdepartementet viderefører samarbeidet med Forbrukerombudet. Viktige temaer for oppfølging er:

- svindel mot barn og unge
- chat/sms på tv som er knyttet til spill og gevinster
- kontroll av innholdstjenester (som f. eks. ringetoner, spill, bilder)
- dialog med næringslivets og andre aktørers praksis overfor barn og unge

Det er behov for informasjon og bevisstgjøring slik at de unge tidlig lærer å bli kritiske forbrukere. Også mange foreldre trenger å bli bevisst det kommersielle trykket som barna møter i hverdagen. Det er blant annet utviklet et diskusjonsopplegg for foreldremøter, "Foreldrepraten", som har som mål å skape diskusjon og refleksjon om barn og unges forbruk, reklame og mediebruk. Dette ble distribuert til foreldreutvalg i skoleåret 2005/2006. Regjeringa la i oktober 2006 fram et forslag om forbud mot reklame i skolen som del opplæringsloven. Saken er til høring med frist 10. januar 2007.

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>
www.forbrukerombudet.no
www.foreldrepraten.no

Undervisning i forbrukeremner

Kunnskapsdepartementet

FORMÅL

I læreplanverket for grunnskoleopplæringen er det et mål om at elevene skal tilegne seg kunnskap og ferdigheter slik at de kan opptre som bevisste og selvstendige forbrukere. Opplæringen skal omhandle generelle rettigheter og forpliktelser man har som forbruker, hvordan man henter inn og vurderer informasjon – herunder reklame, og hvordan holde oversikt over sin personlige økonomi.

OM OPPLÆRINGEN

Undervisning i forbrukeremner skal gi elevene kompetanse og bidra til å danne holdninger, slik at elevene rustes til å møte hverdagen som forbrukere. Ressurser og forbruk er viktige emner innenfor opplæring for en bærekraftig utvikling. Opplæringen i dette emnet skal bidra til økt bevissthet om at forbruksmønster påvirker bruk av jordas naturressurser. Utdanningsdirektoratet har laget veiledninger for skolene for opplæring til et solidarisk og klokt forbruksmønster. Barne- og likestillingsdepartementet samarbeider med utdanningssektoren for å styrke forbrukeremnene i undervisningen både i grunnskolen og videregående opplæring. Innsatsen i 2006 vil rettes inn mot:

- å gi innspill til oppfølging av forbrukeremner i læreplanverket for Kunnskapsløftet
- å oppdatere undervisningsmateriale om forbrukerrettigheter og -plikter, personlig økonomi, reklame, digital forbrukerkompetanse og bærekraftig forbruk
- å formidle informasjon til skolene
- å bidra i etter- og videreutdanningen av lærerhøgskolestudenter i forbrukeremner
- nasjonalt og internasjonalt samarbeid i tilknytning til FNs tiår for undervisning om bærekraftig forbruk (2005–2014). Samarbeidet er knyttet til undervisningsprosjektet Consumer Citizenship Network under EUs Socratesprogram og UNEPs prosjekt YouthXChange
- formidle informasjon og veiledning ved bruk av området forbruk, ressurser og fordeling

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no>

<http://forbrukerportalen.no>

<http://miljolare.no>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet og Barne- og likestillingsdepartementet

FNs tiår for opplæring for bærekraftig utvikling 2005–2014

Kunnskapsdepartementet

FNs generalforsamling har proklamert 2005–2014 til FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling. UNESCO har fått i oppdrag å koordinere tiåret.

Bærekraftig utvikling defineres som «en utvikling som tilfredsstillter dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine». Målet med FNs tiår er å forsterke individenes og samfunnets kapasitet til å vurdere og foreta valg til fordel for en bærekraftig utvikling. Perspektivet

bærekraftig utvikling er tverrfaglig og inkluderer både naturmiljø, sosialt miljø og kulturelt miljø. Fokus rettes ofte mot bruken av naturressurser og viktigheten av fornybarhet (bærekraft). UNESCO understreker at mange tema gir bærekraftig utvikling et innhold, blant annet kampen mot fattigdom, demokrati, menneskerettigheter, fred, miljøvern, forvaltning av naturressurser, produksjons- og konsumpsjonsmønstre, likestilling og kulturelt mangfold.

Nettverk for Miljølære er et nettbasert verktøy for en prosjektbasert opplæring for bærekraftig utvikling. I forbindelse med åpningen av FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling 2005–2014, ble Nettverk for miljølære relansert i mars 2005 med flere nye tema, som forbruk, ressurser og fordeling, demokrati og deltakelse m.m.

MER INFORMASJON

<http://www.unesco.no>

<http://www.miljolare.no>

Samarbeidspartner: Utdanningsdirektoratet

Familie og omsorg

2

En viktig oppgave for regjeringen er å legge til rette for en trygg økonomisk og sosial situasjon for barn, ungdom og deres familier. En politikk som satser på å styrke familiens omsorgsfunksjon vil også bidra til å gjøre storsamfunnet bedre å leve i, og vil medvirke til å sikre den oppvoksende generasjon et trygt oppvekstmiljø. Økonomisk handlefrihet og mulighet for både mor og far til å tilpasse sin tid til barnas behov er en forutsetning for gode oppvekstvilkår.

Foreldre må få støtte til å bli gode omsorgspersoner. Regjeringen vil styrke barnevernet gjennom å bedre kompetansen til de ansatte i tjenesten og utvikle det tverretatlige samarbeidet mellom barnevernet og andre tjenestetilbud, med skole, barnehage og nærmiljø. Ingen barn bør være ofre for omsorgssvikt, vold eller mobbing uten at noen griper inn.

Regjeringen vil videreføre og utvikle de gode permisjonsordningene som gjelder i barnas første leveår. Barne-trygden er den viktigste statlige overføringsordningen som omfatter alle familier med barn.

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 27: Levestandard

Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de levestandarder som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.

2.1 Bedre økonomiske vilkår for barnefamiliene

Regjeringen ønsker å skape gode materielle vilkår for barnefamiliene slik at omsorgen for barn og unge kan ivaretas på best mulig måte. Barnetrygden skal fortsatt være den viktigste kontantytelsen til familier med barn. Gode permisjonsordninger sikrer god kontakt mellom barn og foreldre i barnets første leveår og gjør det mulig for foreldrene å beholde tilknytning til arbeidslivet. Regjeringen vil ut stortingsperioden beholde en begrenset kontantstøtteordning.

Barnetrygd

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 26: Sosialtjenester

Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover

FORMÅL

Barnetrygd er en kontantoverføring som skal bidra til å dekke utgifter til forsørgelse av barn.

OM STØNADSORDNINGEN

Barnetrygd ytes for alle barn under 18 år som er bosatt i Norge. Trygden forvaltes av Arbeids- og velferdsdirektoratet og utbetales via det lokale NAV kontor. Barn som skal oppholde seg i landet i kortere tid enn ett år, får ikke barnetrygd. Barn som midlertidig oppholder seg i utlandet lengre enn seks måneder, skal etter hovedregelen ikke få barnetrygd. Når både barnet og den barnet bor fast hos, er medlemmer av folketrygden under utenlandsoppholdet, kan det likevel foreligge rett til barnetrygd.

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET
KAP. 845, POST 70 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
14 303 513	14 290 000	14 351 300

Den som har barnet boende fast hos seg, har rett til barnetrygd. Dersom foreldrene ikke bor sammen og skriftlig har avtalt delt bosted, kan hver av foreldrene få rett til 50 prosent av barnetrygden. Dersom barnet ikke bor sammen med sine foreldre, vil annen omsorgsperson eller barneverninstusjon som har barnet boende fast hos seg, ha rett til barnetrygd. Det foreligger rett til barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske barnetall når foreldre er ugift, skilt eller separert og ikke bor sammen i en felles husholdning. Det kan også i visse andre tilfeller gis utvidet barnetrygd.

Satsen fra 1. januar 2007 er 11 640 kroner per barn per år. Det utbetales et småbarnstillegg til enslige forsørgere som har barn i alderen 0–3 år og som fyller vilkårene for rett til utvidet barnetrygd og full overgangsstonad etter folketrygdloven. Tillegget utgjør 7 920 kroner per år. Det gis ett tillegg per enslig forsørger. Familier i Finnmark og Nord-Troms får i 2007 et tillegg i barnetrygden på 3 840 kroner per barn per år. Fra 1. januar 2007 får familier på Svalbard, med rett til barnetrygd, et tilsvarende tillegg.

Kontantstøtte

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET KAP. 844, POST 70 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
2 942 727	2 407 000	1 993 000

Kontantstøtte utbetales i opptil 23 måneder og gis for ett- og toåringer. For adoptivbarn er aldersgrensen satt til før barnet begynner på skolen. Kontantstøtte gis til familier som ikke eller bare delvis gjør bruk av barnehageplass med offentlig driftstilskudd. De som har en deltids plass i barnehage kan få redusert kontantstøtte.

Fra 1. januar 2007 gjelder følgende satser

AVTALT OPPHOLDSTID I BARNEHAGE	KONTANTSTØTTE AV FULL YTELSE (%)	UTBETALING
Ikke bruk av barnehage	100	3 303 kr per barn per måned
Til og med 8 timer per uke	80	2 642 kr per barn per måned
9–16 timer per uke	60	1 982 kr per barn per måned
17–24 timer per uke	40	1 321 kr per barn per måned
25–32 timer per uke	20	661 kr per barn per måned
33 timer eller mer per uke gir ikke rett til kontantstøtte		

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>

Foreldrepenger

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET, KAP. 2530 (i 1000 kroner):

Post	Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
70 Foreldrepenger ved fødsel	9 091 383	9 660 000	10 145 000
71 Engangsstønad ved fødsel og adopsjon	427 850	435 000	420 875
72 Feriepenger av foreldrepenger	261 884	270 000	290 000
73 Foreldrepenger ved adopsjon	128 351	140 000	135 000

FORMÅL

Formålet med ordningen er å sikre inntekt for foreldre i forbindelse med fødsel og ved adopsjon av barn under 15 år. Foreldrepenger reguleres i folketrygdloven.

OM STØNADSORDNINGEN

For å ha rett til foreldrepenger må man ha vært yrkesaktiv med pensjonsgivende inntekt i minst seks av de siste ti månedene før stønadsperioden tar til. Foreldrepengene beregnes på grunnlag av egen inntekt, men er begrenset oppad til en årsinntekt som svarer til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp (377 352 kroner fra 1. mai 2006). For barn født fra og med 1. juli 2006, er stønadsperioden 44 uker med 100 prosent inntektskompensasjon eller 54 uker med 80 prosent. For barn født før 1. juli 2006 er stønadsperioden henholdsvis 43 eller 53 uker.

Ved adopsjon fra og med 1. juli 2006, er stønadsperioden 41 uker med 100 prosent inntektskompensasjon eller 51 uker med 80 prosent inntektskompensasjon.

Ved adopsjon før 1. juli 2006 er stønadsperioden henholdsvis 40 eller 50 uker.

Foreldre har anledning til å dele stønadsperioden såfremt begge har opptjent rett til foreldrepenger. Fedrekvoten er forbeholdt far. Dersom faren ikke bruker kvoten, mister familien som hovedregel retten til disse ukene. Fedrekvoten er fem uker for barn født før 1. juli 2006, og seks uker for barn født fra og med denne datoen. Far kan for øvrig motta foreldrepenger i situasjoner der mor etter fødselen eller adopsjonen går ut i arbeid, tar offentlig godkjent utdanning, eller er for syk til å ta seg av barnet.

ENGANGSSTØNAD VED FØDSEL OG ADOPSJON

Kvinner som ikke fyller vilkåret om yrkesaktivitet (jf. post 70) får en engangsstønad ved fødsel eller adopsjon. Stønaden utgjør 33 584 kroner i 2007.

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>

Adopsjonsstøtte

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET
KAP. 852, POST 70 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
17 760	26 456	26 456

FORMÅL

Adopsjon av barn fra utlandet medfører store kostnader for familien. Formålet med tilskuddsordningen er å motvirke en skjev sosial fordeling av adopsjoner knyttet til foreldrenes økonomi.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Adoptivforeldrene må på forhånd ha innhentet norske myndigheters samtykke til adopsjon fra utlandet. Adopsjonen må enten være gjennomført i Norge, eller den må være gjennomført i utlandet og registrert i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets (Bufdir) register. Som vilkår for ytelsen stilles det videre krav

om at adoptivforeldrene faktisk var bosatt i Norge da de fikk barnet i sin omsorg og da adopsjonen ble gjennomført eller registrert her i landet. I 2007 utgjør tilskuddet 38 320 kroner per barn. Tilskuddsordningen forvaltes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet etter retningslinjer om tildeling av engangsstøtte ved adopsjon av barn fra utlandet.

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>

<http://www.bufetat.no>

Bostøtte til barnefamilier

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET,
KAP. 580, POST 70 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
2 053 960	2 232 600	2 286 500

FORMÅL

Bostøtten skal bidra til at husstander med svak økonomi skal kunne skaffe seg en hensiktsmessig, nøktern eier- eller leiebolig og ha mulighet til å bli boende der.

OM ORDNINGEN

For å motta bostøtte må det i husholdningen enten være barn under 18 år, personer over 65 år, personer som har støtte eller pensjon gjennom folketrygden, eller personer som mottar sosialhjelp over en lengre periode. Deltakere i introduksjonsprogram for nylig ankomne innvandrere kan også søke om bostøtte.

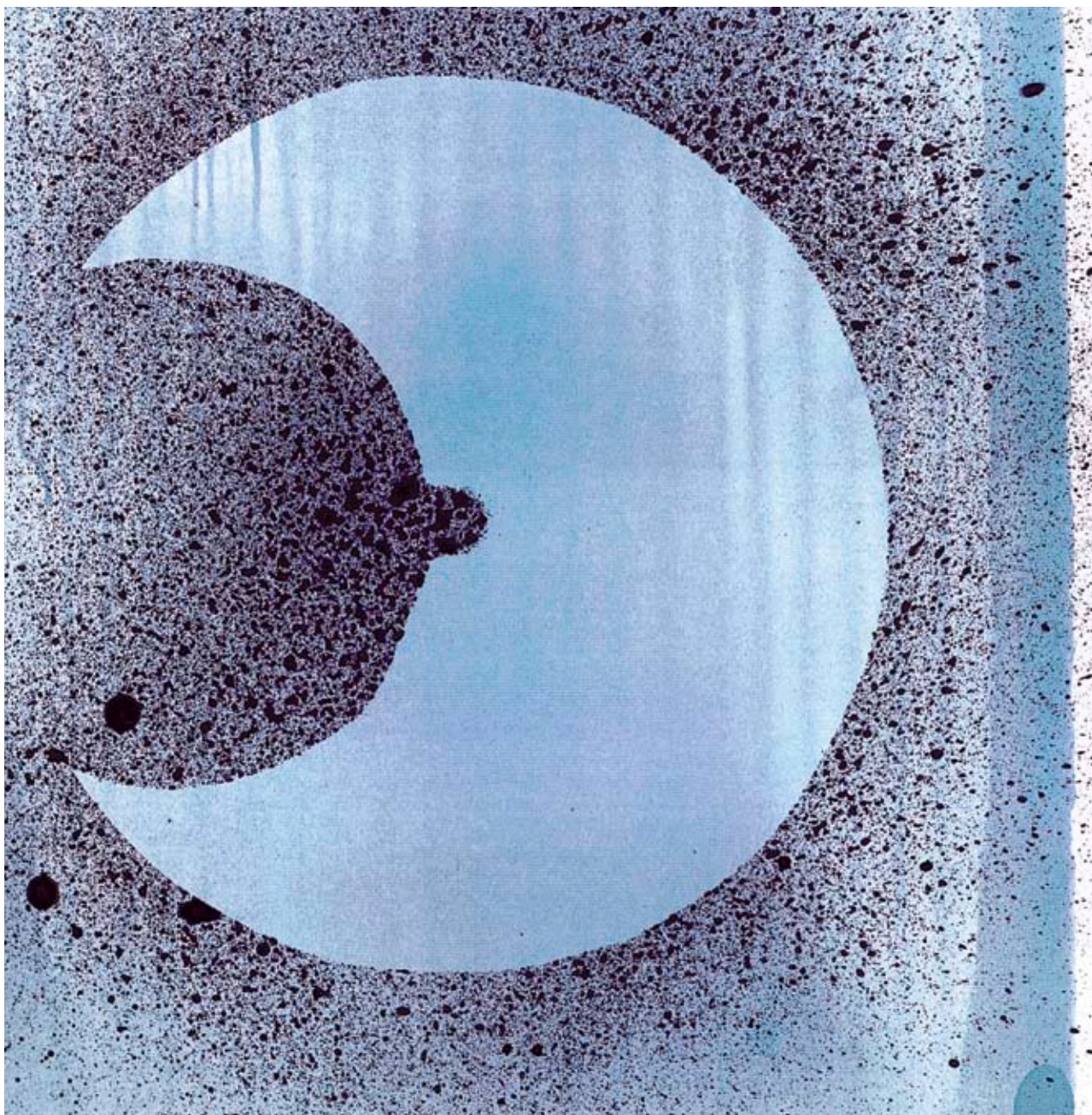
Regelverket er utformet slik at de med lavest inntekt og de største boutgiftene får mest i støtte. I regelverket stilles det krav til boligen. For barnefamilier stilles det krav om at boligen må ha kjøkken, bad og

oppholdsrom. Det stilles ikke krav om at boligen må være over en viss størrelse for at barnefamilier kan få bostøtte. Det stilles heller ikke lenger krav til hvordan boligen er finansiert når det gjelder barnefamilier. Det er ett regelverk for barnefamilier og ett for alders-, uføre- og etterlattepensjonister.

Hovedregelen er at dersom husstandens beregnede boutgifter er større enn det som regnes som rimelig, får husstanden 70 prosent av denne forskjellen dekket av bostøtte. I beregningen av bostøtten godkjennes boutgifter kun opp til et visst nivå. Dette nivået – boutgiftstaket – er høyere for husstander som bor i de største byene enn for andre husstander. For beboere i kommunalt disponerte utleieboliger dekker bostøtten 80 prosent av godkjente boutgifter. I 2007 blir det innført løpende behandling av bostøttesøknader og månedlige vedtak for nye bostøttesøkere, i motsetning til tidligere terminvis søknadsbehandling og vedtak.

MER INFORMASJON

<http://www.husbanken.no>

2.2 Støtte i samliv og i omsorgs- og oppdragerrollen

Familien er den viktigste rammen om et godt oppvekstmiljø for barn og unge. Hovedoppgaven for det offentlige er å sørge for gode rammebetingelser for familiens omsorgsoppgaver, samtidig som hjelpetiltak settes inn når familieomsorgen svikter. I tillegg til et godt fungerende barnevern, er støtte til samlivstiltak, foreldreveiledning og styrking av kompetanse og kapasitet i familievernet sentrale tiltak i dette. Samtidig er regjeringen opptatt av at den videre utviklingen av disse tiltakene må ta utgangspunkt i de endringer som har skjedd i familiestrukturen og i samlivsmønsteret de seneste år.

Samlivstiltak og foreldreveiledning

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 5: Foreldreansvaret

Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldrene og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne utøve konvensjonens rettigheter

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 830 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
18 643	23 701	26 820

Samlivstiltak

FORMÅL

Hensikten med samlivstiltakene er å utvikle og vedlikeholde et godt samliv og forebygge kriser i parforhold gjennom å ta opp temaer som kommunikasjon og samhandling. Kursene skal ikke ha karakter av behandling, men tar opp det man kan kalle "vanlige problemer i vanlige parforhold".

OM SAMLIVSTILTAK

Barne- og likestillingsdepartementet forvalter i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) en egen tilskuddsordning til samlivstiltak. Gjennom ordningen gir Bufdir støtte til lokale samlivskurs, og midler til utviklingsarbeid på området. Det er i 2007 avsatt 6,1 mill. kroner til tilskuddsordningen.

"Godt samliv" er et parkurs for førstegangsførelde som skal gi inspirasjon og støtte i en periode med store utfordringer i parforholdet. Hensikten med tiltaket er å redusere samlivskonflikter og unngå samlivsbrudd. For 2007 er det foreslått å bevilge om lag 13 millioner kroner til tiltaket. Målet er å gjøre tilbudet godt utbygd over hele landet. Det er helsestasjonene i kommunene som er ansvarlige for å organisere tilbudet. Barne- og likestillingsdepartementet har et overordnet ansvar for arbeidet. Barne-, ungdoms og familiedirektoratet har ansvar for å sette i gang og følge opp kurstilbudet i kommunene. Det blir også gitt tilbud om utvidet samlivsveiledning for foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne.

MER INFORMASJON

<http://www.bufetat.no>

<http://bld.dep.no>

Foreldreveiledning

FORMÅL

Program for foreldreveiledning er et helsefremmende og primærforebyggende program som har som mål å forebygge utvikling av psykososiale vansker hos barn og unge, gjennom å støtte og styrke foreldre og andre omsorgsgivere i deres omsorgsrolle.

OM FORELDREVEILEDNINGSPROGRAMMET

Gjennom foreldreveiledningsprogrammet etableres møteplasser for foreldre på helsestasjon, i skolehelse-tjenesten, i skoler og barnehager, der foreldre og fagfolk sammen kan diskutere aktuelle problemstillinger og utveksle erfaringer. Programmet kan også benyttes som metode i barneverntjenestens forebyggende arbeid og i PPT.

Regjeringen ønsker å videreutvikle og styrke satsingen på foreldreveiledning. Fra 2006 har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) overtatt hovedansvaret for opplæring og implementering av programmet. Utvalgte fagmiljøer (familievernkontorer og fagteam) i Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har fått opplæring og er blitt tillagt ansvar for opplæring og vedlikehold av kunnskap overfor ansatte i kommunene. På sikt er planen at alle kommuner skal få tilbud om opplæring for å kunne ta programmet i bruk.

Det ble i 2006 ferdigstilt et temahefte til foreldre om fysisk aktivitet. I tillegg ble det laget nytt materiell til helsestasjoner som nå prøves ut i noen utvalgte kommuner. Samtaleheftet Åtte tema for godt samspill ble oversatt til samisk i 2006 og skal oversettes til kurdisk, russisk, albansk, vietnamesisk og persisk. I løpet av 2007 vil det i tillegg utkomme en ny informasjonsbrosjyre til foreldre. Et prosjekt for å utvikle tilbud for familier med minoritetsetnisk bakgrunn videreføres slik at flere foreldre med minoritetsbakgrunn kan motta tilbud om foreldreveiledning.

Mange flyktningbarn og -ungdommer kommer fra krigsområder og har vært utsatt for store påkjenninger. Barne- og likestillingsdepartementet vil følge opp arbeidet med foreldreveiledning og barnegrupper i asylmottak i samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Sosial- og helsedirektoratet.

Andre igangsatte prosjekter vil også følges opp; for eksempel foreldreveiledningstilbud skreddersydd for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne og for innsatte foreldre i fengsler. Innsatte foreldre kan trenge veiledning om foreldrerollen, om besøk og samvær med barn i fengsel og i forbindelse med løslatelse. Arbeidet med foreldreveiledning i fengsler videreføres i 2007 i samarbeid med Justisdepartementet som har overtatt hovedansvaret på området. Kunnskaper og erfaringer fra prosjektene implementeres i det videre arbeidet gjennom opplæring og informasjon. I 2007

settes det også i gang ett nytt prøveprosjekt med foreldreveiledning for minoritetsforeldre som har omsorg for ungdom. Hovedansvaret for å følge opp disse prosjektene ligger i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. For å få mer kunnskap om nytten av programmet for foreldre og barn, skal det i 2007 i gangsettes en omfattende evaluering av arbeidet. Evalueringen skal være ferdig i 2010.

MER INFORMASJON

www.bufetat.no/foreldreveiledning

www.fug.no

www.foreldrenettet.no

Samarbeidspartnere: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Justis- og politidepartementet og Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG)

Familievern

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET, KAP. 842 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
268 575	270 986	281 042

FORMÅL

Familievernkontorene skal gi tilbud om behandling og rådgivning der det foreligger vansker, konflikter eller kriser i familien, foreta mekling etter ekteskapsloven og barneloven og drive utadrettet virksomhet i form av informasjon og veiledning til publikum og hjelpeapparat.

OM INNSATSEN

Familievernet er en spesialtjeneste som har familierelaterte problemer som sitt fagfelt og omfatter 65 familievernkontorer på landsbasis. Klientene kan oppsøke familievernkontorene uten henvisning, og tilbudet er gratis både når det gjelder familiebehandling og mekling.

Et styrket samarbeid med andre tjenester og god informasjon til allmennheten, med særlig fokus på barnets beste, vil være viktige oppgaver fremover. Regjeringen ser det som et viktig mål å sikre barns situasjon etter samlivsbrudd mellom foreldrene. Foreldre som skal separere eller skille seg må møte

til mekling. Fra 1. januar 2007 må også samboere mekle, og foreldre som skal reise sak vedrørende barna i retten, må møte til mekling. Formålet med meklingen er at foreldrene skal komme frem til en avtale om foreldreansvar, om hvor barnet skal bo fast og hvilke samværsordning som skal gjelde. Barne- og likestillingsdepartementet har som mål at det ikke skal være mer enn tre ukers ventetid for å komme til mekling.

Fra 1. januar 2007 er meklingsordningen endret slik at det blir én time obligatorisk mekling samtidig som rammene for frivillig mekling er utvidet. Foreldrene kan nå mekle i inntil sju timer.

Det er også foreslått endringer i barneloven for å sikre at hensynet til barnet blir ivaretatt i saker om foreldreansvar, fast bosted og samvær. Dette kan gjelde i forhold til mistanke om vold og overgrep, tilsyn under samvær, en forelders behov for sperret adresse eller fiktiv identitet, og foreldreansvar når en forelder dreper den andre. Det vil i 2007 bli nedsatt et offentlig utredningsutvalg som skal foreta en bred og helhetlig gjennomgang av barneloven hvor målsettingen er et likeverdig foreldreskap til barnets beste.

Barne- og likestillingsdepartementet har gitt Barne- ungdoms- og familiedirektoratet i oppdrag å revidere Kompetanseplanen for familievernet. Denne angir utvalgte satsingsområder som skal gjøre tjenesten bedre i stand til å imøtekomme nye utfordringer.

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>

<http://bufetat.no>

<http://www.hvamedoss.no/>

Samarbeidspartner: Barne- ungdoms- og familie- etaten (Bufetat)

Barnehage og opplæring

Rett til likeverdig opplæring er et kjernepunkt i utdanningspolitikken, uavhengig av kjønn, bosted, funksjonsevne, språklig, kulturell og religiøs bakgrunn. Kunnskap og kompetanse gir trygghet og evne til å mestre utfordringer og omstillinger i et samfunn der endringer skjer raskere enn tidligere.

Målet for Kunnskapsløftet er at alle elever skal utvikle og vedlikeholde grunnleggende ferdigheter og kompetanse for å kunne ta aktivt del i kunnskapsfunnet. Norsk skole er en inkluderende skole der det skal være plass for alle. Alle skal få de samme mulighetene til å utvikle sine evner. Kunnskapsløftet skal bidra til å sikre tilpasset opplæring for alle elever og legge økt vekt på læring.

Regjeringen angir retning på den innsatsen som må gjøres for at vi skal utvikle et sosialt utjevnende utdannings- og kompetansesystem til beste for den enkelte og for samfunnet i St.meld. nr. 16 (2006–2007) ... og ingen sto igjen.

Regjeringen vil øke satsingen på kvalitet i grunnopplæringen og legge til rette for trygge læringsarenaer med vekt på mangfold, et godt læringsmiljø og en aktiv elevmedvirkning. Regjeringen ønsker å videreutvikle og forbedre det nasjonale systemet for kvalitetsvurdering slik at det blir et mer presist verktøy for skolen, elevene og de foresatte.

Det er blitt satt i gang ulike nasjonale satsinger innen grunnopplæringen: Gi rom for lesing!, Et felles løft for realfagene, Likeverdig opplæring i praksis!, Se mulighetene og gjør noe med dem! – Strategi for entreprenørskap i utdanningen – og Språk åpner dører.

Nye strategiplaner for likestilling, nynorsk, kunst og kultur og fag- og yrkesopplæringen vil foreligge i løpet av 2007.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med verdiformidling og verdibevissthet i opplæringen og legge til rette for at elevene skal lære seg fredelig samhandling og konfliktløsning. Viktige mål for grunnopplæringen skal fortsatt være nulltoleranse for vold, mobbing, diskriminering og rasisme. Grunnopplæringen spiller en viktig rolle i utviklingen av det flerkulturelle norske samfunnet og er en viktig arena for utvikling av bevissthet om internasjonale sammenhenger.

KS i samarbeid med Kunnskapsdepartementet har opprettet en kvalitetspris for skoleeiere, Skoleeierprisen. Formålet med prisen er å gi heder og ære til kommuner og fylkeskommuner som utmerker seg positivt, og den skal stimulere til systematisk arbeid med kvalitetsutvikling innenfor prioriterte områder. Gran kommune vant Skoleeierprisen 2006 for deres langsiktige arbeid med å utvikle gode skoler.

3.1 Barnehager til flere og lavere foreldrebetaling

Regjeringens mål for Barnehageløftet er full barnehagedekning, høy kvalitet og lav pris. Regjeringen vil legge stor vekt på å skape gode og trygge oppvekst- og opplæringsvilkår for barn. Førskolealderen er en læringsintensiv periode, og starten på den livslange læringen er av vesentlig betydning for det videre læringsløpet.

Tilskudd til ordinær barnehagedrift

Driftstilskudd til barnehager

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET KAP. 231,
POST 60 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
9 551 316	11 701 619	13 692 105

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 18: Foreldreansvaret

Begge foreldrene har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet. Staten skal gi støtte og sikre utvikling av institusjoner, tjenester og tiltak for omsorg for barn, herunder også ta hensyn til utearbeidende foreldre.

Bevilgningen dekker tre tilskudd til ordinær barnehagedrift: Ordinært driftstilskudd til barnehager, tilskudd til drift av barnehager på Svalbard og tilskudd som dekker lønnstillegg for førskolelærere i Finnmark og Nord-Troms. I tillegg dekker nevnte tilskudd tiltak for barn av nyankomne flyktninger.

FORMÅL

Driftstilskuddet skal bidra til å nå målene om full barnehagedekning, lav foreldrebetaling og høy kvalitet i barnehagene.

OM ORDNINGEN

Tilskuddet er øremerket og gis til alle godkjente barnehager – både offentlige og private. Tilskuddet til ordinære barnehager og familiebarnehager utbetales etter satser som varierer etter barnas alder og ukentlige oppholdstid. Tilskuddet er differensiert mellom private og offentlige barnehager. Åpne barnehager får tilskuddet beregnet etter egne satser.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Skjønnsmidler til barnehager

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET KAP. 231,
POST 65 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
1 262 646	1 972 709	3 081 331

Skjønnsmidlene skal kompensere for kommunenes økte netto merutgifter som følge av maksimalpris, kommunal plikt til likeverdig behandling av alle godkjente barnehager og drift av nye barnehageplasser. Skjønnsmidlene er statlige midler som blir overført kommunene og er øremerket barnehagedrift.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

TILSKUDDSSATSER FRA 1.1.2007–31.12.2007 – OFFENTLIGE ORDINÆRE BARNEHAGER OG FAMILIEBARNEHAGER (kr per år)

BARNAS UKENTLIGE OPPHOLDSTID	BARN FØDT 2003 OG TIDLIGERE	BARN FØDT 2004 OG SENERE
0–8 timer	8 080	15 545
9–16 timer	16 290	31 280
17–24 timer	24 685	47 085
25–32 timer	33 010	62 930
33–40 timer	35 235	67 055
41 timer og mer	44 375	81 000

TILSKUDDSSATSER GJELDENDE FRA 1.1.2007–31.12.2007 – PRIVATE ORDINÆRE BARNEHAGER OG FAMILIEBARNEHAGER (kr per år)

BARNAS UKENTLIGE OPPHOLDSTID	BARN FØDT 2003 OG TIDLIGERE	BARN FØDT 2004 OG SENERE
0–8 timer	8 950	17 350
9–16 timer	18 070	34 870
17–24 timer	27 300	52 490
25–32 timer	36 530	70 115
33–40 timer	38 885	74 630
41 timer og mer	49 010	90 105

Tilskudd til drift av barnehager på Svalbard

FORMÅL

Formålet med tilskuddet er å bidra til at barnehageeiere på Svalbard kan gi et kvalitativt godt tilbud med lav foreldrebetaling til de som ønsker barnehageplass.

OM ORDNINGEN

Det utbetales tilskudd til drift av barnehager på Svalbard etter samme satser som på fastlandet. Barnehageloven gjelder ikke for Svalbard. Driftstilskuddet utløses derfor ikke automatisk som for barnehager på fastlandet, men etter departementets vedtak i hvert enkelt tilfelle.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Lønnstillegg for førskolelærere i Finnmark og Nord-Troms

FORMÅL

Formålet med dette tilskuddet er å bedre og opprettholde en god tilgang på førskolelærere i Finnmark og Nord-Troms.

OM ORDNINGEN

Lønnstillegget gis til førskolelærere ansatt som styrere og pedagogiske ledere i barnehage og barnehageadministrasjonen i alle kommunene i Finnmark og i kommunene Karlsøy, Kvængen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord i Nord-Troms. Tilskuddet gis i de nevnte kommuner i de to fylkene der 30 prosent eller flere av de aktuelle stillingene er besatt av personer uten godkjent førskolelærerutdanning.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET KAP. 231,
POST 62 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
736 173	736 173	762 675

FORMÅL

Tilskuddet skal bidra til at barn med nedsatt funksjonsevne skal kunne dra nytte av opphold i barnehage.

OM ORDNINGEN

Barn med nedsatt funksjonsevne kan trenge ekstra tilrettelegging av fysiske og personalmessige forhold i barnehagen. En slik tilrettelegging vil ofte medføre ekstrakostnader for barnehageeier. Det gis derfor et tilskudd fra staten som er øremerket tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage.

Ifølge barnehageloven § 13 skal barn med nedsatt funksjonsevne ha prioritet ved opptak til barnehage. Kommunene har ansvar for at denne fortrinnsretten til barnehageplass blir etterfulgt i kommunale og private barnehager. Kommunene kan ikke nekte barn med nedsatt funksjonsevne tilbud om plass i barnehager på grunn av dårlig økonomi. Tilskuddet til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne skal ikke nyttes til å finansiere tilbud/rettigheter barnet har etter et annet regelverk. Tilskuddet tildeles i sin helhet etter antall barn i alderen 1–5 år i den enkelte kommune.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Investeringsstilskudd og lån

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET KAP. 231,
POST 61 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
215 989	250 000	255 000

FORMÅL

Tilskuddsordningen er et viktig virkemiddel for å nå målet om full barnehagedekning.

OM ORDNINGEN

Investeringsstilskuddet ble innført i 2003. Det er et engangstilskudd til nyetablerte barnehageplasser. Tilskuddet skal dekke deler av anleggskostnadene (tomte- og byggekostnader) ved nybygg, tilbygg eller ombygging, dvs. at investeringsstilskuddet reduserer finansieringsbehovet (for eksempel lånebehovet eller behovet for egenkapital) i ordinære barnehager.

Investeringsstilskuddet gis til bygging av nye plasser i ordinære barnehager. Med ordinær barnehage menes bygning spesielt tilpasset barnehageformål og er godkjent til dette formålet.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

TILSKUDDSSATSER GJELDENDE FRA 1.1.2007–31.12.2007 – INVESTERINGSTILSKUDD		
OPPHOLDSTID/ALDER	BARN FØDT 2003 OG TIDLIGERE	BARN FØDT 2004 OG SENERE
Deltidsplass (under 33 timer per uke)	21 500	25 000
Heltidsplass (33 timer eller mer per uke)	43 000	50 000

Tilskudd til midlertidige lokaler

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET KAP. 231,
POST 64 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....	40 000

FORMÅL

Tilskudd til etablering av faste barnehageplasser i midlertidige lokaler inntil permanente barnehagebygg er ferdig, er et virkemiddel for å øke kapasiteten i barnehagesektoren.

OM ORDNINGEN

Tilskuddsordningen ble innført 1. januar 2007. Ordningen er midlertidig og skal stimulere barnehageeiere til å legge til rette for lokaler som gir barn fast plass i en barnehage; før den planlagte barnehagen er på plass. Tilskuddet vil gjelde for nye barnehageplasser som blir opprettet i 2007, og vil bli gitt med en frist for utbygger til å flytte barn og ansatte over i ny og permanent barnehage, med plass til alle barna som blir gitt plass i de midlertidige lokalene. Det forutsettes at barnehagene i midlertidige lokaler skal tilfredsstillende de samme kravene til kvalitet og innhold som permanente barnehager. Departementet foreslår en tilskuddssats på kr 8 400 per barn som får heltidsplass (33 timer eller mer per uke) og kr 4 200 per barn som får deltidsplass (under 33 timer per uke).

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Husbankens barnehagelån

Kommunal- og regionaldepartementet

FORMÅL

Husbankens barnehagelån skal medvirke til å dekke behovet for gode barnehager.

OM LÅNEORDNINGEN

Lånet gis til kommuner, enkeltpersoner, selskaper, stiftelser o.l. til bygging, kjøp og utbedring av barnehager. Lån kan gis hvis lokalene benyttes til formålet i minst 20 timer i uken. Det gis ikke lån til barnehager som eies av statlige institusjoner, etater og forvaltningsbedrifter. Barnehagen må tilfredsstillende barnehagelovens krav.

Lånet kan utmåles med inntil 100 prosent av godkjente kostnader inklusive merverdiavgift. Søknadsskjema får en ved å henvende seg til Husbanken. Kommunen må anbefale prosjektet.

MER INFORMASJON

<http://www.husbanken.no>

Et mangfoldig barnehagetilbud

Gratis kjernetid i barnehage

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 651, POST 62 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
	10 000	26 500

Regjeringen vil etablere tilbud om gratis kjernetid i barnehagene for alle fire- og femåringer i områder med en høy andel av minoritetsspråklige barn.

Tilbudet skal rette seg mot alle barn i områdene. Formålet er, gjennom økt deltakelse i barnehage, å forberede barna på skolestart, å bidra til sosialiseringen generelt og å bedre norskkunnskapene for minoritetsspråklige barn. Tiltaket skal inkludere informasjon til, og kontakt med, foreldre. Tiltaket skal også bidra til å sikre at barnehagepersonalet har god kompetanse i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering. Forskning viser at godt tilrettelagte tiltak for minoritetsspråklige barn i barnehage har en positiv innvirkning på barnas skolestart og hvordan de klarer seg videre i skolen.

I 2006 ble det satt i gang et prøveprosjekt med gratis kjernetid i barnehager i bydel Stovner i Oslo. Det ble bevilget 10 millioner kroner til dette forsøket. Regjeringen vil videreføre forsøket i 2007, og utvide forsøket til én eller flere bydeler i Groruddalen, og eventuelt til kommuner med en høy andel innvanderbefolkning. Det vil bli lagt vekt på å rekruttere barn som ikke har en barnehageplass fra før. Totalt vil regjeringen sette av 26,5 millioner kroner i 2007, til dette tiltaket.

Samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet og Oslo kommune

Barnehager for nyankomne flyktnings barn

FORMÅL

Målet med tilskuddet er at kommuner og private barnehageeiere skal kunne gi barn av nyankomne flyktnings et barnehagetilbud når familien skal etablere seg i bosettingskommunen, etter opphold i mottak.

OM ORDNINGEN

Ordningen gjelder også for barn av personer som har fått opphold på humanitært grunnlag. Barn av asylsøkere omfattes ikke av ordningen. Tilskuddet gis for tilbud på inntil 15 timer per uke i 8 måneder. Det må være minst tre barn i gruppen for at tilskuddet tildeles.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Tilskudd til samiske barnehagetilbud

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 231,
POST 50 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
11 080	11 435	11 870

FORMÅL

Formålet med tilskuddet er å tilrettelegge for at samiske barn skal få utvikle sitt språk og sin kulturbakgrunn i barnehagen.

OM ORDNINGEN

Tilskuddet blir forvaltet av Sametinget og omfatter tilskudd til samiske barnehager, samiske barn i norske barnehager og midler til informasjons- og utviklingsarbeid.

MER INFORMASJON

<http://www.samediggi.no>

Språkkartlegging av fireåringer

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET
– KAP. 651, POST 62 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
	10 000	10 000

I 2006 ble det bevilget 10 millioner kroner til en forsøksordning hvor de 12 kommunene med den største ikke-vestlige innvanderbefolkningen, i tillegg til Tromsø, kunne søke om midler til systematisk språkkartlegging av alle fireåringer ved helsestasjonene. Regjeringen har avsatt 10 millioner kroner til en videreføring av forsøksordningen også i 2007. Tiltaket skal medvirke

til at barn med dårlige norskkunnskaper og/eller dårlig språkutvikling kan fanges opp så tidlig som mulig slik at de får bedre forutsetninger for å følge undervisningen på skolen og delta i sosiale aktiviteter på lik linje med andre barn. Midlene skal brukes til å prøve ut språkkartleggingsverktøyet "Språk 4" på alle barn ved fireårskontrollen på helsestasjon, og til å veilede foreldrene om hvordan de kan skape gode utviklingsmuligheter for barnets språk.

Det er utviklet et opplæringsopplegg for helsepersonell slik at de kan få et bedre grunnlag for å bruke verktøyet til å veilede foreldrene og til å bidra til et godt tverrfaglig samarbeid i kommunen i oppfølgingen av barnet. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) administrerer ordningen.

MER INFORMASJON

www.imdi.no

Samarbeidspartnere: Helse- og omsorgsdepartementet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet

Bedre språkforståelsen blant minoritets-språklige barn i førskolealder

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 231,
POST 63 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
95 927	98 960	102 523

FORMÅL

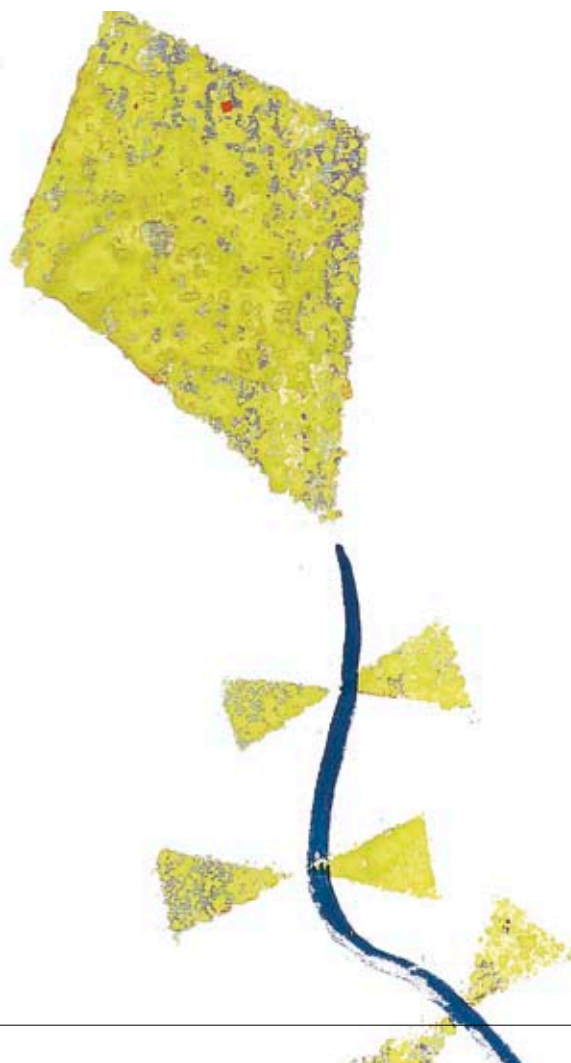
Tilskuddet gis kommunene som utformer tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetspråklige barn i førskolealder. Et delmål med ordningen er å bidra til at minoritetspråklige barn går i barnehage. Et annet delmål er å bidra til at kommunene utarbeider helhetlige tiltak på tvers av tjenestetilbudene.

OM ORDNINGEN

Tilskuddet tildeles kommunene ut fra antall minoritetspråklige barn som går i barnehage. Kommunene kan nytte tilskuddet fleksibelt og utforme tiltak ut fra lokale variasjoner, ressurser og behov. Tilskuddet følger ikke barnet.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

3.2 Grunnskole og videregående opplæring – grunnopplæringen

Grunnopplæringen består av 10-årig grunnskole og 3-årig videregående opplæring, eventuelt to år i skole og to år i lærebedrift. Det 13-årige opplæringsløpet skal gjøre elever og lærlinger kvalifisert for enten videre studier eller et yrke, og motivere for livslang læring. Grunnopplæringen blir finansiert gjennom statlige rammetilskudd og skatteinntekter til kommuner og fylkeskommuner. I tillegg kommer tilskudd til frittstående skoler og til særskilte tiltak i grunnopplæringen.

Kunnskapsløftet

Det er lagt stor vekt på å gjennomføre Kunnskapsløftet på best mulig måte. Stortinget har for 2007 bevilget cirka 1,4 milliarder kroner til dette. Det er bevilget 370 millioner kroner til å innføre gratis læremidler for elever i videregående opplæring. Reformen startet skoleåret 2006–2007 for elevene på 1.–9. trinn i grunnskolen og på første trinn i videregående opplæring. Innen høsten 2008 vil Kunnskapsløftet være innført for hele grunnopplæringen. Dette er de viktigste endringene i grunnopplæringen som følge av Kunnskapsløftet:

- Grunnleggende ferdigheter styrkes
- Lese- og skriveopplæring vektlegges fra første årstrinn
- Nye læreplaner i alle fag, med tydelige mål for elevenes og lærlingenes kompetanse
- Ny fag- og trefordeling
- Ny tilbudsstruktur i videregående opplæring
- Lokal valgfrihet når det gjelder arbeidsformer, læremateriell og organisering av opplæringen

Viktige prinsipper i Kunnskapsløftet er at opplæringen skal omfatte læringsstrategier, sosial kompetanse og motivasjon for læring.

Eksamen og karakterer i ungdomsskolen og i den videregående skolen skal videreføres. Regjeringen vil gjennomgå dagens system for elevvurdering og nasjonal kvalitetsvurdering, herunder eksamen og

prøveformer, i dialog med skoleeiere og skoleleder-, lærer- og elevorganisasjonene. Lokal metodefrihet for den enkelte skole er innført med Kunnskapsløftet. Målsettingen med å revidere systemet for elevvurdering er å sikre en mer presis tilbakemelding til eleven, skolen og de foresatte om læringsutbyttet på bakgrunn av fastsatte mål og læreplaner.

Både innhold, struktur og roller i norsk utdanning er i endring. Den nye reformen i grunnutdanningen, Kunnskapsløftet, stiller skolene overfor store utfordringer gjennom bl.a. nye læreplaner med konkrete kompetansemål på alle årstrinn og for alle fag, med digital kompetanse som grunnleggende ferdighet og forventinger om mer differensiert og tilpasset opplæring. Samtidig har skolene fått større lokal handlefrihet.

St.meld. nr 16 (2006-2007) ...Og ingen sto igjen viser at det er store og til dels systematiske forskjeller i læringsutbyttet blant elevene. Stortingsmeldingen beskriver prosesser og tiltak som skal styrke elevenes og lærlingenes rett til likeverdig opplæring.

Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen er opprettet for å gi skoler, bedrifter, opplæringskontor, kommuner og fylkeskommuner praktisk hjelp med å gjennomføre systematisk vurdering og kvalitetsutvikling av opplæringen.

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet ble opprettet 15. juni 2004 og har ansvaret for utviklingen av grunnskole og videregående opplæring. Utdanningsdirektoratet er Kunnskapsdepartementets utøvende organ. Direktoratet har et overordnet faglig ansvar for tilsyn av opplæringen, samt forvaltningen av embetsstyringen og sentrale lover og forskrifter. Forvaltningen av det statlig spesialpedagogiske støttesystemet – Statped, statlige skoler og fagstyringen av nasjonale sentre er også direktoratets ansvar.

Utdanningsdirektoratet har ansvaret for nasjonal statistikk for grunnopplæringen, og skal på bakgrunn av resultatene initiere, utarbeide og følge opp forsøk og utviklingstiltak. Målet for Utdanningsdirektoratet er å

sikre barn, unge og voksnes rettigheter til en likeverdig opplæring av høy kvalitet. Utdanningsdirektoratet har etablert et eget program for likeverdig opplæring for å styrke, støtte og samordne dette arbeidet.

Utdanningsdirektoratet har et eget råd for inkluderende opplæring. Rådet skal ha et spesielt fokus på barn, unge og voksne med spesielle opplæringsbehov. Rådet har medlemmer som er foreslått av brukernes interesseorganisasjoner, Foreldreutvalget for grunnskolen, KS og relevante fagmiljøer.

MER INFORMASJON

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

En tilpasset opplæring

All opplæring i skolen og på andre opplæringsarenaer skal være tilpasset evnene og forutsetningene hos den enkelte elev, lærling og lærekandidat. Prinsippet om tilpasset opplæring og et likeverdig opplæringstilbud for alle elever og lærlinger er nedfelt i opplæringslovens § 1–2. Elever som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett til spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5–1. Barn under skolepliktig alder kan også ha rett til spesialpedagogisk hjelp, jf. opplæringsloven § 5–7.

Statlig spesialpedagogisk støttesystem – Statped

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 230* (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
612 808	582 389	570 532

*Deler av bevilgningen går til tiltak rettet mot voksne

Statped er et statlig tjenesteytende støttesystem som skal bistå skoleeiere med å legge til rette for kvalitativ god opplæring for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov. Statped skal:

- gi faglig spesialpedagogisk støtte på individ- og systemnivå gjennom avtalefestet samarbeid med oppdragsgivere i kommuner og fylkeskommuner
- videreutvikle spesialpedagogisk kompetanse som skal komme elever med store og spesielle behov, foresatte, lærere og andre fagfolk i skoleverket til nytte
- spre spesialpedagogisk kunnskap og kompetanse til brukere, fagfolk og samfunnet
- sikre heltids skole- og miljøtilbud for hørselshemmede elever i grunnskole og videregående opplæring, etter avtale med oppdragsgiver

Statped består av 13 statlige spesialpedagogiske kompetansesentre og 5 spesialpedagogiske sentre som det kjøpes tjenester av. Statped er underlagt Utdanningsdirektoratet. Målgruppen er barn, unge og voksne med store og særskilte opplæringsbehov og deres foreldre. Statped arbeider i forhold til følgende områder: Hørselsvansker, synsvansker, døvblindhet, sammensatte lære- og sosiale vansker, sosiale og emosjonelle vansker, språk-, tale-, lese- og skrivevansker, leppe-, kjeve- og ganespalte, strupeopererte, elever med

dyp og særlig alvorlig psykisk utviklingshemming, fremmedspråklige elever med spesielle opplæringsbehov, tidlig stimulering av små barn med nedsatt funksjonsevne (0–5 år), informasjonsteknologi for barn med nedsatt funksjonsevne og ervervet hjerneskode.

MER INFORMASJON

<http://www.statped.no>

<http://skolenettet.no/sto>

Samarbeidspartnere: Sosial- og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, brukerorganisasjoner, kommuner, fylkeskommuner, høyskoler og universitet

Læremidler

Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet

Utdanningsdirektoratet har det nasjonale ansvaret for utvikling, produksjon og distribusjon av læremidler for barn, unge og voksne med særskilte behov. På grunnlag av offentlige kunngjøringer tildeles midler fra Utdanningsdirektoratet til utvikling og produksjon av multifunksjonelle læremidler (trykte og digitale læremidler med vekt på enkelhet og tilgjengelighet for elever som har behov utover ordinære læremidler, for eksempel elever med lese- og skrivevansker). Multifunksjonelle læremidler utvikles av forlag og andre utviklertmiljøer. I tillegg utvikles det læremidler for synshemmede ved Huseby og Tambar-tun kompetansesenter, og for hørselshemmede ved Møller kompetansesenter. Huseby kompetansesenter har også ansvar for lydbøker for elever med lese- og skrivevansker.

MER INFORMASJON

<http://www.tegnordbok.no>

<http://skolenettet.no>

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet

Oppfølgingstjenesten

Kunnskapsdepartementet

Fylkeskommunens Oppfølgingstjeneste har en lovfestet plikt til å følge opp ungdom mellom 16 og fylte 21 år som ikke er under opplæring eller i arbeid. Oppfølgingstjenesten skal sikre tverretattlig samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige instanser som har ansvar for målgruppen, og formidle, eventuelt samordne, tilbud fra ulike instanser.

Oppfølgingstjenesten har primært tre oppgaver:

- å ha oversikt over ungdom som til en hver tid befinner seg utenfor videregående opplæring
- å ha kontakt med disse ungdommene
- å tilby veiledning og/eller formidle dem til et egnet opplærings- og eller arbeidstilbud. Det er et mål for tjenesten at tilbudene til ungdommen skal være kompetansegivende i den forstand at de fører fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på lavere nivå.

Mange elever som står i fare for å avbryte opplæringen, har stort fravær og svake resultater. Et nærmere samarbeid mellom skolen og Oppfølgingstjenesten vil kunne forebygge avbrudd i opplæringen i større grad enn i dag. Elevene vil da kunne få tilbud om egnet opplæring og/eller arbeid, uten å avbryte opplæringsløpet. Forskriftsendringen i 2006 har en klarere presisering om at Oppfølgingstjenestens innsats også kan være forebyggende. Ungdom i målgruppen som ikke tar imot tilbud gjennom Oppfølgingstjenesten, og som ikke er i utdanning eller arbeid, skal kontaktes og gis tilbud hvert skoleår.

Rådgivningstjenesten og NAV er sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med målgruppen. Regjeringen igangsatte i 2003 tiltak i fire fylker for å styrke oppfølgingstjenestens arbeid med frafall i videregående opplæring. I 2004 omfattet satsingen hele landet. Fokus er særlig satt på elever med minoritetsspråklig bakgrunn og elever med nedsatt funksjonsevne. Dette arbeidet har vært en del av St.meld.nr. 6 (2002–2003) Tiltaksplan mot fattigdom.

MER INFORMASJON

- Satsing mot frafall i videregående opplæring, NIBR-rapport 2004:19
- Organisering av Oppfølgingstjenesten – sluttrapport fra kartleggingen, SINTEF Teknologiledelse, 2004.
- <http://udir.no>
- <http://skolenettet.no>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og Velferdsetaten, sosial- og helseetat i kommunene, rådgivningstjenesten, fylkeskommunene og Fylkesmannsembetene

Utdannings- og yrkesrådgiving

Kunnskapsdepartementet

Barn og unge trenger råd og veiledning når det gjelder valg av utdanning og yrke. Elever på ungdomstrinnet og elever og lærlinger i videregående opplæring har lovfestet rett til sosialpedagogisk rådgiving samt utdannings- og yrkesrådgiving.

Regjeringen vil styrke rådgivningen. Dette gjøres gjennom at forskriften til opplæringsloven beskriver nærmere hva som er formålet med henholdsvis sosialpedagogisk rådgiving og utdannings- og yrkesrådgiving, og hvilke oppgaver som er knyttet til de to formene for rådgiving. Det er viktig at det sosialpedagogiske rådgivningsarbeidet ses i en helhet slik at det er sammenheng i tiltakene rundt eleven. For å sikre dette vil departementet blant annet presisere at rådgiving bør skje i samarbeid andre instanser, for eksempel PPT, skolehelsetjenesten eller oppfølgingstjenesten. Utdannings- og yrkesrådgiving/karriereveiledning må forankres i regelverket, slik at elevene fra og med ungdomstrinnet skal få systematisk utdannings- og yrkesrådgiving knyttet til valg av utdanning og yrke. Slik rådgiving og veiledning må bl.a. skje i samarbeid med andre utdanningsnivåer og lokalt næringsliv. Det skal vurderes om en individuell utviklingsplan skal benyttes som virkemiddel for å gi utdannings- og yrkesrådgiving.

IKT i norsk opplæring og utdanning

Program for digital kompetanse 2004–2008

Kunnskapsdepartementet

Handlingsplanen Program for digital kompetanse 2004–2008 retter seg mot grunnopplæringen, høyere utdanning og voksnes læring i og utenfor utdanningssystemet. Grunnopplæringen har et særlig fokus.

Hovedmålet for Program for digital kompetanse 2004–2008 er å medvirke til varierte arbeidsformer, økt integrasjon i pedagogisk bruk av IKT, bedre motivasjon og økt læringsutbytte. For å kunne være aktive deltakere i informasjonssamfunnet, skal lærere, elever og lærlinger mestre teknologien på en sikker, fortrolig og kreativ måte.

Det er tiltak på fire områder:

- Kompetanseutvikling
- Digitale læringsressurser, læreplaner og samarbeidsformer
- Infrastruktur
- Forskning, forsøk og utvikling

Det har vært en bred satsing på IKT i opplæring og utdanning. En rekke lærere har fått tilbud om og gjennomført kompetanseutviklingstiltak i pedagogisk bruk av IKT. Det er en bedring i tilgang på datamaskiner og bredbånd i skolen. Tilbudet på digitale læringsressurser har økt betraktelig. Utdanningsportalene skolenettet.no og utdanning.no tilbyr innhold rettet direkte mot utdanningssektoren. Stadig flere skoler bruker IKT i sitt pedagogiske arbeid og det er bygd opp et viktig kunnskapsgrunnlag innenfor IKT og læring.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no>

<http://udir.no>

<http://utdanning.no>

Samarbeidspartnere: Fylkesmannsembetene, Utdanningsdirektoratet, universiteter og høyskoler, Forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanning (ITU), UNINETT abc, grunnskoler, videregående skoler gjennom utdanningskontorene, private aktører og andre

Tema- og fagspesifikke satsinger

Det har de senere årene blitt satt i gang ulike tema- og/eller fagspesifikke satsinger innen grunnopplæringen.

Matematikkfaget blir styrket i hele grunnopplæringen. For å øke lærernes kompetanse på opplæring i matematikk og norsk, er det utviklet fleksible og praksisnære etter- og videreutdanningstilbud.

Strategien Et felles løft for realfagene 2006–2009 har som mål å styrke kompetansen i realfag i hele utdanningssystemet, i arbeidslivet og hos allmennheten, øke rekrutteringen til arbeidsliv og utdanning innen realfagene, samt fremme positive holdninger til realfag hos alle i utdanningssystemet og hos allmennheten. De nasjonale sentrene innen realfag har viktige oppgaver med utvikling og spredning av gode tiltak.

Tiltaksplanen Gi rom for lesing 2003–2007 har som mål å styrke elevenes leseferdigheter og motivasjon for lesing. Det er også et mål å øke lærernes kompetanse i leseopplæring og bruk av skolebibliotek. Tiltaksplanen skal motivere til å gi mer rom for lesing i barnehage, skole, hjem og fritid, og stimulere til formidling av litteratur. Arbeidet er viktig for alle og skal videreføres i 2007.

Strategiplanen Likeverdig opplæring i praksis 2004–2009 er en viktig plattform for utvikling av likeverdig opplæring for språklige minoriteter. Planen legger vekt på tidlig språkstimulering, ulike tiltak for å bedre språkopplæringen i skolen og tiltak for å styrke samarbeidet med foreldrene. Planen peker særlig på nødvendigheten av tiltak for å bedre språklige

minoriteters gjennomføring av videregående opplæring. Strategiplanen legger til rette for å øke tallet på minoritetsspråklige lærere i barnehage og skole. Videre sikter planen mot å bedre norskferdighetene til minoritetsspråklige voksne for å øke mulighetene for utdanning og aktiv deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. En viktig samarbeidspart i arbeidet med strategiplanen er det nasjonale senteret for flerkulturell opplæring – NAFO.

Språk åpner dører – Strategiplan for styrking av fremmedspråk i grunnopplæringen 2005–2009 har som overordnet mål å bedre ferdigheter i flere fremmedspråk hos elever, lærlinger og lærere i grunnskole og videregående opplæring, og å øke interessen og motivasjon for språkopplæring. Det skal blant annet legges vekt på større mangfold og bredde i opplæringen, bedre kvalitet på opplæringen og økt rekruttering og kompetanseheving av lærere i fremmedspråk.

Handlingsplan for utdanning for bærekraftig utvikling ble utgitt våren 2006. Den inneholder tiltak som vil gi støtte til skolens opplæringsarbeid innenfor en rekke tema knyttet til bærekraftig utvikling. Målet er å bidra til at alle i opplæringssystemet har de kunnskaper, holdninger, ferdigheter og vilje til handling som skal til for å skape og opprettholde en global rettferdighet og økologisk, bærekraftig utvikling.

MER INFORMASJON

<http://skoleporten.no>

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

<http://skolenettet.no>

<http://kd.dep.no>

Undervisningsopplegg om matproduksjon

Landbruks- og matdepartementet

FORMÅL

Å øke barn og unges kunnskap om matproduksjon, hygiene, ernæring og merking av mat med mer.

OM ORDNINGEN

Landbruks- og matdepartementet har som en del av videreføringen av Handlingsplanen for forbrukerretting i 2006, gitt Mattilsynet i oppdrag å ta kontakt med Sosial- og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet med sikte på et samarbeid om å utvikle et hen-

siktsmessig undervisningsopplegg om matproduksjon, hygiene, ernæring og merking av mat med mer, tilpasset barn og unge. Undervisningsopplegget skal omhandle de tema som den nye læreplanen for mat og helse viser til. Undervisningsopplegget kan fortrinnsvis legges ut på Matportalen. Arbeidet ble påbegynt i 2006 og videreføres i 2007.

MER INFORMASJON

<http://www.matportalen.no>

Samarbeidspartner: Helse- og omsorgsdepartementet

Demonstrasjonsskoler og -bedrifter

Kunnskapsdepartementet

For å oppmuntre til innsats i arbeidet med å øke kvaliteten i opplæringen ble det i 2002 innført en prøveordning med belønning til skoler som har utmerket seg på ulike områder. Disse skolene blir kalt demonstrasjonsskoler. Høsten 2006 var det 25 demonstrasjonsskoler i virksomhet.

Demonstrasjonsskolene utpekes for to år. De får 500 000 kroner per år som skal brukes til erfaringsspredning og tilrettelegging for at skolene skal kunne brukes som besøks- eller hospiteringsskoler og som ledd i etter- og videreutdanningstilbud. Kriteriene fokuserer på pedagogisk nytenkning for å bedre elevenes læringsmiljø og for å øke elevenes læringsutbytte i basisfag og grunnleggende ferdigheter.

I 2003 ble det for første gang utpekt lærebedrifter som demonstrasjonsbedrifter. Disse skal over tid ha utmerket seg når det gjelder systematisk arbeid for å fremme læringsutbytte i det enkelte lærefag for lærlinger med ulik bakgrunn. En evalueringsrapport om demonstrasjonsordningen, utarbeidet av forskningsstiftelsen FAFO, ble lagt fram i 2005.

MER INFORMASJON

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

Samarbeidspartner: Utdanningsdirektoratet

Entreprenørskap

Kunnskapsdepartementet

Det er utarbeidet en strategi for entreprenørskap i utdanningen, "Se mulighetene og gjør noe med dem!". Strategien skal implementeres i hele utdanningsløpet fra barneskole til høyere utdanning og gjelder fram til 2008. Strategien skal motivere og inspirere opplæringsinstitusjoner, kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn til å planlegge og forankre opplæring og studier i entreprenørskap i samarbeid med næringslivet og andre relevante aktører i lokalmiljøet. En bevisst satsing på entreprenørskap vil bidra til utvikling av en nyskapende kultur lokalt og nasjonalt, en kultur som fremmer nytenkning og innovasjon, samt evne og vilje til å ta initiativ og risiko.

Entreprenørskap i utdanningen omfatter utvikling både av personlige egenskaper og holdninger så vel som formelle kunnskaper og ferdigheter. Utvikling av personlige egenskaper og holdninger som for eksempel kreativitet, selvtillit, initiativrik innstilling, risikovilje, evne til å se konsekvenser av egne handlinger, samt evne og vilje til å finne nye løsninger, vil bidra positivt i arbeids- og samfunnsliv. Utvikling av kunnskap og ferdigheter handler om å få opplæring i hva som må gjøres for å etablere ny virksomhet, og hvordan man lykkes med å utvikle en idé til praktisk og målrettet aktivitet. Målet er at elevbedrifter og ungdomsbedrifter skal bli en ordinær del av grunnopplæringen.

MER INFORMASJON

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

<http://skolenettet.no>

<http://www.ungdomsbedrift.no>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet

Opprusting av skoleanlegg

Kommunal- og regionaldepartementet

FORMÅL

Ordningen skal sette kommunene og fylkeskommunene i stand til rehabilitering, oppruste og tilrettelegge eksisterende skoleanlegg, og til å oppføre nye skolebygg der det er behov for det. Målet er å sikre at alle elever i grunnskolen og i den videregående opplæringen får gode læringsforhold.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Ordningen skal sette kommunesektoren i stand til å ta opp lån på til sammen 15 milliarder kroner over en periode på åtte år ved at staten dekker renteutgiftene. Hver kommune og fylkeskommune har fått en særskilt låneramme basert på objektive kriterier. De som tar del i ordningen står fritt til å velge låneinstitusjon, men kan også finansiere skoleopprustingen uten å ta opp lån (renten beregnes med utgangspunkt i en sjablon). Tiltak som kan utløse rentekompensasjon er blant annet nybygging av skole, oppføring av nytt skolebygg i eksisterende skoleanlegg, generell opprusting av eksisterende skoleanlegg og opprusting av uteanlegg. Rentekompensasjon for bredbåndstilknytning gis kun når dette inngår i et aktuelt byggeprosjekt. Ordningen forvaltes av Husbanken. I 2007 vil det bli satt i gang nye prosjekter for to milliarder kroner som staten vil dekke renteutgiftene for. De betyr at hele rammen er fasett inn to år tidligere enn planlagt.

MER INFORMASJON

<http://www.husbanken.no>

<http://skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no>

<http://www.aktivhms.no>

<http://www.innemiljo.net>

- Veileder til opplæringslovens kapittel 9a – Elevenes skolemiljø (<http://kd.dep.no>)
- Temahefte om barnehagens fysiske miljø, Q-1011 (<http://kd.dep.no>)

Samarbeidspartnere: Husbanken, Utdanningsdirektoratet, KS, aktuelle fagmiljøer som SINTEF, Byggforsk, Norsk Forum for bedre inn klima for barn (NFBIB) m.fl.

Opplæring innenfor kriminalomsorgen

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 225
POST 68 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
108 874	139 199	160 860

Det er etablert flere elevplasser de siste årene, og det blir nå gitt opplæring i et flertall av anstaltene i Norge. Det er fortsatt fengsler som ikke har tilbud om opplæring, og det er et mål at alle med rettigheter skal få opplæring. Oppfølgingen av St. meld. nr. 27 (2004–2005) Enda en vår er et sentralt element i arbeidet med å forbedre opplæringen og sikre at

kvaliteten er på samme nivå som ellers i samfunnet. Sentrale områder for kvalitetsforbedring er bedre tilpasset opplæring, bedre tilbud om yrkesfaglige studieretninger på videregående nivå, økt bruk av realkompetansevurdering og tilrettelegging for bruk av IKT i opplæringen.

MER INFORMASJON

St.meld. nr. 27 (2004–2005) Om opplæringen innenfor kriminalomsorgen

Samarbeidspartnere: Justisdepartementet og Utdanningsdirektoratet

3.3 Minoriteter i opplæringen

En god offentlig skole, der elever med ulik bakgrunn får et likeverdig opplæringstilbud, er et viktig bidrag til et framtidig inkluderende samfunn. Grunnlaget som blir lagt i grunnskolen har store konsekvenser for deres videre utdanning og muligheter i samfunnet. Skolen står overfor store utfordringer i å gi et fullverdig tilbud og tilpasset opplæring til alle barn, også de med annen språklig bakgrunn enn norsk.

Språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning: Kunnskapsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 30: Minoriteter og urbefolkning

Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkningen, har rett til sammen med andre i sin gruppe, å leve i pakt med sin kultur, religion og eget språk.

FORMÅL

Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004–2009 skal revideres. Strategien har som overordnet målsetting å sikre en bedre inkludering av minoritetsspråklige i barnehage, skole, utdanning, samfunns- og arbeidsliv.

OM STRATEGIPLANEN

Strategien skal bidra til et helhetlig perspektiv på innsatsen overfor barn og unge med minoritetsbakgrunn fra barnehage til høyskole og universitet. For å oppnå planens mål, er det viktig at aktører fra alle deler av utdanningssystemet og frivillige organisasjoner involveres og ansvarliggjøres. Strategiplanen skal evalueres og de enkelte tiltakene følges opp gjennom årlige tilstandsrapporteringer. Strategiplanen har fem hovedmål:

- bedre språkerfighetene blant minoritetsspråklige barn i førskolealder
- bedre skoleprestasjonene til minoritetsspråklige elever i grunnsopplæringen
- øke andelen blant minoritetsspråklige elever og lærlinger som begynner på og fullfører videregående opplæring
- øke andelen av minoritetsspråklige studenter i høyere utdanning og bedre mulighetene for å gjennomføre utdanningen
- bedre norskerfighetene til minoritetsspråklige voksne, for å øke mulighetene for utdanning og aktiv deltakelse i samfunns- og arbeidsliv

Utdanningsdirektoratet har et hovedansvar for oppfølgingen av strategiplanen og samarbeider med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) ved Høgskolen i Oslo og det nasjonale senteret for læring i arbeidslivet (VOX).

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

<http://udir.no>

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet

Skolerapportering og kartlegging av tidligere skolegang for barn i asylmottak

Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet vil i samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO), Utdanningsdirektoratet og Utlendingsdirektoratet utarbeide et verktøy for kartlegging av skolebakgrunn til barn som kommer i løpet av skoleåret. Kartleggingsverktøyet vil i første omgang prøves

ut på enslige mindreårige asylsøkere i mottak. På bakgrunn av erfaringer fra pilotprosjektet vil det bli vurdert om kartleggingsverktøyet skal tilbys alle kommuner som bosetter barn i skolealder eller som er vertskommuner for statlige mottak.

Samarbeidspartnere: Kommunal- og regionaldepartementet Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO), Utlendingsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet

Språklige minoriteter i grunnskolen

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 225, POST 64,
Barn og unge i statlige asylmottak (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
856 759*	836 035*	66 905

* Tilskuddet til særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring for barn med annet morsmål enn norsk er innlemmet i rammetilskuddet til kommunene fra 2007.

Elever som kommer til landet og ikke kan norsk, og elever som har så dårlige norskerfigheter at de ikke kan følge undervisningen når denne blir gitt på norsk, vil ha rett til særskilt norskopplæring, og i tillegg ha rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler i en overgangsperiode.

Det gis fortsatt statlig tilskudd til grunnskoleopplæring av barn og unge i statlige asylmottak. Målet med tilskuddet er å medvirke til at de får grunnskoleopplæring så snart som mulig etter at de har kommet til landet. Tilskuddet dekker opplæring av barn og unge i asylmottak, inkludert grunnskoleopplæring for 16–19-årige asylsøkere som ikke har fullført grunnskole fra hjemlandet.

MER INFORMASJON

<http://www.udir.no>

<http://www.skolenettet.no>

Ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP 225
POST 65 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
27 970	28 842	29 880

Målet med tilskuddsordningen er å stimulere skoleeierne til å gi ekstra språkopplæring for språklige

minoriteter i videregående opplæring. Tilskuddsordningen kan for språklige minoriteter nyttes til støtteundervisning i norsk, i morsmål og i engelsk. Denne undervisningen kan gjennomføres på norsk og på morsmål. Undervisningen kan for eksempel gjennomføres i et tolærersystem, i egne grupper eller klasser, eller som egne innføringskurs.

MER INFORMASJON

Rundskriv F-07-03, Kunnskapsdepartementet

Samiske barn og unges opplæringstilbud

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 225,
POST 63 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
42 262	46 705	47 775

FORMÅL

Det er et mål å styrke samiske barn og unges identitet og tilhørighet til det samiske samfunnet, og utvikle oppvekstmiljøer der samisk og norsk kultur i størst mulig grad oppleves som likeverdige.

Målet med tilskuddsordningen er å styrke kommunenes evne til å finansiere opplæring i og på samisk i samsvar med rettighetene. Tilskuddet går også til styrking av lærernes kompetanse i samisk språk og kultur.

RETT TIL OPPLÆRING, I OG PÅ SAMISK

Alle elever i grunnskolen i samiske distrikt har i henhold til opplæringsloven rett til å få opplæring i og på samisk. Utenfor samisk distrikt har en gruppe på minst ti elever som ønsker det i en kommune, samme rett. De beholder denne retten så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa. Samiske barn og unge utenfor samiske distrikt har rett til opplæring i samisk. I videregående opplæring har samer rett til opplæring i samisk.

Samiske læreplaner i Kunnskapsløftet

Utgangspunktet for opplæringen for samiske elever skal være reell likeverdighet. Det er to likeverdige læreplanverk for grunnskolen: L97 og L97 Samisk. Det samiske læreplanverket for grunnskolen, som brukes i samisk distrikt og i klasser opprettet etter § 6-2, 2. ledd

i opplæringsloven, er revidert i Kunnskapsløftet iht. St.meld. nr. 30 (2003-04) Kultur for læring, og Innst. S. nr. 268 (2003-04).

Sametinget utarbeider og fastsetter læreplaner for de samiske språkfagene (samisk som førstespråk, samisk som andrespråk), læreplaner i design og *duodji* samt reindrift innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammer i videregående skole. I tilknytning til nasjonale planer utarbeider Sametinget forslag til likeverdige parallelle læreplaner for fagene mat og helse, kunst og håndverk/*duodji*, musikk, KRL og de gjennomgående fellesfagene norsk for elever med samisk som førstespråk, samfunnsfag og naturfag. Sametinget utarbeider også forslag til samiske læreplaner for fellesfagene samfunnsfag, historie, geografi samt religion og etikk i den videregående skolen. Innen programområde for samfunnsfag og økonomi utarbeider Sametinget forslag til læreplan i samisk historie og samfunn. I tillegg utvikler Sametinget en læreplan innen utdanningsprogram musikk, dans og drama, samt en læreplan for samisk formgiving innenfor programområde for formgivingsfag. Disse planene skal nyttes i den samiske skolen og fastsettes av Sametinget i opplæringsloven. Sametinget utarbeider dessuten forslag til og fastsetter samisk innhold i de nasjonale læreplanene.

Sametingets opplæringsavdeling

Sametingets opplæringsavdeling skal generelt ta seg av opplæringstiltak for den samiske befolkningen. Bl.a. skal sametinget utarbeide læreplaner etter opplæringslovens bestemmelser samt planlegge og sørge for produksjon av samiske læremidler. De har

også omfattende veilednings-, rådgivnings- og informasjonsarbeid på alle utdanningsnivåer, både overfor forvaltningen, institusjonene og brukerne.

Sametinget forvalter en stipendordning for å stimulere samisk ungdom til å velge samisk som fag i videregående skole. Årlig avsettes det 1,1 millioner kroner i utdanningsstipend for ungdom som har samisk som fag under utdanningen. Maksimal stipend som kan tildeles per elev per år er 10 000 kroner.

Samiske veivisere

Prosjektet "Samiske veivisere" har vært i gang siden 2004. Samisk Høgskole har administrert prosjektet. Gjennom prosjektet får tre samiske ungdommer stipend for å informere om samisk kultur og samfunnsliv til skoler, organisasjoner og foreninger i hele landet. Prosjektet vil bli fulgt opp i 2007. Det vil også bli gjennomført en evaluering av prosjektet.

MER INFORMASJON

<http://www.samiskeveivisere.no>

3.4 Høyere utdanning, voksenopplæring og studiefinansiering

Høyere utdanning

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 260–282
(i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
19 270 415	20 342 756	20 920 894

Kvalitetsreformen i høyere utdanning har ført til relativt omfattende endringer ved universiteter og høyskoler. Målet var å bedre kvaliteten på utdanningen, få en raskere gjennomføring ved å øke studieintensiteten, få et sterkere samarbeid mellom utdanning og næringsliv og gi økt vekt på internasjonalisering. Reformen omfatter innføring av ny gradsstruktur som normalt er 3-årig bachelorgrad og 2-årig mastergrad. Det er innført nye studieordninger, mer varierte eksamensformer og en tettere oppfølging av studentene.

Kvalitetsreformen blir evaluert av Norges Forskningsråd. Sluttrapporten ble lagt fram i januar 2007. Universitetene og høyskolene står overfor mange utfordringer med ny teknologi, økt vekt på internasjonalisering, økt konkurranse mellom nasjonale og internasjonale utdanningstilbydere, økt etterspørsel etter utdanning og nye og mer varierte studentgrupper. Det er også store krav om forskning og utviklingsarbeid og til effektiv kunnskapsoverføring fra høyere utdanningsinstitusjoner til arbeids- og næringsliv. Kunnskapsdepartementet har delegert flere fullmakter på det organisatoriske, økonomiske og faglige område, slik at institusjonene selv i større grad har frihet til strategisk omstilling av virksomheten.

Ny lov om universiteter og høyskoler er felles for statlig og privat sektor. Loven gir felles rammeverk for institusjonenes virksomhet, med hensyn til faglige fullmakter, kvalitetssikring av utdanningstilbud og studentenes rettigheter og plikter, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003–2004).

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) er et uavhengig organ som har i oppdrag å akkreditere og evaluere virksomheten i høyere utdanning.

De siste årene har det vært en stadig økende andel kvinner blant studentene. Prioriterte områder innen likestilling i høyere utdanning er nå at flere menn tar høyere utdanning, og å øke andelen kvinner i faste vitenskapelige stillinger, også toppstillinger.

Ungdom med minoritetsspråklig bakgrunn er fortsatt underrepresentert i norsk høyere utdanning, men deltakelsen i høyere utdanning har økt betydelig for alle med innvandrerbakgrunn i tidsrommet 1994 til 2005. Andregenerasjons innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn er nå representert i høyere utdanning i like stor grad som ungdom uten innvandrerbakgrunn, da omtrent 32 prosent tar høyere utdanning i begge grupper.

MER INFORMASJON

www.samordnaopptak.no

<http://kd.dep.no>

Voksenopplæring

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET KAP. 251–259
(i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
1 099 106	805 927	1 045 847

Målet for voksenopplæringen er å heve kompetansenivået i den voksne del av befolkningen, og å fremme likestilling, allmennutdanning og personlig vekst. Voksenopplæringen skal kvalifisere for arbeidslivet og legge et grunnlag for sosialt og demokratisk engasjement og for deltakelse i kultur- og samfunnsliv. Målgruppen omfatter også ungdom som har falt utenfor utdanningssystemet, og/eller som ønsker en annen type opplæring enn den de kan få gjennom et tradisjonelt opplæringsløp. Gjennom voksenopplæringen gir Kunnskapsdepartementet blant annet tilskudd til opplæring knyttet til fjernundervisning, studieforbund og folkehøgskoler der ungdom også er deltakere. Tiltakene har ulike nedre aldersgrenser, fra 14 år og oppover. Fra høsten 2000 ble det innført rett til videregående opplæring for personer som ikke har fullført slik opplæring, og som ikke ble omfattet av Reform 94, dvs. de som er født før 1978. Fra høsten 2002 ble

det gitt individuell rett til grunnskoleopplæring for voksne som trenger slik opplæring. Finansieringen av grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne ligger også i rammeoverføringene til hhv. kommunene og fylkeskommunene.

Hovedsatsingsområdene i Kompetansereformen, som gjelder voksnes rett til opplæring og utdanning, er blant annet å tilpasse opplæringstilbudene bedre til ulike gruppers behov og å legge rammevilkårene best mulig til rette for kompetanseutvikling for den enkelte. Det er utviklet ordninger for at voksne skal få vurdert sin realkompetanse i forhold til videregående opplæring, og det er åpnet for at studieløp kan avkortes på bakgrunn av realkompetanse. Lov om universitet og høyskoler åpner for at søkere over 25 år uten videregående opplæring kan komme inn på universitet eller høyskole dersom deres realkompetanse for vedkommende studium blir godkjent.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Studiefinansiering

STATENS LÅNEKASSE FOR UTDANNING, KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 2410, (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
25 896 416	26 626 430	28 492 010

Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen) administrerer de stipend- og låneordninger som er opprettet med hjemmel i lov om utdanningsstøtte. Det gis blant annet stipend og lån til elever i videregående opplæring.

Regjeringen foreslo i St.prp. nr 1 (2006–2007) å innføre gratis læremidler for unge elever i videregående opplæring. En komponent i ordningen vil være et ikke-behovsprøvd læremiddelstipend til elever i videregående opplæring. Rådgivere i videregående opplæring kan gi informasjon om Lånekassens regler.

MER INFORMASJON

<http://www.lanekassen.no>

Økonomisk trygghet til studenter som blir alvorlig syke:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Unge som blir alvorlig syke under utdanning har rett til rehabiliteringspenger, etter en ventetid på 5 måneder. Et vilkår er at sykdommen har oppstått før fylte 26 år.

Det gis da rett til en ytelse tilsvarende 1,6 G, dvs. 94 044 kroner per år (etter dagens grunnbeløp).

Kultur, idrett og aktivitet

Kunst- og kulturopplevelser bygger identitet, stimulerer til refleksjon og bidrar til å øke barn og unges kjennskap til og forståelse av egen kulturarv og en kompleks, multikulturell hverdag. Det er derfor et prioritert mål i kulturpolitikken å sikre at alle får tilgang til kunst- og kulturopplevelser på et tidlig tidspunkt i livet. Barn og unge må få muligheten til å møte ulike kunstuttrykk og delta aktivt i et mangfold av kulturelle aktiviteter, både gjennom skolegangen og på fritiden. Viktige tiltak for å oppnå dette er Regjeringens satsing på Ungdommens kulturmønstring, kulturkort for ungdom og nye midler øremerket kunstformidling til de yngste barna. Videre har kulturskolene stor betydning for barn og unges muligheter til selv å være utøvende og utvikle sine kreative evner.

Skolen har en sentral rolle som kulturbærer. Arbeid med kulturelle aktiviteter i og i tilknytning til grunnskolen er viktig for å stimulere barnas interesse og forståelse for forskjellige kunst- og kulturuttrykk. Skolen er en arena som gir unike muligheter for å nå alle barn og unge med et kulturtilbud på lik linje, uavhengig av sosial, geografisk eller etnisk bakgrunn. Satsingen på Den kulturelle skolesekken er derfor et særlig verdifullt tiltak som regjeringen vil videreutvikle, slik at også elever i videregående skoler får en profesjonelt kulturtilbud i skolehverdagen.

Barn og unge er aktive forbrukere av ulike typer medier og ny teknologi, og kan i større grad dra nytte av den raske teknologiske utviklingen til å dekke sine behov for musikk, film, spill og annen underholdning. I denne situasjonen er det viktig å sikre at barn og unge har tilgang til norske alternativer som er gode både språklig og innholdsmessig. Dette gjelder særlig filmer, dataspill og andre audiovisuelle produksjoner. Det er også viktig at de nye mediene inngår som en naturlig del av undervisningen i skolen, slik at barna lærer å navigere på en god måte gjennom informasjonsflommen de møter i hverdagen.

Regjeringen legger til rette for et allsidig tilbud av idrett og aktiviteter for barn og unge i fritiden. Et viktig mål for idrettspolitikken er å gi barn og unge mulighet til å drive med idrett og fysisk aktivitet ut fra ulike behov, forutsetninger og interesser. Gjennom frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner på ulike samfunnsarenaer stimuleres barn og unge til å engasjere seg aktivt for å forme sin egen hverdag. Gjennom en aktiv fritid dannes grunnlaget for miljøvernengasjement, bedre helse, økt livskvalitet og en bærekraftig utvikling.

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 31: Lek og fritid

Barnet har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

4.1 Mangfoldig barne- og ungdomskultur

Barn og ungdom må få utfolde seg og eksperimentere ut fra egne behov og egen kultur. Det må legges til rette for forskjellige kulturuttrykk, både i skolen og som fritidstilbud, der barn og unge har medbestemmelse og direkte innflytelse over sin egen hverdag. Den frivillige kulturvirksomheten spiller en sentral rolle. De frivillige organisasjonenes virksomhet er vesentlig for tilhørighet, trivsel og aktiv deltakelse i lokalsamfunnet, og representerer et mangfold av aktiviteter for og med barn og ungdom. Spesielt gjelder dette barne- og ungdomsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner der barn og unge har fullverdige muligheter til å delta i og bestemme over aktiviteter og andre gjøremål. Regjeringens satsing legger til rette for et mangfoldig organisasjonslandskap og en stor bredde i barn og ungdoms muligheter for kulturell utfoldelse.

Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner

Tilskudd til landsomfattende, frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 15: Organisasjonsfrihet

Barnet har rett til organisasjons- og forsamlingsfrihet.

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET, KAP. 857,
POST 70 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
72 955	75 290	80 151

FORMÅL

Formålet med tilskuddsordningene er å legge til rette for barn og ungdoms deltakelse i barne- og ungdomsorganisasjonene. Tilskuddsordningene skal stimulere organisasjonene til engasjement og medansvar nasjonalt og/eller internasjonalt, og sikre organisasjonene som arena for medbestemmelse og demokrati.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Tilskuddsordningen reguleres av forskrift om tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner av 16. desember 2002 med endringer av 24. juni

2005. Det gis nasjonal og internasjonal grunnstøtte. Rundt 90 prosent av tilskuddet går til den nasjonale grunnstøtten. Ordningen forvaltes av Fordelingsutvalget, som har sekretariat i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Søknadsfrist for grunnstøtte er 1. september året før tilskuddsåret. I tillegg gir Barne- og likestillingsdepartementet driftstilskudd til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, Landsforeningen Ungdom & Fritid og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons Ungdom. Disse tilskuddene forvaltes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

Et offentlig nedsatt utvalg overleverte i juni 2006 en utredning til Barne- og likestillingsministeren om hvordan statlige myndigheter kan styrke rammevilkårene for de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene. Som en oppfølging av dette vil departementet blant annet vurdere endringer i tilskuddsordningen som regulerer grunnstøtten til organisasjonene. Det legges opp til at nytt regelverk vil være på plass for tilskuddsåret 2008, med søknadsfrist høsten 2007.

MER INFORMASJON

<http://www.fordelingsutvalget.no>

Støtte til lokale aktiviteter

Frifond – frivillig barne- og ungdomsarbeid lokalt

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 315,
POST 72 (i 1000 kr) Tilskudd til frivillig virksomhet:

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
15 000	15 000	25 570

Tildeling av spillemidler ifølge overskuddsprognose

Tildelt 2005:	Tildelt 2006:	Prognose 2007:
120 000	120 000	125 000

FORMÅL

Bevilgningen skal gå til barns og unges kulturaktivitet på lokalt nivå. Formålet med bevilgningen er å

bedre betingelsene for frivillige organisasjoners og grupper lokale virksomhet. Det er et mål at ordningen skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner og grupper med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Midlene fordeles gjennom de tre paraplyorganisasjonene Norsk musikkråd, Norsk teaterråd og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner. Hver av de tre paraplyorganisasjonene blir tildelt midler som rundsumstilskudd. Det er ikke fastsatt detaljerte kriterier for den videre fordelingen utover de generelle føringene som departementet gir i sine tilsagnsbrev. Paraplyorganisasjonene har ansvar for å fordele midlene videre, behandle eventuelle klager, samt å rapportere til departementet om bruk

av midlene på lokalt nivå. Tilskuddene gis som generell grunnstøtte til lokale aktiviteter og prosjekter. Ordningen er ment å være enkel og ubyråkratisk, tilpasset lokal frivillig aktivitet. Fra og med 2006 fordeles midlene mellom paraplyorganisasjonene etter forslag fra organisasjonene i lys av erfaringstall fra foregående år. I 2006 ble midlene fordelt med 70 prosent til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, 24,7 prosent til Norsk musikkråd og 5,3 prosent til Norsk teaterråd. I tillegg kommer midler fra overskuddet til Norsk Tipping AS. Spillemidlene vil bli fordelt mellom paraplyorganisasjonene i samme forhold som midler til ordningen over statsbudsjettet.

MER INFORMASJON

- www.frifond.no
- Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner
- Norsk musikkråd og Norsk teaterråd

Musikkverkstedordningen for aktiviteter innenfor jazz, rock, folkemusikk og verdensmusikk

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 320, POST 74 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
12 016	14 016	16 549

Musikkverkstedordningen (MVO) har som formål å støtte virksomheter som styrker og utvikler aktivitet, utøvelse og kvalitet innenfor rock, jazz, folkemusikk og verdensmusikk. Ordningen administreres av Norsk musikkråd. MVO støtter utstyr til øvings- og framføringslokaler, opplæring/kortere kurs, bygningsmessig tilrettelegging og ikke-personlige instrument. Ordningen styrkes med 2 millioner kroner i 2007, øremerket øvingslokaler.

MER INFORMASJON

<http://www.mvo.no>

Ungdommens kulturmonstring (UKM)

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 320, POST 74 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
3 376	5 876	6 598

Ungdommens kulturmonstring er et landsomfattende kulturtiltak for barn og unge i hele Norge fra 10 år og oppover. Gjennom små og store lokale og regionale festivaler (kulturmonstringer) får deltagerne opptre med ulike innslag og treffe annen kulturinteressert ungdom. Juryenes utvelgelse av vinnere fra lokale festivaler skjer på grunnlag av originalitet, kreativitet, publikumskontakt og kvalitet. Det legges også vekt på at de utvalgte deltagerne skal spille bredden i den lokale monstringen. Premien for de som går videre er å få stå på en enda større scene, og treffe ungdom fra andre steder. Tiltaket er økt med vel 0,7 millioner kroner i 2007.

MER INFORMASJON

<http://web.ukm.no>

Tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter til skolekorps

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 320, POST 74 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
0	2 500	5 095

Regjeringen har opprettet en ordning med tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter for skolekorps. Ordningen er lagt til Norsk kulturråd, mens Norges Musikkorps Forbund fordeler tilskuddet innenfor ordningen. Alle skolekorps, uavhengig av organisasjonstilknytning, skal behandles likeverdige. For 2007 er ordningen styrket og utgjør tilnærmet 5,1 millioner kroner.

MER INFORMASJON

<http://kkd.dep.no>

Kunst- og kulturopplevelser

Kommunale musikk- og kulturskoler

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 225,
POST 71 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
7 820	8 070	8 377

Målet med de kommunale kulturskolene er å medvirke til å utvikle musikk- og kulturskoletilbudet i kommunene. Det legges vekt på utvikling av gode modeller for innhold, organisering og samarbeid lokalt. Kulturskolen skal gi barn og unge et tilbud om opplæring i skapende og utøvende musikk og andre kunstformer, i tillegg til den obligatoriske opplæringen på skolen.

Det er lovfestet at alle kommuner, alene eller i samarbeid med andre kommuner, skal ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og det øvrige kulturliv.

Det er etablert nettverksbaserte program for kulturskoler, Kreativt oppvekstmiljø (KOM!) og Kulturskolefokus. I tillegg gis det støtte til lokale og regionale utviklingstiltak, informasjonsarbeid, norsk musikkskoleorkester, ledelse, kvalitetsutvikling, etterutdanning og utviklingsarbeid. En evaluering av tilskuddsordningen forelå høsten 2006.

Den kulturelle skolesekken

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET Tildeling av spillemidler ifølge overskuddsprognose*:

Tildelt 2005:	Tildelt 2006:	Prognose 2007:
120 000	161 000	167 000

*Den kulturelle skolesekken blir i hovedsak finansiert av spillemidler. Fra 2004 ble Kap. 320, post 81 Kulturell skolesekk videreført til andre kapitler i budsjettet, men aktivitetene som finansieres over statsbudsjettet forutsettes å fortsette som før.

Den kulturelle skolesekken skal gi barn og ungdom i grunnskolen over hele landet et profesjonelt kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet og bedre deres muligheter til selv å delta i kulturytringer av mange slag. Den kulturelle skolesekken skal bidra til å integrere kunst og kultur i skolens læringsarbeid.

Den kulturelle skolesekken er forankret i den generelle delen av læreplanen for grunnskolen. Sekretariatet og det operative ansvaret for Den kulturelle skolesekken er plassert i ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum), som skal arbeide sammen med Utdanningsdirektoratet for å sikre forankring i skolen.

En evalueringsrapport av Den kulturelle skolesekken ble framlagt i september 2006, høringsfrist for denne var februar 2007. Evalueringen er foretatt av NIFU STEP. Styringsgruppen, som består av politisk ledelse i Kultur og kirke departementet og Kunnskapsdepartementet, vil følge opp evalueringen, og gi retning for videre arbeid organisatorisk, faglig og økonomisk.

I 2005 ble det satt i gang et treårig pilotprosjekt på Hovedøya i Oslo med hensikt å gjøre Hovedøya til en arena der barn og unge får rike opplevelser og kunnskap om kulturarven og naturmiljøet gjennom formidling av ulike kunst- og kulturinntrykk (www.hovedoya.no). Målet er at Hovedøyaprojektet kan danne en modell for hvordan kulturminner kan inngå i Den kulturelle skolesekken.

Midlene for skoleåret 2007/2008 vil bli fordelt ved kongelig resolusjon våren 2007. Regjeringen ønsker å utvide Den kulturelle skolesekken til elever i videregående skole. Økningen på 6 millioner kroner i 2007 skal derfor brukes til prøveprosjekter i videregående skoler.

MER INFORMASJON

- Stortingsmelding nr. 38 (2002–2003) Den kulturelle skolesekken
- Stortingsmelding nr. 39 (2002–2003) Ei blot til Lyst Om kunst og kultur i og i tilknytning til grunnskolen
- <http://www.denkulturelleskolesekken.no>

Samarbeidspartner: Utdanningsdirektoratet

Kulturkort for ungdom

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 320,
POST 78 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
–	1 200	3 200

Formålet med kulturkort for ungdom er å få ungdom til å benytte seg oftere av kulturtilbudene og å rekruttere nytt publikum. Kulturkortet skal gi ungdom billigere billetter til et bredt spekter av kulturarrangementer.

Rogaland, Nord-Trøndelag og Østfold fylkeskommuner har hatt ansvaret for administrasjon, utforming og gjennomføring av en prøveordning med kulturkort for ungdom for skoleåret 2006/2007. I budsjettproposisjonen for 2007 er kulturkort for ungdom foreslått styrket med 2 millioner kroner for å innlemme nye fylkeskommuner i prøveordningen.

MER INFORMASJON

www.kulturkort.no
<http://kkd.dep.no>

Norsk kulturråd

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 320,
POST 50 (i 1000 kr):

Rapport 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
8 737	9 294	*

* Fastsettes i kgl. res. i 2007

Barne- og ungdomskultur er et prioritert område for Norsk kulturråd og omfatter både voksenproduserte kulturtiltak og barn og ungdoms egne kulturuttrykk. Rådets arbeid omfatter større forsøksprosjekter, innsats på områder der det er dokumentert spesielle behov og støtte til prosjekter etter søknad. Det kan dreie seg om støtte til tiltak innenfor de tradisjonelle kunstområdene, prosjekter på tvers av ulike fagområder og etater, samt å få frem erfaringsmateriale og kunnskap på nye felt. Det legges vekt på at tiltakene og prosjektene er modellskapende og har overføringsverdi.

Norsk kulturråd avsetter midler til barne- og ungdomskulturformål, både som særskilt avsetning og under de ulike fagområdene innenfor rådets ordinære virksomhet. Norsk kulturråd forvalter blant annet innkjøpsordninger for barne- og ungdomslitteratur. Kulturrådet har også produksjonsstøtte for bildebøker og tegneserier. For 2007 er det lagt inn 2 millioner kroner til formidling av kunst til de yngste barna.

MER INFORMASJON

<http://www.kulturrad.no>

Fond for lyd og bilde

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 320,
POST 51 (i 1000 kr):

Rapport 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
21 089	21 500	25 000

FORMÅL

Fondets midler skal nyttes til å fremme produksjon og formidling av innspillinger i lyd og/eller bilde, og skal støtte tiltak som stimulerer til nyskapende virksomhet.

OM ORDNINGEN

Ordningen skal støtte produksjon og formidling av fonogrammer og videogrammer som er innspilt i Norge. Videre skal tiltak som stimulerer utviklingen av levende barne- og ungdomskultur og kulturelt mangfold vektlegges.

MER INFORMASJON

<http://www.kulturrad.no>

Musikkformål

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 323,
(i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
482 616	508 886	561 086

Bevilgningen gjelder den totale virksomheten på området. Tiltak for barn og ungdom er ikke mulig å skille ut.

FORMÅL

Et av hovedmålene er å gjøre musikk av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig til et bredt publikum.

OM ORDNINGENE/VIRKSOMHETEN

Foruten Rikskonsertene, som er omtalt under eget punkt, omfatter ordningen symfoniorkestre, festspill og festivaler og en rekke faste tiltak.

Å utvikle forestillingsformer og formidlingstiltak, særlig overfor barn og unge, er et av Kultur- og kirke departementets resultatmål på musikkområdet. De statsstøttede musikk institusjonene har en viktig oppgave i å presentere og utvikle et tilbud av musikk som er tilpasset barn og unge i alle aldre

Rikskonsertene

Kultur- og kirkedepartementet

Rikskonsertene har i samarbeid med fylkeskommunene ansvaret for skolekonsertordningen. Musikere fra alle verdensdeler presenterer levende musikk i alle sjangere. Skolekonsertordningen legger vekt på å ivareta tradisjoner samtidig som nye musikkuttrykk fanges opp.

Alle kommuner får tilbud om skolekonserter for sine grunnskoleelever. Rikskonsertene samarbeider også med 11 fylkeskommuner om konserter for barn i førskolealder. Rikskonsertene vil videreføre arbeidet overfor barn og ungdom i 2007.

MER INFORMASJON

<http://www.rikskonsertene.no>

Teater- og operaformål

Kultur- og kirkedepartementet

Et av hovedmålene er å gjøre scenekunst av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flest mulig. Ordningen omfatter teater, opera og dans.

Å utvikle forestillingsformer og formidlingstiltak, særlig overfor barn og unge, er et av Kultur- og kirkedepartementets resultatmål på scenekunstmrådet. De statsstøttede scenekunstinstitusjonene har en viktig oppgave i å presentere og utvikle et tilbud av teater, opera og dans som er tilpasset barn og unge i alle aldre.

Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 322,
(i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
293 182	278 927*	303 571

* Bevilgningen gjelder den totale virksomheten på området. Sammenlignbart tall er 308 540. Reduksjonen skyldes at flere kunstmuseer (tilsvarende tilskudd på 29,6 millioner kroner) er flyttet til kap. 328 Museer og andre kulturvernformål.

FORMÅL

Et av hovedmålene er å sikre at flest mulig skal få tilgang til, forståelse for og opplevelse av billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design av god kvalitet. Det samlede formidlingstilbudet skal styrkes med sikte på å nå flest mulig, og særlig barn og unge.

OM ORDNINGENE/VIRKSOMHETEN

Et utvidet formidlingstilbud, særlig overfor barn og unge, er et av Kultur- og kirkedepartementets resultatmål på billedkunstmrådet. Dette innebærer at kunstmuseene legger vekt på utstillingstilbud for barn og unge. Utvikling av et bedre tilbud for kunstformidling i grunnskolen og videregående skoler, vil være en viktig oppgave. Riksutstillinger, som hadde formidling av skoleutstillinger over hele landet som et hovedmål med virksomheten, er fra 1. juli 2005 integrert i Nasjonalmuseet for kunst. Oppgavene til Riksutstillinger vil bli ivaretatt innenfor en handlingsplan for landsdekkende formidling av billedkunst.

Utsmykkingsfondet for offentlige bygg og Norsk Form bistår i arbeidet med estetisk utforming/utsmykking av skoleanlegg. I tillegg arbeider Norsk Form for utvikling av undervisningstilbud med arkitektur og design som tema. Formidlingen av billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design i skolen stimuleres gjennom tilskudd til flere institusjoner, tiltak og prosjekter. Noen institusjoner på området billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom har fått tildelt særskilte midler fra den kulturelle skolesekken med det formålet å bygge opp og styrke tiltaksprogram for barn og unge.

MER INFORMASJON

<http://www.nasjonalmuseet.no>

<http://www.norskform.no>

<http://www.utsmykkingsfondet.no>

Språk, litteratur og bibliotek

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 326,
(i 1000 kr) *:

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
419 909	466 780	474 244

* Bevilgningen gjelder den totale virksomheten på området

FORMÅL

Et av hovedmålene er å fremme økt leseinteresse og god språkbruk for å sikre norsk språkkultur. Lese-

interessen hos barn og unge stimuleres gjennom flere prosjekter, både i regi av bibliotekene og i tilknytning til andre tiltak.

OM SATSINGEN

Bibliotekene har et bredt og allsidig tilbud til barn og ungdom. Tilbudet er knyttet til bibliotekenes tredelte funksjon; funksjonen som kultur- og litteraturformidler, som lokalt møtested og som læringsarena for hele befolkningen. Tilbudet omfatter i stigende grad nettbaserte tjenester, ofte organisert som samarbeid mellom flere bibliotek. Omtrent halvparten av det samlede bokutlån i folkebibliotekene er bøker beregnet på barn og unge. Ved siden av utlån av litteratur, musikk og film gjør bibliotekene et stort arbeid med litteraturformidling til skoleelever, barnehager og andre grupper, ofte som sambeidsarrangementer med skolene gjennom Den kulturelle skolesekken og tiltaksplanen "Gi rom for lesing!". Statens og kommunenes satsing på informasjonsteknologi over flere år har bidratt til at bibliotekene tilbyr Internettilgang til brukerne. Mange har også dataspill som fast del av bibliotektilbudet.

Kultur- og kirkedepartementet deler årlig ut premier for god barne- og ungdomslitteratur. Videre bidrar departementet med tilskudd til ulike institusjoner som arbeider med å stimulere leseinteressen blant barn og unge: I 2006 mottok Norsk Barnebokinstitutt nær 4,4 millioner kroner i tilskudd fra Kultur- og kirkedepartementet. Norsk Forfattersentrum, som har til oppgave å formidle forfatterbesøk til skoler, bibliotek og institusjoner, fikk i 2006 cirka 7,9 millioner kroner til sin virksomhet. For 2007 er det lagt opp til en økning på nær 0,8 millioner kroner i tilskuddet til Norsk Forfattersentrum. Foreningen !les er en ideell organisasjon som arbeider for å fremme lesing, særlig blant barn og unge. Foreningen har mange samarbeidspartnere, og organiserer en rekke arrangementer og lesefremmende tiltak, blant annet den årlige Aksjon tXt, som er rettet mot skolen. Kultur- og kirkedepartementet ga et tilskudd på cirka 2 millioner kroner til Foreningen !les i 2006. I 2007 er det lagt opp til en videreføring på samme nivå.

MER INFORMASJON

<http://www.biblioteknett.no>
<http://www.abm-utvikling.no>
<http://www.barnebokinstituttet.no>
<http://www.txt.no>
<http://www.forfattersentrum.no>

Skolebibliotek

Kunnskapsdepartementet

Gjennom skolebibliotekene skal alle barn og unge ha tilgang til litteratur og andre medier til bruk på skolen og i fritiden. Den nasjonale strategiplanen "Gi rom for lesing! – Strategi for stimulering av leselyst og leseferdigheter" 2003–2007, ble lansert i 2003 og revidert i 2005. Bruk av skolebibliotek og formidling av litteratur er blant satsingsområdene i planen. Planen har ført til større oppmerksomhet og satsing på litteraturformidling, skolebibliotek og samarbeid mellom skole- og folkebibliotek. Resultater fra den nasjonale kartleggingen av skolebibliotekene i grunnopplæringen foreligger fra våren 2007. Utdanningsdirektoratet har ansvar for å følge opp planen. Skolenettet har en egen hjemmeside for skolebibliotek, som er rettet mot lærere og skolebibliotekarere.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no>

Museer og andre kulturvernformål

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 328,
(i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
515 663	609 630	670 003

FORMÅL

Hovedformålet for museene er å skape grunnlag for kunnskap om, forståelse for og opplevelse av natur, kultur og samfunn på en måte som viser både kontinuitet og endring, sammenheng og forskjeller. Et av de fem resultatmålene som brukes for å følge opp denne målsetningen er at "det samlede museumstilbudet skal nå ut til alle grupper med spesiell vekt på barn og unge."

OM GJENNOMFØRINGEN

Kultur- og kirkedepartementet legger til grunn at museene skal prioritere utvikling av nye formidlingsmetoder, særlig tilrettelagt for barn og unge. I den forbindelse er samarbeid med skolen en sentral utfordring. De fleste museene under Kultur- og kirkedepartementet rapporterer om formidlingstiltak rettet spesielt mot skoleelever og om samarbeid med skolen på forskjellige nivåer. Nye læreplaner i grunnskole og videregående skole krever at museene redefinerer sin rolle i forhold til skoleverket. Gjennom tiltaket "Den kulturelle skolesekken" og prosjektene "Reform 94 og

museene” og ”L97 og museene”, har museene høstet viktige erfaringer ved å være opplevels-, kunnskaps- og undervisningsressurs for skolen.

ABM-utvikling – Statens senter for arkiv, bibliotek og museum – deltar i et samarbeid med Norges forskningsråd om oppbygging av et nettverk for utvikling av vitensentre. Vitensentrene fremmer en formidlingsmetode som bygger på interaktivitet, deltakelse, opplevelse og læring. Denne pedagogiske tankegangen kan være viktig som inspirasjon og forbilde for forskjellige typer museer. ABM-utvikling arbeider også med nettverksbygging mellom museene for å styrke formidlingen av kulturarv til barn og unge, spesielt gjennom Den kulturelle skolesekken. ABM-utvikling samarbeider med Høyskolen i Oslo om et tilbud om utdanning innen museumsformidling (60 studiepoeng), der formidling til barn og unge er en egen modul.

MER INFORMASJON

<http://www.kulturnett.no>

<http://www.abm-utvikling.no>

<http://www.denkulturelleskolesekken.no>

Wernerweb

Miljøverndepartementet

FORMÅL

Wernerweb skal formidle kulturminner til barn og unge (8–12 år). Sidene er knyttet opp mot skolen og undervisning, og har samlet alle aktuelle lenker og aktuell informasjon på området kulturhistorie.

OM WERNERWEB

Werner er gjennomgangsfigur på sidene – en ung løve som skal vokte kulturminnene. Sidene inneholder blant annet stoff om arkeologi, stavkirker, ruiner, verdensarv og pilgrimsleden. Her finner du også et spill om kulturminner og lenker til mer informasjon. Sammen med Nettverk for miljølære, skal sidene lede ungene ut i naturen og kulturen og få dem til å sette i gang med egne aktiviteter.

MER INFORMASJON

<http://www.wernerweb.no>

Samarbeidspartner: Riksantikvaren

Kulturbygg og regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
120 000	119 000	120 000*

* Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd.

FORMÅL

Formålet med tilskuddsordningene er å bidra til hensiktsmessige lokaler for ulike kulturaktiviteter på lokalt og regionalt nivå.

OM TILSKUDDSDORDNINGENE

Ved behandling av St.meld. nr. 48 (2002–2003) Kulturpolitikk fram mot 2014, sluttet Stortinget seg til forslaget om en ny desentralisert ordning for tilskudd til kulturhus og en ny ordning for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur, jf. Innst. S. nr. 155 (2003–2004). Den desentraliserte tilskuddsordningen skal tilføres om lag 40 prosent av den delen av spillemiddeloverskuddet som skal benyttes til kulturbygg. Forvaltning av denne tilskuddsordningen er delegert til fylkeskommunen. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering, men ikke til ordinært vedlikehold eller drift. Kulturbyggene skal være åpne for alle og for all lovlig kultur- og organisasjonsvirksomhet. Barn og ungdom er viktige målgrupper. Mange steder er kulturbyggene bygget sammen med skole, barnehage eller egnede ungdomslokaler, og inngår som del av det daglige oppvekstmiljøet for barn og ungdom.

Den nye ordningen for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur skal tilføres om lag 60 prosent av den delen av spillemiddeloverskuddet som skal benyttes til kulturbygg. Ordningen gjelder prosjekt over hele landet og søknadene vil bli vurdert på nasjonalt nivå. Tilskuddene skal bidra til etablering av lokaler med regionale funksjoner for produksjon, utøvelse og formidling av kunst og kultur. Det kan søkes om tilskudd til nybygg, ombygging og modernisering. Søknader om tilskudd behandles i Kultur- og kirke departementet.

MER INFORMASJON

<http://kkd.dep.no>

Flerkulturelle tiltak

Oppvekstvilkår for samiske barn og unge

Barne- og likestillingsdepartementet

Gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge er et prioritert område for Regjeringen og Sametinget. Samiske barn og unge må sikres et trygt grunnlag for utvikling av språk, kultur og identitet. Det er også viktig for utviklingen av den samiske kulturen og det samiske samfunnet. Barne- og likestillingsdepartementet vil i 2007 styrke Barneombudets kompetanse på samiske spørsmål.

Barne- og likestillingsdepartementet vil fremme utviklingen av tilbud i kommunene som styrker samisk identitet og tilhørighet til det samiske samfunnet og vil i samarbeid med Sametinget arrangere en nasjonal konferanse om samisk kultur og oppvekst i 2007. Sametinget tildeler midler til læremiddelutvikling, kompetanseheving og samiske barnehager. Det omfatter bl.a. midler til årlige konferanser for barnehageansatte. Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) får bevilgning over Sametingets budsjett.

Midlene på kulturområdet retter seg også mot ungdom. Det gjelder særlig aktiviteter knyttet til samiske kultur- og språksentra, midler til samiske festivaler og til samisk idrett. Midler til samiske publikasjoner omfatter også midler til barne- og ungdomsmagasiner. Her har Sametinget lenge ønsket en økt satsing og faste støtteordninger.

MER INFORMASJON

- Samisk oppvekst – om tilbud til samiske barn og ungdom, Q-1066 B + S
- <http://www.samediggi.no>
- <http://www.same.net>
- <http://aid.dep.no>
- <http://barneombudet.no>
- <http://bld.dep.no>

Barn og ungdom fra nasjonale minoriteter

Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

De nasjonale minoriteter i Norge er jøder, kvener, rom (sigøynere), romanifolket (tattere/reisende) og skogfinner. Gjennom ratifisering av Europarådets rammekonvensjon for beskyttelse av nasjonale minoriteter har Norge forpliktet seg til å fremme de forutsetninger som er nødvendig for at personer som tilhører nasjonale minoriteter kan bevare og utvikle sin kultur, samt bevare de grunnleggende bestanddelene av sin identitet, dvs. religion, språk, tradisjoner og kulturarv. Dette følger også av FNs konvensjon om barnets rettigheter, artikkel 30.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har samordningsansvar for politikken overfor nasjonale minoriteter, mens fagdepartementene har ansvaret for politikkutviklingen på de enkelte sektorene.

Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil i 2007 videreføre støtten til prosjektet "Romanifolket fra barn til voksen" i regi av Dronning Mauds minne – Høgskole for førskolelærerutdanning. Prosjektet er et utviklingsprosjekt i barnehage og skole. Det har som siktemål å få fram romankulturen i barnehagens og skolens virksomhet.

I 2007 settes det av midler til tiltak for rom (sigøynere) som blant annet skal brukes til å forbedre skolesituasjonen for rom, og til å etablere et samlingssted for gruppen. Tiltakene utvikles og gjennomføres i samarbeid mellom departementene og Oslo kommune.

Idébanken

Barne- og likestillingsdepartementet

Målet med ordningen er å stimulere til aktivitet og bedre dialog mellom ungdom med norsk bakgrunn og ungdom med innvandrerbakgrunn. Idébanken skal også stimulere til mangfold innenfor ungdomsorganisasjoner og minoritetsorganisasjoner for ungdom.

Idébanken forvaltes av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU). Gjennom Idébanken gis det tilskudd til flerkulturelle aktiviteter

blant barn og ungdom i regi av frivillige organisasjoner, lokale ungdomsgrupper og ungdomsmiljøer. Idébanken skal fungere som idéformidler i arbeidet mot rasisme og for integrering. Etablering av flerkulturelle møtesteder og nettverk, sommerleire, blader og magasiner, seminarer og konferanser, idrettsarrangementer, antirasistiske konserter og opplysnings tiltak er blant aktivitetene som er igangsatt.

MER INFORMASJON

<http://ungnett.org>

Støtte til innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet

ARBEIDS – OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 651, POST 71 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
25 864	26 400	30 800

Denne tilskuddsordningen omfatter: tilskudd til drift av lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i lokalsamfunn og tilskudd til drift av landsdekkende organisasjoner på innvandrersfeltet.

I tillegg er det satt av midler på posten til innsats for særlige utsatte innvandrergreper, og midler til organisasjoner i Groruddalen i Oslo.

LANDSDEKKENDE ORGANISASJONER

Målet med tilskuddsordningen er å støtte landsdekkende organisasjoner som arbeider for å sikre at alle har samme muligheter, rettigheter og plikter når det gjelder å delta i samfunnet og ta i bruk egne ressurser. Tilskuddsposten er delt i to, og støtte kan gis til organisasjoner som:

- bygger opp kompetanse om hva som fremmer inkludering og hva som hindrer like muligheter
- formidler erfaringer og kompetanse til lokale og nasjonale myndigheter, og den øvrige befolkningen
- bidrar til å sikre rettighetene til asylsøkere i samfunnet
- bygger opp kunnskap om asylsøkeres behov, for å ivareta deres interesser i samfunnet

FRIVILLIG VIRKSOMHET I LOKALSAMFUNN SOM BIDRAR TIL DELTAKELSE, DIALOG OG SAMHANDLING

Ordningen er todelt, og gjelder støtte til drift av lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet i regi av ulike lokale aktører. Driftstilskudd skal bidra til:

- å styrke organiseringen av innvandrere lokalt
- å øke innvandreres tilgang til flere sosiale nettverk
- at innvandrere skal kunne fremme felles interesser overfor lokale myndigheter

Tilskuddet til frivillig virksomhet skal:

- bidra til kontakt, samhandling og nettverksbygging mellom personer med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen
- fremme toleranse mellom ulike grupper i befolkningen og motvirke rasisme og diskriminering
- bidra til å rekruttere flere personer med innvandrerbakgrunn til frivillige organisasjoner og frivillig virksomhet

Midlene fordeles til fylkeskommunene som forvalter ordningen, og fordeler midler ut fra antallet utenlandsfødte personer, samt deres barn, som er fast bosatt i fylket og som er født utenfor EØS-området, USA, Canada, Australia og New Zealand. Tall fra Statistisk sentralbyrå per 1. januar foregående år ligger til grunn for beregningen av tilskuddet. 10 prosent av tilskuddsrammen tilfaller fylkeskommunen som administrasjonstilskudd.

MER INFORMASJON

<http://imdi.no>

Samarbeidspartnere: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og fylkeskommunene

Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM)

ARBEIDS – OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 652, POST 01 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
4 421	4 877	5 000

Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM) er det sentrale forumet for dialog mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene. I tillegg er KIM et rådgivende organ som avgir høringsuttalelser. KIM består av representanter for innvandrerbefolkningen, og representanter for offentlige myndigheter og de politiske partiene på Stortinget. KIM oppnevnes av Kongen i Statsråd for en periode som samsvarer med stortingsvalgene. KIM består av et Innvandrersforum og et Kontaktutvalg. Innvandrersforumet består av representanter for innvandrerbefolkningen, som er foreslått av lokale innvandrersorganisasjoner fra hele landet. Innvandrersforumet fungerer som KIMs rådgivende organ og er de som avgir høringsuttalelser. I Kontaktutvalget sitter alle medlemmene av Innvandrersforumet, samt representantene for myndighetene og de politiske partiene. Dette er forumet for dialog, kontakt og utveksling av informasjon. Det nåværende utvalget er for perioden 2006–2009. KIMs sekretariat ligger i Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

MER INFORMASJON

<http://www.kim.no>

Barne- og ungdomsarbeid i Den norske kirke

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 340,
POST 71.16. Tilskudd til diakoni, undervisning og
kirkemusikk (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
87 364	94 900	99 000

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET, KAP. 340,
POST 75. Tilskudd til trosopplæring (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
45 852	76 200	100 000

FORMÅL

Kirkeloven pålegger menighetsråd å ha sin oppmerksomhet rettet mot at barn og unge kan samles om gode formål. Trosopplæringsreformen har som mål at alle barn og unge fram til de er fylt 18 år skal få tilbud om systematisk og sammenhengende opplæring i kirkens tro. Opplevelsen av tilhørighet og kjennskap til egen tro skal legge grunnlaget for trygg identitet og dialog i et flerkulturelt samfunn.

OM ARBEIDET

Nær åtte av ti barn i Norge blir døpt, og nesten av 70 prosent av ungdomskullene konfirmeres. Kirkens undervisningsprogram forutsetter at en del av undervisningen er knyttet til kulturelle, nettverksbyggende og miljømessige tiltak, som oppsetting av drama eller konsertvirksomhet, leirer o.l. Det alminnelige

menighetsarbeidet i landets 1300 menigheter omfatter mange steder barne- og ungdomskor, klubber og lederopplæring for barn og unge. Enkelte tiltak foregår i samarbeid med offentlige og frivillige organisasjoner, for eksempel nettverksbygging for småbarnsforeldre i samarbeid med helsestasjonene og barne- og ungdomsarbeid som er knyttet til solidaritets-, misjons- og miljøorganisasjoner.

Trosopplæringen er knyttet til menighetenes øvrige tilbud til barn og unge, men har fra oppstarten av reformen i 2004 vært et eget satsningsområde. I de første fem årene skal arbeidet utvikles gjennom en forsøks- og utviklingsfase som favner bredt. Per høsten 2006 er 253 menigheter med i forsøksordningen, med ulike målgrupper i alderen 0–18 år.

MER INFORMASJON

<http://www.kirken.no>

Samarbeidspartnere: Kirkerådet, kirkelige fellesråd, kommuner og frivillige organisasjoner

Skolefritidsordninger: Kunnskapsdepartementet

FORMÅL

Skolefritidsordningen skal være et frivillig tilbud til barn på 1.–4. klassetrinn, som trenger omsorg og tilsyn utenom skoletiden og til barn med særlige behov på 1.–7. klassetrinn.

OM ORDNINGEN

Skolefritidsordningen skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter og leksearbeid med utgangspunkt i barnas alder, funksjonsnivå og interesser. Alle kommuner skal ha et tilbud om skolefritidsordning (SFO) før og etter skoletid. SFO omfattes av opplæringsloven. Om trygghet for elevene heter det i

forskrift til opplæringsloven § 12-1 at "Når skolen er ansvarleg for tryggleiken til elevane, må tilsynet i praksis være forsvarleg i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje." Denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for skolefritidsordningen.

Høsten 2005 gikk i alt 133 357 barn i skolefritidsordningen (SFO), en reduksjon på nær 2 prosent fra høsten 2002, som til nå er det året med flest barn i SFO. Av barna i SFO, går 95,6 prosent i kommunale ordninger. Regjeringen vil iverksette tiltak for å styrke kvaliteten og redusere prisen på skolefritidsordningen i løpet av regjeringperioden.

4.2 Idrett, friluftsliv, miljøengasjement og fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet i fritiden er av stor betydning for barn og ungdoms trivsel, glede og sosiale samvær. Nærmiljø med tilgang på grønne arealer og trygge områder for ulike typer aktiviteter er en forutsetning for lek og fysisk utfoldelse, sosialt samvær og god helse.

Barn og ungdom er den viktigste målgruppen i den statlige idrettspolitikken. Gjennom støtte til den frivillige medlemsbaserte idretten kan idrettsorganisasjonene opprettholde og utvikle et omfattende og godt aktivitetstilbud. Det er først og fremst gjennom tilskudd til ulike anleggstyper, både i nærmiljøet og i lokalmiljøet for øvrig, at det legges til rette for at flest mulig barn og ungdom kan være aktive gjennom egeninitiert aktivitet og i organisert idrett.

Barn og unge må få oppleve naturglede, få kunnskap om og respekt for naturen. Gjennom friluftsliv dannes et grunnlag for miljøvernengasjement, bedre helse, økt livskvalitet og en bærekraftig utvikling.

Idrett og fysisk aktivitet

Kultur- og kirkedepartementets midler til idrettsformål kommer i sin helhet fra overskuddet i Norsk Tipping AS. Spillemidlene til idrettsformål bevilges ikke over statsbudsjettet, men blir fordelt av Kongen i statsråd.

Spillemidlene til idrettsformål fordeles hovedsakelig til idrettsanlegg i kommunene og til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. I det følgende gis en gjennomgang av enkelte av postene på hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål.

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
349 000	349 000	*

*Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd for 2006.

OM SATSINGEN

Norges Idrettsforbund (NIF) og Olympiske Komité får hvert år statlig tilskudd fra spillemidlene. Tilskuddet gis for å sikre at organisasjonen kan opprettholde et omfattende og kvalitativt godt aktivitetsnivå. Barn og ungdom skal sikres gode forutsetninger for allsidig idrettsaktivitet i lokalmiljøet.

Aktiviteten for barn (6–12 år) foregår hovedsakelig i idrettslag. Tilskuddet til barneidrett bidrar til å bedre rammebetingelsene for lokale lag og foreninger slik at disse i større grad kan drive med sine primæraktiviteter. Allsidige aktiviteter skal prioriteres, samt utviklingen av et sosialt fellesskap som vektlegger trygghet og mestring. I tillegg legges det vekt på å etablere idrettsskoler og å videreutvikle disse.

NIF er opptatt av å legge til rette for ungdom (13–19 år) både gjennom utvikling av anlegg og aktiviteter for å ivareta gruppens ønsker og behov. Egne ungdomsgrupper er etablert og ungdom har dermed fått større innflytelse over de aktivitetstilbud som gis. Målsettingen er at flere skal motiveres til å være idrettsaktive i en lengre periode.

MER INFORMASJON

<http://kkd.dep.no>

Tilskudd til lokale lag og foreninger

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
120 000	120 000	*

* Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd for 2006.

FORMÅL

Målet for tilskuddsordningen er å bidra til aktivitet og deltakelse i medlemsbaserte foreninger som driver med idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom (6–19 år). Det er lagenes primæraktiviteter som skal støttes, og det er et mål å understøtte den frivillige innsatsen i lagene.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Idrettsrådene står for fordelingen av midlene i sin kommune. Summen det enkelte idrettsråd har til fordeling bestemmes av antallet innbyggere i kommunen i aldersgruppen 6–19 år. Midlene skal i sin helhet tilfalle lagene, og ikke nyttes til administrasjon av ordningen. Frivillige medlemsbaserte lokallag som har idrett som hovedaktivitet kan motta støtte gjennom tilskuddsordningen. Det enkelte idrettsråd skal påse at midlene benyttes til aktivitet for barn og ungdom og at likestillingsaspektet og hensynet til funksjonshemmede ivaretas. Tilskudd fra ordningen skal ikke kunne danne grunnlag for fortjenestebaserte eierformer eller omdannes til fortjeneste for private eiere. Ut over dette skal fordelingen gjøres på bakgrunn av lokale behov og anbefalinger fra Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité.

MER INFORMASJON

<http://kkd.dep.no/norsk/idrett>

Idrettsanlegg i kommunene

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
596 000	612 800	*

* Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd for 2006.

OM TILSKUDDSORDRNINGEN

Kommuner, fylkeskommuner, idrettslag/organisasjonsledd i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité og andre sammenslutninger kan søke om spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg som er åpne for allmenn idrettslig aktivitet.

Det er et grunnleggende prinsipp at spillemidler ikke skal omdannes til fortjeneste for private fortjenestebaserte aktører. Anlegg for barn og ungdom, samt anlegg med stort brukspotensial, vil særlig bli prioritert. Alle anlegg må være med i en kommunal plan for å bli tildelt spillemidler. Det er fylkeskommunene som står for detaljfordelingen av tilskudd til idrettsanlegg i kommunene. Tilskudd til nærmiljøanlegg inngår også i denne tilskuddsordningen.

MER INFORMASJON

- <http://kkd.dep.no>
- Om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2006, V-0732

Nærmiljøanlegg

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
.....
105 000	105 000	*

* Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd for 2006.

OM TILSKUDDSORDRNINGEN

Nærmiljøanlegg er enkle anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Anleggene skal være allment tilgjengelige og beregnet på egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også lokalbefolkningen for øvrig. Nærmiljøanlegg skal ikke dekke behovet for anlegg til organisert idrettslig aktivitet eller ordinære konkurranser i idrett. Det kan søkes om spillemidler til nærmiljøanlegg i tilknytning til skolens uterom. Innenfor rammen av de 105 millioner kronene som ble avsatt til nærmiljøanlegg ved hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål i 2006, ble det avsatt 15 millioner kroner til forenklet ordning knyttet til mindre kostnadskrevenne nærmiljøanlegg.

MER INFORMASJON

Om tilskudd av spillemidlene til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2006, V-0732

Anleggspolitisk program

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
.....
63 000	73 000	*

* Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd for 2006.

FORMÅL

Kultur- og kirke departementet gjennomfører i perioden 2003–2007 et eget program som skal bidra til maksimal måloppnåelse av den statlige finansieringen av idretten. Tiltakene er delt inn i fire grupper; 1) tilskudd til utstyr 2) tilskudd til moderne anlegg 3) tilskudd til kostnadskrevenne anlegg og 4) tilskudd til pressområder der det er en underdekning av idrettsanlegg.

OM ORDNINGEN

I det anleggspolitiske program ligger også "Aktivt møtsted", som består av 4 utvalgte prosjekt spesielt tilrettelagt og utformet for og med ungdom. Det er gjennomført 4 arkitektkonkurranser, som er videreført til prosjektering og bygging. Tre av anleggene (Stavanger, Bærum og Kristiansand) er ferdigstilt. Det siste (Bergen) vil bli ferdigstilt i løpet av programperioden.

Tilskudd til aktivitetsutvikling og sosial integrering i idrettslag

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
.....
6500	3500*	8000

* Årsaken til det lave tildelingsbeløpet er en tilpasning til normalt regnskapsår f.o.m. 2007. Dette innebærer at tildelingen for 2006 er ment å dekke tilskuddsbehovet for 2. halvår 2006.

FORMÅL

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til aktivitetsutvikling og sosial integrering i idrettslag, gjennom å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer som kan være til hinder for å delta i organisert idrettsaktivitet. Tilskuddet skal benyttes til tiltak rettet mot barn og ungdom med innvandrerbakgrunn – med særlig vekt på jenter, og barn og ungdom fra familier med lav betalingsevne.

OM TILSKUDDSDORDNINGEN

På bakgrunn av et behov for å utvikle en mer treffsikker og velfungerende ordning har Kultur- og kirkedepartementet i både 2005 og 2006 foretatt konkretiseringer og justeringer av ordningens målgruppe, innretning og rapporteringskrav. 2006 har vært et overgangsår når det gjelder tilpassning til de nye retningslinjene. Fra 1. januar 2007 skal alle tiltak som støttes være i tråd med de nye retningslinjene.

Midlene som avsettes til dette formålet fordeles gjennom Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. Tilskudd skal gå til prosjekter og tiltak i regi av idrettslag i utsatte bydeler i de største byene, herunder utsatte områder i randkommuner til Oslo hvor en relativt stor andel av befolkningen har innvandrerbakgrunn. Det er et krav at tiltakene skal innebære fysisk aktivitet for deltakerne. Tilskuddet skal i all hovedsak omsettes direkte i aktivitet for målgruppen, og i minst mulig grad benyttes til å dekke honorarer og lønnsmidler.

MER INFORMASJON

<http://kkd.dep.no>

Fysisk aktivitet i grunnopplæringen

Kunnskapsdepartementet

FORMÅL

Mål for grunnopplæringen (trinn 1–13) er å sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring, jf. Læringsplakaten som inngår i læreplanverket.

KOMPETANSEUTVIKLING

Det er utviklet et etterutdanningsopplegg for daglig fysisk aktivitet utenom kroppsøvingstimene. Friluftsliv er en del av dette opplegget og vil bli publisert på nettstedet til Norges idrettshøgskole, på Utdanningsdirektoratets nettsted og på skolenettet. 22 ulike høyskoler/universitet tilbyr skoler veiledning i tilrettelegging for daglig fysisk aktivitet.

NETTVERK FOR FYSISK AKTIVITET

I regi av Strategi for kompetanseutvikling (2005–2008) er det etablert et nettverk for fysisk aktivitet for å utvikle kompetanse på området. Det er et ønske at alle elever skal få være i fysisk aktivitet de dagene de ikke har kroppsøving.

PROSJEKT "FYSISK AKTIVITET OG MÅLTIDER I SKOLEN"

Dette er et prosjekt som er gjennomført over en 3-årsperiode. På grunnlag av erfaringene i prosjektet er det utpekt modellskoler som kan vise gode eksempler på gjennomføring av fysisk aktivitet inkludert friluftsliv. Informasjon om disse eksemplene vil bli spredd til alle skoler i landet. Det finnes en modellskole i hvert fylke.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Friluftsliv er et område innenfor strategi for utdanning for bærekraftig utvikling. I planen er dette slik formulert:

Friluftslivsmeldingen, St.meld. nr. 39 (2000–2001)
Friluftsliv sier at: "naturopplevelser og friluftsliv gir grunnlag for den enkeltes bidrag til en bærekraftig. Friluftsliv må stå sentralt i opplæringen, blant annet fordi barns opplevelser og erfaringer i naturen gir inspirasjon og kunnskaper til å ta medansvar for en bærekraftig utvikling. Allemannsretten til tilgang til natur er viktig."

Et tiltak innenfor planen for utdanning for bærekraftig utvikling er et nettbasert interaktivt nettsted som inneholder en rekke veiledninger for opplæring.

Samarbeidspartnere: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Miljøverndepartementet, Samferdselsdepartementet, Utdanningsdirektoratet.

Friluftsliv og miljøengasjement

Friluftsliv

MILJØVERNDEPARTEMENTET, KAP. 1427,
POST 74 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
17 514	15 520	14 520

Forvaltes av Direktoratet for naturforvaltning.
Post 74 Tilskudd til friluftslivstiltak, kan overføres.

FORMÅL

Målet med tilskuddsordningen er å medvirke til stimulerings tiltak og holdningsskapende arbeid for friluftsliv, herunder tiltak som styrker allmennheten sine interesser. Målgruppe for ordningen er lokale lag og organisasjoner, Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO), interkommunale friluftstråd og andre landsdekkende organisasjoner med friluftsliv som arbeidsområde. Posten skal også dekke driften av de regionale nettverkene «Forum for natur og friluftsliv» (FNF).

OM ORDNINGEN

Ordningen skal gi barn og unge, særlig inaktive, funksjonshemmede og barn av annen etnisk opprinnelse positive naturopplevelser og gode miljø- og helsevaner. Midlene skal fremme glede og mestring gjennom tilbud om fysisk aktivitet i naturen.

MER INFORMASJON

<http://md.dep.no>

Friluftstiltak for barn og ungdom

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET,
spillemidler (i 1000 kr):

Avsetning 2005:	Avsetning 2006:	Avsetning 2007:
3200	5200	*

* Avsetningen for 2007 er avhengig av Norsk Tipping AS' overskudd for 2006.

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere til fysisk aktivitet i form av friluftsliv for barn og ungdom (6–19 år). Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO)

og Friluftsrådernes Landsforbund (FL) mottar midler fra spillemidlene til Friluftstiltak for barn og ungdom. Aktivitetsstøtten skal brukes til iverksetting og gjennomføring av tiltak og prosjekter som har til hensikt å øke omfanget av friluftslivsaktiviteter blant barn og ungdom. Prosjektene skal gi grunnlag for at barn og ungdom blir stimulert og motivert til fysisk aktivitet gjennom friluftaktiviteter.

MER INFORMASJON

<http://kkd.dep.no>

Miljøvernorganisasjoner

MILJØVERNDEPARTEMENTET, KAP. 1400,
POST 70 (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
30 000	32 000	33 216

FORMÅL

Tilskuddsordningen har som mål å bidra til å opprettholde en bredde av demokratisk oppbygde, landsomfattende miljøvernorganisasjoner for å sikre frivillig engasjement og styrke medvirkningen i miljøvernspørsmål lokalt og sentralt, basert på faglig innsikt.

OM ORDNINGEN

Flere av organisasjonene som får støtte over dette kapitlet arbeider for å stimulere barn og unge til et aktivt miljøvernengasjement. Friluftslivets fellesorganisasjon har fire barne- og ungdomsorganisasjoner som medlemmer. Blekkulfs Miljødetektiver og Natur og Ungdom er de eneste barne- og ungdomsorganisasjonene med miljøvern som hovedformål.

Fastsetting av størrelsen på driftstilskuddene bygger blant annet på en vurdering av organisasjonenes aktivitetsnivå sentralt og lokalt, deres økonomi og alternative finansieringsmuligheter, og ikke på medlemstall alene. Det gis ikke driftsstøtte til private stiftelser over denne posten.

Miljølæreprosjektet Lære med skogen

Landbruks- og matdepartementet

FORMÅL

Lære med skogen er et undervisningsprogram som henvender seg til undervisningsinstitusjoner fra barnehage til høyskoler, med vekt på grunnskolene over hele landet. Programmet skal skape forståelse og interesse for skognaturen og dens mangfold. Videre skal Lære med skogen bidra til friluftsliv, rekreasjon og naturopplevelse – og formidle kunnskap om skognæringenes bruk av fornybare ressurser. Programmet drives av Skogbrukets Kursinstitutt, og har gradvis blitt utbygd siden 1981. Læremidlene finnes også nå som nettbaserte tilbud. Nytt i 2006 var en portal som presenterer alt nettbasert materiell innenfor Lære med skogen.

MER INFORMASJON

www.skoleskogen.no

Det norske Skogselskap – aktiviteter rettet mot barn og unge

Landbruks- og matdepartementet

Gjennom Landbruks- og matdepartementets organisasjonsstøtte til Det norske Skogselskap bidrar Landbruks- og matdepartementet til informasjonsaktivitet rettet mot barn og unge når det gjelder bærekraftig forvaltning av skogen, skogens mangesidige betydning og skog som grunnlag for verdiskaping.

MER INFORMASJON

www.skogselskapet.no

Statskog – aktiviteter rettet mot barn og unge

Landbruks- og matdepartementet

Gjennom Landbruks- og matdepartementets støtte til forvaltningsdrift av Statskog, gis det føringer for at selskapet også skal ha oppmerksomhet om tiltak rettet mot barn og unge. Statskog gjennomfører derfor hvert år aktiviteter for å stimulere til et aktivt friluftsliv hos denne målgruppen.

MER INFORMASJON

www.statskog.no

Nettverk for miljølære

Kunnskapsdepartementet

Ungdom er en viktig ressurs i miljøvernarbeidet, og skolen spiller en viktig rolle i arbeidet med lokal Agenda 21. Kunnskapsdepartementet og Miljøverndepartementet m. fl. har opprettet Nettverk for miljølære – et møtested for skoler, forvaltning, forskning og andre samfunnsinteresser. Ansvar for oppfølging av Nettverk for miljølære er lagt til Utdanningsdirektoratet.

Gjennom å bruke Nettverk for miljølære aktivt, kan skolen hjelpe kommunen med å ta vare på miljøet, blant annet ved å overvåke vannkvaliteten, kartlegge og sikre trivelige snarveier, rydde rekreasjonsområder, overvåke energibruken og innneklimaet i skolen, praktisere energisparing m.m.

2005–2014 er FNs tiår for opplæring for bærekraftig utvikling. Nettverk for miljølære vil bli videreutviklet og være et tilbud til skolene i forbindelse med FN-tiåret.

MER INFORMASJON

<http://www.miljolare.no>

<http://www.unesco.no>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet, Miljøverndepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Landbruksdepartementet, Kultur- og kirke departementet, Olje- og energidepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet

Nærmiljø og inkludering

Trygge og inkluderende nærmiljø er viktig for å sikre barn og ungdom en god oppvekst. Lokalmiljøet gir barn og ungdom rammer for samvær, aktivitet og for tilhørighet i et større fellesskap. Dette være seg i barnehage, skole, eller i fritidsmiljøene. Det er også viktig å arbeide for et nærmiljø der det finnes gode rusfrie alternativer, et lokalsamfunn uten rasisme, diskriminering og mobbing, og et samfunn som oppleves trygt å ferdes i og som inkluderer alle barn og ungdom.

Regjeringen er opptatt av å bedre oppvekst- og levekårene for barn og unge. Vi ser en opphopning av levekårsproblemer i enkelte områder av de større byene. Storbyene står overfor andre og større utfordringer blant annet når det gjelder rus, gjengdannelser, vold og annen kriminalitet enn andre deler av landet.

Arbeidet mot mobbing blir videreført gjennom et nytt Manifest mot mobbing for perioden 2006–2008.

Regjeringen ferdigstilte primo 2007 Opptappingsplan for rusfeltet. Planen prioriterer tiltak rettet mot barn og unge og tiltak for tidlig intervensjon og vil bli fulgt opp gjennom året.

5.1 Et sosialt og inkluderende oppvekstmiljø

Regjeringen ser det som viktig å styrke og videreutvikle de lokale oppvekstmiljøene gjennom et bredt samarbeid mellom offentlige og frivillige krefter. En samlet innsats mot vold, mobbing, rus og rasisme er en forutsetning i dette arbeidet.

Storbyene har særskilte utfordringer knyttet til integrering og inkludering av barn og unge med innvandrerbakgrunn. En større andel av barn og unge berøres av fattigdomsproblemer i de største byene. Gjennom tilskuddsordningen Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn ønsker regjeringen å bidra til at kommunene kan sette i gang tiltak og aktiviteter overfor utsatte ungdommer og ungdomsgrupper. Regjeringen er svært opptatt av å bekjempe fattigdom og har styrket denne tilskuddsordningen med 10 millioner rettet mot barn, unge og familier som berøres av fattigdomsproblemer.

Skolen er en viktig arena i arbeidet med å sikre et godt oppvekstmiljø. I skolen skal barn og unge få oppleve trygghet og trivsel gjennom et godt læringsmiljø. Elevene selv bør involveres i arbeidet med å skape et godt miljø.

Satsinger rettet mot barn og ungdom i større byer

Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET, KAP. 857, POST 73, (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
38 911	41 364	51 436*

*Bevilgningen er økt med 10 millioner kroner for å styrke tiltak rettet mot barn, unge og familier berørt av fattigdomsproblemer.

FORMÅL

Formålet med tilskuddsordningen er å bedre oppvekst- og levekårene for barn og ungdom i 23 utvalgte bykommuner. Ordningen har barn og unge i alderen 12–25 år som målgruppe, og benyttes til tiltak som retter seg mot barn og unge som har spesielle behov, og mot utsatte ungdomsgrupper og ungdomsmiljø. Barn og unge med innvandrerbakgrunn står overfor spesielle utfordringer, og arbeid som fremmer integrering er høyt prioritert. Tiltakene og prosjektene bør inngå i en helhetlig og samordnet ungdomspolitik. Ungdoms deltakelse og innflytelse i planlegging og gjennomføring bør prioriteres der det er naturlig. 31, 5 millioner kroner av bevilgningen er øremerket innsats overfor barn, unge og familier som berøres av fattigdomsproblemer.

DET LEGGES VEKT PÅ:

- å forebygge uønsket sosial atferd, blant annet vold, mobbing, kriminalitet, rus og rasisme, å motvirke fordommer og diskriminering, og å fremme gjensidig aksept
- deltakelse for ungdomsgrupper som i liten grad benytter seg av de eksisterende kultur- og fritidstilbudene
- kvalifisering, inkludering og etablering av alternative mestringsarenaer
- arbeid og innsats som tar sikte på å nå unge berørt av fattigdomsproblemer
- likeverd og like muligheter for jenter og gutter
- likeverdige muligheter for barn og unge med nedsatt funksjonsevne

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Tilskuddsordningen omfatter de 23 bykommunene; Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø, Drammen, Skien, Fredrikstad, Sandnes, Sarpsborg, Bodø, Sandefjord, Larvik, Ålesund, Arendal, Porsgrunn, Haugesund, Tønsberg, Halden, Moss, Hamar og Gjøvik.

Tilskuddsordningen består av 4 deler:

- Spesialsatsing – ungdomstiltak i de fire største byene; Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger
- Tilskudd til ungdomstiltak i 19 bykommuner
- Tilskudd til tiltak mot fattigdom blant barn, unge og familier (omfatter 23 bykommuner)
- Tilskudd til strakstiltak

Barne- og likestillingsdepartementet kan også ta initiativ til å støtte utviklingsarbeid og andre prioriterte områder.

Det foregår en spesialsatsing i de fire største byene; Oslo (inkludert 7 prioriterte bydeler), Bergen, Trondheim og Stavanger. De 7 prioriterte bydelene i Oslo: Sagene, Grünerløkka, Gamle Oslo, Søndre Nordstrand, Alna, Stovner og Grorud regnes som bykommuner i denne sammenheng. En vesentlig del av bevilgningen gis til byene og bydelene i spesialsatsingen. Resten av bevilgningen forvaltes av departementet og benyttes til tiltak og prosjekter i de øvrige 19 bykommunene, til tiltak mot fattigdom blant barn og unge og familier, tilskudd til strakstiltak for å løse oppgaver og problemer av akutt karakter i ungdomsmiljøene og til utviklingsarbeid. Søknadsfristen for tilskuddsåret 2007 er 1. februar 2007. Byene og bydelene i spesialsatsingen har egne søknadsfrister. Søknad om midler til strakstiltak i 2007 fremmes for departementet uavhengig av søknadsfrist.

Offentlige og private etater eller instanser, bydeler, frivillige organisasjoner og ungdomsgrupper kan søke om tilskudd til tiltak og prosjekter. Søknader skal sendes bykommunene eller de prioriterte bydelene.

MER INFORMASJON

- Rundskriv, Q-10/06
- Veileder for rapportering, Q-0966
- Erfaringshefte – Ungdomstiltak i større bysamfunn, Q-1053
- Fattigdom blant barn, unge og familier – et kunnskaps- og erfaringshefte, Q-1098B
- publikasjonsbestilling@dss.dep.no eller <http://bld.dep.no>

Samarbeidspartnere: Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø, Drammen, Skien, Fredrikstad, Sandnes, Sarpsborg, Bodø, Sandefjord, Larvik, Ålesund, Arendal, Porsgrunn, Haugesund, Tønsberg, Halden, Moss, Hamar og Gjøvik

Engasjement og innsats fra ungdomsgrupper og ungdomsmiljøer

Barne- og likestillingsdepartementet

I arbeidet med å bekjempe vold og kriminalitet blant barn og ungdom er det en rekke ungdomsgrupper og ungdomsmiljøer som har engasjert seg aktivt. Gjennom Barne- og likestillingsdepartementets

tilskuddsordning «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn» er det de senere årene gitt støtte til en rekke tiltak, prosjekter, ungdomsgrupper og organisasjoner som retter seg mot utsatte ungdomsgrupper og -miljøer, og som særlig arbeider for å motvirke vold, rus og kriminalitet blant ungdom. Det er også blitt gitt støtte til strakstiltak for å imøtekomme akutte problemer i enkelte ungdomsmiljø, samt til konflikthåndtering.

Både statlige og lokale myndigheter er jevnlig i dialog med ungdomsgrupper, ungdomsmiljøer og frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner gjennom arrangementer, konferanser og høringer. Barne- og likestillingsdepartementet vil fortsatt støtte opp om arbeidet for å motvirke vold, kriminalitet og gjengatferd i samarbeid med bykommuner og aktuelle departement.

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>

Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET, KAP. 857, POST 72, (i 1000 kr):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
5 341	5 512	

* Midlene på posten ble også benyttet til støtteordningen til ungdomssatsing i distriktene.

FORMÅL

Målet med Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet er å styrke og videreutvikle de lokale oppvekstmiljøene gjennom et bredt samarbeid mellom offentlige og frivillige krefter. Å bedre barn og ungdom sine muligheter til deltakelse, medvirkning og mestring står sentralt. Samtidig skal innsatsen mot vold, mobbing, rus, kriminalitet og rasisme i barne- og ungdomsmiljøene styrkes.

OM UTVIKLINGSPROGRAMMET

For perioden 2005–2007 deltar følgende kommuner i Utviklingsprogrammet: Alta, Vågan, Kristiansund, Røros,

Høyanger, Karmøy, Ål, Vestre Toten og Rælingen. Det holdes jevnlig kontaktmøter med kommunene, og erfaringer viderefremmes til andre kommuner gjennom publikasjoner og innlegg på konferanser. Sentrale oppgaver i 2007 vil være å følge opp arbeidet i kommunene, og stimulere til dialog og erfaringsutveksling. Siste tilskudd til kommunene ble gitt i 2006. Samarbeidet med kommunene avsluttes ved utgangen av 2007. Erfaringene vil bli oppsummert og viderefremmet slik at andre kommuner kan lære av arbeidet.

MER INFORMASJON

- Rundskriv: Om styrking av oppvekstmiljøet for barn og ungdom, Q-9/99
- NIBR-notat 2002:125: Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet – rapport fra en følgeforsker, Norsk institutt for by- og regionforskning, 2002
- NIBR-notat 2005:104 – Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet 2002–2004 – de gode eksemplene
- <http://bld.dep.no>

Skolemiljøarbeid

Rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø

Utdanningsdirektoratet

Opplæringslovens kapittel 9a omhandler det fysiske og psykososiale skolemiljøet og blir ofte omtalt som "elevenes arbeidsmiljølov". Bestemmelsene om det fysiske miljøet slår fast: «Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane. Dersom ein elev eller forelder, eller eit av råda eller utvala ved skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å rette på fysiske miljøtilhøve, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova.»

Om det psykososiale miljøet heter det: «Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør. Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.» I følge disse bestemmelsene skal skolen snarest mulig varsle elevane og de foresatte «dersom skolen blir klar over tilhøve ved skolemiljøet som kan ha negativ verknad for helsa til elevane.»

Utdanningsdirektoratet utarbeidet i 2006 et kartleggingsverktøy som skoleeier, rektor og brukerorganene kan benytte til å kvalitetssikre skolemiljøet ved den enkelte skole.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no/lom>

<http://www.lovdatab.no>

Rett til medvirkning i skolemiljøarbeidet

Utdanningsdirektoratet

Gjennom bestemmelsene i opplæringslovens kapittel 9a har elevane og foreldrene mulighet til å påvirke skolemiljøet. Loven sier at skolen har en plikt til å

holde elevrådet, foreldrerådet og andre organer der elevane og foreldrene er representert, løpende underrettet om alle forhold som har vesentlig betydning for skolemiljøet. Elevane og foreldrene skal være med å utforme og delta i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet ved skolen.

Elevenes og foreldrenes rett til medvirkning er ytterligere styrket gjennom tilføyelser i 2005 til opplæringsloven i form av § 11-1a og § 11-5a. De nye bestemmelsene pålegger alle grunn- og videregående skoler å opprette skolemiljøutvalg. Lovteksten sier at "skolemiljøutvalet skal medverke til at skolen, dei tilsette, elevane og foreldra tek aktivt del i arbeidet for å skape eit godt skolemiljø. Skolemiljøutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolemiljøet, jf. kapittel 9a". I grunnskolene skal elever og foreldre utgjøre flertallet i utvalget, mens elevane skal utgjøre flertallet ved videregående skoler.

Utdanningsdirektoratet utarbeidet i 2006 en veileder for arbeid i skolemiljøutvalg. I veilederen legges det vekt på skolemiljøutvalgets bidrag til fremme trygghet, trivsel og helse ved skolene.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

<http://skolenettet.no/lom>

<http://www.lovdatab.no>

Forebyggende og helsefremmende innsatser i skolen

Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet

Blant tiltak som har til hensikt å fremme godt læringsmiljø i skolen finnes en mengde forebyggingsprogram og undervisningsopplegg både i offentlig og privat regi i forhold til problematferd og rus. Den faglige kvaliteten på programmene er varierende. Mange program er mer bygd på gode intensjoner enn på faglig og empirisk grunnlag.

Som et kompetanseløft for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i skolen utarbeidet flere forskergrupper i 2006, på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet, en rapport som gir kunnskapsstatus for disse

områdene. Rapporten inneholder informasjon om hvilke program og tiltak som har forventet effekt. En forskergruppe har også vurdert hvilke strategier som er hensiktsmessige å anvende i implementering av forebyggende og helsefremmende undervisning i skolen. En annen gruppe har utarbeidet en kunnskapsstatus for læreren som leder i undervisning og læring. Rapporten er publisert på Skolenettet.no og tar for seg følgende tema:

- Vurdering av program for forebygging av problematferd og utvikling av sosial kompetanse
- Kunnskapsplattform for det forebyggende og helsefremmende arbeidet i skolen, med særlig vekt på rus og tobakk
- Vurdering av forebyggende rusprogrammer i skolen
- Læreren som leder
- Prinsipper og strategier for implementering

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no/lom>
www.forebygging.no

Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen

Utdanningsdirektoratet

Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen er nettbaserte spørreundersøkelser der elever på mellomtrinnet og ungdomstrinnet og elever og lærlinger i videregående opplæring kan gi sin vurdering av opplæringen og lærings- og arbeidsmiljøet. Hensikten er at elever og lærlinger skal kunne påvirke og si sin mening om forhold som er viktige for å lære og for å trives. Deler av Elevundersøkelsen er obligatorisk å gjennomføre på 7, 10. og 11. trinn.

Ved hjelp av Elevundersøkelsen skal skolen kunne kartlegge eventuelle forhold i opplæringen som ikke fungerer etter hensikten. En kontinuerlig kunnskap om og overvåkning av elevenes læringsmiljø er viktig for å kunne sette inn tiltak der læringsmiljøet påviselig ikke er godt.

MER INFORMASJON

<http://www.udir.no/undersokelser>

Strategi for læringsmiljøet i grunnopplæringen (2005–08)

Utdanningsdirektoratet

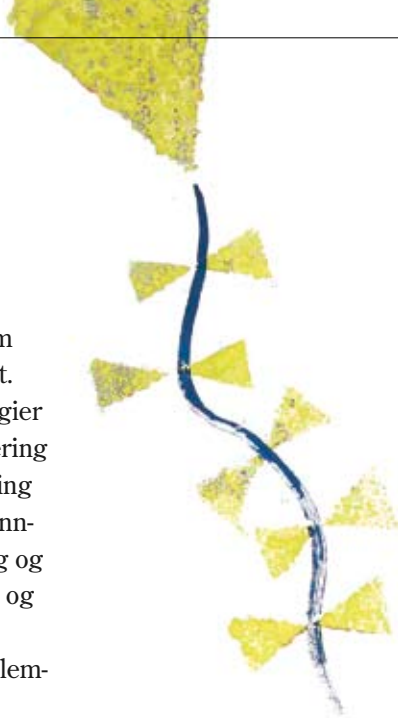
Strategi for læringsmiljøet i grunnopplæringen (2005–08) er et virkemiddel for å realisere målene i læreplaner, opplæringsloven og forskrifter, og skal gi hjelp til skoleeier og den enkelte skole når de skal sette seg mål, lage planer og sette i verk tiltak for å utvikle gode læringsmiljøer. Planen er delt inn i følgende tiltaksområder:

- sikre et fysisk og psykososialt arbeids- og læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring.
- Styrke elevenes og lærlingenes mulighet til å utvikle seg mot verdibevisste, samfunnsengasjerte og læringsorienterte individer
- styrke kompetansen i skole, lærebedrift og lærerutdanning for å oppnå et inkluderende og helsefremmende læringsmiljø for alle
- bidra til at kvalitetsvurderingen av læringsmiljøet styrkes
- spre forskningsbasert kunnskap om ulike forhold ved læringsmiljøet
- styrke internasjonalt samarbeid

Strategiplanens tiltaksplan revideres årlig. Det er etablert egne nettsider for lærings- og oppvekstmiljø på Skolenettet.no. Målgruppene er lærere, skoleledere, skoleeiere og rådgivertjenesten. Nettsidene benyttes til å samle, systematisere og spre kunnskap og erfaringer knyttet til arbeidet med lærings- og oppvekstmiljøet.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no/lom>

Manifest mot mobbing

2006–2008: Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet

Det første Manifest mot mobbing ble undertegnet i september 2002 av KS, Utdanningsforbundet, Foreldreutvalget for grunnskolen, Barneombudet og Regjeringen. Manifestpartene hadde ett felles mål: nulltoleranse mot mobbing, og partene rettet særlig oppmerksomheten mot de voksnes ansvar i barnehage, skole, hjem og fritidsmiljø.

Manifest mot mobbing (2002–2004) ble evaluert av Rogalandsforskning (2004), som konkluderte med at manifestarbeidet så ut til å ha styrt utviklingen på dette feltet i positiv retning. Samtidig mente forskerne at to år var for kort tid til å realisere manifestpartenes felles mål og visjon om et mobbefritt oppvekstmiljø. Ved å undertegne nye manifest i 2005 og 2006 har partene understreket betydningen av at dette er et langsiktig arbeid og at engasjementet holdes oppe.

Manifest mot mobbing (2006–2008) forplikter partene til å arbeide for at alle barn og unge skal ha et godt fysisk og psykososialt miljø i barnehagen, på skolen, i skolefritidsordningen og andre organiserte aktiviteter. Manifest mot mobbing legger særlig vekt på at:

- tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge og håndtere mobbing
- lokal forankring og handling er avgjørende for at arbeidet skal lykkes
- foreldrene inkluderes i arbeidet med å skape et godt miljø i barnehage, skole og SFO
- god administrasjon og forvaltning på alle nivåer bidrar til å sikre barns rettigheter
- effekten av arbeidet for et godt miljø forsterkes ved at tiltakene er koordinerte og langsiktige

På Utdanningsdirektoratets nettsted for læringsmiljøet finnes informasjon om aktiviteter og kunnskap knyttet til manifestarbeidet. Nettstedet gir også informasjon om og tilgang til en rekke tiltak, bl.a. veiledningsmateriell og undervisningsprogram med dokumentert virkning i forhold til å mestre problematferd, forebygge mobbing og utvikle sosial kompetanse. Det vises i denne sammenhengen til rapporten som Utdanningsdirektoratet og Sosial- og

helsedirektoratet har utgitt i 2006 om forebyggende og helsefremmende innsatser i skolen.

MER INFORMASJON

Skolenettet.no/lom

Tiltak mot mobbing i barnehagen

Kunnskapsdepartementet

Det har blitt utarbeidet et hefte for de ansatte i barnehagene, Mobbing i barnehagen. Heftet er sendt til alle landets barnehager, kommuner, fylkesmenn og høgschooler. Det er også tilgjengelig på departementets hjemmeside.

I tilknytning til kvalitetssatsingen "Den gode barnehagen" ble det igangsatt forsknings- og utviklingsarbeid om mobbing i barnehager. Dronning Mauds Minne – Høgskole for førskolelæreutdanning har gjennomført en undersøkelse i fem barnehager der barn, foreldre og ansatte er intervjuet. Heftet Tiltak mot mobbing starter i barnehagen gir en grundig teoretisk drøfting av mobbing og beskrivelse av barnehagens arbeid med å avdekke, forebygge og stoppe mobbing. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) omtaler også emnet mobbing i sin rapport Fra best til bedre? De to rapportene utfyller hverandre og bekrefter at mobbing i barnehagen forekommer. På denne bakgrunn vil videre innsats mot mobbing i barnehagen bli vurdert.

MER INFORMASJON

<http://mobbing.utdanningsdirektoratet.no>

<http://skolenettet.no/lom>

<http://kd.dep.no>

Tiltak mot mobbing i fritidsmiljøene

Barne- og likestillingsdepartementet

I Norge har vi gode data på omfanget av mobbing i skolen, men det fins mindre informasjon om omfanget av mobbing i fritidsmiljøene. Det er likevel

grunn til å tro at mobbing også forekommer i organiserte fritidsmiljø. En konsekvens av dette kan være at en del barn og unge har negative opplevelser på disse arenaene og vegrer seg for å delta.

Barne- og likestillingsdepartementet ønsker å sette fokus på innsats mot mobbing i fritidsmiljøene. Det vil bli lagt vekt på arbeid og innsats i frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og fritidsklubber. Som et ledd i dette arbeidet fikk Barne- og likestillingsdepartementet i 2006 utarbeidet et veiledningshefte om mobbing og ekskludering i fritidsmiljøene. Håndboken inneholder informasjon om hvordan man kan identifisere, forhindre og stoppe mobbing og ekskludering. Målgruppen er ledere, både tillitsvalgte og ansatte – i frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, fritidsklubber og andre organiserte fritidsmiljø.

MER INFORMASJON

- Håndbok Mobbing i fritidsmiljøene, Q-1125 B
- <http://skolenettet.no/lom>
- <http://utdanningsdirektoratet.no>
- <http://bld.dep.no>

Sivile vernepliktige i voldsforebyggende arbeid (VOKT)

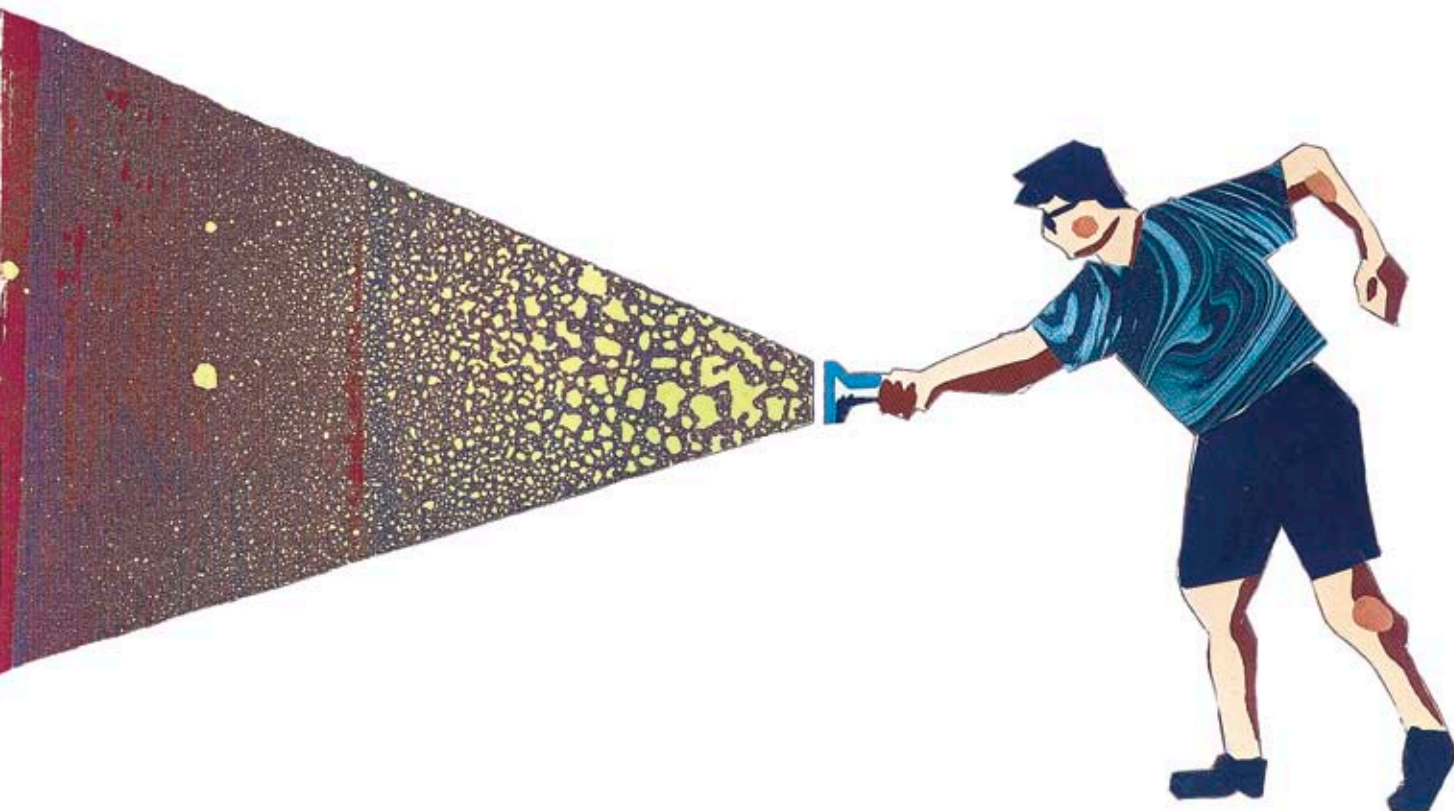
Justisdepartementet

Justisdepartementet har satt sivile vernepliktige inn i volds- og konfliktforebyggende arbeid (VOKT-tjeneste). Formålet med tjenesten er å hindre vold og mobbing blant barn og ungdom. VOKT består av sivile vernepliktige som arbeider voldsforebyggende og antirasistisk i skolen, på ungdomsklubber og ved institusjoner for kultur og idrett. VOKT – arbeideren skal konsentrere seg spesielt om å avdekke og forebygge mobbing, vold og konflikter i ungdomsmiljøet.

Arbeidet er organisert etter to forskjellige modeller. Bymodellen, som er etablert i Oslo, Bergen, Porsgrunn og Moss, innebærer at flere vernepliktige er koordinert i en felles lokal enhet. Det arbeides med å videreføre denne modellen til også andre byer. I landet for øvrig er tjenesten organisert etter en distriktsmodell, som består av selvstendige skoler med en eller to sivile vernepliktige.

MER INFORMASJON

<http://www.siviltjenesten.no>

5.2 Innsats mot rusmiddelproblemer

Innsatsen mot rusmiddelproblemer må skje på mange arenaer og på flere nivå. Den handler både om å gi god behandling og oppfølging til personer med rusmiddelproblemer og å forebygge at rusmiddelproblemer oppstår, blant annet ved å drive informasjonsarbeid, lokale forebyggingstiltak og å gi tilskudd til frivillig rusmiddelforebyggende arbeid. Den nye Opptappingsplanen for rusfeltet reflekterer dette mangfoldet.

Opptrappingsplan for rusfeltet: Helse- og omsorgsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 33: Narkotika

Barnet har rett til å bli beskyttet mot ulovlig bruk, omsetting og produksjon av narkotiske stoffer.

Helse- og omsorgsdepartementet ferdigstilte tidlig i 2007 Opptrappingsplan for rusfeltet. I St.prp. nr.1 (2006–2007) for Helse- og omsorgsdepartementet er

satsingsområdene for rusfeltet beskrevet. Planen vil omfatte tiltak på hele feltet, forebygging, behandling, omsorg, oppfølging, forskning, kompetanse og kvalitet. Utgangspunktet er at tiltak for personer som har eller er i ferd med å utvikle rusmiddelproblemer ikke skal være i særomsorg. Tjenester og tiltak skal inngå i de ordinære tjenestestrukturene. Det overordnede målet for planen vil være å redusere negative konsekvenser av rusmiddelbruk for enkeltpersoner og for samfunnet. Barn og unge og tidlig intervensjon vil stå sentralt i planen.

Informasjonstiltak: Helse- og omsorgsdepartementet

FORMÅL

Generelt er formålet å øke kunnskapen om konsekvenser av rusmiddelbruk, for derigjennom å redusere skader og ulykker forbundet med alkohol. I 2007 satses det spesielt på å styrke kompetansen om lokal rusforebygging og få flere kommuner til å utarbeide helhetlige rusmiddelpolitiske planer.

NÆRMERE OM INFORMASJONSTILTAK

Den økende alkoholbruken i samfunnet generelt og i ungdomsgruppene spesielt, krever en ekstraordinær innsats. Som ledd i daværende Handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003–2005 ble det i 2004 gjennomført en holdningskampanje om alkohol rettet mot befolkningen generelt og mot ungdomsgruppene spesielt. Også i 2005 gjennomførte Sosial- og helsedirektoratet en kampanje om alkohol rettet mot befol-

kningen generelt og mot foreldre på ungdomstrinnet spesielt. I 2006 var satsingen rettet mot kommunene. Det ble sendt ut en veileder for helhetlig kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan. Magasinet God rusforebygging er sendt ut til alle landets kommuner. Satsingen følges opp lokalt med regionale konferanser i regi av de regionale kompetansesentrene på rusfeltet. I desember 2006 ble nettstedet kommunetorget.no lansert som et interaktivt hjelpemiddel for kommunene i det ruspolitiske planarbeidet.

MER INFORMASJON

<http://www.shdir.no>

Samarbeidspartnere: Sosial- og helsedirektoratet, de regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål, SIRUS og andre kunnskapsmiljø

Rusmiddelforebyggende arbeid i opplæringen: Kunnskapsdepartementet

FORMÅL

- å engasjere elever og foresatte i en bevisstgjøring rundt bruk av rusmidler
- å medvirke til redusert bruk av alkohol blant de unge og heve eventuell debutalder
- å forebygge enhver bruk av narkotiske stoffer og stanse nyrekruttering
- å fange opp elever med spesifikke rusmiddelproblemer for å tilby hjelp

OM ARBEIDET

Det rusmiddelforebyggende arbeidet er et satsingsområde for regjeringen. Opplæring om og forebygging av bruk og misbruk av alkohol, narkotika og dopingmidler inngår i det generelle forebyggende arbeidet rettet mot alle elever i grunnskolen og videregående opplæring. En styrket innsats rettet mot barn og unge når det gjelder å motvirke bruk av rusmidler, sees i sammenheng med det forebyggende

arbeidet i skolen for å motvirke uønsket atferd blant elevene. Det er utarbeidet informasjons- og idé-materiell der elevmedvirkning er vektlagt.

Utdanningsdirektoratet samarbeider med Sosial- og helsedirektoratet om det rusmiddelforebyggende arbeidet i skolen. Det legges vekt på å skape oppmerksomhet om å spre erfaringer fra nasjonale og lokale prosjekter. Som en oppfølging av handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003–2005, la Sosial- og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet høsten 2006 fram rapporten Forebyggende innsatser i skolen – Rapport fra forskergrupper oppnevnt av Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet om problematferd, rusforebyggende arbeid, læreren som leder og implementeringsstrategier. I rapporten har

forskere blant annet vurdert ulike programmer og opplæringspakker rettet mot rusforebyggende arbeid i skolen. Rapporten kan danne en viktig plattform for det videre holdningsskapende arbeidet i skolen på alle nivåer. Fra direktoratenes side vil rapporten vil bli fulgt opp i sammenheng med øvrig arbeid for å sikre utvikling av gode forebyggende tiltak.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no/lom>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet, Fylkesmannsembetene, Sosial- og helsedirektoratet og de regionale kompetansesentrene for rusmiddel-spørsmål

Lokalt rusforebyggende arbeid: Helse- og omsorgsdepartementet

SOSIAL- OG HELSEDIREKTORATET, KAP. 718, POST 21 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
0	10 000	17 000

SOSIAL- OG HELSEDIREKTORATET, KAP. 718, POST 63 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
8000	8 000	3 000

* Tabellen indikerer midler som nyttes særskilt til lokalt rusforebyggende arbeid, men gir ikke helhetlig bilde av midlene på de to postene.

Sosial- og helsedirektoratet tildeles midler knyttet til forebygging av rusmiddelproblemer. Til sammen er det foreslått bevilget 20 millioner kroner for 2007. Store deler av midlene vil benyttes til innsatser for barn og unge.

I tråd med handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003–2005, har det i perioden 2004–2006 pågått et treårig forskningsbasert prøveprosjekt for å utvikle målrettede og samordnede forebyggende innsatser på kommunalt nivå. Ni kommuner deltok i prosjektet som ble avsluttet i september 2006. Prosjektet har hatt tre hovedfokusområder:

- fremskaffe relevante lokale data om rusmiddelsituasjonen
- utvikle og samordne lokale tiltak
- evaluering

OM PROSJEKTET

Hovedinnsatsen har vært rettet inn mot fem arenaer: hjem, barnehage, skole, arbeidsliv og fritid. Sentrale stikkord er:

- redusert tilgang på alle typer rusmidler for ungdom under 18 år
- sikre tidlig intervensjon i barnehage, skole og arbeidsliv
- frivillige organisasjoner både som arena for – og pådriver i – det forebyggende arbeidet, bl.a. gjennom rusfrie aktiviteter for barn og ungdom
- økt kunnskap om rusmiddelsituasjonen lokalt
- samordning og kvalitetssikring av innsatsen rettet mot forebyggende arbeid i barnehage, skole og opplæring
- samarbeid med skjenkenæring og politi i forbindelse med prosjektet "Ansvarlig vertskap"

Prosjektet har vært styrt av Sosial- og helsedirektoratet i tett samarbeid med de regionale kompetansesentrene for rusmiddel-spørsmål. Prosjektet skal evalueres av SIRUS som vil legge fram sin rapport i løpet av sommeren 2007.

Sosial- og helsedirektoratet skal utarbeide og gjennomføre et opplegg for kunnskapsformidling til øvrige kommuner basert på erfaringene fra prosjektet. Opplegget skal ses i sammenheng med den kommende strategien om tidlig intervensjon og arbeidet med å ta i bruk kommunale rusmiddelpoli-

tiske handlingsplaner, jf. den nye Opptappingsplanen for rusfeltet.

MER INFORMASJON

<http://shdir.no>

<http://www.forebygging.no/region>

Tilskudd til frivillig rusmiddelforebyggende arbeid

SOSIAL- OG HELSEDIREKTORATET, KAP. 718,
POST 21 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
131 000*	83 753	86 936

*Regnskap 2005 er oppført på kap. 620 og 621 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FORMÅL

Formålet med tilskuddsordningen er at frivillige rusmiddelforebyggende organisasjoner, som arbeider for å fremme en rusfri livsstil og for å redusere forbruk og skader forårsaket av rusmidler, skal få midler til å vedlikeholde og utvikle sin innsats på området.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

De frivillige organisasjonene er en viktig ressurs i det forebyggende arbeidet på rusmiddelområdet.

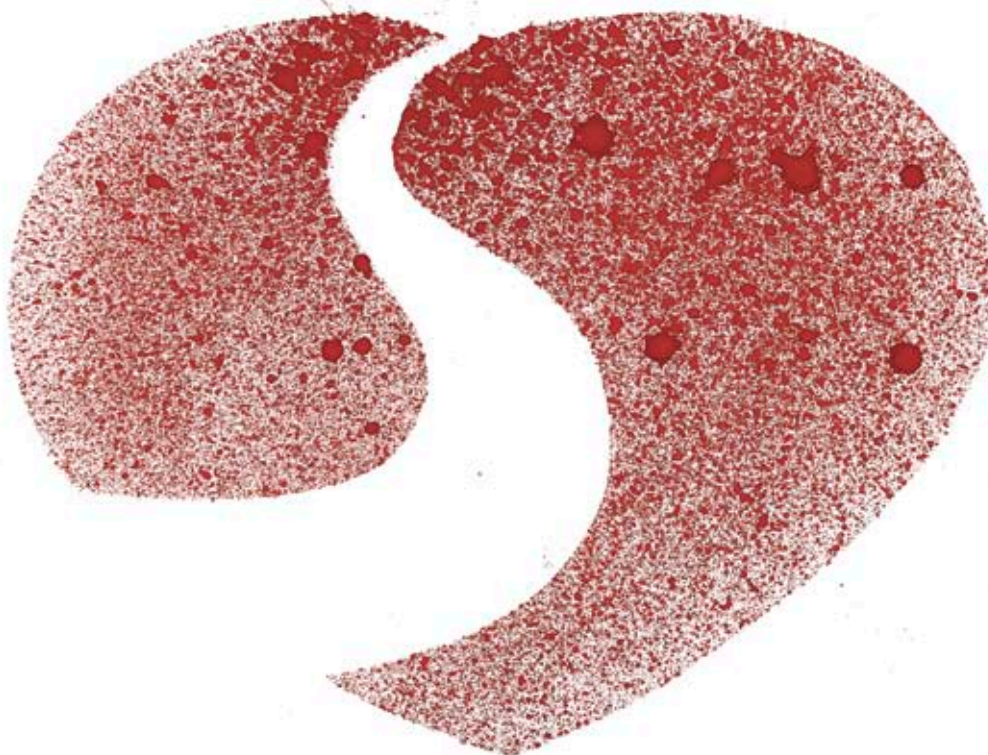
Det ytes derfor drifts- og prosjekttilskudd til frivillig rusmiddelforebyggende arbeid i regi av organisasjoner, foreninger og bedrifter. Tilskuddsordningen skal støtte opp under arbeidet med å styrke oppslutningen om rusmiddelfrie arenaer og rusmiddelfrie soner knyttet til blant annet idrett, trafikk, arbeidsliv, graviditet og oppvekst. Tilskudd fordeles etter søknad og gis til rusmiddelpolitiske organisasjoner og til enkeltprosjekter i regi av andre frivillige organisasjoner som ikke har rusmiddelforebyggende arbeid som hovedmål (for eksempel Norges idrettsforbund og olympiske komité). Tilskuddsordningen skal videre støtte opp under målet om en mer kunnskapsbasert forebygging, og det legges vekt på å støtte kunnskapsbaserte tiltak og strategier. Tilskuddsordningen skal også inkludere rusmiddelfrie kulturtilbud som driver primærforebyggende arbeid på rusmiddelfeltet.

De regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål/ tiltak i kommunene: Helse- og omsorgsdepartementet

Kommunene har et omfattende ansvar for å forebygge rusmiddelproblemer, og for å følge opp personer med rusmiddelproblemer. Forebygging av rusmiddelproblemer må i større grad ses i sammenheng med generell forebygging, og i langt større grad integreres i andre deler av forebyggings- og hjelpeapparatet. Blant annet er det viktig at kommunene i større grad ser forebygging av rusmiddelproblemer i sammenheng med kommunal bevillingspolitikk. Det ble våren 2006 utgitt en veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan. Det er også viktig at rusmiddelfrie møteplasser for barn og unge finnes og videreutvikles. Her er det sentralt at frivillige

organisasjoner og det offentlige spiller på lag og utfyller hverandre.

De regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål er sentrale i forebyggingsinnsatsen. Kompetansesentrene mottar oppdragsbrev fra Sosial- og helsedirektoratet, og har tre hovedoppgaver: Stimulere til utvikling av forebyggende tiltak i kommunene, kompetanseutvikling i kommunene og i spesialisthelsetjenesten, samt tildelt fagområde med nasjonal spisskompetanse. En viktig oppgave for kompetansesentrene er å bistå kommunene i det forebyggende arbeidet og å gi råd og bistand om hvordan kommunene kan møte

utfordringene i forbindelse med ungdommers bruk av rusmidler. Kompetansesentrene kan blant annet bistå kommunene i arbeidet med å utarbeide rusmiddel-politiske handlingsplaner. Kompetansesentrene spiller også en viktig rolle i å formidle erfaringer fra tiltak og prosjekter i andre kommuner. De vil også kunne ta initiativ overfor kommuner med forslag om aktuelle tiltak og skal bistå skolene i det holdningsskapende arbeidet mot rusmiddelproblemer.

Kommunene har hovedansvaret for hjelpetiltak og oppfølging av personer med rusmiddelproblemer. Ansvaret er langsiktig og innebærer ulike typer tiltak som rådgivning, aktiviteter, oppfølgings tiltak, helse-tjenester, økonomisk sosialhjelp og bolig. Kommunen, ved sosialtjeneste og primærhelsetjenesten, kan også henvise til behandling i spesialisthelsetjenesten når tiltak i førstelinjen ikke er tilstrekkelig. Kommunen har et oppfølgingsansvar etter institusjons- og fengselsopphold. Sosialtjenesten vil være et hoved-kontaktpunkt i hjelpeapparatet for mange, og flere sosialkontor har egne ruskonsulenter. Flere kom-muner har oppsøkende tjenester og utekontakter

for å komme i kontakt med personer med rusmiddel-problemer. Kommunalt rusarbeid vil ofte berøre andre tjenesteområder, som psykisk helsearbeid, barnevern og helsetjenester, samt ansvaret til NAV.

Sosial- og helsedirektoratet forvalter flere tilskudds-ordninger rettet mot kommunalt rusarbeid, og det vil bli satset mer på tiltak for å utvikle bedre modeller for kommunalt rusarbeid og styrke fagområdet. For å ut-vikle kommunalt rusarbeid og styrke innsatsen i kom-munene, vil Regjeringen styrke samarbeidet med KS om kvalitetsutvikling, og satse mer på forskning som omfatter sosialtjenesten for å få en mer kunnskapsba-sert praksis. Opptappingsplan for rusfeltet vektleg-ger tiltak for kompetanse- og kvalitetsheving og tiltak for å bedre tilgjengeligheten til tjenestene.

MER INFORMASJON

<http://www.forebygging.no>

<http://rustiltak.no>

<http://tiltak.no>

Samarbeidspartner: Sosial- og helsedirektoratet

Behandling og oppfølging av personer med rusmiddelproblemer: Helse- og omsorgsdepartementet

Med rusreformen fikk staten, ved de regionale helseforetakene, fra 1. januar 2004 ansvaret for tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengighet. Rusmiddelavhengige fikk med dette pasientrettigheter etter pasientrettighetsloven ved behandling av sin avhengighet, på lik linje med øvrige pasienter innen spesialisthelsetjenesten. Det overordnede målet med rusreformen er at rusmiddelavhengige skal få bedre tjenester og at behandlingsresultatene skal bli bedre. En evaluering av rusreformen forelå ved utgangen av 2006 og vil bli nærmere vurdert og fulgt opp av Helse- og omsorgsdepartementet.

Det statlige tilbudet om tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengighet omfatter flere tiltak for personer som er rusmiddelavhengige, både poliklinisk og døgnbehandling. Tilbudene retter seg både mot barn, unge og familier samt gravide rusmiddelavhengige. Institusjonene som gir tverrfaglig spesialisert behandling og har tilrettelagte opplegg for barn av rusmiddelavhengige, har som hovedregel nær kontakt med sosialtjenesten, barnevernstjenesten og eventuelle andre behandlingstinstitusjoner. Enkelte institusjoner har egne mor/barn-tilbud eller familieenheter.

Rusmiddelavhengige med alvorlige psykiske lidelser vil særlig ha behov for helhetlige og koordinerte

hjelpetiltak. Det polikliniske psykiatriske tilbudet, bestående av bla. barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker og psykiatriske ungdomsteam, representerer viktige tilbud i denne sammenheng. Det er et mål at hjelpetilbudet til denne gruppen skal styrkes gjennom rusreformen ved at behandling av rusmiddelproblemer og psykiske lidelser begge er en del av spesialisthelsetjenesten og de regionale helseforetakenes ansvarsområde.

Helse- og omsorgsministeren nedsatte i desember 2005 en arbeidsgruppe for å vurdere en ventetidsgaranti for barn og unge med psykiske lidelser og rusmiddelproblemer. Arbeidsgruppen har gitt tre hovedanbefalinger som understøtter hverandre:

- En vurderings- og behandlingsgaranti (vurdering innen 10 dager og start på helsehjelp innen 90 virkedager) for barn og unge med psykiske lidelser og/eller rusproblemer
- Bedre samhandling mellom virksomhetene
- Tiltak for å øke produktiviteten og effektivisering av tidsbruken i poliklinikkene

Arbeidsgruppens rapport har vært sendt på høring.

MER INFORMASJON

<http://www.rustiltak.no>

5.3 Innsats mot kriminalitet

Målsetningene i det kriminalitetsforebyggende arbeid er å hindre at de mest utsatte utvikler en kriminell karriere og å beskytte omgivelsene mot kriminalitet begått av mindreårige.

Handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet: Justisdepartementet

Handlingsplanen Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet (2005–2008) er utarbeidet i samarbeid mellom seks departement og fokuserer på den enkelte unge lovbryster under 18 år – både over og under kriminell lavalder. De 21 tiltakene skal sikre samordnet, alderstilpasset, ansvarliggjørende og rask oppfølging av den enkelte unge lovbryster. Planen er særlig rettet mot gjengangerne og de som begår alvorlig kriminalitet.

For ungdom mellom 15 og 18 år skal det legges til rette for "skreddersydd" og samordnet bruk av virkemidlene innenfor strafferetten og samfunnet for øvrig. I denne aldersgruppen utgjør ungdom som sitter i fengsel, enten i varetekt eller etter dom, en særlig utfordring. Flere av tiltakene er rettet inn mot innholdet i straffegjennomføring og samspill med hjelpeapparatet, under og etter fengselsopphold.

Et viktig tiltak for å legge til rette for samarbeid på alle nivåer av samfunnets oppfølging etter lovbrudd er utprøving av lokale oppfølgingsteam for struktur-

ert, forpliktende, og forutsigbart samarbeid i enkelt-saker mellom rettshåndhevere, hjelpeapparat og barnets nære nettverk. Slike oppfølgingsteam prøves ut på fire prosjektsteder over en periode på 3 år. Det skal legges vekt på prinsippene for "restorative justice" (aktiv konfliktløsnings- og gjenopprettingsjustis). En slik tilnærming har som utgangspunkt at både gjerningspersonen, offeret og samfunnet skal ansvarliggjøres og ivaretas gjennom aktiv deltagelse i oppfølgingen av lovbruddet. Prosjektene ble iverksatt i 2006 i Stavanger, Kristiansand, Oslo og Trondheim. Erfaringene fra oppfølgingsteamene skal sluttevalu-eres og brukes i vurderingen av eventuelle behov for strukturelle eller lovmessige endringer.

MER INFORMASJON

<http://jd.dep.no>

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet

Tverretatlig samarbeid – SLT-modellen: Justisdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 33: Narkotika

Barn som er anklaget eller dømt for straffbare handlinger har rett til en behandling som fremmer dets følelse av verdighet og egenverd og styrker dets respekt for menneskerettighetene. Målet er at barnet påtar seg en konstruktiv rolle i samfunnet. Staten skal fastsette en kriminell lavalder. Det skal være mulighet til å få overprøvet en straffedom av en høyere myndighet eller domstol. Barnet skal få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke snakker det språket som blir brukt.

SLT er en modell for å samordne det eksisterende kriminalitetsforebyggende arbeidet blant barn og unge. Det har vist seg at samordningen bare fungerer optimalt dersom det forankres på topplan i

kommunen og politiet, og det ansettes en koordinator som får et overordnet ansvar for å være pådriver i alle ledd. Med disse faktorene på plass kan samarbeidet gi en rasjonaliseringsgevinst både økonomisk og tidsmessig og i sin tur virke preventivt i forhold til enkeltpersoners og gruppers forhold til kriminalitet. Modellen blir benyttet i oppfølgingsteamene, jf. tiltak i handlingsplanen Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet, omtalt ovenfor.

182 kommuner og bydeler har tatt i bruk SLT-modellen i sitt kriminalitetsforebyggende arbeid. I noen tilfeller har flere kommuner gått sammen om å starte SLT. Justisdepartementet vil også i 2007 utlyse stimuleringsmidler via Det kriminalitetsforebyggende råd.

MER INFORMASJON

<http://www.krad.dep.no>

Konfliktråd: Justisdepartementet

FORMÅL

Konfliktrådsordningen reguleres av lov om megling i konfliktråd av 1991. Ifølge loven er konfliktrådets oppgave å megle i tvister som oppstår på grunn av at en eller flere personer har påført andre skade, tap eller annen krenkelse.

Fra 1. januar 2004 ble konfliktrådene fullt ut statlige organ underlagt Justisdepartementet. Samtidig ble Sekretariatet for konfliktrådene opprettet. Sekretariatet har ansvaret for den faglige og administrative driften av konfliktrådene. Det finnes 22 konfliktråd som dekker alle landets kommuner. Ordningen med meglere i hver enkelt kommune er videreført. Det finnes i alt cirka 650 lokalt oppnevnte legmeglere. Konfliktrådene tilbyr megling i straffesaker og saker som gjelder ellers straffbare handlinger med gjerningspersoner under 15 år og rene sivile saker, for eksempel nabo tvister og familietvister.

I straffesaker kan megling benyttes enten som alternativ til straff eller som supplement til straff, herunder megling som særvilkår i betinget dom eller som tiltak i samfunnsstraffen.

Konfliktrådsmegling er et gratis tilbud som er tilgjengelig for hele befolkningen. I 2005 mottok konfliktrådene totalt 8 349 saker, en økning på 766 saker sammenlignet med 2004. Av disse sakene, var 4 264 straffesaker og 4 085 sivile saker. De fleste sivile saker gjelder anmeldte lovbrudd med gjerningspersoner under 15 år. Det er regjeringens mål å øke antallet saker i konfliktrådene, bl.a. overfor unge lovbrøyttere som ordningen er særlig godt egnet for. Man går inn for å utvikle et nært samarbeid med oppfølgings-teamene for unge lovbrøyttere som er pilotprosjekter i Oslo, Kristiansand, Stavanger og Trondheim. Teamene skal arbeide i tråd med "restorative justice" – prinsipper (tiltak som kan virke gjenopprettende og forsonende) og samarbeide tett med konfliktrådene for økt og utvidet bruk av konfliktrådernes metoder overfor barn og unge.

MER INFORMASJON

<http://www.konfliktraadet.no>

Samfunnsstraff: Justisdepartementet

FORMÅL

Samfunnsstraffen er en straffereaksjon som særlig kan være egnet for unge lovbrøyttere som trenger umiddelbar reaksjon med tydelige konsekvenser ved brudd.

OM SAMFUNNSSTRAFFEN

Innholdet i samfunnsstraffen kan bestå i samfunnsnyttig tjeneste, program, individuelle samtaler, behandling, megling i konfliktråd og andre tiltak. Det er bred enighet om at samfunnsstraff skal brukes mer overfor mindreårige. Innholdet i samfunnsstraffen kan "skreddersys" for den enkelte ungdom. I en omfattende evalueringsrapport om samfunnsstraffen utarbeidet av Kriminalomsorgens Utdanningscenter "Dømt til samfunnsstraff", slås det fast at de unge er en viktig gruppe å fokusere på for å hindre utviklingen av et kriminelt handlingsmønster. Evaluerings-

rapporten viser videre bl.a. at de unges behov for hjelp er knyttet til å endre atferd som fører til sinne, vold eller rus. Kontakten med Kriminalomsorgen gjennom en idømt samfunnsstraff kan være et viktig skritt for den enkelte for bl.a. å utforske hvilke faktorer som utløste den unges kriminalitet, for derigjennom å bidra til å hindre gjentakelser. Samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og offentlige myndigheter er derfor viktig når det gjelder å skaffe til veie best mulig kunnskap om lovovertrederen og tilpassede tiltak som kan brukes som "samfunnsnyttig tjeneste". Det er videre en målsetting å også øke bruken av andre tiltak enn samfunnsnyttig tjeneste. Megling i konfliktråd er ett av tiltakene som det er ønskelig å gjøre mer bruk av.

MER INFORMASJON

<http://www.kriminalomsorgen.no>

Ofre og pårørendes møte med straffesakskjeden: Justisdepartementet

FORMÅL

Bedre situasjonen for ofre og pårørendes møte med straffesakskjeden

OM ORDNINGEN

Det er ofte en stor belastning for ofre for kriminalitet, ikke minst for ofre for seksualisert vold, å vitne i straffesaker. Fornærmedeutvalget la i mai 2006, frem en utredning med forslag til tiltak for å styrke fornærmedes og etterlattes prosessuelle stilling i straffesaker (NOU 2006:10 Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv, nye rettigheter). Utvalget foreslår blant annet at fornærmede og etterlatte i alvorlige straffesaker gis vesentlig bedre og mer informasjon under hele sakens gang. Utvalget foreslår også at fornærmede under hovedforhandlingen skal ha rett til å stille spørsmål til tiltalte og vitner, og rett til en sluttreplikk på linje med tiltalte. Utvalget foreslår også at flere fornærmede og etterlatte får rett til bistandsadvokat og at advokatens oppgaver klargjøres og utvides.

En arbeidsgruppe under ledelse av Justisdepartementet har vurdert en del praktiske aspekter ved avviklingen av straffesaker, som kan gjøre belastningen for fornærmede mindre. Arbeidsgruppens rapport forelå i september 2005, og det foreslås blant annet å styrke kompetansen om alminnelige offerreaksjoner hos aktørene i straffesakskjeden, utvikle en ordning med vitnestøtte og legge bedre til rette for skjerming av vitner. Tiltak som berører barn direkte er forslaget om at det bør innføres frist for beramming av saker der offeret er under 18 år. Et annet forslag er at den informasjon som gis av politiet må tilrettelegges slik at alle grupper kan gjøre seg nytte av den, herunder barn, personer med språkvansker eller ulike typer nedsatt funksjonsevne. Forslagene til tiltak følges nå opp av Justisdepartementet.

MER INFORMASJON

<http://jd.dep.no>

5.4 Innsats mot rasisme og diskriminering

Regjeringen arbeider for et tolerant og mangfoldig samfunn. Alle barn og unge skal ha de samme rettigheter, plikter og muligheter til utvikling – uavhengig av etnisk bakgrunn, hudfarge og religion, og uavhengig av foreldres fødeland, utdanning og økonomi.

Alle skal oppleve at de hører til og at de aksepteres for den de er.

Alle former for diskriminering er uakseptable og må bekjempes. En effektiv innsats mot rasisme og diskriminering krever et kontinuerlig og langsiktig arbeid.

Handlingsplan mot rasisme og diskriminering:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 2: Ingen diskriminering

Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002–2006) omfattet diskriminering rettet mot urfolk, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn. Planen inneholdt flere tiltak som retter seg mot barn og unge i skolen og i lokalmiljøet. Nye læremidler til bruk i skolens holdningsskapende arbeid med fokus på rasisme og diskriminering, hindre rekruttering til rasistiske og nasjonalistiske miljøer og midler til flerkulturelle barne- og ungdomsaktiviteter er noen eksempler.

En av hovedsatsingene i planen har vært å styrke det rettslige vernet mot diskriminering. Dette arbeidet har blant annet resultert i en ny lov mot diskriminering

ing på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven) som gjelder for alle samfunnsområder. Videre har vi fått en ny lov om Likestillings- og diskrimineringsombud og likestillings- og diskrimineringsnemnd (diskrimineringsombudsloven) som omfatter håndheving av flere lovverk med diskrimineringsvern. Diskrimineringsloven trådte i kraft 1. januar 2006. Det nye håndhevingsapparatet var i funksjon fra samme tid.

En endelig statusrapport for handlingsplanen og en evaluering ble ferdigstilt høsten 2006.

MER INFORMASJON

<http://aid.dep.no>

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Justisdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kultur- og kirke departementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet, Arbeidsdirektoratet, Politidirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Utlendingsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Holdningsskapende arbeid i skolen mot rasisme og diskriminering:

Kunnskapsdepartementet

Arbeidet med å motvirke problematferd, rasistiske og diskriminerende holdninger skal gjennomsyre all virksomhet i skolene og lærebedriftene, og være en del av skolens ordinære virksomhet. Skolen må inngå i et nært samspill og samarbeid med lokalsamfunnet og med det øvrige tjenesteapparatet i kommuner og fylkeskommuner. Særlig er samarbeidet med foreldrene og elevene selv viktig.

Som et tiltak under Regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering skal den internasjonale minnedagen for Holocaust, 27. januar, markeres i grunnskoler og i videregående skoler hvert år. Denne dagen deles det ut en pris til en skole som har markert seg i arbeidet mot rasisme. Prisen har fått

navnet Benjaminprisen etter Benjamin Hermansen som ble drept på Holmlia i 2001. Drapet var rasistisk motivert. Benjaminprisen 2006 gikk til Mandal videregående skole. Utdanningsdirektoratet har utviklet en samlet oversikt over læringsressurser skolene kan bruke i sitt holdningsskapende arbeid mot rasisme og diskriminering. Dette, samt informasjon om hvordan skolene kan undervise om Holocaust og eksempler på skoler som har et godt arbeid mot rasisme finnes på nettsidene for læringsmiljøet på Skolenettet.no.

MER INFORMASJON

<http://skolenettet.no/lom>

Samarbeidspartner: Utdanningsdirektoratet

Styrket vern mot rasistiske ytringer: Justisdepartementet

Vernet mot rasistiske og andre hatefulle ytringer er skjerpet gjennom et grunnlovsvedtak 30. september 2004. Etter forslag i Ot.prp. nr. 33 (2004–2005) har Stortinget vedtatt endringer i straffeloven § 135 a om straff for grove rasistiske ytringer og § 349 a om straff for diskriminerende handlinger. Endringene trådte i kraft 1. januar 2006.

Endringen i § 135 a gir et bedre og mer omfattende vern mot rasistiske og visse andre kvalifisert krenkende ytringer. Bestemmelsen skjerpes på tre punkter. For det første utvides rekkevidden av § 135 a, slik at den får anvendelse på flere situasjoner enn tidligere. Nytt er at en ytring som ellers oppfyller gjerningsbeskrivelsen, skal kunne rammes selv om den ikke er offentlig fremsatt i lovens forstand. Vilkåret er at den settes fram på en måte som gjør at den er egnet til å nå et større antall personer. Utvidelsen her ligger

i at det ikke er noe vilkår at ytringen rent faktisk er spredt videre til en vid personkrets. Endringen får for eksempel anvendelse på budskap som settes fram i radio, fjernsyn, over åpne nettsider eller ved oppslag, uavhengig av om budskapet faktisk når et større antall personer. For det andre er skyldkravet senket slik at også grovt uaktsomme overtredelser av bestemmelsen rammes. Tidligere rammet bestemmelsen kun forsettlig framsatte ytringer. Endringen vil bidra til å styrke det vern som bestemmelsen tar sikte på å gi, først og fremst ved at bevissituasjonen blir enklere. For det tredje er strafferammen hevet, slik at overtredelser kan straffes med bøter eller fengsel inntil tre år.

MER INFORMASJON

<http://jd.dep.no>

Likestillings- og diskrimineringsombudet: Barne- og likestillingsdepartementet

1. januar 2006 ble et nytt Likestillings- og diskrimineringsombud og en felles Likestillings- og diskrimineringsnemnd opprettet. Senter mot etnisk diskriminering, Likestillingsombudet og Likestillingssenteret er omdannet til det nye ombudet. Ombudet skal håndheve flere lovverk med diskrimineringsvern, herunder diskrimineringsloven, likestillingsloven, kapitlene om likebehandling i arbeidsmiljøloven og

diskrimineringsvernet i boliglovene. I tillegg skal ombudet gi veiledning, være pådriver og drive dokumentasjonsarbeid. Nemnda har myndighet til å pålegge stansing eller retting i et pågående diskriminerende forhold, samt å ilegge tvangsmulkt dersom pålegg ikke etterleves. Ombudet skal også føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med FNs rasediskrimineringskonvensjon.

Tilskudd til lesbiske og homofile

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 846, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
2 100	3 800	7 100

Driftsstøtten til Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH) opprettholdes på samme høye nivå som i 2006 (2,9 millioner kroner). Driftsstøtten til Blikk, landets eneste publikasjon for lesbiske og homofile som gjennom abonnement og landsdekkende løssalg når målgruppen over hele landet, økes fra 1,3 til 2 millioner kroner. 2,2 millioner kroner skal nyttes til tilskudd til organisasjoner og tiltak og prosjekter

med sikte på å bedre homofiles og lesbiskes levekår. I tillegg er 2,8 millioner kroner på kap. 846, post 50 øremerket forskning om homofiles og lesbiskes levekår. Det skal arrangeres en milepelskonferanse for å oppsummere status i arbeidet for homofiles og lesbiskes rettigheter, utvikle tiltaksplan for det videre arbeidet og følge opp tiltak i St.meld. nr. 25 (2000–2001) Levekår og livskvalitet for lesbiske og homofile i Norge. Til dette er det satt av 2,5 millioner kroner på kap. 846 post 21. Tiltakene for å sikre lesbiskes og homofiles rettigheter, støtte homofile og lesbiske i å leve åpent og aktivt motarbeide diskriminering beløper seg til 12,4 millioner kroner.

Helse og sosiale forhold

Regjeringen forutsetter at det forebyggende arbeidet i kommunene sikrer et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Oppvekstmiljøet bør ha de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov. God planlegging og godt samarbeid mellom de ulike sektorene og hjelpetjenestene er nødvendig for å nå dette målet.

Regjeringen ønsker å styrke det forebyggende psykososiale arbeidet overfor barn og unge. Utsatte barn og unge skal sikres gode oppvekst- og levekår gjennom målrettede tiltak av god kvalitet og med høy rettsikkerhet. Gjennom tjenester rettet mot barn og unge vil regjeringen sikre at barn og ungdom som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling, får riktig hjelp til rett tid. Det er et mål å finne fram til gode og

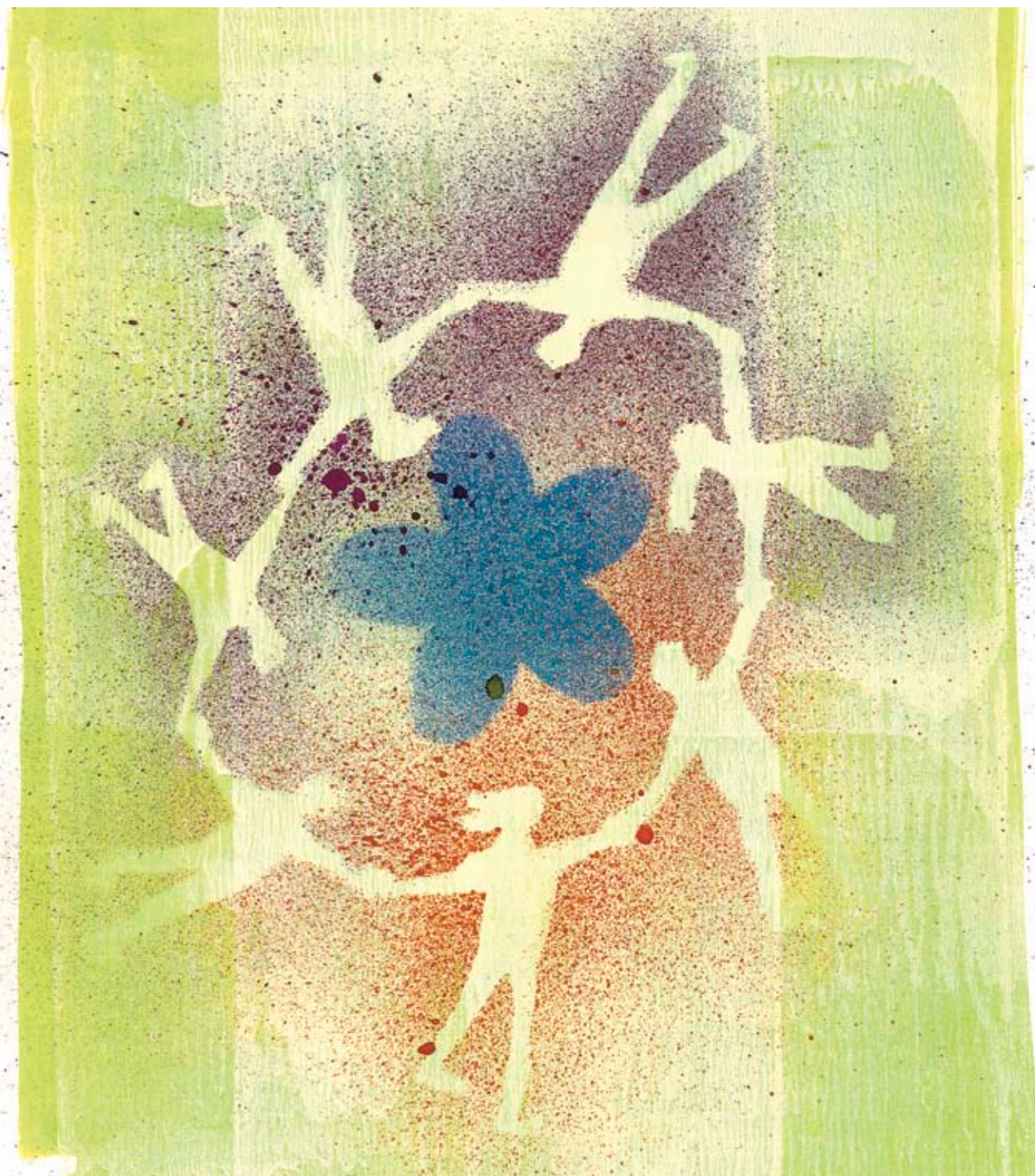
varierte tiltak og hjelpetilbud for å forhindre plasseringer av barn og unge utenfor hjemmet. Blant andre må barnevernet, helsetjenesten og sosialtjenesten være pådrivere for å sikre barn og ungdom trygge livsforhold både fysisk, psykisk og sosialt.

Opptappingsplanen for psykisk helse 1999–2008 setter som mål en økning på 800 årsverk i planperioden til helsestasjons- og skolehelsetjenesten, herunder helsestasjonenes tilbud til ungdom. Det skal foreligge en politisk vedtatt plan for det psykiske helsearbeidet i kommunene. Planen skal omhandle psykososiale tiltak for barn og unge.

Bekjempelse av barnefattigdom er viktig for å sikre barns velferd på kort sikt, og for å forebygge fattigdom på lengre sikt ved å hindre at barn og unge blir marginalisert i eget voksenalv. Regjeringens mål er at alle barn og unge skal ha de samme rettigheter og muligheter til utvikling uavhengig av foreldrenes økonomi, utdanning og etniske og geografiske tilhørighet. Regjeringen har sammen med forslaget til statsbudsjett for 2007 lagt fram en handlingsplan mot fattigdom.

Regjeringen vil i 2007 presentere en nasjonal strategi for barn og unges miljø og helse. Strategien vil løpe fram mot 2016 og presenterer tiltak som skal bedre barn og unges fysiske helse. Barn og unge har selv bidratt i utarbeidelsen av strategien.

God tilgjengelighet til steder hvor barn og unge oppholder seg, som i barnehage, skole, kultur- og fritids-tilbud er en forutsetning for deltakelse og likestilling for mange barn og unge med funksjonsnedsettelse.

6.1 Helsefremmende og forebyggende arbeid

Tverretatlig samarbeid, kunnskap om og overvåking av helsetilstanden i kommunene, sammen med viten om faktorer som kan virke negativt inn på helsen er forutsetninger for arbeidet med å skape et best mulig oppvekstmiljø for barn og unge. Til dette arbeidet ligger også ansvar for å opparbeide seg kunnskap om hvordan helsesvikt kan motarbeides gjennom helsefremmende og forebyggende tiltak.

Helsefremmende og forebyggende tiltak

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 24: Helse

Barnet har rett til å få den best mulige medisinske behandling og hjelp til å komme seg etter sykdom. Staten skal arbeide for å redusere spedbarns- og barnedødelighet, sikre at alle barn får nødvendig legehjelp, gi god helsemessig omsorg til mødre etter fødselen, bekjempe sykdom og gi orientering og utdanning om helse og riktig ernæring. Staten skal også avskaffe helsefarlige tradisjoner, samarbeide med andre land og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Tjenesten er et tilbud til gravide, barn og ungdom under 20 år. Den skal gjennom et tverrfaglig samarbeid bidra til å skape et godt oppvekstmiljø for barn og ungdom gjennom tiltak for å styrke foreldrenes mestring av forelderrollen, fremme barn og ungdoms lærings- og utviklingsmiljø, samt bidra til og legge til rette for et godt psykososialt og fysisk arbeidsmiljø i skolen.

Tjenestens tilbud omfatter helseundersøkelser, forebyggende psykososialt arbeid, vaksinasjoner, informasjonsvirksomhet, veiledning, miljøarbeid, samarbeid om habilitering av barn og unge, samt henvisning ved behov. Hovedtemaer som belyses er graviditet, barn og unges utvikling, herunder språkutvikling, kosthold, betydningen av bevegelse og fysisk aktivitet, tobakksskade- og rusforebygging, seksualitet, samliv og prevensjon, smittevern, forebygging av skader og ulykker.

Tjenesten har en viktig rolle i samarbeid med psykisk helsevern for å forebygge psykiske plager og lidelser, rusbruk, spiseforstyrrelser, utvikling av overvekt og å fange opp tidlige signaler på omsorgssvikt, mistriivsel, og utviklingsavvik mv. Videre bør tjenesten rette særlig oppmerksomhet mot barn og unge med spesielle behov, som for eksempel barn og unge med liten sosial støtte, kronisk sykdom og nedsatt funksjonsevne, risiko for å utvikle psykiske plager/sykdom, ved mobbing, overgrep og annen vold og ved problemer knyttet til identitet og seksualitet. Styrket tverrfaglig samarbeid er et satsningsområde for tjenesten.

I følge forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal tjenestetilbudet tilrettelegges for barn og ungdom med flerkulturell bakgrunn. I henhold til lov om forbud mot kjønnslemlestelse skal tjenesten følge opp kunnskap om at kjønnslemlestelse kan bli foretatt eller konsekvenser etter kjønnslemlestelse. Signaler om at ungdom utsettes for press om tvangsekteskap krever oppmerksomhet og oppfølging.

- Rundskriv I-7/2004 Forskrift om stønad fra folketrygden til dekning av utgifter til jordmorhjelp (<http://hod.dep.no>)
- Veileder IS-1154, Kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, veileder til forskrift (<http://shdir.no>)
- Retningslinjer for undersøkelse av syn, hørsel og språk hos barn Nasjonale faglige retningslinjer, IS-1235 (<http://shdir.no>)

Samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og kommunene

Miljørettet helsevern i barnehager og skoler

Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet

MÅL OG KRAV

Forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehager stiller som et overordnet krav at barnehager og skoler skal være helsemessig tilfredsstillende. Det stilles krav til valg av beliggenhet, krav til utforming og innredning, muligheter for aktivitet og hvile, og krav til egnede muligheter for bespisning. Barnehager og skoler skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold, ha forsvarlig renhold og vedlikehold, og drives slik at skader og ulykker forebygges. Risikoen for spredning av smittsomme sykdommer skal være så liten som praktisk mulig. Forskriften stiller også krav om tilfredsstillende inneklima, belysning og lydforhold, hygienisk tilfredsstillende sanitære forhold, samt forsvarlig avfallshåndtering.

Både barn og foresatte har rett til å få informasjon om miljø- og helseforholdene på skolen eller i barnehagen og til å klage på godkjenning av skoler og barnehager. Barn og unge har også rett til medinnflytelse på eget "arbeidsmiljø".

Kunnskapsdepartementet ved Utdanningsdirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet samarbeider om produksjon og spredning av HMS-materiell (helse, miljø og sikkerhet) til bruk for elever i grunnskole og elever/læringer i videregående opplæring. Det er utarbeidet et internetbasert verktøy for registrering og rapportering av utvalgte inneklimatestre. Det er også etablert en veiledningstjeneste for spørsmål knyttet til avvik fra gjeldende normer. Et verktøy for registrering og kommunikasjon omkring psykososiale forhold i skolen er under utvikling.

MER INFORMASJON

- Hvordan lage sunt innemiljø i skolebygg (<http://kd.dep.no>)
- Ressursperm om HMS-arbeid i skolen (<http://aktivhms.no>)
- <http://www.skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no>
- Veileder til opplæringsloven kapittel 9a – elevenes skolemiljø
- Temahefte om Barnehagens fysiske miljø, Q-1011

Forebygging av astma, allergi og inneklimatestre

Helse- og omsorgsdepartementet

Sosial- og helsedirektoratet skal legge fram en ny strategi for forebygging av astma, allergi, og inneklimatestre. Barn og unge er den primære målgruppen i den nye strategien. Det skal legges særlig vekt på veiledning og kontroll i forhold til at inneklimatestre i skoler og barnehager er i overensstemmelse med gjeldende regelverk. Det skal også legges vekt på å utvikle bedre rutiner for diagnostisering og behandling, herunder riktig medisinbruk.

MER INFORMASJON

<http://shdir.no>

Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005–2009

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, KAP. 719, POST 73 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
12 255	12 735	13 219

Handlingsplanen gir en samlet oversikt over virkemidler og tiltak på åtte departementers ansvarsområder. Barn, unge og grupper som er for lite fysisk aktive, er prioriterte målgrupper. Ett hovedmål er å øke andelen barn og unge som er moderat fysisk aktive i minst 60 minutter per dag. Planen legger et godt grunnlag for et bredt samarbeid på alle forvaltningsnivåer, bl.a. ved at fysisk aktivitet skal inngå som en prioritert satsning i partnerskap for folkehelse. Tiltakene i planen skal bidra til:

- Utvikling og tilrettelegging av lokalbaserte lavterskelaktiviteter
- Gode muligheter for fysisk aktivitet i fritiden og på viktige hverdagsarenaer som barnehager og skoler og på arbeidsplasser
- Fysiske omgivelser som ivaretar behovet for lek og fysisk utfoldelse for alle grupper og som gir muligheter for aktiv ferdsel på en trygg måte
- Folkeopplysning og bedre veiledning og oppfølging i helse- og sosialtjenesten

Tilskuddsordningen skal stimulere til utvikling og tilrettelegging av lavterskel aktivitetstilbud i lokalsamfunn og nærmiljø for barn og unge som i dag er for lite fysisk aktive og som faller utenfor de ordinære idretts- og aktivitetstilbudene. Tilskudd til frivillige organisasjoner som arbeider med forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet vil bli prioritert. Tilskuddsmidlene kanaliseres til lokale tiltak via regionale partnerskap for folkehelse ved fylkeskommunen. Sosial- og helsedirektoratet har ansvar for iverksetting og oppfølging av de fleste tiltakene i handlingsplanen på Helse- og omsorgsdepartementets fagområder.

MER INFORMASJON

<http://shdir.no>

<http://www.1-2-30.no>

<http://www2.skolenettet.no/spismedhodet>

<http://lom.udir.no>

www.miljolare.no

Forebygging av ulykker og skader

Helse- og omsorgsdepartementet

Skader etter ulykker er et stort folkehelseproblem, og det er i særlig grad barn og unge og eldre som rammes. Sosial- og helsedirektoratet har i samarbeid med berørte myndigheter utarbeidet en strategiplan for det ulykkesforebyggende arbeidet. Strategiplanen baseres på arbeidsmetodikken i Trygge lokalsam-

funn. Ny strategi for arbeidet vil særlig legge vekt på bedre skadestatistikk, koordinering av tverretattlig innsats og kommunebasert forebyggende innsats rettet mot barn og ungdom.

MER INFORMASJON

- <http://shdir.no/>
- <http://www.tryggelokalsamfunn.no>
- NOU 2001:31 Når ulykken er ute (<http://jd.dep.no>)

Gode kost- og aktivitetsvaner for barn og ungdom:

Helse- og omsorgsdepartementet

Grunnlaget for gode mat- og aktivitetsvaner legges i barne- og ungdomsårene. Vektøkningen de siste tiårene – også blant barn og unge – er et uttrykk for en samfunnsutvikling og livsstil som i tillegg til et uheldig kosthold innebærer for lite fysisk aktivitet.

Prosjektet Fysisk aktivitet og måltider i skolen ble satt i gang skoleåret 2004/2005. Over 300 grunnskoler og 18 videregående skoler over hele landet er i dag med i prosjektet. Formålet med prosjektet er å prøve ut modeller for organisering av skoledagen, slik at det legges til rette for en times fysisk aktivitet og gode rammer for måltider i løpet av skoledagen. Prosjektet videreføres for skoleåret 2006–2007. Fylkesmannen skal videre i et samarbeid med fylkeskommunen følge opp prosjektet, hvor det skal legges til rette for møtesteder for utveksling og spredning av erfaringer fra prosjektskolene og resultat fra evalueringa med sikte på implementering av gode erfaringer ved flere skoler.

I 2006 ble det utarbeidet en tverrdepartemental handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen. Denne skal følges opp i 2007 blant annet gjennom samarbeid med skole- og barnehagemyndighetene om mat og måltider i barnehage og skole. Innsatsen rettet mot å styrke skolemåltidet vil fortsette, både i forhold til å videreføre og videreutvikle abonnementsordningen for frukt og grønnsaker i grunnskolen, og ved å utvikle gode rammer for måltidet. Det gis også tilbud om kurs for kantineansatte i videregående skole.

I samarbeid med flere aktører ble kokeboken Fra boller til burritos distribuert gratis til alle niende-klassinger, og det arbeides med en ny utgivelse i 2007. I 2005 ble det i regi av Sosial- og helse-

direktoratet foretatt en kartlegging av mat og måltider i 3000 av landets barnehager. På bakgrunn av denne kartleggingen vil nye retningslinjer for mat i barnehagen ferdigstilles i 2007.

MER INFORMASJON

<http://shdir.no>
<http://www.utdanningsdirektoratet.no>
 lenke til prosjektskolene <http://lom.udir.no>

Samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet

Skolefruktordningen

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, KAP. 719,
 POST 74 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
	25 550	28 521

FORMÅL

Det er ønskelig å øke inntaket av frukt og grønnsaker i hele befolkningen, og spesielt blant barn og unge. Skolefruktordningen, som er en abonnementsordning for frukt og grønnsaker i grunnskolen, er etablert i alle landets fylker. Ordningen er ett av myndighetenes tiltak for å øke tilgjengelighet og forbruk blant barn og unge.

OM ORDNINGEN

Per 01.12.2006 var drøyt 1500 skoler (~45 % av skolene i Norge) og mer enn 80 000 elever (~13 % av elevene i Norge) med i abonnementsordningen. Kartlegginger viser at deltagerkolene og abonnementene er godt

fornøyd med ordningen, og at forbruket av frukt og grønnsaker øker for de som er med. Abonnementet på Skolefrukt tegnes for 1/2 år eller ett år om gangen, og betales av elevens foreldre/foresatte. Tilbudet koster kroner 2,50 per dag eleven er på skolen, og subsidieres av det offentlige med 1 krone. I 2005 ble ordningen forbedret på flere områder, blant annet har det blitt utviklet elev- og lærermateriell. Det har videre vært lagt vekt på kvalitetsforbedring i alle ledd, forenklet administrasjon for skolene og det har blitt utviklet en nettbasert bestillings- og betalingsordning for skole/foresatte.

MER INFORMASJON

<http://www.skolefrukt.no>

Samarbeidspartnere: Sosial- og helsedirektoratet, Opplysningskontoret for frukt og grønnsaker

Mat, barn- og unge-prosjektene

Landbruks- og matdepartementet

FORMÅL

Å øke barn og unges forbruk og kunnskap om mat. Målet er å sette fokus på, og øke forbruket av sunn mat som frukt og grønt og stimulere til bruk av lokal og økologisk mat.

OM ORDNINGEN

I alt 22 prosjekter ble satt i gang eller videreført fra høsten 2006, som en del av Landbruks- og matdepartementets stimulering til satsning på sunn mat, inkludert frukt og grønt, til barn og unge. Prosjektene er spredt over hele landet og har fått bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet på 1,8 millioner kroner. De favner om ulike måter å skape økt matglede og sunnere matvaner for barn og unge i skoler og barnehager. Målet er å sette fokus på, og øke forbruket av, sunn mat i særlig i barnehage- og skolesektoren, men også i tilknytning til fritidsaktiviteter, samt å øke forbruket og et variert tilbud av frukt og grønt, lokal mat og økologisk mat. Økt kunnskap om mat, kvalitet, mangfold, smak og matglede er en viktig del av dette. Samarbeid med lokale produsenter er også sentralt. Erfaringene fra prosjektene er gode, og departementet vil videreføre arbeidet innenfor området mat, barn og unge i 2007.

MER INFORMASJON

<http://www.hageselskapet.no>

<http://lmd.dep.no>

<http://www.okologiskskolefrukt.no>

<http://www.sweetgreens.no>

Forebygging av spiseforstyrrelser

Helse- og omsorgsdepartementet

Til grunn for arbeidet med spiseforstyrrelser ligger en samlet strategiplan, som skal bidra til å styrke behandlingstilbud, forebygging og kompetansen om spiseforstyrrelser. Sosial- og helsedirektoratet utgav i 2006 en rapport med mål og anbefalinger for videre arbeid. Helseforetakene har et ansvar for å styrke behandlingstilbudet til personer med alvorlige spiseforstyrrelser. Utdanningsprogrammet "Kropp og selvfølelse" videreføres i regionene.

Det er utarbeidet et internettbasert undervisningsopplegg som tar sikte på å bevisstgjøre barn og unge med hensyn til mediernes og reklamens bruk av virkemidler og metoder – Prosjektet «TENK – mobilisering for egenverd og mediaforståelse». I 2007 skal undervisningsopplegget revideres i henhold til skolens lærerplaner og utvikles mot yngre målgrupper (TENK jr).

MER INFORMASJON

- Strategiplanen, I-0984 B
- Temahefte for foreldre om barn og unge med spiseforstyrrelser, Q-1074 B, Program for foreldreveiledning
- Om kultur, kropp og kommunikasjon – og om forebygging av spiseforstyrrelser, I- 0955B
- <http://skolenettet.ls.no/tenk>

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Sosial- og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet

Tobakksfrie barn og unge

Helse- og omsorgsdepartementet

På Verdens røykfrie dag 31. mai 2006 ble Nasjonal strategi for det tobakksforebyggende arbeidet 2006–2010 fremlagt. Her framlegger regjeringen en målsetning om å halvere ungdomsrøykingen (16–24 år) i løpet av de neste fem årene fra 24 prosent i 2005. Andelen som røykder daglig blant ungdomsskoleelever ble halvert fra 2000 til 2005, og er nå på 5 prosent.

VÆR røykFRI er et tobakksskadeforebyggende undervisningsprogram rettet mot elever i ungdomsskolen. Det var betydelig færre elever som røykte eller brukte snus i klasser som deltok i VÆR røykFRI i forhold til elever som fikk annen tobakksundervisning. Skoleåret 2005/2006 deltok 63 prosent av alle ungdomsskoleklasser i landet. Programmet ble høsten 2006 revidert i samsvar med Kunnskapsløftet, og heter nå FRI.

Det er også utviklet tobakksforebyggende program for videregående skoler: Røyksignaler (rettet både mot elever og ansatte), Ditt liv (utdanningsprogram for helse- og sosialfag) og Prosjekt tobakk (andre utdanningsprogram). Et av de viktigste tiltakene for at barn og unge ikke skal begynne med tobakk, er å gjøre samfunnet rundt dem tobakksfritt. Foreldre og andre voksne er her viktige rollemodeller.

Høsten 2006 sendte helse- og omsorgsministeren og kunnskapsministeren ut et brev til alle landets fylkeskommuner med en oppfordring om å innføre tobakksfri skoletid i videregående opplæring. Skoler som har innført tobakksfri skoletid, har lavere andel dagligrøykere blant elevene. Regjeringen har i brev høsten 2006 oppfordret alle fylkeskommunene til å gjøre alle skolegårdene ved videregående skoler tobakksfrie

MER INFORMASJON

- www.shdir.no/tobakk
- www.sluk.net
- Røyketelefonen 800 400 85

Samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og fylkesmennene

Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet er en viktig del av et trygt og godt oppvekst- og nærmiljø for barn og unge. Flere av de generelle trafikksikkerhetstiltakene på vegnettet kommer alle aldersgrupper til gode. I tillegg rettes mange tiltak særskilt inn mot barn og unge.

Trygg Trafikk

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET, KAP. 1300,
POST 71 Tilskudd til trafikksikkerhetsformål, m.v.
(i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
17 500*	18 100*	18 700*

* Statstilskuddet utgjør omlag 37 pst. av organisasjonen samlede inntekter

Trygg Trafikk er pådriver i trafikksikkerhetsspørsmål og fungerer som en paraplyorganisasjon for det frivillige trafikksikkerhetsarbeidet. Trygg Trafikk har et særlig ansvar for trafikkopplæring og informasjon om trafikk-sikkerhet. Finansieringen av Trygg Trafikk skjer dels gjennom statstilskudd og dels gjennom andre tilskudd og egne inntekter.

Trygg Trafikk er pådriver og veileder overfor barnehage- og skoleeiere, pedagoger og foreldre. Organisa-

sjon har hovedansvar for å utvikle materiell til trafikkopplæring i skoleverket og tilbyr alle barnehager og skoler oppdatert materiell. Organisasjonen holder kurs for ansatte i barnehager og på skoler, underviser på høyskoler, driver trafikkklubber og motiverer alle som arbeider med barn og unge til å forholde seg bevisst til trafikksikkerhet som en del av oppdragelsen og opplæringen.

Trygg Trafikk arbeider for tiden mye med Kunnskapsløftet, både ved å utvikle materiell, informere skoleledelse, skoleeiere, lærere og foreldre.

MER INFORMASJON

www.tryggtrafikk.no

Barns Skoleveg

Samferdselsdepartementet

For å bedre framkommelighet og trafikksikkerhet for gående og syklende bygger Statens vegvesen gang- og sykkelveger langs riksvegene. Statens vegvesen gjennomgår fartsgrenser på riksveg i byer og tettbygde strøk ut fra ny fartsgrensepolicy. Dette vil bety mer bruk av fartsgrensene 30 og 40 km/t.

For 2007 er det avsatt 310 millioner til tiltak for gående og syklende, hvorav om lag 240 millioner i statlige midler. I tillegg kommer tiltak for gående og syklende som inngår som en del av større veiprojekt. I 2007 legges det opp til å tilrettelegge 40,6 km veg for gående og syklende.

I tillegg til å sikre skolevegen fysisk, er det viktig med informasjon til foreldre om hvilket ansvar de har og hvilke krav de kan stille til sikkerhet på skolevegen. Aktive skolebarn er et fellesprosjekt mellom Sosial- og helsedirektoratet, politiet, Statens Vegvesen og Trygg Trafikk. Målet er å øke andelen barn som bruker skolevegen på en trygg og aktiv måte. Trygg Trafikk er prosjektleder. Målgruppen for prosjektet er foreldrene som har ansvaret for barns transport på skoleveg. Foreldrene oppfordres til mindre bilkjøring i skolens nærområder og informeres om aktiv og sikker bruk av skoleveg. Det er egen nettside for prosjektet

MER INFORMASJON

www.aktiveskolebarn.no

Trafikkopplæring i skoleverket

Kunnskapsdepartementet og Samferdselsdepartementet

Trafikkopplæring er viktig i barnehage og på alle trinn i skolen. Trafikk er et kunnskapsområde som kan behandles på tvers av fagene slik at bredden og helheten kommer frem.

I 2006 kom det ny rammeplan for barnehagene. Trygg Trafikk vil arbeide for å få trafikk inn som tema i ett av temaheftene som følger rammeplanen.

I den nye læreplanen for Kunnskapsløftet, som ble tatt i bruk i skolen fra høsten 2006, er det formulert konkrete kompetansemål innen trafikk etter 4. 7. og 10. trinn. Målet etter 4. trinn er at elevene skal kunne "følge trafikkregler for fotgjengere og syklistene". Etter 7. trinn skal elevene kunne "praktisere trygg bruk

av sykkel som fremkomstmiddel". Etter 10. trinn i naturfag skal elevene kunne "gjøre greie for hvordan trafikksikkerhetsutstyr hindrer og minsker skader ved uhell og ulykker". Andre relevante mål i naturfag er blant annet at elevene skal kunne "gjøre rede for fart og akselerasjon, måle størrelser med enkle hjelpemidler og gi eksempler på hvordan kraft er knyttet til akselerasjon" og "gjøre greie for hvordan bruk av rusmidler kan føre til helseskader og drøfte hvordan den enkelte og samfunnet kan forebygge helseskadene". Alle som er opptatt av trafikksikkerhet kan nå etterspørre hva skolene gjør i praksis.

En arbeidsgruppe nedsatt av Samferdselsdepartementet har foreslått tiltak for å styrke trafikkopplæringen i skoleverket, og som til dels er fulgt opp i de nye læreplanene.

Andre forslag:

- Lærere må sikres lett tilgjengelig materiell og informasjon til bruk i trafikkopplæring.
- Videreføring og styrking av ordningen med en trafikkansvarlig lærer på hver skole.
- Kontakten mellom barnehage, skole og hjem bør styrkes med tanke på å skape arenaer som kan sikre at barna får en god trafikkopplæring.
- Utdanningen av fremtidige førskolelærere og lærere bør omfatte trafikksikkerhet og trafikkopplæring.
- Trafikkopplæring bør inngå i skolens arbeid med helse, miljø og sikkerhet (HMS).
- Krav til sikker transport bør inngå i skolens internkontrollrutiner.
- Samferdselsdepartementet vil arbeide videre med disse tiltakene.

MER INFORMASJON

<http://sd.dep.no>

www.tryggtrafikk.no

www.udir.no

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet, Statens vegvesen, Politidirektoratet og Trygg Trafikk

Forebygging av uønsket svangerskap og abort

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, KAP. 719,
POST 71 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
22 804	24 079	24 994

Forebygging av uønskete svangerskap og abort er en integrert del av arbeidet i kommunehelsetjenesten, og opplæring og verdiformidling om samliv, seksualitet og prevensjon inngår i opplæringen av barn og unge med bakgrunn i læreplanverket for grunnskolens ungdomstrinn og for videregående opplæring. I handlingsplan for perioden 2004–2008 legges det vekt på å:

- styrke ungdommens kunnskap om samliv og seksualitet ved å videreutvikle blant annet undervisningsprogrammet "Jeg har et valg" for bruk i ungdomsskolen og i helsestasjons- og skolehelsetjenesten
- opprettholde og forsterke den nåværende positive trend med nedgang i abortraten for 15–19 åringer gjennom god veiledning i samliv, seksualitet og prevensjon
- redusere aborttallene blant unge voksne 20–24 år, som har høyest abortforekomst, ved blant annet å målrette tilbudet om prevensjonsveiledning
- tilrettelegge tilbudet om veiledning i samliv, seksualitet og prevensjon for grupper med spesielle behov
- forbedre kvaliteten på informasjonstilbud til gravide

kvinner og par som vurderer svangerskapsavbrudd

- sørge for at forskning og statistikk om forebygging av uønsket svangerskap og abort blir gode styringsverktøy i arbeidet

I samarbeid med Kunnskapsdepartementet er det utarbeidet ressursbok for lærere, samt elev- og foreldrehefter knyttet til undervisningen om samliv, seksualitet og prevensjon. Sosial- og helsedirektoratet skal i samarbeid med Utdanningsdirektoratet evaluere ressursboka, samt elev- og foreldreheftene. Elev- og foreldreheftene, som deles ut i 10. klasse ved landets skoler, kan bestilles gratis fra Sosial- og helsedirektoratet. Foreldreheftene er også tilgjengelige på mange minoritetsspråk.

MER INFORMASJON

- Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2004–2008 (I-1096 B).
- Rundskriv I – 1/2006 Innføring av fast bidragssats for dekning av utgifter til hormonell prevensjon til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år".
- Informasjonshefter til elever og foreldre om samliv og seksualitet (<http://www2.skolenettet.no/samliv>).

Samarbeidspartnere: Sosial- og helsedirektoratet, Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsavdelingen hos fylkesmannen, fylkeslegene, kommuner og fylkeskommuner

Strategiplan for forebygging av hiv og seksuelt overførbare sykdommer

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, KAP. 719,
POST 70 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
19 400	19 200	20 000

“Ansvar og omtanke – Strategiplan for forebygging av hiv og seksuelt overførbare sykdommer” har som hovedmål å redusere antall nysmittede med hiv og seksuelt overførbare infeksjoner og å sikre de som er smittet god oppfølging uansett alder, kjønn, seksuell orientering, bosted, etnisk bakgrunn og egen økonomi. Sosial- og helsedirektoratet har igangsatt arbeid med evaluering av erfaringene med strategiplanen hittil.

Flere av delmålene i strategiplanen retter seg mot ungdomsbefolkningen. En viktig del av det forebyggende arbeidet blant unge er å sørge for økt kunnskap og bevisstgjøring i forhold til hiv og seksuelt overførbare infeksjoner ved å styrke undervisningen innen temaene seksualitet, samliv og prevensjon på alle nivåer i skolesystemet. Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom spiller en viktig rolle innen dette fore-

byggingsarbeidet. Innsatsen for å øke kondombruk, spesielt blant unge, fortsetter. Cirka 2 millioner kondomer deles årlig ut til helsestasjoner, skolehelsetjeneste, videregående skoler, utekontaktene, fritidsklubber og gjennom frivillige organisasjoner.

Arbeidet er tett koordinert med oppfølging av Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2004–2008, Handlingsplan mot handel med kvinner og barn, tilskuddsordningen for styrking av rusforebyggende arbeid på nasjonalt nivå og Opptrappingsplanen for psykisk helse. Forekomsten av den seksuelt overførbare infeksjonen klamydia er høy blant ungdom. Med bakgrunn i kjønns- og aldersfordelingen av klamydia skal testaktiviteten blant unge menn økes, og smitteoppsporingen bedres.

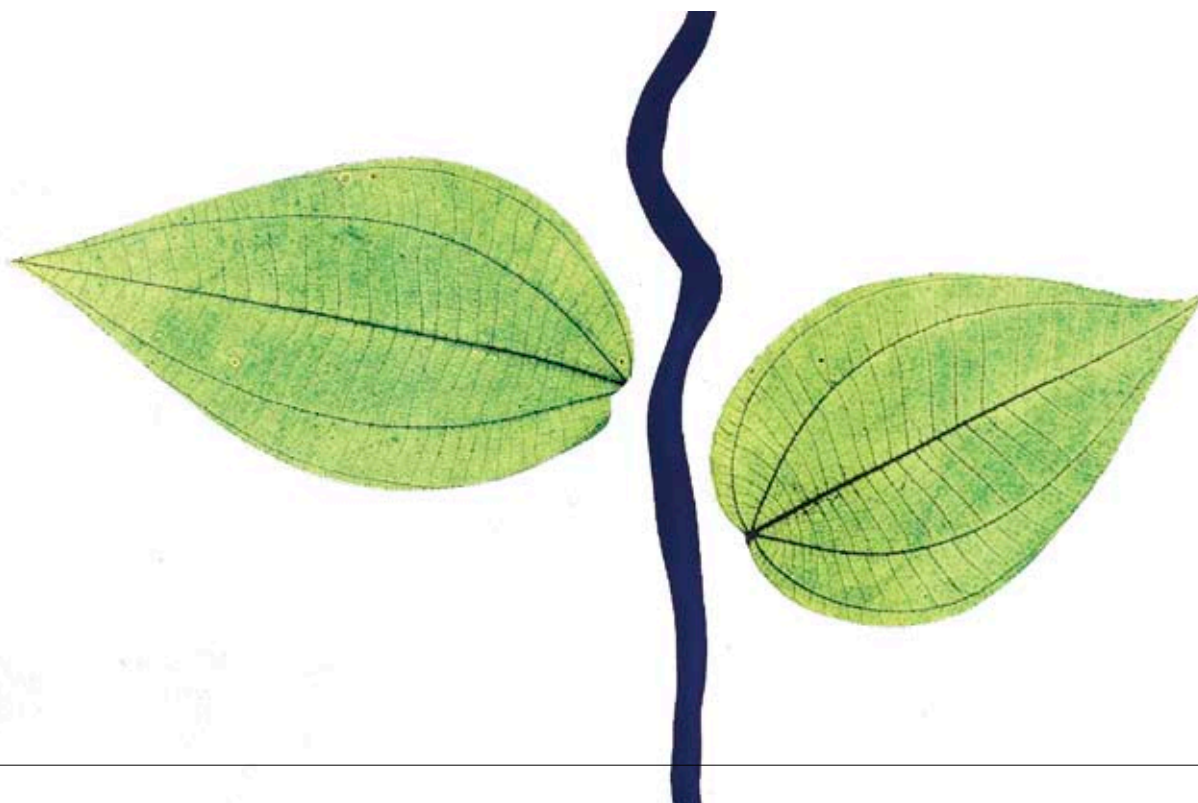
MER INFORMASJON

<http://hod.dep.no>

<http://shdir.no>

<http://fhi.no>

Samarbeidspartnere: Sosial- og helsedirektoratet, Nasjonalt folkehelseinstitutt, frivillige organisasjoner og kommuner

6.2 Innsats overfor utsatte barn, ungdom og familier

Regjeringen ønsker å prioritere barn og unge som har en vanskelig livssituasjon, og det legges opp til økt innsats for særlig risikoutsatte barn og unge.

Omsorg for og oppdragelse av barn er i første rekke foreldrenes ansvar. Foreldre kan likevel ha behov for hjelp til å ivareta dette ansvaret i kortere eller lengre perioder, for eksempel på grunn av en vanskelig livssituasjon. I slike tilfeller har barneverntjenesten et ansvar. Barnevernet skal være en garanti for at alle barn og unge sikres omsorg, trygghet og utviklingsmuligheter. Et viktig mål for barnevernpolitikken er at utsatte barn og unge sikres gode oppvekst- og levekår gjennom egnede tiltak av høy kvalitet og rettssikkerhet. Regjeringen ønsker derfor i 2007 å styrke kunnskapen og kompetansen innenfor den kommunale barneverntjenesten generelt, spesielt når det gjelder flerkulturelt barnevernarbeid og bruk av nye metoder i hjelpetilbudet. Samtidig videreføres arbeidet med å forbedre tiltakene overfor ungdom med alvorlige atferdsvansker, barn som har rusmisbrukende og/eller psykisk syke foreldre. Arbeidet med å bekjempe ulike former for vold og overgrep mot både barn og voksne fortsetter. Det tverretatlige samarbeidet mellom barneverntjenesten og andre tjenestetilbud for utsatte barn, unge og familier skal videreutvikles.

Alle barn og unge skal ha de samme rettigheter og muligheter til utvikling uavhengig av foreldres økonomi, etnisitet, utdannelse og geografisk tilhørighet. For å unngå at økonomisk fattigdom skal ramme barn og ekskludere dem fra sosiale fellesskap, er sosial boligpolitikk, aktiv arbeidsmarkedspolitikk, tilgang til ferie- og fritidsaktiviteter, gratis eller rimelige fellesgoder og en viss inntektssikring viktige virkemidler.

Statlig forvaltning av barnevernet

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 855 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
3 676 680	3 527 477	3 830 217

ORGANISERING OG MÅL FOR VIRKSOMHETEN

Barne-, ungdoms- og familieetatens (Bufetat) hovedoppgave er å gi barn, unge og familier hjelp, støtte og tiltak med høy kvalitet uansett geografisk plassering i Norge. Bufetat ble opprettet 1. juli 2004 og har blant annet ansvar for drift av barneverninstisusjoner, fosterhjemstjenester og faglig bistand til kommunene ved nærmiljøbaserte tiltak, familiebaserte barnevern-tiltak og i vanskelige barnevernssaker. Etaten er underlagt Barne- og likestillingsdepartementet og består av en sentral enhet; Barne- ungdoms- og familie-direktoratet (Bufdir), de statlige barneverninstisusjonene, familievernkontorene og fem regionale enheter som er inndelt i:

- Nord (Finnmark, Troms og Nordland)
– med regionkontor i Alta
- Midt-Norge (Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal) – med regionkontor i Trondheim

- Vest (Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland)
– med regionkontor i Bergen
- Sør (Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud) – med regionkontor i Tønsberg
- Øst (Østfold, Akershus, Hedmark og Oppland)
– med regionkontor i Oslo

Hver region har flere fagteam for barnevernet, som skal ha den direkte kontakten med kommunene. I alt er det etablert 26 fagteam. Oslo og Trondheim kommune ivaretar selv andrelinjetjenesten i barnevernet. Trondheims virksomhet, som er et prøveprosjekt, finansieres over dette budsjettkapitlet. Oslos virksomhet finansieres via rammetilskuddet til fylkeskommunene.

MER INFORMASJON

<http://www.bufetat.no>

Innsats i barne- og ungdomsvernet

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 854 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
419 540	440 929	473 835

OM BARNEVERNTJENESTEN – FORMÅL OG HOVEDMÅLSETTINGER

Barneverntjenestens oppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Det er viktig at barnevernet kommer tidlig inn med hjelp i familier som har det vanskelig, slik at foreldrenes omsorgsevne styrkes og plassering av barn utenfor hjemmet og nærmiljøet kan unngås. Ved plassering av barn i fosterhjem, må det gis tilstrekkelig

veiledning og oppfølging av fosterforeldrene uavhengig av hvor de bor i landet. Barnevernet må følge opp biologisk familie etter at de har blitt fratatt barn og gi bistand slik at samarbeid mellom fosterfamilie og biologisk familie kan bli best mulig. Instisusjonsplassering må ha et solid faglig grunnlag og knyttes sammen med tiltak i nærmiljøet.

Regjeringen ønsker å sikre god kvalitet på tjenester og tiltak og høy rettssikkerhet i alle faser av behandlingen av barnevernssaker. Dette forutsetter blant annet et tidsmessig og tilpasset regelverk, utvikling av ny kunnskap, oppdatering av kompetanse, fleksible tiltak og god informasjonsutveksling mellom tjenesteytere og brukere. Et godt samarbeid i og mellom aktuelle etater, sektorer, profesjoner og forvaltningsnivåer er også en viktig forutsetning for å heve kvaliteten på tjenestetilbudet. Barneverntjenesten skal spille en

sentral rolle i det lokale samarbeidet. Slik kan det skapes et åpnere barnevern med større legitimitet i befolkningen. Barn med atferdsvansker, minoritets-etnisk bakgrunn, nedsatt funksjonsevne eller som har rusmisbrukende eller psykisk syke foreldre eller

er rammet av fattigdomsproblemer er blant de grupper som har spesielle utfordringer som må ivaretas. Det samme gjelder barn som utsettes for vold eller andre overgrep.

Effektivisering og målretting av tilsynet med barn og unge i barneverntiltak

Fylkesmennene fører tilsyn med barn og unge i institusjon og med kommunenes forvaltning av barnevernloven. Gjennom tilsynet skal de påse at tiltak og tjenester utformes etter kravene i lovverket. Fylkesmennene foretar også landsomfattende tilsyn på ett eller flere utvalgte temaområder i barnevernloven.

Kunnskaps- og kompetanseutvikling

FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSARBEID

Barne- og likestillingsdepartementet har i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utviklet en langsiktig forsknings- og utviklingsstrategi for å nå målet om et kunnskapsbasert barnevern. Kunnskapsformidling er en viktig del av strategien. Innsatsen skal rettes mot følgende satsingsområder:

- barn under offentlig omsorg
- risiko og tiltak knyttet til rusmisbruk
- etnisitet og barnevern
- seksuelle og fysiske overgrep
- vold i nære relasjoner
- psykisk helse
- barnevernets praksis, system og organisering

Departementet gir støtte til barnevernforskning som en del av forskningsprogrammet Velferdsprogrammet – samfunn, familie og oppvekst (1999–2008) i regi av Norges Forskningsråd. Senter for studier av problematferd og innovativ praksis driver forskning om atferdsproblemer blant barn og unge, utvikling av nye metoder for behandling og implementering av evidensbaserte metoder i samarbeid med berørte instanser. Kommuneimplementeringen av Parental Management Training Oregonmodellen (PMTO) etter modell av Lørenskog kommune fortsetter i de 26 utvalgte kommunene. Departementet viderefører også driftstilskuddene til tre regionale utviklingssentre innen barnevern i Bergen, Trondheim og Tromsø.

Sentrene driver forskning, forsøks- og utviklingsarbeid, gir råd og veiledning innen prosjektarbeid, formidling og informasjonsvirksomhet og fungerer som viktige ledd i regionale faglige nettverk.

STYRKET KUNNSKAP OG KOMPETANSE I DET KOMMUNALE BARNEVERNET

Departementet tar i 2007 sikte på å starte et flerårig kunnskaps- og kompetanseprogram (2007–2011) rettet mot kommunene. Målet er å bedre kommunenes forutsetninger for å løse et økende antall sammensatte og komplekse barnevernssaker. Programmet skal styrke etter- og videreutdanningstilbudet til ansatte i tjenesten og det praksisrelaterte utviklingsarbeidet på området barnevern.

Barne- og likestillingsdepartementet gjennomførte i 2006 regionale konferanser for landets kommuner med opplæring og veiledning på sentrale områder i barnevernet der det har vært avdekket brudd på barnevernloven og er risiko for svikt. Det er utviklet skriftlig og elektronisk veiledningsmaterieell og håndbøker til bruk for det kommunale barnevernet på området fosterhjem, kommunal saksbehandling og rutiner, tiltaksplaner og omsorgsplaner, tilsynsførere og internkontroll. Fylkesmannen vil gjennom tilsyn følge opp det kommunale barnevernet på disse områdene.

STYRKE FLERKULTURELL KOMPETANSE I BARNEVERNET

Barneverntjenesten skal styrkes slik at den blir bedre i stand til å gi barn, ungdom og familier med minoritetsetnisk bakgrunn gode og individuelt tilpassede tiltak til rett tid. Det vil i 2007 offentliggjøres en rapport om flerkulturell arbeid i barnevernet. NIBR utarbeider rapporten på oppdrag fra departementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Rapporten skal gi oversikt over virksomme tiltak og

metoder/verktøy som kan brukes i barnevern-tjenesten. Resultatene skal innarbeides i et nasjonalt opplæringsprogram for ansatte i den kommunale og statlige barnevernstjenesten. Det tas for øvrig sikte på å øke andelen ansatte med minoritetsetnisk bakgrunn.

For å få flere barn og unge med minoritetsetnisk bakgrunn til å ta en utdanning, vil det settes i gang et nytt prosjekt med en mentorordning i barneverntjenesten. Det vil bli lagt spesiell vekt på å rekruttere mentorer som selv har minoritetsetnisk bakgrunn. Studenter i barnefaglige utdanningsretninger i utvalgte høyskole-regioner vil få tilbud om å delta. Hensikten med tiltaket er flersidig. Mentorene kan fungere som positive rollemodeller slik at flere barn og unge starter på og fullfører utdanningsløpet. Samtidig får mentorene økt kunnskap om arbeid i et flerkulturelt samfunn. Tilbudet etableres som et treårig prosjekt og vil bli evaluert.

Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge arbeider med forskning og utviklingsarbeid knyttet til barnevernets møte med det flerkulturelle samfunnet i Nord-Norge, med vekt på barnevern i en samisk kontekst. Høsten 2006 utga utviklingssenteret serien Kultur og barnevernarbeid som består av temahefter og rapporter. Heftene kan blant annet brukes i undervisningen av studenter i grunn- og videreutdanning og ansatte i barneverntjenesten.

Forebygging og samarbeid

Forebyggende arbeid for barn og unge og deres familier er først og fremst et kommunalt ansvar. En god og helhetlig organisering av det forebyggende arbeidet i kommunene vil bidra til at mer spesialisert innsats og metodikk rettet mot særlig utsatte grupper virker etter hensikten. Barne- og likestillingsdepartementet utga i 2005 rundskrivet Barnevernet og det forebyggende arbeidet for barn og unge og deres familier. Rundskrivet ga klare signaler om hva som forventes av kommunene når det gjelder forebygging og informerte om hvilken faglig bistand kommunene kan støtte seg til i arbeidet med å forebygge problemer blant barn og unge. En rekke departementer har forebyggende tiltak rettet mot barn, unge og familier, og utarbeiding av et felles rundskriv på området skal påbegynnes i 2007.

KS og Barne- og likestillingsdepartementet inngikk likeledes i 2005 en samarbeidsavtale om utvikling

av barnevernet i kommunene. Avtalen tar utgangspunkt i arbeidet med å utvikle et effektivt og faglig fundert kommunalt barnevern. Arbeidet vil bli fulgt opp i 2007. Formålet er å videreutvikle det kommunale barnevernet gjennom bedre kvalitet på tjenestene, bedre samordning av tjenester og utvikling av et mer helhetlig og åpent tjenestetilbud for barn i barnevernet.

En kunnskapsstatus om det samlede tjenestetilbudet til barn og unge har vist at det i liten grad er dokumentert hvordan kommuner organiserer seg og hvordan tjenester samarbeider for å gi bedre hjelp til utsatte barn og unge (Rapport 03/05, SINTEF, Helse). Sammen med Helse- og omsorgsdepartementet vil Barne- og likestillingsdepartementet fortsatt arbeide for å videreutvikle samarbeidet mellom barnevern, psykisk helsevern og tverrfaglig, spesialisert rusbehandling. Blant annet har alle regionale helseforetak og de respektive regionene i barnevernet underskrevet gjensidig forpliktende samarbeidsavtaler.

Tilbud om fosterhjem og institusjoner

Regjeringen er opptatt av å styrke tilbudet for barn i fosterhjem. Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har ansvaret for rekruttering og formidling av fosterhjem, samt opplæring og generell veiledning av fosterforeldre. Kommunene har ansvaret for plassering og oppfølging. Det statlige regionale barnevernet skal bistå kommunene i plasseringssaker utenfor hjemmet og kunne formidle tilpassede fosterhjem ved behov. Etaten skal også bistå kommunene når det gjelder å legge til rette for tilsynsførere. Opplæring og veiledning av fosterforeldre videreføres, blant annet gjennom en videreutvikling av opplærings- og rekrutteringsprogrammet PRIDE (Parents, Resources, Information, Development, Education).

NOVA gjennomførte i 2006 en evaluering av veiledningstjenesten ved fosterhjemstjenesten i Akershus. I tillegg til vanlig rekruttering og opplæring av fosterforeldre tilbys også spesiell oppfølging og veiledning av fosterforeldre slik at de bedre kan lykkes med den oppgaven de har påtatt seg. Både kommunene og fosterforeldrene som benytter tilbudet er svært fornøyd. Det er ønskelig at alle fosterforeldre skal ha et tilbud om veiledning og en vakttelefonordning som gjør at fosterforeldre kan få nødvendig hjelp også utenom vanlig kontortid. Departementet vil i samarbeid med Bufdir

arbeide videre i 2007 for å bidra til å utvikle dette. Innsatsområdene for fosterhjemsarbeidet vil bli fulgt nøye opp, og det vil bli stimulert til utvikling av ny kunnskap gjennom forsknings- og utviklingsprosjekter for å sikre god kvalitet på fosterhjemmene. Bufetat har også ansvar for å følge opp statlige og private barneverninstitusjoner. Etaten vil i 2007 arbeide videre med å implementere metoder og systemer for oppfølging av kvaliteten i institusjonstilbudet.

Barn og ungdom med atferdsproblemer

PMT, MST OG MULTIFUNC

Viktige kjennetegn ved metodene Parent Management Training (PMT) for yngre barn og Multisystemic Therapy (MST) for ungdom er at de er familiebaserte og legger vekt på å bruke familiens egne ressurser. PMT-behandling går ut på å trene foreldre i å bruke alternative og mer hensiktsmessige strategier i hverdagen i kontakten med sitt atferdsvanskelige barn. Ved bedre samspill reduseres risikoen for at alvorlige atferdsproblemer oppstår eller får utvikle seg videre. MST-behandling består av et intensivt, tidsavgrenset og familiebasert tilbud til atferdsvanskelig ungdom. Behandlingen foregår i ungdommens nærmiljø, og alle aktuelle instanser kan bli involverte. Gjennomsnittlig behandlingstid er fire måneder. Behandlerne er tilgjengelige hele døgnet så lenge behandlingen varer.

Til tross for satsingen på hjemmebaserte metoder, finnes det ungdommer som er helt avhengige av en alternativ omsorgsbasis for kortere eller lengre tid. Det er derfor gledelig at studier av internasjonal forskning har vist at det er mulig å oppnå gode resultater også med institusjonsbehandling for ungdom med atferdsproblemer. På grunnlag av denne nye kunnskapen har Barne- og likestillingsdepartementet i samarbeid med svenske myndigheter tatt initiativ til å utvikle en helt ny modell for institusjonsbehandling av ungdom med alvorlige atferdsvansker. I Norge blir modellen prøvd ut i alle de fem statlige barnevernregionene og Oslo. Modellen inneholder en utredningsdel, en behandlingsdel i institusjon og en oppfølgingsperiode etter utflytting. Institusjonsoppholdet skal i utgangspunktet ha en varighet på cirka 6 måneder, og oppfølgingen 3–6 måneder. Ved full drift vil hvert institusjonstiltak ha plass til 16 ungdommer, hvorav 8 vil være i institusjon og 8 i oppfølgings-tiltak. Den nye modellen, MultifunC – Multifunk-

sjonell behandling i institusjon og nærmiljø, kan sies å være en kombinasjon av institusjons- og nærmiljøbaserte tiltak.

Senter for studier av problematferd og innovativ praksis (Atferdssenteret) har et hovedansvar for å evaluere PMT, MST og MultifunC. Barne- og likestillingsdepartementet vil fortløpende vurdere behovet for å utdanne flere PMT- og MST-terapeuter. Når slik kompetanse er utviklet innenfor spesialisttjenesten, vil kompetansen også bli implementert i kommunale tjenester. Både barnevernstjenesten og psykisk helsevern har ansvar for tiltak overfor barn og ungdom med atferdsvansker.

Forskningsprosjektet "De utrolige årene" i regi av regionsentrene i barne- og ungdomspsykiatri og barnevernets utviklingssentre i Midt- og Nord-Norge tar utgangspunkt i Webster-Strattons behandlingstiltak, og legger vekt på å lære foreldrene å bygge en hensiktsmessig relasjon med barnet.

Familie- og nærmiljøbaserte tiltak og metoder

Økt satsing på familie og nettverk, lokale løsninger og tilbud bør være utgangspunkt for barnevernets arbeid. Det er en viktig oppgave å sørge for god kvalitet i de tiltak som utvikles lokalt. Familie- og nærmiljøbaserte tiltak og metoder skal virke forebyggende, men også rettes mot utsatte familier for å bedre deres muligheter for å gi barn gode omsorgs- og oppvekstbetingelser. Samtidig er det et mål å komme tidlig inn og forebygge og behandle akutte kriser. Departementet vil fortsatt stimulere til videreutvikling og bruk av faglige metoder og tiltak som legger vekt på dialog med barn og unges nærmiljø og familier.

FAMILIERÅD

En plan for implementering og evaluering av metoden Familierådslag i Norge ble iverksatt i 2003 som et 3-årig prosjekt. Metoden innebærer at den utvidede familie (slekt og andre nære) samles og kommer fram til gode tiltak overfor barnet eller den unge. 90 kommuner og bydeler har til nå fått opplæring i bruk av metoden. Metoden skal implementeres i de fem regionale enhetene underlagt Bufetat. En evalueringssrapport fra NOVA ble framlagt høsten 2006. Evalueringen viser at familieråd kan være et godt alternativ til den ordinære beslutningsprosessen i barnevern-

tjenesten. Arbeidet med å implementere familieråd vil derfor bli videreført, over hele landet.

HOME-START FAMILIEKONTAKTEN

Home-Start Familiekontakten er et familiestøtteprogram for familier med barn under sju år som er i en vanskelig livs- eller krisesituasjon. Home-Start Familiekontakten tilbyr støtte, avlastning, vennskap og praktisk hjelp. Hjelpen blir gitt gratis av frivillige i familienes egne hjem og er et supplement til det offentlige hjelpeapparatet. Målet er å hindre sammenbrudd og kriser som kan føre til uheldige omsorgssituasjoner i familien. Det var i 2006 etablert 24 Home-Start avdelinger i Norge. Det er behov for å styrke forebyggende tiltak i utsatte familier med små barn. Den økonomiske støtten til nasjonal samordning og oppfølging av programmet vil derfor bli videreført. Likeledes gis det fortsatt midler til Home-Start-programmets arbeid med å gi støtte og hjelp til familier med kronisk syke barn og barn med nedsatt funksjonsevne.

TILTAK FOR Å BEDRE SITUASJONEN TIL BARN AV FORELDRE I FENGSEL

Innsattes barn er en sårbar og usynlig gruppe barn og unge. Livssituasjonen og oppvekstvilkårene for barn av innsatte må bedres. Dette blant annet for å forebygge senere levekårsproblemer, psykososiale problemer, framtidig kriminalitet m.m. En rapport om fangers pårørendes helse og livssituasjon, i regi av Foreningen for Fangers Pårørende, forelå høsten 2006. Rapporten som gir kunnskap om levekår og om fangers barns helsesituasjon, vil bli fulgt opp. Den fengslede forelderen kan trenge veiledning om foreldrerollen, besøk og samvær med barn og i forbindelse med løslatelse. Det er igangsatt opplæring av fengselsansatte i foreldreveiledning for innsatte (jf. omtale av Foreldreveiledning).

AKUTTBEREDSKAP

Barnevernvakten er den tjenesten som ofte først kommer i kontakt med barn og unge med ulike problemer. Barne- og likestillingsdepartementet har gitt tilskudd til en evaluering av barnevernvaktordningen, Barnevernvakten – mellom barnevern og politi, i regi av NOVA, som skal sluttføres i 2008. Uavhengig av slutt-evalueringen vil departementet også i 2007 følge opp innsatsen på barnevernvaktområdet. Det er også gitt støtte til et felles nettsted for barnevernvakter, www.barnevernvakt.no. I tillegg vil arbeidet med å styrke andre lett tilgjengelige vaktordninger i barn-

evernet bli fulgt opp. En del steder i landet er slike tjenester allerede tilgjengelige. Bufetat vil videreutvikle dette tilbudet.

ETTERVERN

I mange tilfeller kan det være behov for hjelp og støtte fra barnevernets side også for ungdom mellom 18 og 23 år. I 2006 laget Landsforeningen for barnevernsbarn en DVD om ettervern. Hensikten med filmen er å bidra til større åpenhet om behovene ungdom har i overgangen fra barnevernets omsorg til en selvstendig tilværelse. Filmen fokuserer på erfaringer som ungdommen selv har, og skal være et verktøy for dialog mellom dem, fosterforeldrene/institusjonen og barneverntjenesten. I forbindelse med fattigdomssatsingen er det blant annet satt i gang et utviklingsarbeid i 8 utvalgte kommuner. Formålet er å bistå ungdom i overgangsfaser til en selvstendig voksertilværelse (jf. omtale av Handlingsplan mot fattigdom).

Barne- og likestillingsdepartementet vil sette ut et oppdrag for å undersøke hvordan ettervernet fungerer, både i forhold til ungdom og fosterforeldre, institusjoner og kommuner. På bakgrunn av resultatene fra undersøkelsen og annen tilgjengelig dokumentasjon vil det bli vurdert igangsatt ytterligere tiltak for å gjøre overgangen til voksenlivet lettere. Det tas sikte på å identifisere god praksis som kan spres til kommunene.

Departementet vil på nytt ta initiativ til å informere kommunene om plikten til å gi informasjon om klageretten, dersom barneverntjenesten avslår ungdommens ønske om å opprettholde barneverntiltak etter fylte 18 år.

Barne- og likestillingsdepartementet ble i 2006 med i arbeidet med regjeringens strategi På vei til egen bolig. Formålet er å bekjempe bostedsløshet. Det vises til St.prp. nr. 1 (2006–2007) for Kommunal og regionaldepartementet for nærmere omtale av strategien.

MER INFORMASJON

- <http://bld.dep.no>
- <http://www.bufetat.no>
- <http://www.home-start-norge.no/home.html>
- <http://www.atferd.unirand.no>
- Barnevernet og det forebyggende arbeidet for blant barn og unge og deres familie, Rundskriv Q-25/2005
- Veileder om barnevernets rolle ved mistanke om overgrep under samvær, Q-1121 B

- Opplysningsplikt til barnevernet og barnevernets adgang til å gi opplysninger, Q-1094 B
- Barnevernet – til barnets beste, Q-0801 B
- Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten, Rundskriv Q-24/2005

Rutinehåndbøker /veiledere til bruk i den kommunale barneverntjenesten:

- Rutinehåndbok for barneverntjenesten i kommunene, Q-1101
- Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem, Q-1102
- Tilsynsførere i fosterhjem – en veileder, Q-1103
- Tiltaksplaner og omsorgsplaner i barneverntjenesten – en veileder, Q-1104
- Internkontroll i barneverntjenesten i kommunene – en veileder, Q-1105

Hefter, Kultur og barnevernsarbeid fra Barnevernets Utviklingssenter i Nord-Norge:

- Kulturperspektivet i barnevernet
- Kontekstuelt barnevern
- Det kyndige blikk, det ukyndige blikk og det døde blikk
- Kultursensitivitet som en måte å se lokalsamfunn på: Billefjord og Kautokeino
- Metoder for barnevernet i samiske områder
- Fargerikt barnevern

Samarbeidspartner: Barne-, ungdoms- og familie-etaten (Bufetat)

Innsats mot barnefattigdom

Handlingsplan mot fattigdom

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 26: Sosialtjenester

Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.

Regjeringen har sammen med forslaget til statsbudsjett for 2007 lagt fram en handlingsplan mot fattigdom. Handlingsplanen inneholder tiltak på flere sektordepartementers ansvarsområder.

Regjeringen vil avskaffe fattigdom og redusere sosiale og økonomiske forskjeller gjennom universelle velferdsordninger, sterke fellesskapsløsninger og ved å gi alle anledning til å delta i arbeidslivet. Regjeringen vil forebygge og avhjelpe fattigdom blant barn og unge gjennom å styrke foreldrenes arbeidstilknytning. Regjeringen vil legge til rette for gode kvalifiserings- og læringsløp for alle barn og unge i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning.

Offentlige velferdsordninger kan bidra til å skjerme og motvirke negative konsekvenser av det å vokse opp i en økonomisk vanskeligstilt familie. Gratis eller rimelige fellesgoder er viktige for å sikre inkludering av utsatte barn og unge. Regjeringen vil iverksette tiltak for at barn og unge i vanskeligstilte familier kan delta på lik linje med andre. Regjeringen vil styrke arbeidet rettet mot sårbare grupper av barn og unge for å hindre at levekårsproblemer og fattigdom går i arv.

Tiltak for å sikre at alle barn og unge skal kunne delta og utvikle seg er et prioritert innsatsområde i handlingsplan mot fattigdom. Følgende tiltak iverksettes og styrkes i 2007:

- Styrking av barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn (BLD) 10 millioner kroner.
- Tiltak for ungdom i risikozonen (BLD) 5 millioner kroner.
- Kompetanse- og utviklingstiltak for å forebygge og redusere barnefattigdom (AID) 10 millioner kroner.

- Tiltak for barn med psykisk syke og/eller rusmiddelavhengige foreldre (HOD) 15 millioner kroner.

Tiltak mot fattigdom som er iverksatt i perioden 2002–2006 videreføres i 2007. Tiltakene i barnevernet skal styrkes som ledd i den samlede innsatsen mot fattigdom. 30 kommuner er i denne forbindelse invitert til samarbeid. Barne- og likestillingsdepartementet og Bufdir inngikk i 2005 et samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) om kompetanse- og utviklingstiltak for å forebygge og redusere fattigdom blant barn, unge og barnefamilier som er i kontakt med sosialtjenesten. Barne- og likestillingsdepartementet og SHdir vil også iverksette et utviklingsarbeid for ytterligere styrking av samarbeidet og samhandlingen mellom barneverntjenesten og sosialtjenesten lokalt. Utviklingsarbeidet omfatter oppfølging av den eldre delen av ungdomsgruppen (18–23 år), i overgangen fra barnevernet til et selvstendig voksenliv.

Som et ledd i handlingsplanen er det bevilget 15 millioner kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i 2007 til å utvikle og implementere tiltak for barn med rusmiddelavhengige og/eller psykisk syke foreldre.

MER INFORMASJON

- Handlingsplan mot fattigdom (<http://aid.dep.no>)
- Tiltak for barn og unge i større bysamfunn (innsats mot fattigdom), Fafo-notat 2004:29
- Fattigdom blant barn, unge og familier – et kunnskaps- og erfaringshefte (<http://bld.dep.no>)
- Økonomi og levekår for ulike grupper, 2005, SSB-rapport 2006/3
- Jon Epland, Barn i husholdninger med lav inntekt: Omfang, utvikling, årsaker. Statistisk sentralbyrå, Rapporter 2001/9

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kunnskapsdepartementet, Justis- og politidepartementet, Sosial- og helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Utdanningsdirektoratet og Husbanken

Barn i familier som mottar sosialhjelp

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Sosialtjenesten skal fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer, samt bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. Den økonomiske sosialhjelpen er et nedre sikkerhetsnett i velferdsordningene.

I følge tall fra Statistisk sentralbyrå mottok 128 600 personer økonomisk sosialhjelp i løpet av 2005. I disse familiene var det om lag 72 000 barn under 18 år. Unge mellom 20–24 år er overrepresentert blant sosialhjelpsmottakerne, og 8 prosent i denne aldersgruppen mottok sosialhjelp i 2005.

30 kommuner inngår i et samarbeid om barnefattigdom knyttet til barneverntjenesten og sosialtjenesten. Innsatsen gjennom barne- og ungdomsvern ble styrket med 7,6 millioner kroner i St.prp. nr. 1 (2005–2006) slik at det var 9,6 millioner kroner i 2006 på Barne- og likestillingsdepartementets budsjett til dette arbeidet (jf. Handlingsplan mot fattigdom). I tillegg er det bevilget 8 millioner kroner til kompetanse- og utviklingstiltak i sosialtjenesten på Arbeids- og inkluderingsdepartementets budsjett. Formålet er å bedre kunnskapen og kompetansen blant aktørene i lokalsamfunnet, blant annet i sosialtjenesten og barneverntjenesten, styrke det sosiale og forebyggende arbeidet gjennom utvikling av nye lokale tiltak og modeller som kan danne utgangspunkt for bedre oversikt over og samordning av tjenestene rettet mot barn, unge og familier som lever i fattigdom. Tiltaket videreføres og styrkes med 10. mill kroner i 2007 som et ledd i Handlingsplan mot fattigdom. Flere kommuner vil få tilskudd til utvikling av lokale tiltak og samarbeid. Det blir også gjennomført landsomfattende kompetansehevede tiltak. Dette gjennomføres i samarbeid med kommunene, Barne- og likestillingsdepartementet, Barne-, ungdoms- og familie-direktoratet og Sosial- og helsedirektoratet.

Den landsomfattende arbeidsmarkedssatsingen for å motvirke fattigdom for langtidsmottakere av sosialhjelp, ungdom 20–24 år, enslige forsørgere som mottar sosialhjelp og innvandrere styrkes i 2007.

Det er behov for en forsterket innsats overfor personer som i dagens system blir avhengige av økonomisk sosialhjelp over lengre tid. På bakgrunn av forslag i St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering og som et ledd i handlingsplan mot fattigdom vil regjeringen etablere et tilbud om et kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad for utsatte grupper.

For å bedre den økonomiske situasjonen og levekårene til personer som har behov for sosialhjelp i en forbigående vanskelig situasjon, vil regjeringen øke satsnivået i de statlige veiledende retningslinjene for utmåling av stønad til livsopphold fra 1. januar 2007 med 5 prosent utover ordinær prisjustering. Økonomisk sosialhjelp skal som følge av NAV-reformen forvaltes sammen med trygdeytelser, tjenester og tiltak i de lokale NAV-kontorene. Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen skaper en ramme for et helhetlig og samordnet tilbud til personer som har behov for bistand for å komme inn i og stå i et arbeidsforhold. Regjeringen har høsten 2006 lagt fram en stortingsmelding om arbeid, velferd og inkludering med forslag til hvordan tiltak, tjenester og stønader best kan innrettes for å bidra til at flere kan komme i arbeid. Målet er en velferdsforvaltning og et virkemiddelapparat som best mulig legger til rette for hjelp til selvhjelp, sosial trygghet og inkludering av personer som har problemer på arbeidsmarkedet.

MER INFORMASJON

- Handlingsplan mot fattigdom. Vedlegg til St.prp. nr. 1 (2006–2007) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering
- St.prp. nr. 1 (2006–2007) Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Behovsprøvd barnetillegg til mottakere av alderspensjon og uføreytelser

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Formålet med ordningen er å sikre at mottakere av tidsbegrenset uførestønad med forsørgeransvar og lav inntekt skal få en samlet ytelse på om lag samme nivå som uførepensjon.

Det gis et inntektsprøvd forsørgingstillegg til mottakere av alderspensjon, uførepensjon og tidsbegrenset uførestønad som forsørger barn under 18 år.

Barnetillegget behovsprøves mot egen og ektefelle/samboers inntekt. Tillegget utgjør inntil 40 prosent av grunnbeløpet (G) for hvert barn. Det ytes ikke barnetillegg hvis barnet har inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn 1 G. Behovsprøvd barnetillegg for mottakere av tidsbegrenset uførestønad er innført med virkning fra 1. juni 2006. Mottakere av tidsbegrenset uførestønad fikk tidligere et standardisert barnetillegg på kroner 17 per dag per barn. Omleggingen vil innebære en inntektsøkning for stønadmottakere med lav inntekt som har forsørgeransvar for barn under 18 år. For personer som har rett til fullt behovsprøvd barnetillegg innebærer det en økning i barnetillegget fra 4 420 kroner til 25 157 kroner per barn per år, gitt folketrygdens grunnbeløp per 1.mai 2006. Dagens stønadmottakere som ikke vil ha krav på behovsprøvd barnetillegg får beholde det standardiserte tillegget på 17 kroner per dag. For nye tilfeller vil det standardiserte barnetillegget bli avvirket.

Stønad til enslig mor eller far

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET
KAP. 2620* (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
4 143 229	4 152 000	4 180 500

* Til og med 2006 var bevilgningen ført opp under kap. 2683 Stønad til enslig mor eller far

FORMÅL

Formålet med stønadsordningene er å gi personer med aleneomsorg for barn inntektssikring i en overgangsperiode og hjelp til selvhjelp, slik at de kan bli i stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid.

OM STØNADSORDNINGENE

Det kan blant annet ytes overgangsstønad, utdanningsstønad, stønad til barnetilsyn og tilskudd til flytting for å komme i arbeid. Overgangsstønad kan gis opp til 2 måneder før fødsel og fram til det yngste barnet er åtte år, men ikke mer enn i tre år til sammen. Under nødvendig utdanning kan stønadstiden utvides med opp til to år. Enslig mor eller far som har omsorg for flere enn to barn eller som fikk aleneomsorg for barn før de selv fylte 18 år, kan få stønadstiden utvidet med opptil 3 år. Hvis stønadsperioden utløper før skoleåret avsluttes, kan overgangsstønaden gis ut skoleåret. Når det yngste barnet er over tre år må

forsørgeren være i arbeid eller utdanning på minst halv tid, eller ha meldt seg som reell arbeidssøker for å motta overgangsstønad. Stønaden er inntektsprøvd og kan gis inntil 1,85 G. Fra 1. oktober 2003 utbetales overgangsstønaden uten fradrag for underholdningsbidrag.

I omstillingstid etter separasjon, skilsmisse eller samlivsbrudd, kan enslig mor eller far få stønadstiden utvidet med inntil to år før det yngste barnet fyller ti år. I det første året stilles det krav om yrkesrettet aktivitet, og i det andre året er det krav om at forsørgeren tar nødvendig utdanning.

Utdanningsstønad for dekking av nødvendige skoleutgifter til enslige forsørgere som tar nødvendig utdanning eller opplæring, gis kun i perioden hvor det gis rett til overgangsstønad. Retten til utvidet overgangsstønad under utdanning for enkelte grupper enslige forsørgere, innebærer også en tilsvarende utvidelse av retten til utdanningsstønad. Det gis vanligvis ikke utdanningsstønad i mer enn tre år eller etter at yrkeskompetanse er oppnådd.

Stønad til barnetilsyn gis til enslig forsørger som må overlate nødvendig tilsyn med barn til andre på grunn av utdanning eller arbeid utenfor hjemmet, fordi vedkommende har meldt seg som reell arbeidssøker eller har etablert egen virksomhet. Stønaden utgjør 64 prosent av dokumenterte utgifter opp til maksimalsatsene. Maksimalsatsene for 2007 er 35 496 kroner for ett barn, 46 308 kroner for to barn og 52 488 kroner for tre eller flere barn. Stønaden faller helt bort når inntekten er over 6 ganger grunnbeløpet.

MER INFORMASJON

<http://aid.dep.no>

Tiltak overfor barn av foreldre med rusmiddelproblemer og psykisk syke foreldre

Styrking av tilbudet til barn av foreldre med rusmiddelproblemer

Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet

Som et ledd i regjeringens handlingsplan mot fattigdom er det bevilget 15 millioner kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i 2007 til en satsing rettet mot å utvikle og implementere tiltak for barn med rusmiddelavhengige og/eller psykisk syke foreldre. Tiltakene vil blant annet omfatte støtte til frivillige organisasjoner, fagutvikling og forskning knyttet til barns innleggelse i rusinstitusjoner for voksne og kompetanseheving. Forslaget skal sees i sammenheng med tilsvarende satsing over Barne- og likestillingsdepartementets budsjett i 2006. Det tas sikte på en flerårig felles satsing.

Barn og unge med rusavhengige og/eller psykisk syke foreldre skal få hjelp som er tilpasset deres alder og den situasjonen de lever i. Barne- og likestillingsdepartementet vil fortsatt gi støtte til PAG-Stiftelsen (det tidligere Wanda-senteret) som gir råd, veiledning og støtte til dem som ønsker å starte opp tiltak for barn av foreldre med rusmiddelproblemer i lokalmiljøer.

Det skal settes særlig fokus på barna som er voldsutsatte. Blant annet skal fagteamene i barnevernet skal få styrket sin kompetanse slik at de kan gi god veiledning til kommunene. Fremgangsmåter for å snakke med foreldre om eventuell rusavhengighet og psykisk helse skal utvikles og implementeres i relevante kommunale tjenester. Kartleggingsverktøy som en hjelp til å finne gode tiltak, skal utvikles og implementeres. Barne- og likestillingsdepartementet er videre opptatt av å styrke samspillet mellom barn og foreldre. Kommuner, rusbehandlingsinstitusjoner hvor barna er med sine foreldre i behandling, psykisk helsevern for voksne og andre vil få tilbud om opplæring i samspillmetoden Marte Meo. Fylkesvise konferanser skal bidra til et styrket samarbeid mellom barnevernet, skoler, helsesektoren og politiet.

For å ivareta eldre barn bedre, vurderes et utviklingsprosjekt mellom psykisk helsevern for barn og unge og barnevernet. Målet er å gi behandlings- og om-

sorgstiltak for barn og unge med behov for samordnede tiltak fra tjenestene.

Det er et mål å avdekke rusmiddelproblemer og andre adferdsproblemer på et tidligst mulig tidspunkt for å forebygge en videre problemutvikling. I regi av Sosial- og helsedirektoratet ble det i 2005 foretatt en undersøkelse om kunnskapen i hjelpeapparatet om disse barna. SIRUS har også, på bestilling fra Barne- og likestillingsdepartementet, utarbeidet to rapporter. På bakgrunn av, blant annet disse rapportene har direktoratet, i samarbeid med de regionale kompetansesentrene, i løpet av 2006 utarbeidet en nasjonal strategi for tidlig intervensjon. Et opplegg for å heve kompetansen i hjelpeapparatet blant personell som kommer i kontakt med risikoutsatte barn og unge, så tidlig som mulig, skal være et sentralt element i strategien. Strategien skal skissere metoder for arbeid med utvalgte målgrupper og vil ivareta mål og tiltak i den nye Opptrappingsplanen for rusfeltet.

RUStelefonen er opprettet for ungdom som eksperimenterer med rusmidler og deres pårørende, samt andre som har en bekymring vedrørende rusmiddelbruk. Formålet er tredelt; 1) gi kunnskapsbasert faktainformasjon om rus og rusmidler, 2) ha oversikt over det samlede hjelpeapparatet i Norge, og om nødvendig formidle videre til den eller de instansene som best kan hjelpe i den aktuelle situasjonen og 3) møte mennesker i krise gjennom den profesjonelle samtale. De som tar kontakt skal få et enklere møte med hjelpeapparatet.

MER INFORMASJON

Tlf: 08588

<http://www.rustelefonen.no>

Samarbeidspartnere: Sosial- og helsedirektoratet, Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Borge-stadklinikken og Barne-, ungdoms- og familieetaten, Region sør

Mindreårige asylsøkere og flyktningbarn

Barn og ungdom i statlige asylmottak

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 22: Flyktningebarn

Barn som søker flyktningstatus eller som anses som flyktninger, skal få behørig beskyttelse og humanitær hjelp. Staten skal i samarbeid med internasjonale organer hjelpe et barn som er alene til å bli gjenforent med sine foreldre.

Ved utgangen av september 2006 var det totalt 2082 barn i statlige asylmottak. Mottakene skal være tilrettelagt barnas behov og livssituasjon. Barn som kommer alene får en annen type oppfølging enn barn som kommer sammen med foresatte. Alle 4- og 5-åringene i mottak får tilbud om halvdags barnehageplass i ordinære barnehager. Mottakene skal gi tilbud om barnebase på mottaket, slik at alle barn under skolepliktig alder skal ha et daglig aktivitetstilbud. Barn i skolepliktig alder har rett og plikt til grunnskoleundervisning når de skal være i Norge i tre måneder eller lenger. Da det ikke er boplikt i mottak for asylsøkere, stiller dette særlige krav til statlige og kommunale myndigheter når det gjelder tilbud til de barna som ikke bor i mottak i form av skole- og aktivitetstilbud.

Regjeringen vil forbedre situasjonen for barn som kommer som asylsøkere, det være seg alene eller sammen med foreldre eller andre foresatte. Beboere i mottak har generelt svak økonomi. Dette medfører at barn som bor i asylmottak ofte ikke får muligheten til å delta i aktiviteter utenfor mottaket. I 2007 er det bevilget 5,5 millioner kroner over Utlendingsdirektoratets budsjett til å gjennomføre ulike aktivitetstiltak for barn som bor i asylmottak.

ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE

Enslige mindreårige asylsøkere er en fellesbetegnelse på asylsøkere under 18 år som kommer til landet uten

foreldre eller andre med foreldreansvar. Dette inkluderer asylsøkende barn som kommer til landet i følge med andre voksne som kan være eldre søsken, tante, onkel eller lignende. Ved utgangen av september 2006 var det registrert 215 asylsøknader fra personer som oppga å være enslige mindreårige ved ankomst.

Utlendingsdirektoratet (UDI) har det overordnede ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere i Norge. Blant annet har direktoratet ansvar for barnas trygghet i mottak, at de får en individuell oppfølging, og for at det gjøres et arbeid hvor man forsøker å oppspore og gjenforene barna med deres foresatte. Asylsøknader fra enslige mindreårige asylsøkere skal prioriteres i alle ledd. Mange enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge har foreldre og omsorgspersoner i hjemlandet. Undersøkelser viser at mange av barna selv ikke har ønsket å komme til Norge, men kan være sendt hit av andre eller har kommet bort fra familien under flukt.

UDI har utviklet et differensiert ankomst- og mottakssystem med ulike tilbud til enslige mindreårige asylsøkere, henholdsvis over og under 15 år. Enslige mindreårige under 15 år bor i et eget spesielt tilrettelagt mottak. UDI har utarbeidet en mal for en individuell kartlegging og tiltaksplan for den enkelte enslige mindreårige, og et opplegg for opplæring av mottaks- og kommuneansatte i bruken av planen.

Det skal utvikles en ny tilsynsordning for enslige mindreårige asylsøkere i mottak. På oppdrag fra UDI har Fylkesmennene i Hordaland og Oslo og Akershus gjennomført et pilotprosjekt rettet mot å utvikle en ny tilsynsordning for enslige mindreårige asylsøkere i mottak. Tilsynsordningen skal styrke rettsikkerheten til det enkelte barn, og sikre at alle får det omsorgstilbudet i mottak de har krav på.

MER INFORMASJON

<http://www.udi.no/>

Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i kommunene

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 854, POST 64 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
264 133	134 745	127 269

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 854, POST 65 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
*	120 022	139 860

* Ble i 2005 bevilget over post 64

FORMÅL

Bevilgningen under post 64 skal dekke det særskilte tilskuddet som utbetales til kommuner som bosetter enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Post 65 omfatter bevilgningen statsrefusjon for kommunenes utgifter til barneverntiltak. Målet med de økonomiske ordningene er å bidra til at enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger kan bosettes så raskt som mulig i gode bo- og omsorgstilbud tilpasset lokale forhold. Det særskilte tilskuddet utbetales av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Tilskuddet utløses når den enslige mindreårige bosettes i en kommune, og blir utbetalt til og med det året den enslige mindreårige fyller 20 år. Tilskuddet var i 2006 på 102 800 kroner per barn per år, men økte til 106 500 kroner fra 1. januar 2007. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for å administrere refusjonsordningen. Det særskilte tilskuddet og ordningen med statsrefusjon gis også i saker som omhandler barn som er uten foreldre i landet, som etterlatte barn.

OM INNSATSEN

Kommuner som sier ja til å ta i mot og bosette enslige mindreårige skal sørge for individuelt tilpassede bo- og omsorgstilbud for den enkelte. Dette kan være i bofellesskap, i fosterhjem, i privat plassering hos slektninger, i institusjon, på hybel o.l. avhengig av den enkeltes behov. Kommunene fikk fra 01.01.06 plikt til å foreta en vurdering av den enkelte enslige mindreåriges behov, og på denne bakgrunn tilby egnet bolig for enslige mindreårige ved bosetting i en kommune. Dersom kommunen i forbindelse med vurderingen finner rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter kapittel 4 i barnevernloven, skal barneverntjenesten undersøke forholdet, jf. § 4-3 (jf. barnevernloven ny § 3-4). Det

er fremdeles opp til den enkelte kommune å avgjøre i hvilken tjenesteenhet arbeidet med og ansvaret for gruppen enslige mindreårige skal forankres.

Det ble i 2005 iverksatt en kartlegging av kommunenes bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige som inkluderer en vurdering av kvaliteten på tilbudet, omfanget av barnevernets tiltak, samt kartlegging av kostnader i forbindelse med bosetting. Barne- og likestillingsdepartementet skal følge opp resultatene av kartleggingen i 2007 og arbeidet Statistisk Sentralbyrå utfører med å forbedre statistikken om enslige mindreårige som er bosatt i kommunene og om barnevernets rolle og deltakelse.

Det er ønskelig å bedre situasjonen for enslige mindreårige asylsøkere i mottaksfasen ved å overføre omsorgsansvaret til barnevernet. Barne- og likestillingsdepartementet har startet et arbeid for å overføre ansvaret for enslige mindreårige under 15 år til barnevernet fra høsten 2007.

MER INFORMASJON

<http://bld.dep.no>

<http://krd.dep.no>

Samarbeidspartnere: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Utlendingsdirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Finansdepartementet

Individuelle planer for barn med behov for langvarige helse- og sosialtjenester:

Helse- og omsorgsdepartementet

Barn som har behov for langvarige og koordinerte helse- og sosialtjenester, og alle barn innen det psykiske helsevernet, har rett til å få utarbeidet en individuell plan. En individuell plan skal være en helhetlig plan for å sikre brukermedvirkning og at de ulike tjenestene samordnes og blir vurdert i en sammenheng. Både kommunen og spesialisthelsetjenesten har plikt til å sørge for at individuell plan utarbeides. Som et hjelpemiddel i arbeidet med individuell planlegging er det utarbeidet en veileder.

Kommunen og spesialisthelsetjenesten har et ansvar for å yte tjenester innenfor habilitering og rehabilitering. Forskrift om habilitering og rehabilitering slår fast at kommunen skal ha generell oversikt over behov for habilitering i kommunen. Kommunen skal blant annet sørge for at alle som bor eller oppholder seg i kommunen tilbys nødvendig utredning og oppfølging ved behov for habilitering og rehabilitering.

Funksjonshemmede barn og kronisk syke barn trenger ofte et bredt og langsiktig habiliteringstilbud. Våren 2004 ble strategiplanen Habilitering av barn

– Helsetjenestetilbudet til kronisk syke barn, deres foreldre – organisering og utvikling – lagt fram. For å bedre tilbudet til barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne og deres familier er det nå i gang 30 prosjekter innen barnehabilitering i de regionale helseforetakene. Prosjektene har som mål å bedre trenings- og aktivitetstilbudet til barn og tar også sikte på å overføre kompetanse til kommunene og etablere samarbeid mellom tjenester som ytes av andre etater.

MER INFORMASJON

- Strategiplanen Habilitering av barn, I 1098 (<http://hod.dep.no>)
- Forskrift om individuelle planer og forskrift om habilitering og rehabilitering (<http://lovdata.no>)
- Veileder til individuell plan, IS-1253 (www.shdir.no)

6.3 Arbeid mot vold, overgrep og utnyttning av barn og unge

Handlingsplanen om vold i nære relasjoner (2004–2007): Justisdepartementet

FORMÅL

Vold i nære relasjoner er et alvorlig og til dels skjult samfunnsproblem, som innebærer at mange lever sine liv utsatt for krenkelser og uverdigg behandling. For å forebygge volden og gripe inn langt tidligere enn tilfellet er i dag, og for å gi barna og deres foreldre et bedre tilbud om oppfølging, støtte og behandling, er det behov for å øke politiets, barneverntjenestens, helsetjenestens og det øvrige tjenesteapparatets kunnskap om skadevirkninger av å være direkte utsatt for og/eller være vitne til vold.

OM ORDNINGEN

I juni 2004 ble den treårige handlingsplanen Vold i nære relasjoner lagt frem. Gjennom 30 tiltak styrkes innsatsen for å forebygge, bekjempe og lindre konsekvensene av denne typen vold. Den nye handlingsplanen sikrer oppfølging og kontinuitet i forhold til handlingsplanen Vold mot kvinner, som ble lagt frem i 1999. Mens fokus i den gamle planen var på tilbudet til voldsutsatte kvinner, inneholder den nye planen flere tiltak rettet mot barn som er vitne til vold.

Arbeid mot vold, seksuelle overgrep og utnyttning av barn og unge: Barne- og likestillingsdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 34: Seksuell utnyttning

Barnet har rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttning og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttning skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt.

Å bedre livssituasjonen til og oppfølgingen av barn og ungdom som utsettes for vold, overgrep og utnyttning, inklusive barn som er vitner til vold i nære relasjoner er et viktig mål for Barne- og likestillingsdepartementet. Situasjonen til barn og unge som er vitne til vold og overgrep i nære relasjoner er omtalt i St. meld. nr. 29 (2002–2003) Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap. Den blir også omtalt i NOU 2003:31 Retten til et liv uten vold (Kvinnevoldsutvalgets rapport) som gir en omfattende beskrivelse av ulike utfordringer.

Et av tiltakene i handlingsplanen Vold i nære relasjoner (2004–2007) er prosjektet “Barn som lever med vold i familien” (2004–2006), som er et samarbeidsprosjekt mellom Alternativ til Vold i Oslo og Telemark og Senter for Krisepsykologi i Bergen. Et mål med prosjektet er at hjelp skal nå fram til flest mulig av de voldsutsatte barna gjennom nasjonal kunnskapsformidling til familievernet, barnevernet, krisesentrene, barne- og ungdomspsykiatrien, helsestasjonene og andre. Det er bl.a. utarbeidet undervisningsmateriale, kartleggingsmateriale, samtaleguide for barn på krisesentre og informasjonsmateriale til foreldre der det er vold i familien. Prosjektet videreføres i 2007–2009 og det vil bli fokusert på kunnskapsspredning samt utvikling av metoder, prosedyrer og manualer i de tjenestene som kommer direkte i kontakt med utsatte barn. Det er etablert fem regionale ressursentre og samarbeidsstrukturer på volds- og traumefeltet. Sentrene har bl.a. fått som oppgave å veilede hjelpeapparatet direkte og å etablere nettverk mellom relevante samarbeidspartner innenfor hver region. Satsingen er tverrdepartemental.

Tiltakene i planen Strategi mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn (2005–2009), utgitt i mai 2005, vil bli fulgt opp av Barne- og likestillingsdeparte-

mentet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, tiltaksansvarlige departementer og underliggende etater. Planen setter fokus på forebygging, avdekking, bistand og behandling, samt forskning og kompetanseheving. Tiltak som gjelder forebygging av fysisk avstraffelse og vold i oppdragelsen, vil være knyttet opp mot bl.a. foreldreveiledning generelt og tiltak for familier med minoritetsetnisk bakgrunn. Utover dette berører tiltakene i planen for eksempel innsats mot overgrep på institusjoner, kartlegging av omfang og utviklingsarbeid. I samarbeid med andre berørte departementer og direktorater vil også planlagte tiltak mot seksuell utnyttning av personer under 18 år i kjønnshandel (barneprostitusjon) og visuelle framstillinger av overgrep (barnepornografi) bli fulgt opp. Høsten 2006 ble det arrangert regionale kurs for ansatte i barnevernet og andre deler av hjelpeapparatet om å arbeide med ungdom som selger eller bytter seksuelle tjenester. Barne- og likestillingsdepartementet vil også vurdere anbefalingene i FNs studie om vold mot barn som ble lagt fram høsten 2006.

MER INFORMASJON

<http://jd.dep.no>

<http://bld.dep.no>

Samarbeidspartnere: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Justisdepartementet, Politidirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Tipslinje ved Kripos

Justisdepartementet

Det er opprettet en tipslinje ved Kripos, der det kan gis tips og opplysninger om overgrep og barnepornografi på Internett. Kripos behandler tipsene og vurderer om de strider mot bestemmelsene i straffeloven. Kripos har øremerkede stillinger for oppfølging av tipsene. Samarbeidet med Redd Barna fortsetter.

TIPS TIL KRIPOS

www.tips.kripos.no/tips/tips.asp

eller tlf: 09989

Tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Innsats mot tvangsekteskap

Barne- og likestillingsdepartementet

Å tvinge noen til å inngå ekteskap mot sin vilje er forbudt ved lov i Norge. Tvangsekteskap er et overgrep mot det enkelte menneskets rett til selv å velge sin ektefelle. Denne friheten er nedfelt i internasjonale konvensjoner. Retten til fritt å velge ektefelle følger også av ekteskapsloven § 1a. Det norske samfunn har både rett og plikt til å beskytte unge mennesker mot tvangsekteskap.

I Norge har man i mange år arbeidet for å bekjempe tvangsekteskap. Den første handlingsplanen kom i 1998 (Handlingsplan mot tvangsekteskap) og hadde 40 tiltak. Ytterligere 30 tiltak ble lagt fram i 2002 (Fornytt innsats mot tvangsekteskap – våren 2002). Innsatsen omfatter tiltak som gjennomføres i flere departementer. I tillegg vurderes løpende nye tiltak etter behov. Dette arbeidet koordineres av Barne- og likestillingsdepartementet. Det er i flere år gitt betydelige beløp til krisetiltak og forebyggende arbeid på feltet. Midlene er bl.a. kanalisert gjennom frivillige organisasjoner og opplæringstiltak, kompetansehevede tiltak og omfattende regelverksendringer.

I desember 2005 undertegnet Norge og Pakistan en bilateral avtale (også kalt familieprotokollen). Avtalen legger rammene for et rådgivende organ som skal behandle familierelaterte problemstillinger, herunder tvangsekteskap. Avtalen trådte i kraft 1. mai 2006.

Det fremkommer av regjeringens tiltredelseserklæring at den vil kartlegge omfanget av tvangsekteskap og iverksette nye, langsiktige og målrettede tiltak i samarbeid med berørte og fagmiljøer. I inneværende år er det satt i gang en kartlegging av omfanget av tvangsekteskap i hjelpeapparatet. Dette skjer i regi av Senter for kvinne- og kjønnsforskning. Resultatene av kartleggingen skal foreligge i begynnelsen av februar 2007 og vil gi nyttig informasjon for det videre arbeid.

I Ot. prp. nr. 100 (2005–2006) Om lov om endringer i ekteskapsloven og straffeprosessloven mv. (tiltak for å forhindre tvangsekteskap mv.) som ble lagt frem 30. juni 2006, er det foreslått regelendringer i bl.a. ekteskapsloven for å forhindre tvangsekteskap, herunder barneekteskap, og å hjelpe partene ut av et

tvangsekteskap. Stortinget gav i desember 2006 sin tilslutning til endringsforslagene. Det er ikke vedtatt når endringene skal tre i kraft. Det er viktig å ha et aktivt og langsiktig arbeid mot tvangsekteskap og i forslag til statsbudsjett for 2007 er det derfor lagt inn en styrking på 2 millioner til å iverksette nye tiltak som blant annet knytter seg til informasjon og holdningsskapende arbeid, kompetanseheving, kunnskapsinnhenting, ulike forebyggende tiltak og krisehjelp. Foreldregenerasjonen vil være en viktig målgruppe. Arbeidet skal skje i samarbeid med andre departementer, fagmiljøer og hjelpeapparatet, herunder familievernet og frivillige organisasjoner. Det er også satt av 2 millioner slik at Kompetanseteam mot tvangsekteskap blir en permanent ordning.

MER INFORMASJON

- <http://bld.dep.no>
- Statusrapport for handlingsplan mot tvangsekteskap
- <http://www.lovdatab.no>
- Informasjonstelefon om tvangsekteskap, Oslo Røde Kors (815 55 201)

Samarbeidspartnere: Justis- og politidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet

Innsats mot kjønnslemlestelse

Barne- og likestillingsdepartementet

Kjønnslemlestelse strider mot grunnleggende menneskerettigheter som ikke-diskriminering, retten til privatliv og retten til helse. Regjeringen anser kjønnslemlestelse av jenter som et overgrep mot barn. Intensjonen med Lov mot kjønnslemlestelse av kvinner er å gi en klarere markering av norske myndigheters avstandtagen til kjønnslemlestelse av kvinner. I 2004 kom et tillegg i loven som gjør det straffbart ikke å avverge kjønnslemlesting dersom det foreligger kvalifisert mistanke om at det vil skje. Loven gjelder navngitte yrkesgrupper. Sosial- og helsedirektoratet har utgitt en veiledning om hvordan avvergelsesplikten skal praktiseres.

I desember 2000 ble Regjeringens handlingsplan mot kjønnslemlestelse lagt frem. Handlingsplanen ble gjennomført i en treårsperiode fra 2002–2004, med bevilgninger fra flere departementer. Planen legger vekt på informasjons- og kommunikasjonstiltak som har som mål å informere aktuelle målgrupper om forbudet mot kjønnslemlestelse, hva kjønnslemlestelse er, samt komplikasjoner som ofte følger et slikt inngrep.

Det er viktig å ha et aktivt og langsiktig arbeid mot kjønnslemlestelse og arbeidet mot kjønnslemlestelse er ikke avsluttet selv om perioden for handlingsplanen er avsluttet.

I det videre arbeidet for 2007 er det derfor lagt inn en styrking på 4 millioner kroner til arbeidet mot kjønnslemlestelse. Arbeidet med holdningsendring og kunnskapsspredning vil således videreføres. Informasjonsmaterialet som har blitt utviklet gjennom det tidligere arbeidet på feltet vil bli oppdatert og distribuert. Det er også behov for mer eksakt kunnskap om omfanget av kjønnslemlestelse i Norge, og det vil

iverksettes et prosjekt for kartlegging av omfanget. I dag gis det informasjon om at kjønnslemlestelse og tvangsekteskap er forbudt til asylsøkere i målgruppen. De som får informasjonen, må skrive under på at informasjonen er mottatt og forstått i forbindelse med asylintervju. Det vil bli iverksatt et prøveprosjekt for å utvide målgruppen for denne informasjonen til å inkludere nyankomne familieegjenforente og kvoteflyktinger.

MER INFORMASJON

- <http://bld.dep.no>
- <http://lovdata.no>
- www.okprosjekt.no
- <http://shdir.no>

Samarbeidspartnere: Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og politidepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet

Tiltak mot menneskehandel: Justisdepartementet

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 35: Bortføring, prostitusjon og salg

Staten har plikt til å gjennomføre nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre kidnapping, bortføring eller salg av barn til ethvert formål og i enhver form.

Menneskehandel er en alvorlig form for organisert kriminalitet som innebærer grove krenkelser av ofrenes menneskerettigheter. Tusenvis av barn, kvinner og menn blir hvert år ofre for menneskehandlere. Også i Norge har vi avdekket menneskehandel, og vi har erfart at Norge blir benyttet som transitland for handel med barn. Handelen synes å øke både nasjonalt og internasjonalt og det er anslått at handel med mennesker er blitt den nest største illegale næringen i verden, nest etter handel med våpen.

Norge har forpliktet seg internasjonalt til å forebygge og bekjempe handel med mennesker gjennom ratifisering av FN-konvensjonen mot grenseover-

skridende organisert kriminalitet og tilleggsprotokollen for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker – den såkalte Palermoprotokollen. I mai 2005 undertegnet Norge Europarådskonvensjonen om tiltak mot menneskehandel. Regjeringen tar sikte på å ratifisere konvensjonen innen kort tid. For å sikre økt oppmerksomhet og styrket innsats i kampen mot menneskehandel fremmet regjeringen høsten 2006 en ny handlingsplan Stopp menneskehandelen (2006–2009)

Barn som er ofre for menneskehandel, har særskilte behov for beskyttelse og bistand, og de skal sikres tilrettelagt oppfølging. Regjeringen vil derfor legge særlig vekt på innsats rettet mot denne gruppen. Personer under 18 år har særskilte rettigheter som blant annet er nedfelt i FNs konvensjon om barns rettigheter med tilleggsprotokoller. I den nye handlingsplanen blir barns spesielle situasjon og sårbarhet viet særskilt oppmerksomhet. Regjeringens mål om å bekjempe alle former for menneskehandel kan kun nås gjennom et nært og forpliktende samarbeid mellom ansvarlige aktører. I planen satses det derfor på

økt kunnskap og tverretattlig samarbeid for å sikre at innsatsen blir godt koordinert og samordnet. Samtidig styrkes den internasjonale innsatsen for å sikre et godt internasjonalt rammeverk og samarbeid.

MER INFORMASJON

<http://ud.dep.no>

Samarbeidspartnere: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Forsvarsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Utenriksdepartementet, Politidirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet, Utlendingsdirektoratet, NORAD, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, kommunale tjenester, frivillige organisasjoner og forskningsinstitusjoner.

Prosjekt Barnas hus og evaluering av ordningen med dommeravhør og observasjon av barn

Justisdepartementet

I 2003 nedsatte Domstolsadministrasjonen og Justisdepartementet en arbeidsgruppe for å evaluere ordningen med avhør og observasjon av barn etter straffeprosessloven § 239. Av gruppens mandat fremgår at man først og fremst skal vurdere om ordningene fungerer i tråd med intensjonene og i hvilken grad dommeravhør og observasjon er egnet til å få

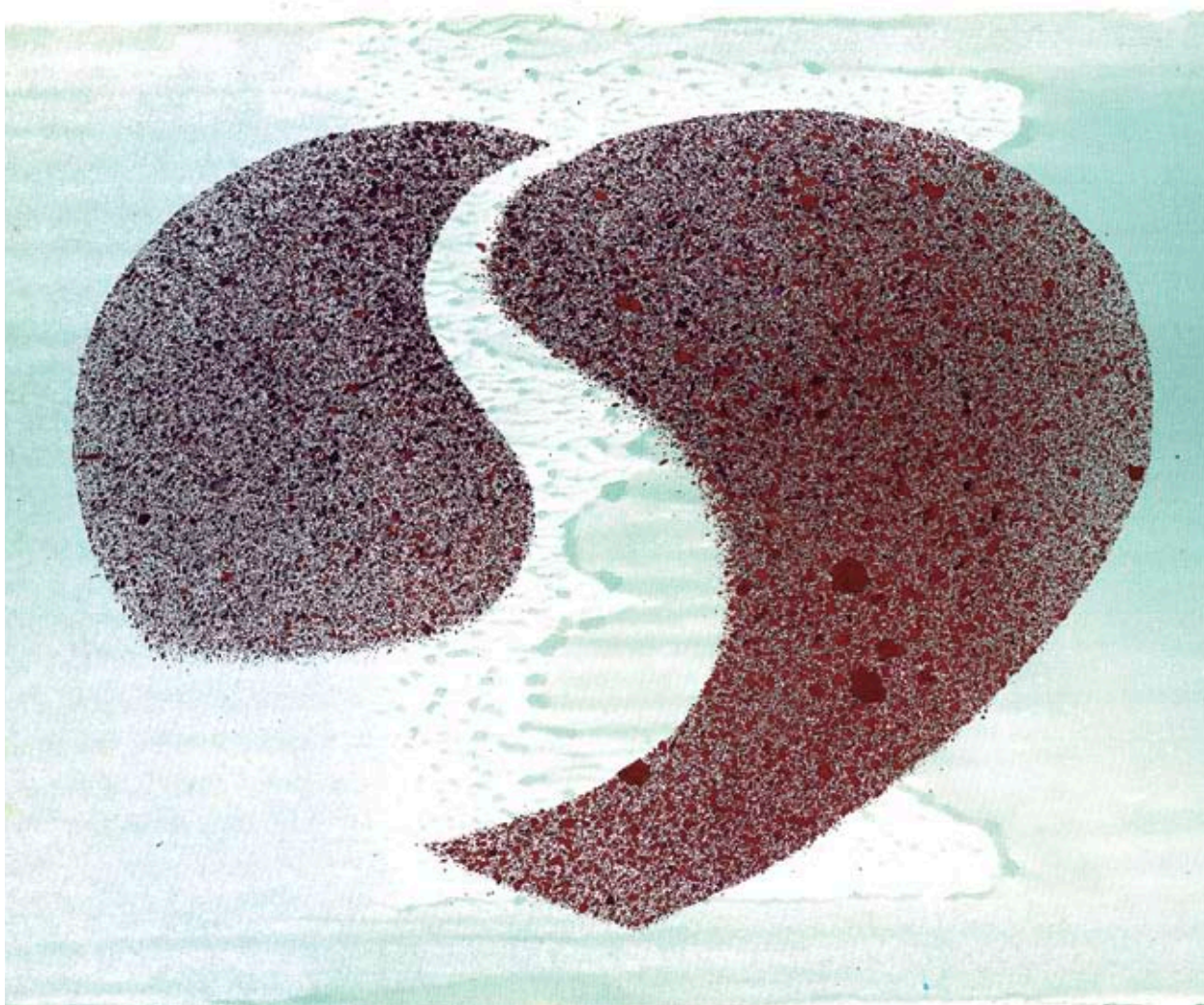
fram det best mulige bevismiddel til bruk for retten i straffesaker. Arbeidsgruppen som leverte sin rapport våren 2004, påpekte at det er behov for kompetanseheving på flere plan, herunder at dersom dommere fortsatt medvirker ved avhør av barn, bør det sørges for opplæring på området. Dersom ordningen med observasjon opprettholdes påpekes det at det foreligger et opplæringsbehov når det gjelder psykologer og barnepsykiatere til å foreta observasjoner. Det er også påpekt at det bør vurderes utarbeidelse av intervjuguide til bruk for fagfolk som har spesiell opplæring i avhør av barn.

I mai 2006 leverte en arbeidsgruppe, nedsatt av Justisdepartementet med medlemmer også fra Barne- og likestillingsdepartementet, Riksadvokaten, Domstolsadministrasjonen, Sosial- og helsedirektoratet og Politidirektoratet, en rapport om etablering av prosjektet Barnas hus. Rapporten har vært til høring og et pilotprosjekt med Barnas hus vil bli etablert i 2007. Departementet har besluttet at rapporten fra gruppen som evaluerte ordningen med dommeravhør og observasjon av barn, skal følges opp i forbindelse med arbeidet med prosjekt Barnas hus. Prosjektgruppens forslag til hvordan rapporten om dommeravhør kan følges opp, vil bli lagt fram i en egen rapport i løpet av 2007.

MER INFORMASJON

www.tips.kripos.no

6.4 Styrking av psykisk helsearbeid

Opptappingsplanen for psykisk helse 1998-2008 er en tiltaksplan rettet mot mennesker med psykiske problemer og lidelser. For barn og ungdom forutsetter planen en helhetlig tenkning og et bredt spekter av tiltak i kommunene på tvers av sektorgrenser. Den forutsetter videre en omfattende utbygging, kapasitetsøkning og effektivisering av spesialisthelsetjenesten. Sentrale elementer i Opptappingsplanen er økt satsing på informasjonsskapende arbeid, kompetansetiltak og tiltak overfor grupper med særskilte behov .

Kommunale tjenester: Helse- og omsorgsdepartementet

Opptappingsplan for psykisk helse 1999–2008 legger opp til både en kvantitativ og kvalitativ styrking av det psykiske helsearbeidet i kommunene. Kravet er at minimum 20 prosent av de øremerkede midlene i opptappingsplanen skal tilfalle barn og unge. Midlene skal nyttes både til forebygging og

til behandling og oppfølging av barn og unge med psykiske vansker og lidelser. En av målsettingene er at helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal styrkes med 800 årsverk utført av ulike faggrupper. Andre psykososiale tjenester, støttekontakter og kultur- og fritidstiltak skal styrkes med 260 årsverk. Totalt var

det pr. 1.1.2006 opprettet 841 nye årsverk. Det er fortsatt ansatt få psykologer i det kommunale psykiske helsearbeidet. Dette vil bli fulgt opp særskilt i 2007.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har som allment lavterskeltilbud til gravide, barn og unge en sentral rolle i det forebyggende psykososiale arbeidet i kommunene. Denne tjenesten samarbeider med andre aktører for å ivareta sin del av det totale psykiske helsearbeidet til barn og unge. Kommunene skal framover styrke tilbudet innen utredning, behandling og oppfølging av barn og unge med psykiske plager og lidelser. Forsøk med familiesentre som ble iverksatt i 2001 er

avsluttet og evaluert. Målet var å skape helhetlige og mer tilgjengelige tjenester for barn, unge og deres familier gjennom samlokalisering og bedre samordning av tjenestene. Evalueringsrapporten viser at dette er oppnådd i stor grad. Resultatet skal i 2007 presenteres bl.a. i form av en Vegviser for etablering av familiesentre til landets kommuner. I etterkant av prosjektet er det etablert et nettverk for kommuner som arbeider med slike sentre

Flere og bedre spesialisthelsetjenester: Helse- og omsorgsdepartementet

Psykisk helsevern for barn og ungdom trenger betydelig styrking. Hjelp til barn og ungdom med psykiske problemer skal primært gis fra poliklinikker. Hjelpen består av utredning, behandling og tilrettelegging av støttetiltak i barnets eget miljø. Samarbeid med viktige aktører i barnets eller den unges liv vil alltid være viktig.

I Opptrappingsplan for psykisk helse 1998–2008 satses det på å styrke psykisk helsevern for barn og ungdom. Samlet sett er utviklingen positiv. 110 prosent

flere barn og unge fikk behandling i 2005 enn i 1998. Det er imidlertid en utfordring for det forebyggende arbeidet at stadig flere oppsøker hjelp. Det er også en svært positiv utvikling i rekrutteringen av kvalifisert personell, både for leger og psykologer og for høyskoleutdannet personell. Dekningsgraden har på 5 år økt fra 2,0 til 4,0 prosent.

Informasjonsarbeid om psykisk helse rettet mot barn og unge: Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet har i samarbeid med andre departementer utarbeidet strategiplan for barn og unges psykiske helse, ... sammen om psykisk helse... Strategiplanen har 100 ulike tiltak som i hovedsak er gjennomført eller i ferd med å bli realisert, deriblant flere tiltak som omfatter informasjonstiltak. Målet med disse er å gi befolkningen bedre kunnskap om psykisk helse og psykiske lidelser og med det skape større forståelse og åpenhet om psykisk helse.

Et sentralt tiltak er opplæringsprogrammer for psykisk helse i skolen som i 2006 har vært tilbud til

ungdoms- og til videregående skoler i ni fylker. Fra høsten 2007 tas det sikte på å tilby opplæringsprogrammer i alle fylkene. Dette er et samarbeid med flere frivillige organisasjoner.

MER INFORMASJON

<http://hod.dep.no>

<http://shdir.no>

www.psykiskhelseiskolen.no

Samarbeidspartnere: Barne- og likestillingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Tiltak for kompetanseheving om psykisk helse: Helse- og omsorgsdepartementet

Opptappingsplanen for psykisk helse har som mål at flere mennesker med psykiske lidelser får behandling og at kvaliteten på behandlingen og tilbudene blir bedre. For at innholdet i tjenestene skal bli bedre er det et mål å rekruttere flere med spesiell kompetanse, samt å tilby etter- og videreutdanning.

Det bevilges midler til kompetansehevende tiltak, herunder etter-, videre- og spesialistutdanning. Det er igangsatt tiltak for økt kompetanse om barn og unge med psykiske lidelser. Det er opprettet regionssentre i psykisk helsevern for barn og ungdom for alle helseregionene (R-BUP), i Trondheim, Tromsø, Bergen og Oslo. Sentrenes oppgaver er forskning, utviklingsarbeid, veiledning og undervisning. Det vektlegges samarbeid med barnevernets utviklingsentre samt andre kompetansemiljøer som arbeider med barn. Regionsentrene er tildelt midler til etter- og videreutdanningstiltak og antall utdannede kandi-

dater har økt betydelig. Sentrene har også bidratt til økt forskning. Sentrene har primært vært rettet mot spesialisttjenesten, men har også kompetanse som er relevant i det helsefremmende og forebyggende arbeidet rettet mot barn og unges psykiske helse. Fra 2003 er regionsentrenes mandat endret til å omfatte barn og unges psykiske helse generelt, med økt fokus på helsefremmende og forebyggende arbeid og ikke kun spesialisttjenesten. Sentrenes nye mandat legges til grunn for arbeidet og samarbeid med kompetansemiljøer innen forebygging, barnevern og rus.

Alle kommunale tjenester som gir tilbud til barn og unge må få styrket kunnskap om psykisk helse og psykiske vansker. Det skal i 2007 etableres en tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid ved høyskolene i landet. Utdanningen vil være viktig i forhold til kommunenes arbeid med forebygging innen både rus- og psykisk helsearbeid.

Innsats mot selvmord: Helse- og omsorgsdepartementet

Satsingsområder og strategiske mål for det selvmordsforebyggende arbeidet for perioden 2006–2008 er selvmordsforebygging, forbedring av behandlingstilbudet, bedre oppfølging av etterlatte ved selvmord, kompetansetilførsel og nødvendig kunnskaps- og statistikkutvikling. De regionale ressursentre for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging er viktige aktører i forhold til selvmordsforebygging og kompetanseutvikling i hjelpeapparatet. Sosial- og

helsedirektoratet vil ha det overordnede ansvaret for gjennomføring av tiltak. Andre samarbeidspartner er blant annet Nasjonalt folkehelseinstitutt og seksjon for selvmordsforebygging ved Universitetet i Oslo.

Samarbeidspartnere: Brukerorganisasjoner, andre departementer, fylkeslegene, kommunene, forskningsmiljøer, frivillige organisasjoner m.v.

6.5 Bedre forhold for barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne

I mai 2005 ble det lagt frem en strategiplan for familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Målet med planen er å gi en oversikt over strategier og tiltak som er eller skal settes i gang for å bedre barnas og familiens totale situasjon. Bedre koordinering av tjenester er et sentralt mål i planen. Regjeringen tar sikte på å revidere strategiplanen.

Universell utforming er en strategi for å motvirke og fjerne samfunnskapte barrierer som kan hindre likeverd og deltakelse. Universell utforming handler om å tilrettelegge produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker uansett funksjonsevne – i så stor utstrekning som mulig – uten behov for tilpasning og spesiell utforming.

Handlingsplan for universell utforming

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 23: Funksjonshemmede barn

Psykisk og fysisk funksjonshemmede barn har rett til å leve et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtilit, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg. Barnet skal få undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling. Staten skal samarbeid med andre land om dette, og ta spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne – Plan for universell utforming innen viktige samfunnsområder ble lagt frem høsten 2004. Planen gjelder for perioden 2005–2009. For 2006 ble det satt av cirka 200 millioner kroner på ulike departementers budsjett til dette arbeidet. Tiltakene omfatter blant annet innsats på kollektivtransport, offentlige bygninger som skoler, kulturbygg, anlegg og områder for idrett og friluftsliv. Flere tiltak er rettet mot kommunene for å stimulere dem til å innarbeide hensyn til universell utforming i planlegging og forvaltning. Tiltakene videreføres i 2007. Regjeringen vil starte arbeidet med ny handlingsplan for tilgjengelighet til transport, bygg, informasjon og andre viktige samfunnsområder. Manglende tilgjengelighet er en viktig barriere for at personer med nedsatt funksjonsevne kan delta på lik linje med andre i samfunnet.

MILJØVERNDEPARTEMENTET, KAP. 1400,
POST 80 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
15 629	20 000	20 000

MER INFORMASJON

- Rundskriv T-1/ 06 Tilskotsordningar for 2007
- <http://md.dep.no>
- <http://www.universell-utforming.miljo.no>

FORMÅL

Formålet med ordningen er å støtte opp om mål, strategier og prioriterte tiltak i Handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne – plan for universell utforming innen viktige samfunnsområder (2005–2009).

OM ORDNINGEN

Ordningen skal stimulere til nytenking i utforming av produkter, tjenester, byggverk og uteområder slik at alle, uten omsyn til funksjonsevne, kan nytte dem på en likestilt måte. Tiltakene skal bygge på aktiv brukermedvirkning og resultatene skal formidles. Samarbeid mellom ulike aktører er en fordel. Målgruppe er ulike forvaltningsnivå, organisasjoner, offentlige og private instanser.

Samarbeidspartnere: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, andre departement og underliggende etater, Statens råd for funksjonshemmede, Deltasenteret, brukerorganisasjoner, fylker og kommuner

Tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Strategiplan for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 621, POST 21 / KAP. 621 POST 71 (2006–2007)
(i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
5 000	5 000	5 200

Strategiplan for familier med barn med nedsatt funksjonsevne ble lagt frem i mai 2005 og Regjeringen tar sikte på å revidere denne i 2007. Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier har ofte behov for bistand fra ulike deler av det offentlige hjelpeapparatet. Pårørende opplever ofte at de må administrere og koordinere tiltakene rundt barna selv, og at de møter mange barrierer før de får de stønader og tjenester de har krav på.

Barn med nedsatt funksjonsevne skal ut fra sine forutsetninger ha en barndom som gir vekst og utvikling som andre barn. Målet for tjenestetilbudet til familiene er at de skal få tjenester som er koordinert og tilpasset familiens behov slik at familiene blir i stand til å ivareta omsorgen for barnet. Det er også et mål at familiene skal ha mulighet til å ta del i arbeidslivet på lik linje med andre, og at de skal kunne ha et sosialt liv utenfor familien. Familiene må sikres et økonomisk grunnlag som setter dem i stand til å ta seg av barna og leve et normalt familieliv. Målet er at de skal få nødvendig og koordinert informasjon og veiledning og rådgivning om hjelpetiltak og hvilke rettigheter de har.

Nettportal for familier med barn med nedsatt funksjonsevne og/eller kronisk sykdom

Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet

Formålet med ordninger er å samle og gjøre tilgjengelig nettbasert informasjon til familier med barn med nedsatt funksjonsevne og/eller kronisk sykdom. I forbindelse med Familieprosjektet ved Nasjonalt Kompetansesenter for læring og mestring ved kronisk sykdom, ved Aker Universitetssykehus, skal det etableres en nettbasert "familieportal" som skal samle og gjøre tilgjengelig nettbasert informasjon til familier med barn med nedsatt funksjonsevne og/eller kronisk sykdom. Portalen skal etableres i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsetaten.

Strategier og tiltak for å kunne kombinere høy yrkesdeltakelse med omsorg for pleie- og omsorgstrengende familiemedlemmer

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FORMÅL

Finne fram til strategier og tiltak for å kunne kombinere høy yrkesdeltakelse med omsorg for pleie- og omsorgstrengende familiemedlemmer.

OM PROSJEKTET

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, Finansdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet satt i gang en utredning om strategier og tiltak for å kunne kombinere høy yrkesdeltakelse med omsorg for pleie- og omsorgstrengende familiemedlemmer. Utredningen skal omfatte både eventuelle nye bestemmelser om adgang til å få permisjon fra sitt vanlige arbeid for kortere eller lengre tid, og muligheter til å få lønn eller annen økonomisk kompensasjon for omsorgsarbeid. Blant annet vil en mulig sammenslåing av den kommunale omsorgslønnen med folketrygdens ordninger med hjelpestønad og pleiepenger bli vurdert. Utredningen vil også omfatte økonomiske konsekvenser for staten, kommunene,

private og offentlige arbeidsgivere samt pleietrengende og deres pårørende. Også mulige konsekvenser for likestilling mellom kjønnene vil bli vurdert. Utredningen vil bli lagt fram i løpet av 2007.

Læring og mestring ved kronisk sykdom

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Det er etablert lærings- og mestringssentre ved en rekke sykehus. Senteret ved Aker Universitetssykehus ble etablert i 1997, og godkjent som nasjonalt kompetansesenter for læring og mestring ved kronisk sykdom i 2000. Ved senteret er det etablert et "Familieprosjektet", som skal sikre relevant informasjon og veiledning for familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Det er etablert spesielle tilbud til familier som har barn med nedsatt funksjonsevne i om lag 20 lærings- og mestringssentre. Sentrene skal være møteplasser der brukerne, brukerorganisasjoner og fagpersonell i samarbeid planlegger, gjennomfører og evaluerer ulike læringstilbud. Prosjektet ble fra 2005 videreført innenfor en årlig ramme på 4 millioner kroner i en 4-årsperiode.

Opplæring i tegnspråk for foreldre og sterkt tunghørte barn

Opplæringsprogrammet «Se mitt språk!» er et modulbasert 40-ukers opplæringstilbud for foreldre med døve og sterkt tunghørte barn i alderen 0–16 år. Opplæringsplanen består av til sammen 900 timer i tegnspråk og 100 timer temabasert opplæring. Fire statlige spesialpedagogiske kompetansesentre for hørselshemmede og Ål folkehøgskole og kurssetter for døve står for gjennomføringen.

MER INFORMASJON

bsl@fmaa.no

Program for å forbedre de kommunale tjenestene til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Det ble i 2004 igangsatt et 2-årig program, kalt TaKT, for å stimulere til en bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn som har nedsatt funksjonsevne og deres familier. Programmet er rettet mot kommunale ledere, saksbehandlere og andre som har kontakt med familiene. Programmet har som mål å heve saksbehandlingskompetansen i kommunene i forhold til de særlig behov funksjonshemmede barn og deres familier har og bidra til å sikre nødvendig praktisk bistand, avlastning og støttekontakt til familier med barn med nedsatt funksjonsevne. I den første delen av programmet har alle kommuner fått tilbud om å delta på erfaringskonferanser. Den andre delen av satsingen består av et opplæringsprogram for saksbehandlere og tjenesteytere i kommunene. Opplæringen skal gi økt innsikt og kompetanse i helhetlig utredning og saksbehandling, veiledning og informasjonsformidling med vekt på brukermedvirkning. Opplæringsdelen av programmet startet i 2006 og vil bli videreført i 2007.

MER INFORMASJON

<http://shdir.no//takt>

Omsorgs- og pleiepenger ved barns sykdom

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET,
KAP. 2650, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
288 415	308 000	340 000

Familier med alvorlig syke barn skal få tilstrekkelig hjelp fra det offentlige for å mestre en vanskelig livssituasjon og kunne fortsette i yrkeslivet. Pleiepenger kan tilstås til yrkesaktive foreldre med omsorg for barn med svært alvorlig sykdom. Videre kan det tilstås pleiepenger når barnet er innlagt eller har vært innlagt i helseinstitusjon.

Fra 1. januar 2006 kan det tilstås pleiepenger gradert ned til 50 prosent fra første dag, hvis barnet for

eksempel pga. avlastningstiltak eller andre tilbud fra kommunen bare har behov for tilsyn deler av dagen eller noen dager i uken. Fra samme dato er det også klargjort i lovteksten at det kan utbetales pleiepenger til foreldre ved svært alvorlig, varig sykdom, når sykdommen er i en ustabil fase. Det sies eksplisitt i loven at omsorg for barn med svært alvorlig progredierende sykdom kan gi en kontinuerlig rett til pleiepenger fram til barnet fyller 18 år.

MER INFORMASJON

<http://aid.dep.no>

<http://nav.no>

Samlivskurs og avlastning for foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne

Tilbudet "Hva med oss?", samlivskurs for foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne er etablert som et landsdekkende tiltak, administrert gjennom Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Utvalgte familievernkontorer har særlig kompetanse på området og fungerer som ressurskontorer både ved å lede samlivskurs og tilby faglig veiledning av annet personell. Det er utviklet en variant av kurset tilpasset enslige forsørgere, omtalt under familievernet. Innenfor familiestøtteprogrammet Home-Start Familiekontakten er det igangsatt et eget arbeid med å gi støtte og hjelp til familier med kronisk syke barn og barn med nedsatt funksjonsevne (se egen omtale).

Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler

FORMÅL

Formålet med grunnstønaden er å gi økonomisk kompensasjon for visse ekstrautgifter på grunn av varig sykdom, skade eller lyte. Formålet med hjelpestønaden er å gi økonomisk kompensasjon for særskilt tilsyn eller pleie på grunn av varig sykdom, skade eller lyte. Forhøyet hjelpestønad for barn under 18 år skal bidra til at barnet får bedre mulighet til å bo hjemme.

OM STØTTEORDNINGENE

Grunnstønad kan gis til ekstrautgifter til blant annet drift av tekniske hjelpemidler, transport, hold av førerhund og fordyret kosthold ved diett. Hjelpestønad gis kun når det foreligger et privat pleieforhold. Forhøyet hjelpestønad kan gis til barn under 18 år som har vesentlig større behov for tilsyn, pleie og annen hjelp enn det som dekkes av ordinær hjelpestønad.

Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

FORMÅL

Formålet med hjelpemidler er å bidra til at personer med varig nedsatt funksjonsevne skal kunne skaffe seg eller beholde arbeid, bedre funksjonsevnen i dagliglivet eller bli pleiet i hjemmet.

OM STØTTEORDNINGENE

Personer som på grunn av sykdom, skade, eller lyte har vesentlig og varig innskrenket alminnelig funksjonsevne, har rett til stønad i den utstrekning det anses nødvendig og hensiktsmessig for å skaffe seg eller beholde arbeid, bedre vedkommendes evne til å klare dagliglivets gjøremål eller for at vedkommende skal kunne bli pleid i hjemmet. Til personer under 26 år kan det ytes stønad til hjelpemidler til trening, stimulering og aktivisering for å opprettholde eller bedre funksjonsevnen. Slik stønad kan også ytes til spesial- eller ekstrautstyr i forbindelse med lek eller sportsaktiviteter.

Arbeids- og velferdsetaten har tre landsdekkende kompetansesenter på hjelpemiddelområdene IKT og bil. Disse gir blant annet støtte til familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Enhetene gir veiledning til familier og hjelpeapparatet der barnet har kommunikasjons- og bevegelsesvansker på grunn av hjerneskade eller kombinerte syns- og hørselshemninger. Det gis også prosjektmidler for å stimulere til sterkere tverretatlige nettverk innen IKT-hjelpemidler generelt, og støtte til hjelpemiddelsentralene i kompliserte bilsaker. Enhetene driver kompetanseutvikling og informasjonsspredning på de respektive fagområdene.

Etablering, bolig og arbeid

Etableringsfasen kan være økonomisk krevende og er viktig for hvordan ungdom klarer seg senere i livet, både på bolig- og arbeidsmarkedet. Selv om de fleste ungdommer greier disse overgangene uten problemer, er det nødvendig at samfunnet tilrettelegger støtte, oppfølging og hjelp til de som har behov for det.

Etablering av egen virksomhet er en viktig karrieremulighet for ungdom. Gjennom satsing på ungdom og entreprenørskap ønsker regjeringen at ungdom selv skal kunne skape sin egen arbeidsplass der de bor, i tilknytning til lokalt næringsmiljø. Flere nyetableringer kan medvirke til å styrke det lokale arbeidsmarkedet. En viktig del av satsingen på unge etablerere er entreprenørskap i utdanningen.

Boligpolitikken er sentral når det gjelder fordeling, bedre levekår, velferd og bærekraftig utvikling. Det har blitt vanskeligere å etablere seg på boligmarkedet for unge og vanskeligstilte. Ikke minst gjelder dette i Oslo og i andre pressområder. Regjeringen prioriterer vanskeligstilte unge og andre vanskeligstilte innenfor Husbankens låne- og tilskuddsordninger. Startlån som tildeles boligsøkere gjennom kommunene er det viktigste virkemiddelet for å skaffe bolig til unge i etableringsfasen.

Regjeringen prioriterer arbeidsledig ungdom gjennom videreføring av den såkalte ungdomsgarantien for ungdom under 20 år og gjennom oppfølgingsgarantien for arbeidssøkere i alderen 20–24 år, som ble foreslått i St. prp. nr. 1 (2006–2007). Regjeringen inviterte høsten 2006 KS til utforming av samarbeidsavtale med sikte på å bedre tjenestetilbudet og styrke samarbeidet overfor felles målgrupper, herunder ungdom som ikke kommer i arbeid på grunn av manglende utdanning. Regjeringen har i St.meld. nr. 9 (2006–2007) "Arbeid, velferd og inkludering" fremmet en rekke arbeidsmarkedspolitiske tiltak rettet mot ungdom som sliter med å komme inn i arbeid.

Se mulighetene og gjør noe med dem:

Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet

Strategiplan for entreprenørskap i utdanningen 2004–2008

FORMÅL

Strategien er å bidra til verdiskaping, nyetableringer og innovasjon i Norge ved å stimulere holdninger, kunnskap og ferdigheter hos elever, studenter og lærere på alle nivåer og utvikle en kultur for entreprenørskap. Med dette menes å styrke personlige egenskaper og holdninger hos den enkelte som gjør dem bedre rustet til å bedrive nytenkning, tåle motgang, være kreative og til å stole på egne valg.

OM STRATEGIPLANEN

Gjennom denne strategiplanen ønsker regjeringen bidra til utvikling og ny kunnskap i barnehage og skole, i høyere utdanning, i etter- og videreutdanning og gjennom forskning. Den enkelte kommune/fylkeskommune, skoleledelse og lærer har relativt stor frihet til selv å bestemme hvordan entreprenørskap i opplæringen skal legges til rette og gjennomføres. Fra høsten 2007 etableres et nytt programfag for samfunnsfag og økonomi i videregående opplæring. Faget får betegnelsen entreprenørskap og bedriftsutvikling. Samarbeid med lokalt nærings- og samfunnsliv skal gi elevene innsyn i ulike arbeidsprosesser, praktisk arbeidserfaring og kunnskap. For å sikre en bred forankring av arbeidet er det viktig å stimulere til stor utbredelse av entreprenørskapsundervisning i hele landet. Ledere og eiere av utdanningsinstitusjoner må forankre, integrere og kvalitetssikre entreprenørskap i undervisningen. Aktivt arbeid med lokale læreplaner som tar utgangspunkt i Kunnskapsløftet, er grunnleggende for å innarbeide entreprenørskap i skolens virksomhet. Det vil bli en økt satsing på elev- og ungdomsbedrifter, og det foreslås å innføre en ordning med "næringslivsdoktorgrad" i samarbeid mellom universiteter og næringslivet for å utdanne forskere med forsterket fokus på næringslivets syn på forskning og utvikling.

MER INFORMASJON

<http://www.utdanningsdirektoratet.no>

<http://skolenettet.no>

<http://www.ungdomsbedrift.no>

Samarbeidspartnere: Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet

Ungt Entreprenørskap

Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet

FORMÅL

Bevilgningen til Ungt Entreprenørskap (UE) skal bidra til undervisning i entreprenørskap. Dette er sentralt for å nå regjeringens mål om at folk skal ha reell frihet til å bo hvor de vil og at vi skal ta hele landet i bruk for å styrke verdiskapingen. Aktivitetene som Ungt Entreprenørskap tilbyr skal bidra til å stimulere til entreprenørskap ved utvikling av personlige egenskaper og holdninger, samt bidra til ferdigheter og kunnskaper om hvordan en starter bedrift.

UNGT ENTREPRENØRSKAP

Regjeringen, ved Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, har etablert et samarbeid med stiftelsen Ungt Entreprenørskap. Stiftelsen arbeider for at alle elever og studenter på alle utdanningsnivå skal få et tilbud om entreprenørskapsopplæring og for økt kontakt mellom utdanningsinstitusjoner og lokalt næringsliv. Ungt Entreprenørskap samarbeider også med organisasjoner og offentlige aktører om å utvikle programmer knyttet til sentrale tema som sykefravær og "svart økonomi". Et av programmene til Ungt Entreprenørskap innebærer å etablere egen bedrift, dette gir elever og studenter praktisk erfaring i forretningsdrift. Evalueringer viser at blant elever i den videregående skole som tar del i dette tilbudet er det over dobbelt så mange som blir entreprenører som ellers i befolkningen.

MER INFORMASJON

www.ue.no

www.krd.dep.no

Samarbeidspartnere: Nærings- og handelsdepartementet og Utdanningsdirektoratet

Unge i Fokus

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET,
KAP. 552, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
7 000	7 000	7 000

Mål for Innovasjon Norges entreprenørskapssatsing er å:

- Øke antallet etablerere gjennom holdningsskaping, motivering og mobilisering
- Sikre kvaliteten på etableringene gjennom nettverk og kompetansehevede tiltak
- Formidle kunnskap om etablereres behov til aktører som påvirker deres rammebetingelser

Unge i Fokus er en del av entreprenørskapssatsingen i Innovasjon Norge (IN) og en del av Innovasjon Norges internasjonale strategi for fornyelse, vekst og utvikling av næringslivet i Norge. Programmet Unge i Fokus har som mål å gjøre det attraktivt for unge å starte egen bedrift, og retter seg mot etablerere fra 18 til 35 år. Unge etablerere har lite egenkapital og mye gjeld, de har lite eller ingen erfaring fra næringslivet og lite næringsrettet nettverk. Innovasjon Norge skal bidra til å redusere usikkerhet og risiko for unge etablerere. Programmet koordinerer og samkjører prosjekter rettet mot unge etablerere.

Eksempler på prosjekter:

- International Trade Management skal gi unge entreprenører kunnskap om internasjonal markedsføringsledelse, hvordan de bør gå frem og hva de må passe på underveis i en internasjonaliseringsprosess. Dette er et samarbeid med 6 andre land i Europa, hvor deltakerne får delta på internasjonale seminarer, oppfølging mellom seminarerne, internasjonalt nettverk, møtested på Internett (plattform) og nasjonale kurs i handelstekniske og juridiske tema. Unge i Fokus har 5 deltakerbedrifter med i piloten, utviklet av Sveriges Eksportråd.
- Med satsingen Bygdebygger ønsker Innovasjon Norge å styrke bygdene gjennom motivasjon av unge, iderike næringsutviklere. Målet er å få enklere gjennomføring fra idé til næring og å sette bygder og bygdebyggere på den nasjonale dagsorden. Satsningen har til nå utviklet to virkemidler: Bygdebyggerkåring som bl.a. synliggjør gode eksempler, og Bygdebyggernettverk som er etablerergrupper for unge etablerere på bygda. Hensikten her er å gi de unge en dedikert person som kan følge dem opp, bistå med rådgivning,

åpne dører til lokalt næringsliv og hjelpe dem videre innen virkemiddelapparatet.

- IN samarbeider med studentorganisasjonen Start Norge, bl.a. om forretningsplankonkurransen Venture Cup, som arrangeres på flere høyskoler og universiteter. Ved å delta får man kunnskap om hvordan gå fram for å starte bedrift.
- Ungt Entreprenørskap: Samarbeid om NM i studentbedrift, samt lokalt samarbeid mellom INs distriktskontorer og lokale Unt Entreprenørskap arrangementer.
- Entreprenørskapsprogram i Møre- og Romsdal: Et omfattende 5-årig program. Unge i Fokus deltar som en av mange aktører.
- I tillegg har IN videreført tidligere års samarbeid med Valdres og Hallingdal om et prosjekt som går på å legge tilrette for at unge som ønsker det kan flytte hjem etter endt utdanning.

MER INFORMASJON

www.invanor.no
www.bygdebygger.no
www.venturecup.org
www.krd.dep.no
www.etablerer.no
www.nhd.dep.no

Samarbeidspartnere: Nærings- og handelsdepartementet, Innovasjon Norge, Sveriges eksportråd, Start Norge og Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap på matområdet

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET*, KAP. 1150,
POST 50 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
93 000	105 000	76 000

* Tiltaket er finansiert innenfor verdiskapingsprogram for mat

Landbruks- og matdepartementet ønsker sterkere fokusering på sammenhengen mellom barn og ungdom i forhold til næringsutvikling og entreprenørskap på matområdet. Som et ledd i denne satsingen har Landbruks- og matdepartementet, flere av Fylkesmannens landbruksavdelinger og Ungt Entreprenørskap etablert et prosjekt som setter fokus på nyskaping innen lokal og regional matkultur og nisjeprodukter innen landbruksnæring, med særlig vekt på innovasjon, kvalitet og design.

Prosjektet skal også bidra til en tettere kobling til råvareproduksjonen.

MER INFORMASJON

<http://www.ungdomsbedrift.no>

<http://www.norge.no>

Praktikantordningen i landbruket

Landbruks- og matdepartementet

Innenfor rammen til bygdeutviklingsmidler i fylkene kan fylkesmannen sette av midler til en praktikantordning. Hovedmålsettingen med praktikantordningen er å fremme rekruttering, slik at man når land-

brukspolitiske mål om et levedyktig og bærekraftig landbruk i hele landet. Hovedmålgruppen er ungdom av begge kjønn som ellers ville ha vansker med å skaffe seg praksis for videre arbeid eller utdanning innen landbruket. Nedre aldersgrense er 16 år.

Det er utviklet opplæringstilbud på gården og utenom gården. Opplæringstilbudet skal knyttes opp mot studieretning naturbruk på videregående skole, og skal så langt som mulig følge gangen i skoleåret og læreplaner. Likestillingsperspektivet og jenters ønske om ekstra opplæring i for eksempel bruk av maskiner, blir ivaretatt. Også bondens rolle som selvstendig næringsdrivende vektlegges.

Unge som målgruppe i distriktpolitikken

At ungdom velger å bosette seg i distriktene er avgjørende for å sikre bosetting, verdiskaping og levedyktige lokalsamfunn over hele landet. I den sammenheng er særlig unge kvinner en viktig målgruppe for å motvirke skjev kjønnsfordeling.

Unge er en viktig målgruppe i distrikts- og regionalpolitikken, både når det gjelder å utnytte ressursene til unge i lokalt utviklingsarbeid og å legge til rette for at de som ønsker det, kan bosette seg i distriktene.

Regjeringen vil gi folk reell frihet til å bosette seg der de selv ønsker. I forhold til unge kan dette representerer en spesiell utfordring. Ungdom setter krav til hva en attraktiv arbeidsplass eller hva et attraktivt bosted er. Derfor er det viktig å stimulere tiltak som treffer ungdom og som bidrar til å legge til rette for at ungdom som ønsker det, har reelle muligheter til å arbeide og bosette seg utenfor tettsteder og større byområder.

Bolystrådet

Kommunal- og regionaldepartementet

FORMÅL

For å skape bolyst for unge i etableringsfasen, har kommunalministeren opprettet et Bolystråd. Hensikten er å få unges synspunkter og innspill frem slik at dette kan brukes i utviklingen av distrikts- og regionalpolitikken. Det er en utfordring at unge i utdannings- og etableringsfasen flytter fra distriktene og at mange unge ikke flytter tilbake til distriktene etter endt utdanning. Det er viktig å gjøre småsamfunn og steder utenfor de større byene attraktive for unge både i form av å kunne tilby interessante arbeidsplasser, ha god tjenestetilgjengelighet og ved å gjøre småsteder attraktive.

OM RÅDET

Bolystrådet består av 14 kvinner og menn som representerer gruppen unge i etableringsfasen. Kommunal- og regionaldepartementet har forhåpninger til at Bolystrådet skal gi departementet og regjeringen friske råd og innspill om hva som skaper bolyst for unge i distriktene. Det er ønskelig at Bolystrådet også skal bidra til å skape debatt som kan synliggjøre kvalitetene i distriktene og at det er attraktivt for unge mennesker å bo og arbeide her.

Kultur og næring

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET,
KAP. 552, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
	8 000	15 000

FORMÅL

Regjeringen vil gjøre en spesiell innsats for å fremme kulturbasert næringsutvikling også utenfor de store byene. Kulturbaserte næringer er ofte foranket lokalt, og spiller en viktig rolle for å utvikle attraktive bosteder for innbyggere og lokaliseringsteder for bedrifter.

OM ORDNINGEN

Midlene som er avsatt til kulturbasert næringsutvikling, skal bli sett i sammenheng med øvrige regionale utviklingsmidler regionalt og lokalt. Prioritert bruk av disse midlene vil bli gjort i samråd med fylkeskommunene og de nasjonale virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd. Nærings- og handelsdepartementet planlegger å legge fram en handlingsplan for kulturbasert næringsutvikling for Stortinget. Innsatsen under Kommunal- og regionaldepartementet vil bli tilpasset denne handlingsplanen.

I sammenheng med småsamfunnsatsingen fra 2007 vil det også jobbes med kulturbasert næringsutvikling, hvor kultur brukes som en innsatsfaktor for å styrke lokal identitet og stolthet. Midlene vil være prioritert unge og unge voksne.

Samarbeidspartnere: Fylkeskommunene, Innovasjon Norge, SIVA, Norges forskningsråd

Småsamfunnsatsingen

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET,
KAP. 552, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
.....
8 100	23 400	50 000

FORMÅL

Regjeringen har et ekstra fokus på småsamfunn, som kjennetegnes av lange avstander til regionale sentra, en sårbar næringsstruktur og vedvarende nedgang i folketallet. En del av småsamfunnsatsingen vil ha unge som målgruppe.

OM ORDNINGEN

Utviklingsarbeidet dreier seg i hovedsak om å gjøre samfunnene attraktive for innbyggere, tilflyttere og bedrifter, å fremme næringsutvikling basert på lokale ressurser, å sikre tilbud av offentlige og private tjenester og styrke troen og optimismen i disse samfunnene.

Kommunal- og regionaldepartementet vil følge opp de pilotprosjekter som ble igangsatt i 2006, sette i gang nye pilotprosjekter i 2007, herunder lokale ungdomssatsinger utviklet i dialog med unge, arrangere en konferanse for erfaringsformidling og igangsette en evaluering av satsingen. Fylkeskommunene vil være sentrale samarbeidsaktører i forbindelse med oppfølging og igangsetting av pilotprosjekter. Eksempler på pilotprosjekter støttet i 2006:

- Ungdommens framtidverksted: Forprosjekt i kommunene Gamvik og Lebesby i Finnmark. Målet med prosjektet er å avdekke hvilke tiltak som bør settes i gang for å få flere unge i etableringsfasen tilbake til hjemkommunen og få flere unge i jobb eller til å velge relevant utdanning.
- Internship: Studenter ved Norges Fiskerihøyskole i Tromsø skal få praksisplasser i virksomheter i fiskerirelaterte næringer i småsamfunn i Troms fylke. Studentene vil på denne måten få relevant praksis ved siden av studiene som gjør at de blir mer attraktive på arbeidsmarkedet etter endt utdanning. Prosjektet vil bidra til skape samarbeidsarenaer for næringslivet, studenter/Norges Fiskerihøyskole og kommunene. I tillegg vil prosjektet bidra til økt innovasjonskompetanse i de deltakende bedriftene.
- Føreropplæring i distriktene: Både som en del av Regjeringens satsing på trafikksikkerhet og ungdomstilstand i distriktene, starter Samferdselsdepartementet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet opp et prøveprosjekt om føreropplæring i tilknytning til videregående skoler for ungdom som bor i distriktene. Et begrenset antall skoler i distriktene har blitt invitert til å delta i en frivillig forsøksordning fra januar 2007. Målet med prosjektet er å bedre trafikksikkerheten for ungdomsgruppen, redusere elevens fravær fra den ordinære undervisningen og å gjøre føreropplæringen billigere og mer tilgjengelig i distriktsonråder.

Samarbeidspartnere: Nærings- og Handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, fylkeskommunene og kommunene

Boligetablering

Studentboliger

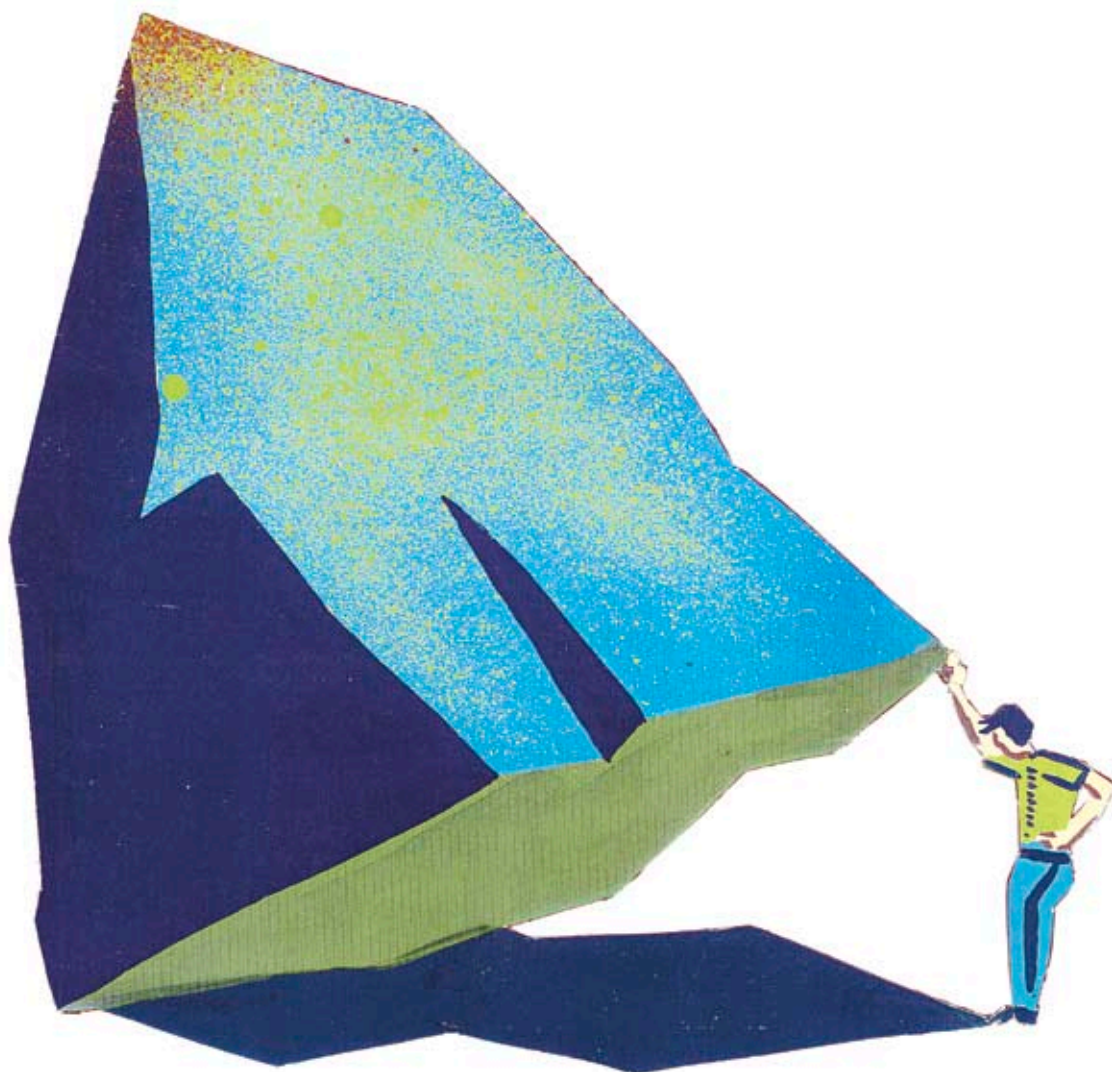
KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, KAP. 270,
POST 75 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Saldert budsjett 2006:	Budsjett 2007:
58 660	124 091	118 426

Tilskudd til studentboligbygging skal sikre at det bygges studentboliger, samt sikre en rimelig bolig-situasjon for studenter. Studentboliger skal være et supplement til det private boligmarkedet. Husbanken forvalter tilskuddsordningen på vegne av departe-mentet, samt gir samskipnadene råd og veiledning i forhold til studentboligprosjektene.

Studentsamskipnadene disponerte ved utgangen av 2005 totalt 29 098 hybelenheter. I 2006 ga Kunnskaps-departementet støtte til bygging av 606 nye hybel- enheter fordelt på følgende steder: Oslo og Akershus, Bergen, Trondheim, Buskerud, Ås, Stavanger, Stord/ Haugesund, Oppland, Romsdal og Nordmøre.

Departementet har i perioden 1999–2006 gitt støtte til mer enn 4 500 nye hybelenheter. Kunnskapsdepar-tementet vil fordele nye tilsagn innenfor en ramme på 108 mill. kroner i 2007. Dette gir rom for å gi tilsagn til om lag 460 nye hybelenheter, avhengig av hvor i landet studentboligene bygges.

Startlån

Kommunal- og regionaldepartementet

Startlån skal tildeles kommuner for videre utlån, og skal bidra til å skaffe og sikre egnede boliger for unge og vanskeligstilte på boligmarkedet. Lånet skal være et finansieringstilbud for boligtiltak som vanligvis ikke gis lån i ordinære kredittinstitusjoner.

Startlån skal gå til personer som har problemer med å etablere seg i egen bolig eller som har problemer med å bli boende i boligen. Det er kommunene som tildeler lånet. Retningslinjer og praksis kan variere noe fra kommune til kommune. Startlån gis til kjøp, utbedring, oppføring og refinansiering av bolig, og lånet kan finansiere hele boligkjøpet eller være topplån der andre gir grunnfinansieringen. Søknad om startlån sendes til kommunen lånesøker ønsker å bosette seg i.

MER INFORMASJON

<http://www.husbanken.no>

<http://www.startlan.no>

Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET,
KAP. 581, POST 75 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
605 948	576 000	587 200

FORMÅL

Boligtilskudd skal bidra til å skaffe og sikre egnede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet.

OM TILSKUDDSORDNINGEN

Boligtilskuddsordningen forvaltes av Husbanken. Tilskuddet blir gitt til kommuner for videre tildeling til enkeltpersoner eller direkte fra Husbanken. Tilskuddet kan gå til både utleieboliger og eierboliger og benyttes i forbindelse med nybygging, kjøp eller utbedring av bolig. Tilskudd til utleieboliger blir gitt fra Husbanken til kommuner, stiftelser og lignende. De personrettede tilskuddene blir gitt etter streng behovsprøving. Kommunene har anledning til å lage egne regelverk for ordningen. Reglene for behovsprøving kan derfor variere noe fra kommune til kommune. Når tilskuddet går til kjøp eller utbedring av bolig må den vanskelige situasjonen til husstanden være av en mer varig karakter. Tilskuddet blir utmålt etter hvor vanskeligstilt søkeren er og etter hvilket boligbehov søkeren har. Tilsagnsrammen, dvs. det beløp det kan settes i gang ny aktivitet for i budsjettåret, er i 2007 på 614,7 millioner kroner.

MER INFORMASJON

<http://www.husbanken.no>

Alle skal gis muligheter for å komme i arbeid

Arbeidsmarkedet for ungdom

Arbeids- og inkludeiringsdepartementet

I 2005 var det registrert 2850 arbeidsledige i aldersgruppen 16-19 år, noe som utgjør 2,6 prosent av arbeidsstyrken. Dette er lavere enn ledigheten for den samlede befolkningen som var 3,5 prosent. For aldersgruppen 20-24 år var ledigheten på 6,3 prosent (12 450 personer) i 2005, noe som er nesten dobbelt så høyt som for den samlede befolkning. Samtidig har ungdomsgruppene lavere andel langtidsledige enn andre grupper. Det er større mobilitet mellom ulike statuser som jobb, utdanning og arbeidsledighet. Mens det i 2005 var rundt 25 prosent som hadde vært ledige i mer enn 26 uker i den samlede befolkningen var det i gruppen 16-19 år 3 prosent langtidsledige. For gruppen 20-24 år var andelen 15 prosent.

I 1. halvår 2006 fortsatte nedgangen i ledigheten. Nedgangen sammenlignet med 1. halvår 2005 var størst for gruppen 20-24 år, mens ledighetsnedgangen for aldersgruppen 16-19 år var noe mindre enn den generelle nedgangen. Gjennomsnittlig ledighet 1. halvår 2006 for gruppen 16-19 år var 2 475 mens den for gruppen 20-24 år var 10 050. Sammenlignet med våre nærmeste naboer var ledigheten for aldersgruppen opptil 24 år høyere i Sverige i 1. halvår 2006, mens Danmark hadde noe lavere ledighet for aldersgruppen.

ARBEIDS- OG VELFERDSETATENS TILBUD TIL UNGDOM

Hovedtilbudet til ungdom under 20 år er videregående opplæring i fylkeskommunal regi. Arbeids- og velferdsetatens rolle overfor ungdom er å få til en rask overgang til arbeidslivet, det vil si bistå i overgangen mellom skole og arbeid. Ungdomsgarantien som sikrer ungdom under 20 år uten skoleplass eller arbeid, tilbud om arbeidsmarkedstiltak, videreføres i 2007.

I statsbudsjettet for 2007 iverksettes i tillegg en oppfølgingsgaranti til unge arbeidssøkere i alderen 20-24 år som har vært helt ledige de siste tre månedene,

eller lenger. Hovedfokuset i oppfølgingsgarantien er aktiv jobbsøking, egenaktivitet og motivasjon. Oppfølgingen skal tilpasses den enkeltes forutsetninger og behov, med sikte på raskest mulig overgang til arbeid eller utdanning. Ungdommer i aldersgruppen 20-24 år vurderes for deltakelse på tiltak på grunnlag av den enkeltes behov, på linje med andre arbeidssøkere. Ungdommer i denne aldersgruppen som er mottakere av sosialhjelp, er forøvrig en målgruppe i satsingen på aktive arbeidsmarkedstiltak i Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom.

Samarbeidet med den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten er viktig for Arbeids- og velferdsetatens tilbud til ungdom. Oppfølgingstjenesten koordinerer tiltak for å få ungdom som av ulike grunner faller ut av videregående skole, tilbake til opplæring, i arbeidslivet eller skole. Ungdom som har droppet ut av skolen og oppsøker Arbeids- og velferdsetaten, får vanligvis først informasjon om arbeidsmarkedet, veiledning og avklaring av interesser og forutsetninger, samt formidlingsbistand. Arbeids- og velferdsetaten vektlegger brukerretting, og arbeidssøkere har rett til en individuell serviceerklæring. Hvis utsiktene til arbeid er små, vurderes tilbud om arbeidsmarkedstiltak. Vurderingen av behov for tiltak skjer i samarbeid med ungdommen selv og eventuelt i samarbeid med oppfølgingstjenesten eller opplæringsmyndighetene. I størst mulig grad skal ungdom tilbys kombinerte opplegg med arbeidspraksis og videregående opplæring.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet tok høsten 2006 kontakt med KS med sikte på å få i stand samarbeidsavtaler mellom arbeids- og velferdsforvaltningen og fylkeskommunene om tiltak i grenseflaten mellom arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikken. Dette samarbeidet vil rette seg blant annet mot unge som ikke har fullført videregående opplæring.

MER INFORMASJON

www.nav.no

Arbeidsmarkedstiltak: Arbeids- og inkluderingssdepartementet

Arbeidsmarkedstiltak nyttes for å fremme overgang til sysselsetting, redusere ledigheten og motvirke utstøting gjennom å styrke deltakernes kompetanse, arbeidsevne og mulighet for ordinært arbeid.

Arbeids- og velferdsetaten har et bredt spekter av arbeidsmarkedstiltak for å aktivisere og kvalifisere arbeidssøkere. Nedenfor følger en oversikt over konkrete tiltak hyppigst brukt overfor ungdom.

ARBEIDSPRAKSIS

Tiltaket skal gi tilrettelagt arbeidstrening med oppfølging. Tiltaket skal bidra til å utprøve den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet og bidra til å styrke deltakernes muligheter til å komme i arbeid eller utdanning. Det skal utarbeides en plan for den enkelte deltaker. Arbeidspraksis foregår enten i ordinær eller skjermet virksomhet.

OPPLÆRING – AMO

Opplæring organisert som arbeidsmarkedskurs skal bidra til å kvalifiseres arbeidssøkere til ledige jobber. Målgruppen er arbeidssøkere med lave formelle kvalifikasjoner. Deltakere i opplæringstiltak skal være over 19 år. Fra 2007 tas det sikte på å utvikle AMO-kurs i mer praksisnær retning med sikte på å gi bedre læringsmuligheter for unge og andre med betydelige arbeidshindre.

LØNNSTILSKUDD

Lønnstilskudd skal bidra til at utsatte grupper arbeidssøkere ansettes på ordinære lønns- og arbeidsvilkår. Dette skal oppnås ved å gi arbeidsgivere kompensasjon i form av tidsbegrenset lønnstilskudd hvis de ansetter personer i målgruppen på ordinære ansettelses- og arbeidsvilkår med sikte på et varig arbeidsforhold. Tiltaksdeltakerne skal utføre ordinære oppgaver i en offentlig eller privat virksomhet.

JOBBSKAPINGSPROSJEKTER

Tilskudd til jobbskapingssprosjekter skal bidra til etablering av egen virksomhet og bedre sysselsettingsmulighetene for arbeidsledige og yrkeshemmede. Ungdom mellom 20 og 24 år er en prioritert målgruppe ved utlysning av jobbskapingssmidler.

TILTAK FOR YRKESHEMMET UNGDOM

Yrkeshemmet ungdom har tilgang til alle tiltak. De har også mulighet for å få godkjent utdanning som att-

føring finansiert over folketrygden. Tiltakene Arbeid med bistand og Arbeidspraksis i skjermet virksomhet er aktuelle tiltak for yrkeshemmet ungdom med stort behov for personlig oppfølging.

MER INFORMASJON

<http://www.nav.no>

YRKESPRØVING

Yrkesprøving er en metode for realkompetansevurdering og dokumentering i forhold til arbeidslivet. Registrerte arbeidssøkere og nyankomne innvandrere uten rett til videregående opplæring vil få mulighet til yrkesprøving ved henvisning fra henholdsvis NAV eller kommunen. Blant målgruppen er også norsk eller utenlandsk ungdom som har yrkeskompetanse som ikke er dokumentert gjennom fullført utdanning.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

Tilskudd ved generasjonsskifte i landbruket

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET, KAP. 1150, POST 50 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
415 500*	241 000	371 000

* Tiltaksgruppen ligger innunder de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene.

FORMÅL

Ordningen har som formål å stimulere til rekruttering av begge kjønn til landbruket.

GENERASJONSSKIFTE

Tilskuddet gis der det i forbindelse med generasjonsskifte på landbrukseiendommer er nødvendig å gjennomføre mindre investeringer for å opprettholde tradisjonell landbruksdrift eller tilleggsnæring. Ordningen er rettet mot ungdom under 35 år, for å kvalifisere til tilskudd ved generasjonsskifte og for å framskynde tidspunkt for overtakelse. Tilskudd forvaltes av Innovasjon Norge på fylkesnivå, og kan gis med inntil 40 prosent av godkjent kostnadsoverslag for menn og 60 prosent til kvinner.

Internasjonalt samarbeid, kontakt og bistand

8

Globaliseringen stiller Norge overfor nye utfordringer. Barn og unge vokser opp i en verden svært forskjellig fra den tidligere generasjoner levde i. Verden er mer enn noen gang knyttet sammen med handel, informasjon og kommunikasjon. Globaliseringen har også ført med seg spredning av sykdommer, menneskehandel, narkotika, katastrofer, krig og konflikt. Det som skjer i det fjerne har også konsekvenser for det nære. Dette betyr at barn og unge må forholde seg til problemstillinger som strekker seg lang utover det lokale og nasjonale. Cirka 2,8 milliarder av verdens befolkning er under 25 år. Over de neste 25 år vil nye 2 milliarder komme til. Kun en brøkdel av disse forventes å vokse opp i velstående samfunn. Vårt internasjonale engasjement vil komme til kort hvis vi ikke kan gi barn og unge muligheter til å bygge en bedre morgendag. De kan ikke alene være mottakere i programmer, de må være aktive deltakere i arbeidet med å definere og utføre det som skal gjøres. For å lykkes med dette må de ha kunnskap om situasjonen i andre land og selv vinne erfaringer fra samarbeid med barn og ungdom fra andre kulturer og miljøer.

Norge vil øke innsatsen for fattigdomsbekjempelse, mer rettferdig fordeling og en mer demokratisk verdensorden, både globalt og regionalt. Regjeringen støtter ambisjonene i FNs tusenårsmål om å halvere ekstrem fattigdom innen 2015. Tusenårsmålene er sterkt knyttet til barn og unges rettigheter og levekår.

I 2007 vil det bli lagt særlig vekt på å styrke arbeidet for barns rettigheter og beskyttelse i multilaterale og bilaterale prosesser knyttet til oppfølging av viktige FN vedtak og anbefalinger herunder FNs Sikkerhetsråd, FN studien om vold mot barn og Toppmøtet om migrasjon og utvikling. Satsingen for å bekjempe barnedødelighet vil være en høyt prioritert oppgave. Tiltak rettet mot barn og unge vil også inngå i den videre satsing mot menneskehandel.

Det vil særlig bli lagt vekt på å medvirke til den internasjonale gjennomgangen som skal finne sted fem år etter at det internasjonale barnetoppmøtet i 2002 vedtok handlingsplanen A World fit for Children.

8.1 Internasjonalt barne- og ungdomssamarbeid

Det er viktig at barn og ungdom får erfaring fra internasjonalt samarbeid. Kunnskap og erfaringer fra forhold i andre land er nødvendig for å kunne forstå og delta aktivt i et moderne samfunnsliv. Dette kan de få gjennom å høste egne erfaringer i samarbeid med barn og ungdom fra andre kulturer og miljøer. Derfor er det viktig at det legges til rette for at barn og ungdom får bedre anledning til å delta i det internasjonale samarbeidet og at de får styrket sin forståelse for andre lands språk, kultur og tradisjoner. Ulike former for utvekslinger over landegrensene og andre former for internasjonalt samarbeid for barn og unge er viktige virkemidler for å oppnå disse målene. Barn og ungdom bør være aktive deltakere i arbeidet med å definere og gjennomføre tiltakene på dette området.

Nordisk samarbeid: Barne- og likestillingsdepartementet

I Nordisk Ministerråds strategi for barn og unge i Norden, vedtatt i 2006, fastslås at alle fagområder innen Nordisk Ministerråd har ansvar for å ivareta barne- og ungdomsperspektivet. Nordisk barne- og ungdomskomiteé, NORBUK, skal rapportere årlig til samarbeidsministrene om Nordisk Ministerråds samlede innsats på barne- og ungdomsområdet.

Barne- og likestillingsdepartementet deltar i NORBUK. Dette er Nordisk Ministerråds rådgivende og koordinerende organ i nordiske og internasjonale barne- og ungdomspolitiske spørsmål. Komiteen består av representanter fra barne- og ungdomsorganisasjonene og departementene med ansvar for ungdomsspørsmål i de nordiske land, og representanter fra de selvstyrende områdene. I 2006 ble NORBUKs nye handlingsplan for perioden 2006–2009 vedtatt. Prioriterte områder er, unges egen organisering og nordisk samarbeid, nye metoder for unges deltakelse i demo-

kratiske prosesser, mangfold, menneskerettigheter, internasjonalt barne- og ungdomspolitisk samarbeid og koordinering av barne- og ungdomsforskning.

Barnepolitiske spørsmål er i Nordisk Ministerråd underlagt Embetsmannskomiteen for sosiale spørsmål. Komiteen har blant annet særlig fokus på samarbeidet med Nordvest-Russland med vekt på sårbare og utsatte barn og unge og utvikling av en ny nordisk strategi på området.

Barne-, ungdoms- og familiepolitiske spørsmål har fått økt fokus i det nordiske sosialpolitiske samarbeidet. Det har resultert i flere rapporter om status når det gjelder kunnskap om barn og unges levekår i Norden.

MER INFORMASJON

www.norden.org
www.ciriusonline.dk

Europeisk samarbeid

Samarbeid med nærområdene

Barne- og likestillingsdepartementet

Regionalt samarbeid i Barentsregionen og Østersjøområdet har som målsetting å styrke samarbeidet med og bidra til utvikling og utbygging av demokratiske tradisjoner og tiltak for barn og ungdom. Barne- og likestillingsdepartementet vil særlig legge vekt på samarbeidstiltak med de baltiske stater og Nordvest-Russland.

ØSTERSJØRÅDET

Regjeringen prioriterer en målrettet og samlet innsats overfor utsatte barn og unge i Østersjøregionen. Samarbeidet foregår gjennom etablerte nettverk på departements-, forsknings- og tjenestenivå i regi av Working Group for Children at Risk Cooperation (WGCC) et samarbeidsorgan i Østersjørådet. Barne- og likestillingsdepartementet har formannskapet i WGCCs fram til august 2007. Mer informasjon om utsatte barn i Østersjørådet finnes på www.childcentre.info

I 2006 og 2007 følger medlemslandene opp et regionalt handlingsprogram med formål å sikre bistand til og beskyttelse av mindreårige som utsettes for menneskehandel. I tråd med konklusjonene fra Østersjørådets barneministermøte i 2005 og Østersjørådets toppmøte i 2006, skal det i 2007 arbeides videre med å utvikle tiltak å stryke rettssikkerheten for barn og unge som bor i institusjon i regionen. I 2006 ble det publisert resultater fra et regionalt forskningsprosjekt i regi av WGCC om unges syn og holdninger til seksualitet og utnytting av mindreårige, blant annet til salg og kjøp av seksuelle tjenester. Undersøkelsen vil bli fulgt opp som ledd i arbeidet med å finne egnede forebyggende strategier i regionen. I november i 2006 startet en kartlegging av forekomst og beskrivelse av situasjonen for mindreårige som blir utsatt for menneskehandel.

Barne- og likestillingsdepartementet deltar i en arbeidsgruppe under Østersjørådet for å utvikle det ungdomspolitiske samarbeidet i regionen. Arbeidsgruppen består av representanter fra departement med ansvar for ungdomspolitik i aktuelle land. I 2005 ble mandatet for arbeidsgruppen revidert og en ny plan for det ungdomspolitiske samarbeidet er utarbeidet. Det er etablert et informasjonssekretariat i Kiel, Tyskland, til oppfølging av arbeidet.

BARENTSRÅDET

Barne- og likestillingsdepartementet deltar i arbeidsgruppen som har ansvar for ungdomspolitiske spørsmål under Barentsrådet. Hovedoppgaven er å gjennomføre handlingsplanen som ble vedtatt på Ungdomsministerkonferansen i Tromsø i 2001. Det er etablert et kontor i Murmansk, Barents Youth Cooperation Office (BYCO) som gir informasjon og veiledning til aktører på det ungdomspolitiske området i regionen. Ulike samarbeidspartnere søker og får veiledning. På den måten har kontoret bidratt til gjennomføringen av over godt over 100 aktiviteter og tiltak de siste 4 årene.

Barne- og likestillingsdepartementet er i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, engasjert i oppfølgingen av Barents Helseprogram og deltar i arbeidsgruppen for helse og sosiale spørsmål, opprettet av Barentsrådet og Regionrådet. Det norsk-russiske formannskapet i Barents helse- og sosialprogram medfører at Barne- og likestillingsdepartementet, på oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet, i 2007 vil arbeide med å utvikle et større program rettet mot satsningen på utsatte barn og unge i regionen.

Samarbeid i EU/EØS-området

Barne- og likestillingsdepartementet

EUS UNGDOMSPROGRAM 2007–13, AKTIV UNGDOM

Norge vil gjennom EØS-avtalen delta i EUs nye ungdomsprogram, Aktiv Ungdom. Programmet blir gjennomført i perioden 2007–2013 og omfatter barn og ungdom i alderen 13–30 år. Dette er en utvidelse av UNG i Europa programmet, som ble avsluttet 31.12.2006.

Aktiv Ungdom har følgende hovedmålsettinger:

- Fremme unge menneskers medborgerskap generelt og spesielt deres europeiske medborgerskap
- Utvikle solidaritet og toleranse blant ungdom, gjennom å vektlegge styrking av sosial samhørighet i Europa
- Fostre gjensidig forståelse mellom ungdom fra forskjellige land
- Bidra til å fremme kvaliteten i organisering av ungdomsaktiviteter og dyktiggjøre sivile samfunnsorganisasjoner på ungdomsområdet
- Fremme europeisk samarbeid på ungdomsområdet

PROGRAMMET ER DELT INN I 5 TILTAK SOM UTGJØR VIRKEMIDLENE FOR Å NÅ DISSE MÅLSETTINGENE:

1. UNG I EUROPA

Tiltaket er i hovedsak støtte til ungdomsutvekslingsprosjekter. Dette omfatter gruppeutveksling med organisert program og samarbeid mellom ungdomsgrupper i minst to land. Målgruppen er 13–25 år. Tiltaket skal også gi støtte til ungdoms egne prosjekter, hvor målgruppen er 18–30 år. Det skal også gi støtte til medvirkningsprosjekter som bidrar til ungdoms deltakelse i de demokratiske prosessene i samfunnet.

2. EUROPEISK VOLONTØRTJENESTE

Tiltaket er en videreføring av volontørtjenesten i det nåværende programmet. Ungdommer kan delta med frivillige innsats i prosjekter i et annet land, for inntil 12 måneder. Målgrupper er aldersgruppen 18–30 år.

3. UNG I VERDEN

Tiltaket er et samarbeid med EUs naboland og enkelte regioner utenfor Europa på de områdene som er dekket av Europeisk volontørtjeneste og UNG i Europa.

4. ORDNINGER FOR STØTTE TIL SAMARBEID PÅ UNGDOMSOMRÅDET

Tiltaket omfatter blant annet støtte til frivillige (ikke-statlige) europeiske barne- og ungdomsorganisasjoner og til Det europeiske ungdomsforumet. Det omfatter også opplæring og samarbeid mellom ungdomsarbeidere og ungdomsledere i Europa, støtte til europeisk ungdomsinformasjon og prosjekter som fremmer nyskaping og kvalitet i ungdomsarbeidet. Dessuten skal en kunne støtte partnerskap med regionale og lokale organer, støtte gjennomføringen av programmet Aktiv Ungdom og utvikle programmets verdier.

5. STØTTE TIL EUROPEISK SAMARBEID PÅ UNGDOMSOMRÅDET

Tiltaket bidrar med støtte til ungdomsmøter og – konferanser, og til samarbeid mellom dem som har ansvaret for å utvikle ungdomspolitikken nasjonalt. Tiltaket skal også gi støtte til prosjekter som skaffer bedre kunnskap om ungdoms situasjon.

Alle landene som deltar i programmet har et nasjonalt kontor som informerer om programmet og behandler søknader om midler. I Norge er det knyttet til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

ANDRE EU-PROGRAMMER

Barne- og likestillingsdepartementet har også ansvaret for Norges deltakelse i EU-programmet DAPHNE som et ledd i arbeidet mot vold og seksuell utnyttning av barn, ungdom og kvinner. Programmet legger vekt på å stimulere frivillige organisasjoner til innsats i samarbeid med offentlige myndigheter, til kompetansestyrking på feltet gjennom tverretatlige kurs og utredningsvirksomhet m.m. Barne- og likestillingsdepartementet er sammen med andre departementer norsk deltaker i EU programmet "Sikrere bruk av Internett".

EØS FINANSIELLE ORDNINGER

Den utvidede EØS-avtalen omfatter finansielle ordninger som skal bidra til utviklingen i de nye medlemslandene. Når det gjelder tiltak på de barne- og ungdomspolitiske områdene har Barne- og likestillingsdepartementet spesielt prioritert et samarbeid med Litauen og Ungarn. Videreføring av tiltak i de baltiske land, som tidligere har blitt gjennomført med støtte fra Nordisk Ministerråds Nærområdeprogram og Østersjørådet, vil også bli prioritert.

MER INFORMASJON

<http://www.ungieuropa.net>

Samarbeid gjennom Europarådet

Barne- og likestillingsdepartementet

Europarådets toppmøte for stats- og regjeringssjefer i 2005 vedtok en handlingsplan for Europarådets framtidige arbeid. Her vedtok de blant annet:

- å arbeide for "Et Europa for og med barn" blant annet gjennom lanseringen av en treårig handlingsplan for å bekjempe vold mot barn
- å lansere en kampanje for mangfold, menneskerettigheter og deltakelse i samfunnet, basert på kampanjen "All different – all equal" mot rasisme, fremmefrykt, intoleranse og antisemittisme, som ble gjennomført i 1995.

Ungdomskampanjen for mangfold, menneskerettigheter og deltakelse ble gjennomført i 2006 og fortsetter i 2007. I Norge er det etablert en bredt sammensatt nasjonal kampanjekomite som har ansvaret for gjennomføringen av nasjonale, regionale og lokale tiltak og aktiviteter.

Europarådet har to ungdomssentre (Strasbourg og Budapest) som benyttes til kurs, konferanser og ledertrening for nasjonale og internasjonale frivillige organisasjoner. Europarådet har også et Europeiske ungdomsfond som gir tilskudd til de frivillige organisasjonenes samarbeid. Barne- og likestillingsdepartementet er i perioden 2006–2008 medlem av Programkomiteen. Denne behandler søknader om kurs i et ungdomssenter og søknader om tilskudd fra Det europeiske ungdomsfondet. Europarådet samarbeider også med Europakommisjonen om ledertreningskurs for ungdom og om forskning og kunnskapsformidling på ungdomsområdet. Barne- og likestillingsdepartementet representerer Norge i styringskomiteen for ungdomsspørsmål (CDEJ) sammen med representanter fra 48 land som har undertegnet Europarådets Kulturkonvensjon.

Barne- og familiepolitiske spørsmål i Europarådet hører inn under styringskomiteen for sosial-, arbeids- og trygdespørsmål (CDCS). Barne- og likestillingsdepartementet er representert i komiteen sammen med Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Barne- og likestillingsdepartementet deltar i en ekspertgruppe for barn og familier. Departementet har aktivt engasjert seg for å synliggjøre barneperspektivet og arbeidet for en samordning av Europarådets barnepolitikk og aktiviteter. En ny enhet er nå etablert og den skal blant annet samordne aktivitetene i det nye

Europaprogrammet for og med barn og unge. CDCS har i november 2006 vedtatt en rekommendasjon om "positiv parenting" som vil bli fremmet for ministerkomiteen.

I 2007 vil Norge delta i utformingen av Europarådets arbeid med å utvikle instrumenter og retningslinjer for politikktutforming på tiltak mot og bekjempelse av vold mot barn og unge. Arbeidet skal skje innenfor rammen av det nye Europeiske barneprogrammet.

MER INFORMASJON

<http://www.coe.int>

Bilateralt samarbeid

Barne- og likestillingsdepartementet

LITAUEN

Barne- og likestillingsdepartementet har inngått en bilateral avtale med Litauen (Departementet for sosial sikkerhet og arbeid) om samarbeid på det barne- og ungdomspolitiske området. Avtalen løper til 31.12.2007 og omfatter samarbeid på det nasjonale planet mellom departementenes avdelinger som har ansvar for barne- og ungdomspolitiske spørsmål, samarbeid mellom enkeltkommuner, utveksling av ekspertdelegasjoner og gjennomføring felles seminarer og konferanser på aktuelle fagområder. Samarbeidet ses også i sammenheng med at Litauen er ett av de landene departementet har prioritert når det gjelder oppfølging av EØS og Norges finansielle ordninger overfor de nye medlemslandene i EU.

REPUBLIKKEN KARELEN

Barne- og likestillingsdepartementet har inngått en samarbeidsavtale med republikken Karelen i Den russiske føderasjonen om videreføring av samarbeid om kompetanseutvikling i barnevernet. Bufetat region Nord vil følge opp dette samarbeidet gjennom konkrete prosjekter og bidra til å styrke Barents-samarbeidet på området utsatte barn og unge.

UNGARN

I forbindelse med at Ungarn er ett av de landene departementet har prioritert når det gjelder oppfølging av EØS og Norges finansielle ordninger overfor de nye medlemslandene i EU, er det startet et samarbeid med det ungarske sosial- og arbeidsdepartementet. Samarbeidet består i å skape plattformer og møteplasser for ungarske og norske aktører som kan

samarbeide om å gjennomføre konkrete prosjekter i Ungarn, støttet gjennom de finansielle ordningene.

ENGLAND

Det bilaterale samarbeidet med forskningsmiljøer og myndigheter ansvarlig for barnpolitikken i England og Norge ble videreført for 15 året på rad. Samarbeidet består i utveksling av nyere forskning og politiske prioriterte områder med vekt på utsatte barn og unge. Det årlige seminaret er en viktig plattform og kontaktpunkt for kunnskapsoverføring, diskusjon og bilaterale samarbeidstiltak mellom ulike forskningsmiljøer.

Tilskudd til frivillige organisasjoner

Barne- og likestillingsdepartementet

Barne- og likestillingsdepartementet bevilger midler til de landsomfattende, frivillige barne- og ungdomsorganisasjonenes internasjonale arbeid. Tilskuddsordningen reguleres av forskrift om tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner av 16. desember 2002, med endringer av 24. juni 2005. Ordningen forvaltes av Fordelingsutvalget, som har sekretariat hos Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). I tillegg fordeler Bufdir også tilskudd til det internasjonale arbeidet som Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) gjennomfører.

MER INFORMASJON

<http://www.bufdir.no>

<http://www.fordelingsutvalget.no>

Globalt samarbeid

Barn i krig og væpnet konflikt

Utenriksdepartementet

FNs Sikkerhetsråd har et sterkt fokus på å stanse praksis med barnesoldater og alvorlige brudd på barns rettigheter i situasjoner med væpnet konflikt. Oppfølging av Sikkerhetsrådsresolusjon 1612 (2005) om beskyttelse av barn rammet av væpnet konflikt, vil utgjøre utgangspunkt for handling. Gjennom Norges engasjement i fredsprosesser legges det også vekt på å følge FNs anbefalinger i spørsmål som berører barn, og særlig rekruttering av barnesoldater. En vil også arbeide for tiltak som sikrer barn og unges rettigheter og som tar sikte på å involvere dem som en ressurs i freds- og fredsbyggingsprosesser og utvikling.

Utenriksdepartementet har i flere år støttet Koalisjonen av NGOer (non governmental organizations) mot barnesoldater. Det sivile samfunn har en viktig rolle på dette felt og Norge vil fortsatt støtte deres viktige arbeid. Departementet vil også ha dialog og samarbeide med norske organisasjoner og fagmiljøer på disse områdene.

MER INFORMASJON

www.un.org/children/conflict

FN-studie om vold mot barn

FNs Generalsekretærs rapport om vold mot barn, utarbeidet av den uavhengige ekspertten Paulo Pinheiro, ble lansert i FNs Generalforsamling høsten 2006. Dens anbefalinger og konklusjoner er et resultat av en bredt deltakende prosess der også barn og unge har vært direkte involvert på en unik måte. En serie regionale konsultasjoner har vært avholdt, eksperter og NGOer har deltatt og et tett samarbeid med UNICEF, WHO og OHCHR har preget prosessen. Et hovedbudskap i rapporten er at ingen vold kan rettferdiggjøres og at all vold kan forebygges. Volden skjer i alle land uavhengig av kultur, inntekt og status og utøves ofte av de som står barn og unge nærmest. Rapporten tar for seg vold i hjem, skole, omsorgsinstitusjoner, i rettsapparatet, i arbeidsrelasjoner og samfunnet.

Rapporten er handlingsorientert og utgjør et verktøy for handling.

Norge har fra starten av støttet prosessen og har i sluttfasen av arbeidet tilrettelagt for uformelle tverr-regionale møter for å opprettholde fokus på problematikken og bidra til synlighet i oppfølgingen. Ved lansering av studien i FN deltok Norge med HKH Kronprins Haakon i spissen. I HKH Kronprinsens innlegg ble det tatt til orde for mest mulig effektiv oppfølging på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå. Kronprinsen hadde også en fremskutt rolle i sidearrangementer der barn og unge deltok. Utenriksdepartementet vil i samarbeid med ulike partnere bl.a. arbeide aktivt i relevante organer, særorganisasjoner, fond og programmer i FN for å sikre oppfølging og synlighet. En vil medvirke til at anbefalingene fra FNs Generalforsamling også følges opp gjennom bilateralt samarbeid. Samarbeidet med sivile samfunnsaktører vil bli videreutviklet. Utenriksdepartementet vil også videreføre samarbeidet med Barne- og likestillingsdepartementet og andre aktører i det hjemlige miljø.

MER INFORMASJON

www.crin.org

www.violencestudy.org

Barn og migrasjon

Utenriksdepartementet

Migrasjon berører svært mange barn på flere måter, og barn påvirker også i stor grad migrasjonsbildet. Mange av migrantene er barn – enten ved at de følger med sine foreldre, blir født “underveis” eller i mottakerlandet, eller er selvstendige migranter som reiser på egen hånd. Mange barn blir igjen i opprinnelseslandet etter at en eller begge av deres foreldre migrerer. Enda flere lever i omgivelser som er sterkt preget av migrasjon – dette gjelder ikke minst barn i rurale strøk i mange utviklingsland.

Fra norsk side vil det bli arbeidet for å kartlegge både de positive og de negative effekter av migrasjon for barn, enten de selv er migranter, er igjen i opprinnelseslandet eller på andre måter er berørte

av migrasjon. Målet må være å utvikle politikk som beskytter barn fra negative effekter (barnearbeid, trafficking, vold, kriminalitet, manglende statsborgerskap/formell identitet og tidlig ekteskap), og ikke fra migrasjon i seg selv. Barnekonvensjonens tilnærming – med vekt på ikke-diskriminering, hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt vil tillegges stor vekt i videre politikktutvikling fra norsk side.

Handlingsplan mot kjønnslemlestelse av jenter

Utenriksdepartementet

Regjeringens handlingsplan for Norges internasjonale arbeid mot kjønnslemlestelse av jenter ble presentert i 2003. Planen fokuserer på tre innsatsområder:

1) forebygging av og bidrag til sosial mobilisering mot kjønnslemlestelse; 2) behandling og rehabilitering av jenter og kvinner som har gjennomgått inngrepet; og 3) styrking av kompetansen på alle nivåer i arbeidet mot kjønnslemlestelse. Fire land – Etiopia, Eritrea, Tanzania og Uganda – ble identifisert som særlig relevante med hensyn til oppskaleringen av satsningen. Etiopia ble utpekt som pilotland for operasjonaliseringen av handlingsplanen på grunn av den sterke utbredelsen av kjønnslemlestelse og Norges lange tradisjoner for samarbeid med lokale, internasjonale og norske NGOer i arbeidet mot kjønnslemlestelse i landet. En norsk ressursgruppe basert i Norge vil opprettes som del av denne operasjonaliseringen. Ressursgruppens mandat vil være monitorering, sikring av kompetanseheving og sikring av at erfaringer identifiseres og overføres til prosjekter i Etiopia og andre relevante land. Ved å vektlegge kapasitet, kompetanse og kvalitet av innsats er handlingsplanen et forsøk på å fokusere Norges arbeid mot kjønnslemlestelse. Handlingsplanen vil også bidra til å øke oppmerksomheten omkring alle aspekter ved likestilling og kvinners menneskerettigheter som del av Norges engasjement i internasjonalt utviklingssamarbeid.

MER INFORMASJON

<http://jd.dep.no>

Samarbeidspartnere: Myndigheter i opprinnelsesland, internasjonale organisasjoner og lokale frivillige organisasjoner

Tiltak for å forebygge handel med barn i opprinnelsesland

Justisdepartementet, Utenriksdepartementet

Norsk utviklingsstrategi for barn og ungdom i sør, "Tre Milliarder Grunner", prioriterer innsatsen overfor kritisk sårbare og risikoutsatte grupper av barn og ungdom. Arbeidet med å forebygge handel med barn har to hovedelementer: redusere rekruttering gjennom å styrke barns stilling generelt, samt å gi barn som er ofre beskyttelse og bistand til å komme ut av en livssituasjon med utnyttelse og tvang.

Gjennom langsiktig fattigdomsbekjempelse, tiltak i konflikt- og postkonfliktsituasjoner, rettighetsarbeid og likestillingsfremmende tiltak i opprinnelsesland bidrar Norge til å gjøre barn mindre sårbare for rekruttering til menneskehandel. Tilrettelegging for at alle barn får skolegang er særlig viktig. Det gjennomføres informasjonskampanjer i skoler om faren for menneskehandel.

Barn som er ofre, skal gis et tilbud om beskyttelse og rehabiliteringsprogrammer. Barn som er ofre i andre land enn sitt eget, skal få tilbud om en trygg retur til hjemlandet jf. Regjeringens handlingsplan mot handel med mennesker (2005–2008).

MER INFORMASJON

<http://jd.dep.no>

Samarbeidspartnere: Samarbeidspartnere er myndigheter i opprinnelsesland, internasjonale organisasjoner og lokale frivillige organisasjoner

Internasjonalt organisasjons- og solidaritetsarbeid

Utvexling av elever

Kunnskapsdepartementet

Det er en omfattende utveksling av elever på videregående skoles nivå i regi av ulike internasjonale utvekslingsorganisasjoner. I tillegg har en del videregående skoler egne opplegg for utveksling gjennom direkte samarbeid med utenlandske skoler. Det eksisterer også forsøksordninger med finansiering av videregående opplæring i utlandet gjennom Lånekassen i forbindelse med utveksling av enkeltelever gjennom godkjente utvekslingsorganisasjoner og utveksling av klasser.

Samarbeidspartner: Utdanningsdirektoratet.

Operasjon dagsverk

Kunnskapsdepartementet

All opplæring skal ha et internasjonalt perspektiv. Operasjon Dagsverk (OD) arrangeres av Elevorganisasjonene og elevene jobber under mottoet «Utdanning for likeverd». Hensikten er å fremme global forståelse og bidra til å heve kunnskapene om nord/sør-problematikk. I forbindelse med Operasjon Dagsverk gjennomfører også mange ungdoms- og videregående skoler hver høst en Internasjonal uke. Internasjonal uke setter søkelyset på barn og ungdoms oppvekstvilkår i andre deler av verden, menneskerettigheter, miljø- og fattigdomsspørsmål. Antallet elever som deltar hvert år er om lag 120 000.

For å stimulere til aktivitet, kreativitet og internasjonalt engasjement på skolene, deles det ut en pris for beste Internasjonal uke. Prisbeløpet er på 50 000 kroner og går til den ungdoms- eller videregående skole som gjennomfører og dokumenterer det beste opplegget.

MER INFORMASJON

<http://www.od.no>

Samarbeidspartnere: Elevorganisasjonen/ Operasjon Dagsverk, Utdanningsforbundet, Norsk skolelederforbund, Utenriksdepartementet og Utdanningsdirektoratet

Fredskorpset – Fredskorpset Ung

UTENRIKSDEPARTEMENTET, KAP. 160,
POST 50 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
145 000	165 000	165 000

Fredskorpset skal bidra til å skape kontakt og samarbeid mellom partnere i Norge og i utviklingsland gjennom utveksling og partnerskap mellom organisasjoner og institusjoner. Et sentralt mål er å bidra til styrking av sivil samfunn i utviklingslandene.

Det legges stor vekt på tilbakeføring av kunnskap og erfaring også til vårt eget samfunn, og derigjennom skape økt engasjement for nord – sør spørsmål. Fredskorpset sender ikke selv ut deltakere, men arbeider gjennom sine partnere («fredskorpspartnere»). Fredskorpspartnerne utvikler utvekslingsprogrammer, får midler til gjennomføring av utvekslingsprogrammene og rapporterer tilbake til Fredskorpset om virksomheten. Utenriksdepartementet legger stor vekt på at også Fredskorpsets arbeid i hovedsak skal være rettet mot de minst utviklede land (MUL).

For å styrke ungdomsprofilen opprettet Fredskorpset i 2003 et eget ungdomsprogram, Fredskorpset Ung (FK Ung), for deltakere mellom 18–25 år. Frem til og med 2005 har til sammen 640 ungdommer deltatt i Fredskorpset Ung.

Fredskorpset er også en av fire organisasjoner som driver Tusenårsmålskampanjen. Kampanjens målsetting er å øke kunnskapen om og engasjementet rundt Tusenårsmålene i den norske befolkning. Fredskorpset henvender seg til det brede lag av befolkningen gjennom for eksempel skoleverket, ungdom, beslutningstakere, allmennhet og organisasjoner.

MER INFORMASJON

<http://www.fredskorpset.no>

Fred, forsoning og demokrati (ODA – godkjente land på Balkan)

UTENRIKSDEPARTEMENTET, KAP. 164,
POST 71 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
1 006 715	750 000	600 000

FORMÅL

Bevilgningen skal bidra til å styrke demokratiske institusjoner, politiske og økonomiske reformer, rettsvesen, respekt for menneskerettighetene og støtte til forsoning, bekjempelse av korrupsjon og arbeide for et bredt regionalt samarbeid.

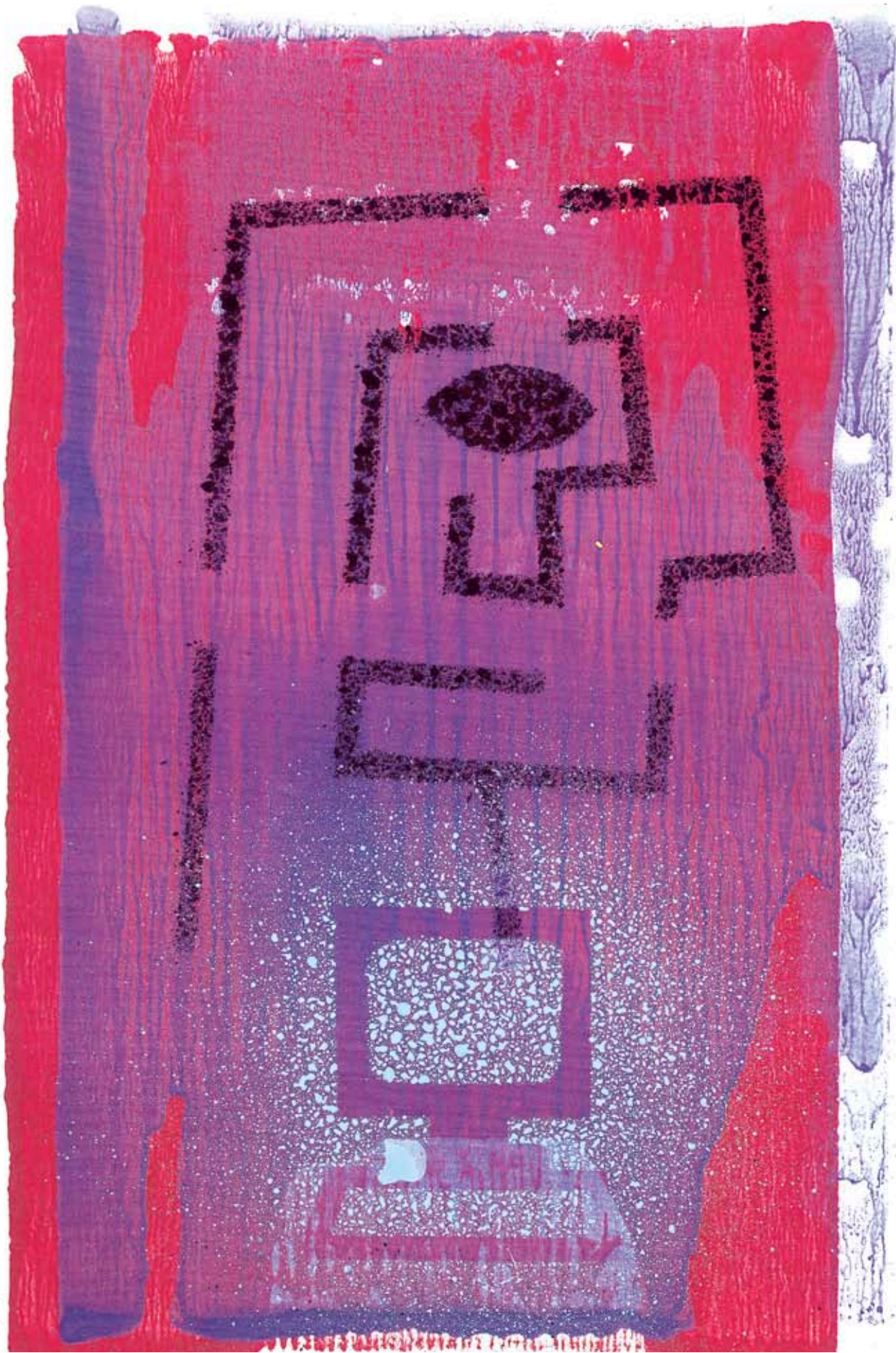
OM INNSATSEN

Selv om konfliktpotensialet er avtakende på vest-Balkan som helhet, er faren for konflikt og politisk uro fortsatt til stede. Fra norsk side er hovedmålet å bidra til euroatlantisk integrasjon og samarbeid for å fremme stabilitet og demokrati. I denne forbindelse er barn og ungdom en viktig og prioritert målgruppe. Det gis støtte til en lang rekke tiltak for å bidra til å

styrke barn- og ungdoms rettigheter; for opplæring i menneskerettigheter; flerkulturell forståelse; fredelig konflikthåndtering og forsoning. Støtte gis til tiltak for å bekjempe vold mot barn, blant annet preventive tiltak mot handel med barn og til assistanse og oppfølging av barn som har blitt utsatt for vold og overgrep. Annen type støtte gis til utdanning og yrkesopplæring, spesielt for jenter, samt tiltak for å skape arbeidsplasser og sysselsetting for ungdom. I tillegg gis støtte til rehabilitering av skolebygg og til forbedrede skolebøker i samfunnsfag. Støtte ytes til tiltak for funksjonshemmede barn, til minoritetsbarn, spesielt Roma, til multikulturelle barnehager og til sportslige aktiviteter som kan bringe jenter og gutter fra ulike etniske grupper sammen. Opplysningsarbeid om hiv/aids, oppbygging og kapasitetsbygging av ungdomsorganisasjoner, inkludert politiske partier, blir støttet.

Samarbeidspartnere: Myndigheter og en lang rekke lokale frivillige organisasjoner i samarbeidslandene. OSSE, EU, Europarådet og Organizing Bureau of European School Students Unions (OBESSUS)

8.2 Utdannings samarbeid

Internasjonalt og nasjonalt er kunnskapsutvikling viktig for å sikre fremtidig velferd og livskvalitet. Sammenhengen mellom utdanning, forskning og utvikling er i mange tilfeller synonymt med samfunnsutvikling generelt. Det internasjonale utdannings samarbeid bør derfor bidra til at barn og unge oppdras til demokratisk medborgerskap. Utvekslingsavtaler, mobilitets- og nettverksprogram, utdanningsfelleskap er viktige redskaper i dette arbeidet. Et slikt arbeid må vektlegge samarbeid som fremmer utdanning i demokratiforståelse, menneskerettigheter, "citizenship" og rettsstatens prinsipper.

Nordisk utdannings samarbeid: Kunnskapsdepartementet

Nordisk Ministerråds samarbeid om grunnopplæring og høyere utdanning har som mål å styrke det nordiske fellesskapet innenfor hele utdanningsområdet. I Strategi for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005–2007 (Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser) er følgende områder utpekt som viktige tverrsektorielle samarbeidsområder:

- kvalitet i utdanning og forskning
- fleksibel læring
- Nordens språk
- nedbygging av grensehindringer
- mobilitet og nettverksbygging
- utdanning for bærekraftig utvikling
- informasjonsteknologi

Avtalen om nordisk utdanningsfelleskap for videregående skole, ble inngått i 1992 og revidert i 2004. Avtalen sikrer ungdom i de nordiske land adgang til videregående opplæring i hele Norden. Avtalen sikrer at statsborgere i nordiske land behandles som det enkelte lands egne borgere ved søknad om opptak til høyere utdanning. På samme måte sikrer Reykjavikerklæringen (2004) godkjenning av kvalifikasjoner fra høyere utdanning mellom de nordiske landene. Reykjavikerklæringen bygger på at de nordiske landene har tiltrådt Europarådets og UNESCOs konvensjon av 1997 om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europaregionen (Lisboakonvensjonen).

Nordisk skolenett, som administreres av Myndigheten för skolutveksling i Stockholm, er en tjeneste fra Nordisk Ministerråd med hovedformål å stimulere til samarbeid mellom nordiske skoler, elever og lærere.

MER INFORMASJON

<http://www.norden.org>

<http://www.nordskol.org>

<http://www.norden.org>

Samarbeidspartnere: Nordisk ministerråd og Utdanningsdirektoratet

Nordplus

Kunnskapsdepartementet

Utdanningssektorens mobilitets- og nettverksprogram Nordplus er et viktig politisk instrument for å fremme det nordiske kultur-, språk- og verdifelleskapet. Nordplus Junior skal stimulere barn og unges interesse for og kunnskap om den nordiske lands kultur, språk og livsvilkår.

Etter en evaluering av Nordplus-programmene i 2006, har Nordisk Ministerråd startet arbeidet med å videreutvikle programmene for 2008–2011. Utvidelse av programmene til å omfatte de baltiske landene er et prioritert område. 2007 vil bli et overgangså før de nye programmene startes opp fra 2008. Nordplus vil fra 2008 bli organisert som et rammeprogram med en tverrsektoriell del og tre sektorprogrammer for henholdsvis skoleområdet, høyere utdanning og voksnes læring.

MER INFORMASJON

<http://www.norden.org>

<http://www.nordskol.org>

<http://www.norden.org>

Samarbeidspartnere: Nordisk Ministerråd og Utdanningsdirektoratet

Europeisk utdannings samarbeid: Kunnskapsdepartementet

Europarådet

Utdannings samarbeidet i regi av Europarådet omfatter om lag 45 land. Samarbeidet om opplæring og utdanning retter seg blant annet mot opplæringens rolle mht å oppdra barn og unge til demokratisk medborgerskap, som omfatter demokratiforståelse, menneskerettigheter, "citizenship" og rettsstatens prinsipper.

Samarbeidet i Europarådet retter også søkelyset på den europeiske dimensjon i historieundervisningen i medlemslandene, både som grunnlag for å motvirke etnosentrisme og intoleranse, og for å sette søkelys på språkforståelse. Europarådet har gjennom mange år utviklet svært gode metodiske verktøy for språkundervisningen for å lette kommunikasjon på tvers av språklige og nasjonale barrierer, samt for dokumentasjon og vurdering av språkkunnskaper. Det er utarbeidet et europeisk rammeverk for språkundervisning "Common European Framework of Reference for Language Learning and Assessment".

Europaråds samarbeidet innen høyere utdanning er rettet mot å sikre studentrettigheter og institusjonell autonomi. Aktuelle arbeidsområder er styring og offentlig ansvar for høyere utdanning, samt arbeid inn mot Bologna prosessen. Et annet viktig felt er godkjenning av kvalifikasjoner fra høyere utdanning. Ordningen skal gjøre det lettere å få høyere utdanning fra Norge godkjent i andre land. NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er den norske enheten i ENIC-nettverket, Europeisk nettverk for informasjon om kvalifikasjoner fra høyere utdanning.

Prosjektet Interreligiøs og sosiokulturell dialog i utdanningen var en av flere prioriterte satsinger under det norske formannskapet i Europarådet i 2004. Norge bidro i 2005 økonomisk og med eksempler på "best practice" til en veiledning for dette feltet i utdanningen. Dette arbeidet fortsatte i 2006. Interreligiøs og sosiokulturell dialog er også tema for ministermøtet i 2007.

MER INFORMASJON

<http://kd.dep.no>

<http://www.europaportalen.no>

<http://www.coe.int/>

<http://www.norway-coe.org/>

<http://www.nokut.no>

<http://skolenettet/demokrati.no>

<http://www.bologna-bergen2005.no/>

Samarbeidspartnere: Utenriksdepartementet, Utdanningsdirektoratet og NOKUT

Handlingsprogrammet for livslang læring

Socrates- og Leonardo da Vinci-programmene inngikk fra 1.1.2007 som sektorprogrammer i EUs nye handlingsprogram for livslang læring. Socrates-benevnelsen er tatt ut og programmet integrerer nå fire sektorprogrammer: Comenius, Erasmus, Grundtvig og Leonardo da Vinci.

Dette introduserer et nytt transversalt program som i større grad skal tilrettelegge for prosjektaktiviteter som minimum dekker to av sektorprogrammene målgrupper, utfordringer og læringsarenaer. Jean Monnet-programmet vil også inngå i det nye programmet for livslang læring. Forvaltningen av sektorprogrammene vil fra 2007 ivaretas av Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU). Det overordnede ansvaret for hele programmet og tilskuddsforvaltningen ligger i Kunnskapsdepartementet.

COMENIUS

Comenius er navnet på den delen av Sokrates-programmet som gjelder barnehager, skoler og lærerutdanningsinstitusjoner. Partnerskap mellom barnehager, grunnskoler og videregående skoler utgjør den mest sentrale delen av Comenius. Alle barnehager og skoler kan delta i samarbeidet, og alle fag og emner er aktuelle. Det gis økonomisk støtte til tre typer samarbeidsprosjekt: skoleprosjekt, språkprosjekt og skoleutviklingsprosjekt. Resultater og erfaringer fra prosjektene skal kunne spres og kunne komme andre skoler og institusjoner til gode. Det gis støtte til å utvikle etterutdanningstilbud for lærere, og norske lærere kan få stipend til å delta på kurs som er utviklet gjennom programmet. Norske skoler har øg anledning til å være vertsskoler for språkassistenter fra medlemslandene. Ordningen er gratis.

ERASMUS

Erasmus er den delen av Sokrates som gjelder for høyere utdanning. I tillegg til utviklingsfaglige prosjekt (felles kurs- og studieplaner, tematiske nettverk m.m.) omfatter det student- og lærerutveksling. Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SiU) forvalter Sokrates-programmet, Erasmus Mundus og E-læringsprogrammet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

ERASMUS MUNDUS

Erasmus Mundus er et nyopprettet EU-program som støtter nettverk av universiteter og høyskoler som tilbyr Erasmus Mundus mastergrader, stipendprogram for studenter og lærere utenfor EU/EØS-området og tiltak som fremmer det europeisk høyere utdanningsområdet. Sammen med høyere utdanningsinstitusjoner i Sverige, Finland og Norge deltar sju russiske institusjoner i et nettverk som får støtte fra Mundus-programmet til å promotere Barents som et attraktivt studieområde.

LEONARDO DA VINCI

Leonardo da Vinci-programmet var i 2006 rettet mot kompetanseheving og utvikling innenfor yrkes- og profesjonsrettet opplæring og spesialisering. Organiseringen av det nye programmet, medfører at Leonardo da Vinci nå er en av fire sektorprogrammer, der de ulike del-/sektorprogrammene skal sees i sammenheng. Delen av Leonardo da Vinci-programmet som omfattet høyere profesjonsutdanninger er, som følge av dette, flyttet til Erasmus-programmet. Formålet er å skape bedre oversikt for søkerne. Sektorprogrammet vil i større grad være rettet mot mobilitetsprosjekter, og primærmålgruppen vil ha forankring i fag- og yrkesopplæring, som ikke er definert som høyere utdanning.

De store pilotprosjektene, utviklingsprosjektene og utviklingsarbeidet som frem til 2007 foregikk innenfor rammene av Leonardo da Vinci-programmet, inngår nå det nye transversale programmet i handlingsprogrammet for livslang læring. Handlingsprogrammet er ment å være et av de viktigste tiltakene for å nå målene i arbeidsprogrammet Education and Training 2010, som er del av EUs Lisboastrategi.

EUROPASS

Europass er et EU-initiativ som opprinnelig var tilknyttet yrkes- og profesjonsutdanning og som har som mål å fremme mobilitet innen yrkesopplæringen

mellom land i Europa. Europass ble i 2005 utvidet til å omfatte fem dokumenter som skal gjøre det lettere for alle og enhver å dokumentere kompetansen sin, både formelle, uformelle og ikke-formelle kvalifikasjoner. Europass omfatter nå fem dokumenter: Europass CV, Europass språkpass, Europass fagbeskrivelsen, Europass vitnemålstillegg og Europass Mobilitet. Europass har som formål å gjøre det lettere å dokumentere kompetanse/kvalifikasjoner, og dermed bygge ned barrierer for arbeidsmobilitet og mobilitet i utdanning og opplæring.

MER INFORMASJON

<http://www.siu.no/>

<http://www.europass.no>

Samarbeidspartnere: Utdanningsdirektoratet og Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU)

Bilateralt samarbeid Norge–Frankrike

Kunnskapsdepartementet

Franske skolemyndigheter tilbyr årlig et visst antall plasser til elever som vil ta fransk «baccalauréat» (tre-årig). Centre Culturel Français, Det franske kultursenteret, formidler informasjon og søknadsskjema for tilbudene ved de norske seksjonene ved *lycée* i Rouen, Bayeux og Lyon. Alle elevene som tas ut til skolegang i Frankrike, får et intensivt innføringskurs i fransk, og de er støtteberettiget i Statens lånekasse.

Nesten alle norske institusjoner, innen høyere utdanning, har utvekslingsavtaler med universiteter og høyskoler i Frankrike, oftest som ledd i Sokrates-Erasmus-samarbeidet. I tillegg finnes det tilrettelagte kurs ved studiesenteret i Caen og egne avtaler for tilrettelegging av studier i økonomi- og ingeniørfag i Toulouse. De sistnevnte forvaltes av Senter for internasjonalisering av høyere utdanning.

Utdanningsdirektoratet har siden 2004 samarbeidet med Det franske kultursenter om en ordning med utplassering av franske språkassistenter (maîtrisards) i grunnopplæringen. Seks hovedfagstudenter i fransk som fremmedspråk er i skoleåret 2006–2007 utplassert ved skoler i Bergen, Trondheim, Stavanger, Hamar og Oslo.

MER INFORMASJON

<http://www.siu.no/>

<http://www.fivai.no/>

Samarbeidspartnere: Utenriksdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder og Senter for internasjonalisering av høyere utdanning

Bilateralt samarbeid Norge–Tyskland

Kunnskapsdepartementet

Avtale om den tyske skolen i Oslo ble inngått mellom utdanningsdepartementene i Norge og Tyskland høsten 2002. Norge har forpliktet seg til å bidra med et årlig tilskudd til den tyske skolen på en million kroner. Som motytelse har den tyske regjeringen forpliktet seg til å ta imot 20 norske praktikanter per studieår. Avtalen ble i 2003 utvidet til gjensidig utveksling av lærlinger og andre med tilknytning til fag- og yrkesopplæring («Gjør det-programmet»). Ordningen administreres i Norge fra 1.1.2007 av SIU (Senter for internasjonalisering av høyere utdanning). Det gis støtte til utplassering av 2 til 12 ukers varighet. Størstedelen av oppholdet må være organisert som praksis i en bedrift. Søknadsfristene er 1. mai og 1. november i begge land. I skoleåret 2005/2006 ble det innvilget støtte til 136 deltakere og 22 ledere fra Norge.

Tyskland er ett av de mest populære landene for norske Erasmusstudenter. DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) tilbyr hver sommer gratis intensivkurs i tysk for innreisende Erasmus studenter. Norge er ett av de landene som skal prioriteres. Fra 2006 forvalter SIU i tillegg praktikantplasser for norske studenter i Tyskland.

MER INFORMASJON

<http://www.fivai.no>

<http://www.willy-brandt-stiftung.de/stipendien.htm>

<http://www.daad.de>

<http://www.forskningsradet.no>

<http://www.norwegen.no>

Samarbeidspartnere: Utenriksdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder

Prosjektsamarbeidet med Russland

Utenriksdepartementet

Utenriksdepartementet gir blant annet støtte til utvekslinger og prosjekter for barn og unge. Geografisk er det gitt prioritet til Nordvest- Russland, med hovedvekt på Barentsregionen.

Barentssekretariatet i Kirkenes mottar et årlig rammetilskudd (2006: 30 millioner kroner) fra Utenriksdepartementet for støtte til regionale prosjekter, herunder barne- og ungdomsprojekter. Gjennom prosjektet Barentsplus junior får norske og russiske elever i videregående skole mulighet til ett års utveksling.

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) mottar årlig (2006: 1,2 millioner kroner) støtte til samarbeidsprojekter mellom norske og russiske, ukrainske og hviterussiske barne- og ungdomsorganisasjoner.

11 millioner kroner settes av årlig til forsknings- og utdanningssamarbeid mellom Norge og Russland. Midlene forvaltes av Norges forskningsråd og Senter for Internasjonalt Universitetssamarbeid. I tillegg gis det støtte til norskundervisning ved universiteter i fire byer i Russland, samt utvekslingsstipender under flere programmer.

Gjennom Barentsplus-prosjektet gis det stipend til studenter for studie- og praksisopphold mellom norske og russiske utdanningsinstitusjoner i norsk/ russisk del av Barentsregionen. Programmet forvaltes av Høgskolen i Finnmark. Som ledd i det arktiske universitetssamarbeidet University of the Arctic har utvekslingsordningen "north2north" blitt opprettet.

MER INFORMASJON

<http://www.barentsplus.org>

Samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Høgskolen i Finnmark

Annet internasjonalt utdanningsamarbeid

UNESCO og Den norske UNESCO-kommisjonen

Kunnskapsdepartementet

UNESCO koordinerer verdensorganisasjonenes arbeid med EFA (Education for All), FNs målsetning om at alle skal ha tilgang til grunnutdanning innen 2015. Utdanning for alle er UNESCOs hovedmål innen utdanningsfeltet, og organisasjonen arbeider for å fremme utdanning som en grunnleggende rettighet. Andre viktige mål er å bidra til en kvalitetsforbedring av opplæringens innhold og å stimulere til innovasjon og policy-dialog.

Det siste tiåret viser en forbedring i utdannings situasjonen i utviklingslandene. Flere barn får utdanning, og analfabetisme blant voksne er redusert. Flere land har økt andelen offentlige utgifter som går til utdanning. Ifølge tall fra UNESCO var det i år 2000 likevel 862 millioner voksne og unge analfabeter, og rundt 104 millioner barn hadde ikke tilgang til noen form for utdanning. De fleste av dem kom fra utviklingsland. Dermed er et økt fokus på utdanningsbistand det viktigste virkemidlet for å nå målsettingen. Gjennom UNESCO støtter Norge grunnutdanningsprogrammer, blant annet rettet mot jenter på landsbygda i utviklingsland og for integrering av barn med nedsatt funksjonsevne i vanlig skole.

UNESCOs skolenettverk, UNESCO Associated Schools Project Network (ASPnet) gir norske skoler

mulighet til samarbeid og kontakt med skoler i alle deler av verden. Prioriterte samarbeidsområder for internasjonalisering i skolen er utvikling for fred, FNs rolle i verden, menneskerettigheter, demokrati og toleranse, interkulturell dialog, samt utdanning for bærekraftig utvikling og forbruk. Fra juni 2006 ble det Utdanningsdirektoratet som koordinerer UNESCOs skolenettverk i Norge.

FNs generalforsamling har gitt UNESCO ansvar for FNs tiår for utdanning for bærekraftig utvikling (2005–2014). Utdanningsdirektoratet har fulgt opp tiåret gjennom kampanjer og gjennom utvikling av en plan for utdanning for bærekraftig utvikling. Planen er også en oppfølging av FNs økonomiske kommisjon for Europas strategi for opplæringen på dette feltet.

På UNESCOs generalkonferanse i 2003 ble det vedtatt en resolusjon som gir UNESCO i mandat å arbeide med kvalitetssikring av tverrnasjonale tilbud i høyere utdanning. Den har resultert i et samarbeid med OECD om rådgivende retningslinjer om kvalitet i transnasjonal høyere utdanning ("quality provision in cross-border higher education").

MER INFORMASJON

<http://www.unesco.no>

<http://www.unesco.org>

Samarbeidspartnere: Utenriksdepartementet, Kultur- og kirke departementet og Utdanningsdirektoratet

8.3 Bistand til barn i norsk utviklingssamarbeid

Barn og unges rettigheter og velferd har alltid stått sentralt i norsk utviklingssamarbeid. Det gjelder ikke minst satsinger innen utdanning og helse. Men hensynet til barn og unge går langt utover dette. Overordnede utenrikspolitiske og utviklingspolitiske mål er å øke innsatsen for fattigdomsbekjempelse, mer rettferdig fordeling og en mer demokratisk verdensorden, både globalt og regionalt. Regjeringens støtte til ambisjonene i FNs tusenårsmål om å halvere ekstrem fattigdom innen 2015 er her av overordnet betydning.

Tusenårsmålene

Utenriksdepartementet og Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Den forrige regjering la i 2005 frem en norsk utviklingsstrategi for barn og ungdom i sør. Den representerer en veiledning for handling for innsatser bilateralt, regionalt og globalt, med utgangspunkt i FNs konvensjon om barnets rettigheter. Barnekonvensjonen understreker at alle barn har grunnleggende rettigheter til overlevelse, utvikling, beskyttelse og deltakelse. Til grunn for arbeidet ligger også prioriteringene fra FNs spesialsesjon om barn i 2002 og målene i FNs Tusenårserklæring. Tusenårsmålene er også barns mål.

Følgende viktige målsettinger fram mot 2015 fra FNs Tusenårstoppmøte ligger til grunn for prioriteringer av norsk bistand:

- Reduksjon av barnedødelighet med 2/3
- Reduksjon av mødredødeligheten med 3/4
- Allmenn tilgang til trygt drikkevann og sanitære forhold
- Grunnutdanning for alle
- Reduksjon av analfabetismen hos voksne, spesielt blant kvinner
- Beskyttelse av barn i spesielt vanskelige omstendigheter

Utviklingsstrategi for barn og ungdom i sør

Utenriksdepartementet

Strategien for barn og unge i Sør er et referansedokument for den norske innsatsen fram mot 2015 og samarbeidet med aktører nasjonalt og internasjonalt. Den har som mål å fremme barn og ungdoms rettigheter og levekår i de fattige landene i verden gjennom norsk utviklingssamarbeid, og fremhever en satsing på barn og ungdom som et sentralt virkemiddel i kampen mot fattigdom og for menneskelig utvikling.

Arbeidet i Utenriksdepartementet koordineres av en egen ambassadør for barnespørsmål. Det legges stor vekt på samarbeid med faglige ressursmiljøer og frivillige organisasjoner i Norge og internasjonalt. Det legges særlig vekt på tre hovedområder der Norge har fortrinn:

- Beskyttelse i tilknytning til væpnet konflikt og humanitære kriser, fred og forsoning og fredsbygging
- Bekjempelse av vold mot barn, herunder handel med barn
- Sikring av barn og unges deltakelse, herunder støtte til nettverk som arbeider for barn og unges deltakelse, institusjoner for barns rettigheter og menneskerettighetsopplæring.

MER INFORMASJON

<http://ud.dep.no>

Utviklingsbankene – Education for All Fast Track Initiative

UTENRIKSDEPARTEMENTET, KAP. 171, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
300 000	230 000	95 000

Verdensbanken er den største finansieringskilde for utdanning i utviklingsland, og banken har en viktig rolle i arbeidet med å nå tusenårsålet om utdanning for alle innen 2015. Banken er gitt en lederrolle i initiativet Fast Track Initiative (FTI), som er et partnerskap mellom givere og partnerland med formål å styrke finansiering av grunntidning i fattige land. Innen rammen av initiativet skal alle land som har på plass en fattigdomsstrategi og ett troverdig sektorprogram være sikret nødvendig finansiering fra givene til å gjennomføre dette programmet.

Det er blitt etablert et flergiverfond som gir budsjettstøtte til sektorprogrammer i land som er i stand til å bruke mer midler til utdanningsprogrammer. Til nå er det cirka 20 land som får støtte. Det er også opprettet et annet flergiverfond, Education Program Development Fund (EPDF), som skal bistå land som ikke har fått etablert et sektorprogram med faglig veiledning. Fondet er bygd på modellen for det norske fondet for utdanning i Afrika i Verdensbanken (NETF), som nå er blitt integrert i Fast Track Initiative. Siden Fast Track fokuserer på grunntidning er det besluttet å opprette et nytt fond i Verdensbanken. Formålet med Norwegian Post Primary Education Fund for Africa er å bistå afrikanske land med å styrke videregående og høyere utdanning.

MER INFORMASJON

<http://www.worldbank.org>

Samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet og Norad

FNs barnefond – UNICEF

UTENRIKSDEPARTEMENTET (UNICEFs kjernebidrag) KAP. 170, POST 72 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
300 000	300 000	350 000

UTENRIKSDEPARTEMENTET Tilleggsmidler til FN-systemet, andel til UNICEF KAP. 170, POST 76 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
455 000	543 000	*

* Det legges opp til fortsatt sterk satsning på barn gjennom UNICEF også i 2007, men endelig budsjettfordeling forventes ikke før mot slutten av året.

FNs barnekonvensjon ligger til grunn for UNICEFs arbeid. UNICEFs mandat er å fremme barns grunnleggende rettigheter til overlevelse, utvikling, beskyttelse og deltakelse. UNICEF har et særskilt ansvar for barn i spesielt vanskelige situasjoner, inkludert barn i væpnet konflikt, og barn som lever i ekstrem fattigdom og nød. UNICEF har landprogram i 158 land over hele verden.

UNICEFs strategiske plan for 2006–2009 fastslår at UNICEF skal konsentrere sitt arbeid om fem priori-

terte innsatsområder. Dette er områder hvor UNICEF har et klart mandat og komparativ styrke:

- barns overlevelse og utvikling (inkludert vaksineringsarbeid)
- grunnutdanning og likestilling
- hiv/aids og barn
- beskyttelse av barn mot vold, utnyttning, misbruk og diskriminering
- UNICEFs talsmannsrolle for barns rettigheter

UNICEF spiller en svært betydningsfull rolle som tale- rør for barns rettigheter, ikke minst overfor nasjonale myndigheter. Kjernebidragene fra Norge til UNICEF benyttes til oppfylling av UNICEFs strategiske plan, og er ikke øremerket. I tillegg har Norge gjennom mange år vært en aktiv pådriver for å styrke UNICEFs arbeid med grunnutdanning, spesielt jenters utdanning. UNICEF er også en viktig samarbeidspartner for Norge mht. vaksineringsarbeid, beskyttelse av barn mot vold og overgrep, tiltak og omsorg rettet mot barn som er rammet av aidsepidemien, samt tiltak for barns tilgang til rent vann.

Norge leder fra 2006 en internasjonal rådgivnings- gruppe for jenters utdanning (UNGEI), opprettet av FNs generalsekretær, sammen med UNICEF og en internasjonal frivillig organisasjon. Rådgivningsgrup- pen skal bidra til at nasjonale utdanningsprogram i økende grad tar hensyn til likestilling og marginali- serte barns behov. I arbeidet fremover vil det bli lagt særlig vekt på UNICEFs arbeid for å bedre barns beskyttelse og organisasjonens rettighetsbaserte tilnærming. En prioritert oppgave er videre samar- beid om oppfølgingen av Tusenårs mål 4.

MER INFORMASJON

www.unicef.org
www.unicef.no

Samarbeidspartnere: UNICEF-komiteen i Norge

Den internasjonale arbeidsorganisasjon – ILO

Utenriksdepartementet

ILO opprettet i 1992 et eget program i kampen mot barnarbeid. Programmet mottar støtte fra en rekke givere, inkludert Norge. Det er inngått samar- beidsavtaler om avskaffelse av barnarbeid med en rekke land i Asia, Afrika, Sør-Amerika og Øst-Europa

hvor barnarbeid er et stort problem. Kampen mot barnarbeid er basert på ILOs minstealderkonven- sjon, hvor aldersgrensen for arbeid er satt til 15 år, og 18 år for spesielt farlig arbeid, samt en ny konvensjon om avskaffelse av de verste former for barnarbeid.

For å lykkes i det langsiktige målet om å avskaffe alle former for barnarbeid, er det absolutt nødvendig at de store organisasjonene som Verdensbanken, UNICEF og ILO samarbeider og koordinerer arbeidet, spesielt på landnivå. Norge har derfor, sammen med en rekke andre givere, aktivt bidratt til økt samarbeid mellom de tre organisasjonene. For å understreke den vekt vi legger på slikt samarbeid har Norge i 2006 gått inn som første vestlige lands medlem i den Task Force om barnarbeid og utdanning for alle, som de tre organ- isasjonene har gått sammen om å etablere.

I 2003 iverksatte Norge en ny programavtale med ILO der bekjempelse av barnarbeid var ett av to innsatsområder. Videre støtter man gjennom ILOs styrende organer opp om utarbeidelse av en ny handlingsplan for bekjempelse av barnarbeid. Under gjeldende programavtale med ILO, bidrar Norge med 35 millioner kroner årlig til ILOs faglige bistands- aktiviteter. Mer enn halvparten av dette beløpet er øremerket kampen mot barnarbeid.

MER INFORMASJON

<http://www.ilo.org>

FNs befolkningsfond UNFPA og IPPF

UTENRIKSDEPARTEMENTET, (UNICEF kjernebidrag)
 KAP. 170, POST 71 (i 1000 kroner):

Regnskap 2005:	Budsjett 2006:	Budsjett 2007:
240 000	246 000	332 000

Bidraget til UNFPA, som øker med 70 millioner i 2007, har som formål å fremme implementering av handlings- programmet fra den internasjonale befolkningskonfe- ransen i Kairo, 1994 gjennom blant annet tiltak for infor- masjon, seksualundervisning og reproduktive helse- tjenester for ungdom. Det blir lagt stor vekt på hiv/aids- arbeidet og spesielt nødvendigheten av integrerte planer for forebygging av hiv/aids og bedring av re- produktiv helse. UNFPA har opprettet et eget ungdoms- panel som skal bidra med innspill til organisasjonens programvirksomhet. UNFPA utgir årlig en egen tema- tisk rapport med fokus på problemstillinger relatert til

sitt mandat og startet i år med å utgivelse av en parallell rapport med ungdommers perspektiv på den samme tematikken. Sentrale samarbeidspartnere er IPPF (International Planned Parenthood) og lokale NGOer.

MER INFORMASJON

<http://www.unfpa.org>

<http://www.unfpa.dk>

Verdens helseorganisasjon – WHO

Norge er en av de største bidragsyterne av frivillige midler til WHO. Gjennom WHO støtter Norge utvikling av tiltak for å redusere risikofaktorer, sykdom og dødelighet og å fremme barns fysiske og mentale utvikling. WHO bistår utviklingsland med å sette i verk helhetlige tiltak for å fremme barn og ungdoms helse, i tillegg til vaksinasjonsprogrammer og tiltak rettet mot spesielle sykdommer. Med utgangspunkt i FNs barnekonvensjon arbeider WHO for å sikre barns rett til helse og til helsetjenester, bl.a. ved å utvikle helsetiltak som skal bidra til å redusere fattigdom. Å redusere mødredødeligheten er også en sentral målsetting. Gjennom WHOs ernæringsprogram gir Norge også støtte til en ny vekstkurve av brysternærte barn.

MER INFORMASJON

<http://www.who.int>

GAVI

Vaksinealliansen GAVI ble etablert i 1999 for å sette fornyet fokus på vaksiner etter et tiår med fallende vaksinedekning i verdens fattige land. GAVI er et globalt partnerskap mellom private og offentlige aktører som har et felles mål om å bidra til redusert sykdom og dødelighet gjennom økt vaksinedekning. UNICEF og WHO er sentrale partnere. Norge har bidratt med om lag 1,2 milliarder kroner siden 2001. Fram til 2010 vil Norge bidra med i alt 2,7 milliarder kroner til formålet. Norge er dermed den nest største bilaterale giveren til GAVI etter USA. Siden starten har 13 millioner flere barn fått basisvaksiner, og 135 millioner flere barn har blitt immunisert med nyutviklede vaksiner. For 2007 er den foreslåtte budsjetttrammen 500 millioner kroner.

MER INFORMASJON

<http://www.vaccinealliance.org>

Hiv/aids

Kampen mot aids er vanskeligst i land som samtidig har store utviklingsutfordringer. Det er en klar sammenheng mellom fattigdom og sårbarhet for hiv/aids-epidemien. Lærere og helsearbeidere dør av aids, det grunnleggende helsetjenestetilbudet for barn svekkes og elever blir borte fra undervisning, enten på grunn av egen eller foreldres sykdom.

Feminiseringen av aids-epidemien er særlig sterk i Afrika sør for Sahara, der 75 prosent av unge smittede er kvinner og jenter. Jenter tas ut av skolen for å ta seg av syke og døende familiemedlemmer og jenter som ikke får skolegang har økt smitterisiko. Utdannede kvinner er bedre i stand til å gi tyngde til egne valg, beskytte sin helse og bruker i større grad helsetjenester.

Antall barn som har blitt foreldreløse på grunn av aids anslås til 14 millioner, mer enn 80 prosent av disse bor i Afrika – sør for Sahara. Dette tallet er raskt økende. Foreldreløse barn står overfor en rekke utfordringer. De utsettes ofte for traumer i forbindelse med deres foreldres sykdom og død, og de er blottstilt for utnyttelse fra både lokalsamfunn og nye omsorgspersoner. Mange barn opplever ytterligere påkjenninger ved å måtte overta ansvar for en søskenflokk og eget livsgrunnlag. Andre flytter til nye omsorgspersoner som også rammes av epidemien.

Norge prioriterer innsats i den internasjonale hiv/aids-bekjempelsen høyt. Barn og unge, og spesielt unge kvinner, er i fokus for denne satsningen. Rundt halvparten av de som smittes i dag er unge under 25 år. Skal man klare å stoppe og reversere epidemien er det helt nødvendig å nå ut til ungdom med informasjon og helsetjenester. Norge deltar aktivt sammen med hele det internasjonale samfunnet i gjennomføringen av felles rammeverk for hvordan en best kan bidra til utfordringene knyttet til foreldreløse barn.

Norge støtter det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria med 301 millioner i 2007.

Humanitær bistand

Norge er en vesentlig bidragsyter til det internasjonale humanitære hjelpearbeidet ved konfliktsituasjoner og naturkatastrofer. Støtten går til forebyggende tiltak, nødhjelp, beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne, samt gjenoppbygging, repatriering og gjenbosetting. Situasjonen for barn og unge er sentral ved alle former for humanitær assistanse som gis fra Norge. I 2005 ble det brukt over 300 millioner kroner til tiltak øremerket barn. Av dette beløpet gikk 100 millioner til ofre for tsunamien og 30 millioner til

barn i Sudan. Begge prosjektene ble administrert av UNICEF. Mange andre tiltak er også av stor indirekte betydning for barns situasjon, selv om målgruppen er definert annerledes (eks. flyktninger eller kvinner).

Tiltak mot miner og for rehabilitering av mineofre, som svært ofte er kvinner og barn, er en prioritert oppgave. Flere organisasjoner med barns behov som hovedfokus mottar norsk humanitær støtte, blant annet UNICEF, Redd Barna, Norsk Folkehjelp og Flyktninghjelpen.

Bilateral bistand

Utenriksdepartementet har ansvaret for det langsiktige samarbeidet med 25 land i Afrika, Asia, Midtøsten og Mellom-Amerika. Norad forvalter støtten til det langsiktige samarbeidet med partnere i det sivile samfunn og lokale næringsliv i disse landene. Gjennom samarbeidslandenes myndigheter, frivillige organisasjoner, bedrifter, fagforeninger, kulturmiljøer og forskningsmiljøer arbeides det for en bedring av levevilkårene for barn og unge. Å bidra til oppnåelse av FNs tusenårsmål er en sentral målsetting for dette samarbeidet.

Norsk støtte til barn og ungdom skal være rettighetsbasert, ikke-diskriminerende og det skal legges til rette for at barn selv kan påvirke sin egen situasjon. Utdanning generelt og spesielt for jenter støttes i flere land. Vaksinasjonsarbeid er satsingsområde fra norsk side, ved siden av tiltak for barn og unge som direkte eller indirekte er rammet av hiv/aids-epidemien. Norge støtter også tiltak for å bekjempe barnearbeid, handel med barn og for å forsvare barns rettigheter i krise- og krigssituasjoner.

Bistand til Afrika

Helse og utdanning hvor barn er en viktig målgruppe, er prioriterte sektorer for norsk samarbeid i flere land i Afrika. Grunntutdanninger en del av det bilaterale samarbeidet, samtidig som regjeringen også gir midler til utdanning gjennom organisasjoner som for eksempel UNICEF. Å sikre jenters rett til utdanning er en del av målet for utdanningsstøtten. Den norske støtten til helseprogrammer og hiv/aids-tiltak i flere av våre samarbeidsland inkluderer mor/barn helse,

vaksinering av barn, forbygging av hiv/aids-smitte blant barn og unge og tiltak for smittede og foreldreløse barn. Støtten til godt styresett i flere av våre samarbeidsland inkluderer arbeidet for å fremme barns rettigheter.

Bistand til Asia

Utdanning anses som et viktig element i fattigdomsbekjempelsen, og støtte til grunntutdanning er et høyt prioritert satsingsområde i Bangladesh, Nepal, Afghanistan, Pakistan, Vietnam og Sri Lanka. Tiltak for å fremme likestilling mellom jenter og gutter, samt mellom ulike sosiale grupper og vanskeligstilte barn tillegges stor vekt.

Bistand til Mellom-Amerika

I Guatemala støtter Norge tiltak på grunnskolesektoren, særlig gjennom tilrettelegging av tospråklige utdanningsprogrammer, utdanning for fred og et nasjonalt parlament for barn og unge. Dessuten gir Norge støtte til et prosjekt for å styrke opplæringen av guatemalansk politi til bedre å kunne ta seg av barn i konflikt med loven. I Nicaragua videreføres støtte til et større program for bekjempelse av vold mot kvinner og barn i hjemmet. I samarbeidet med nasjonale organisasjoner om forbygging av hiv/aids, er ungdom er en egen målgruppe. Barn og ungdom er også en viktig målgruppe innen kultursamarbeidet med Nicaragua.

Bistand til andre prioriterte områder

Konfliktsituasjonen i Det palestinske området rammer barn og ungdom spesielt hardt. Økende fattigdom og traumatiske opplevelser som følge av israelske militære aksjoner, overgrep mot familie-medlemmer og husødeleggelse bidrar til utrygge oppvekstvilkår. Fysiske hindre på skoleveien i form av veisperringer og utbredt to-skifts undervisning på overfylte skoler bidrar til å skape vanskelige lærings-betingelser. Støtte til utdanningssektoren er en prioritert del av Norges utviklingsarbeid i Det palestinske området.

Tilskudd via frivillige organisasjoner

Det gis støtte til både norske og lokale organisasjoner samt til internasjonale organisasjoner som retter sin virksomhet direkte eller indirekte mot barn og unge i utviklingsland. Dette omfatter støtte til organisasjoner som har barnerettigheter eller barnespørsmål som sitt spesielle mandat, eller til organisasjoner som har inkludert barn som en av flere målgrupper, eller i forbindelse med barnerelaterte tema. Dette gjelder støtte til beskyttelse og omsorg for barn i krig og konflikt, støtte til arbeid for å bekjempe vold og utbytting av barn generelt og som omfatter offer for menneskehandel, verste former for barnearbeid, barneprositusjon og kjønnslemlestelse. Videre omfatter det støtte til likestillingstiltak som berører barn og unge, og støtte til omsorg for foreldreløse og andre utsatte barn som en konsekvens av hiv/aids. Barn og ungdoms deltakelse er et viktig prinsipp i arbeidet med barn og noen organisasjoner fokuserer i økende grad på denne tematikken. Det går også betydelig støtte til barn og ungdom via støtte innenfor ulike sektorer, særlig utdanning og helse.

Kultur- og idrettstiltak i utviklingsland

En egen strategi for Norges kultur- og idrettssamarbeid med land i sør (2006-2015) gjelder fra 2006. Strategien legger til grunn at støtten til kultur og idrett skal fremme menneskerettighetene generelt og ytringsfrihet spesielt, gjennom utvekslingstiltak

og styrking av institusjoner og øvrig infrastruktur som tilrettelegger for et levende kultur- og idrettsliv. Delstrategien for idrettsamarbeid er særlig rettet mot barn og unge. Målsetningen er at tiltakene skal sikre maksimal tilgang til og deltakelse i egnede former for fysisk aktivitet gjennom satsning på breddeidrett ("idrett for alle"). Det legges særlig vekt på skoleidrett og fremme av organisasjoner og institusjoner som kan sikre bred anledning til idrettslig deltakelse. Samarbeidet med idrettens organisasjoner har en selvfølgelig plass på dette området.

Også på kulturfeltet rettes enkelte tiltak særlig mot barn og unge. Norsk Kulturskoleråd har blant annet støttet flere prosjekt. Utvekslingstiltak og konkurranser der barn og unge fra utviklingsland deltar, har også vært støttet gjennom Rikskonsertene og Førde internasjonale folkemusikkfestival.

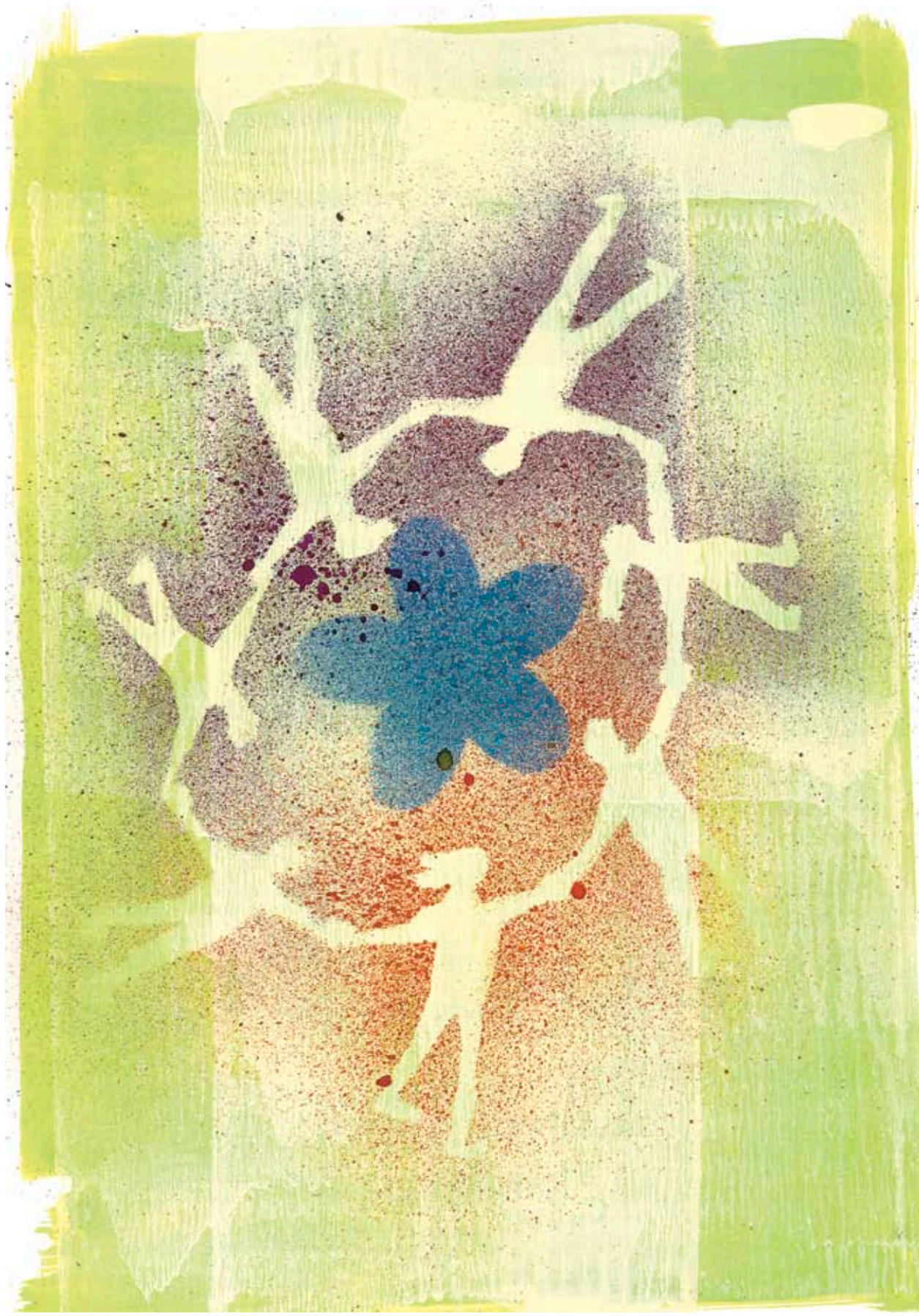
Informasjons- og opplysningsarbeid

Ungdom er en prioritert gruppe i opplysningsarbeidet. Mye informasjonsmaterieil retter seg mot skolene, og det er utviklet et skoleutvekslingsprogram. Både Utenriksdepartementet og Norad forvalter informasjonsstøtte til frivillige organisasjoner, journalister etc. Mye av informasjonen organisasjonene driver med midler fra denne informasjonsstøtten, er rettet mot ungdom. Det største tiltaket er en årlig kampanje i regi av de fem største frivillige organisasjonene. De siste årene har denne kampanjen gått under betegnelsen «Involveyourself». I 2004 ble det igangsatt en egen "Tusenårsmålskampanje".

«Bistandsaktuelt», som kommer ut med ti nummer i året, er utviklet til å bli en av de viktigste debattarenaene for bistand i Norge. Avisen kan også være godt egnet som utgangspunkt for diskusjoner i skoleundervisning, særlig i de høyere klassetrinnene.

MER INFORMASJON

<http://ud.dep.no>

FNs konvensjon om barnets rettigheter Kortversjon

1. **ALDER 18 ÅR** Alle under 18 år er barn, dersom ikke en tidligere alder er lovfestet av staten.

2. **INGEN DISKRIMINERING** Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

3. **TIL BARNETS BESTE** Ved alle handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Staten skal sikre at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller beskyttelsen av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn.

4. **STATENS ANSVAR** Det er statens ansvar å sette barnerettighetene ut i livet.

5. **FORELDREANSVARET** Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldrene og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne utøve konvensjonens rettigheter.

6. **RETT TIL LIV** Staten plikter så langt som mulig å sørge for at barn overlever og får utvikle seg.

7. **NAVN OG STATSBOGERSKAP** Barnet har, umiddelbart etter fødselen, rett til navn og nasjonalitet, og så langt det er mulig, å kjenne til sine foreldre og få omsorg av dem.

8. **IDENTITET** Staten skal respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet skal staten hurtig bistå med gjenopprettelse.

9. **HOLDE FAMILIEN SAMMEN** Barnet skal ikke skilles fra sine foreldre mot sin vilje, unntatt når dette er nødvendig av hensyn til barnets beste.

10. **GJENFORENE FAMILIEN** Søknader om familiegjenforening over landegrensar skal behandles på en positiv, human og rask måte. Barnet har rett til regelmessig kontakt med begge foreldre.

11. **ULOVLIG BORTFØRING OG TILBAKEHOLD** Staten skal bekjempe at barn blir tatt ulovlig ut av et land eller hindret fra å vende tilbake, og skal inngå avtaler med andre land for å få til dette.

12. **Å SI SIN MENING OG BLI HØRT** Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

13. **FÅ OG GI INFORMASJON** Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av alle slag og på alle måter.

14. **TANKE-, SAMVITTIGHETS- OG RELIGIONS-FRIHET** Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om dets rettigheter i slike spørsmål.

15. **ORGANISASJONSFRIHET** Barnet har rett til organisasjons- og forsamlingsfrihet.

16. **RETT TIL PRIVATLIV** Barnet skal ikke utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, i familien, i hjemmet eller i korrespondansen sin. Det skal beskyttes mot ulovlig angrep mot ære og omdømme.

17. **MASSEMEDIA** Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal oppmuntre massemedia og foreleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap sosiale ferdigheter og velvære, til å lage eget barnestoff, også for minoritetsbarn. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon.

18. **FORELDREANSVARET** Begge foreldrene har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet. Staten skal gi støtte og sikre utvikling av institusjoner, tjenester og tiltak for omsorg for barn, herunder også tatt hensyn til utarbeidende foreldre.

19. **BESKYTTELSE MOT MISBRUK** Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

20. **BARN UTEN OMSORG FRA FAMILIEN** Barn som er uten familiemiljø, har særlig rett på beskyttelse og omsorg, for eksempel ved plassering i fosterhjem, eller om nødvendig, ved egnet institusjon eller ved adopsjon.

21. **ADOPSJON** Nasjonal og internasjonal adopsjon skal bare finne sted i samsvar med loven, og skal

være autorisert av myndighetene. Adopsjon utenlands skal ikke resultere i urettmessig økonomisk fortjeneste, og bør betraktes som et alternativ til omsorgstiltak i barnets opprinnelsesland.

22. **FLYKTNINGEBARN** Barn som søker flyktningsstatus eller som anses som flyktninger, skal få behørig beskyttelse og humanitær hjelp. Staten skal i samarbeid med internasjonale organer hjelpe et barn som er alene til å bli gjenforent med sine foreldre.

23. **FUNKSJONSHEMMEDE BARN** Psykisk og fysisk funksjonshemmede barn har rett til å leve et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtilitt, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg. Barnet skal få undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling. Staten skal samarbeide med andre land om dette, og ta spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

24. **HELSE** Barnet har rett til å få den best mulige medisinske behandling og hjelp til å komme seg etter sykdom. Staten skal arbeide for å redusere spedbarns- og barnedødelighet, sikre at alle barn får nødvendig legehjelp, gi god helsemessig omsorg til mødre etter fødselen, bekjempe sykdom og gi orientering og utdanning om helse og riktig ernæring. Staten skal også avskaffe helsefarlige tradisjoner, samarbeide med andre land og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

25. **BARN UNDER OFFENTLIG OMSORG** Barn plassert i omsorgstiltak utenfor familiemiljøet har krav på periodisk vurdering av behandlingen og oppholdet der.

26. **SOSIALTJENESTER** Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.

27. **LEVESTANDARD** Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de levevilkår som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte.

28. **UTDANNING** Barnet har rett til utdanning. Staten skal gjøre grunnskoleutdanningen gratis og obligatorisk og gjøre ulike former for videregående utdanning tilgjengelig for alle barn, og sette i verk tiltak for å redusere tallet på de som ikke fullfører skolegangen. Disiplin i skolen skal utøves på en måte som er forenlig med barnets menneskeverd. Staten skal også fremme internasjonalt samarbeid om utdanning, og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

29. **MÅLET MED UTDANNING** Utdanningen skal fremme utvikling av barnets personlighet, og teoretiske og praktiske ferdigheter. Den skal skape respekt for menneskerettighetene og fremme holdninger om fred, toleranse, og vennskap mellom folk. Utdanningen skal skape respekt for naturen, og for barnets egen og andres kultur.

30. **MINORITETER OG URBEFOLKNING** Barn som tilhører en minoritet eller urbefolkningen, har rett til sammen med andre i sin gruppe, å leve i pakt med sin kultur, religion og eget språk.

31. **LEK OG FRITID** Barnet har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

32. **BARNEARBEID** Barnet har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- eller utviklingsmulighetene.

33. **NARKOTIKA** Barnet har rett til å bli beskyttet mot ulovlig bruk, omsetting og produksjon av narkotiske stoffer.

34. **SEKSUELL UTNYTTING** Barnet har rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttning og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttning skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt.

35. **BORTFØRING, PROSTITUSJON OG SALG** Staten har plikt til å gjennomføre nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre kidnapping, bortføring eller salg av barn til ethvert formål og i enhver form.

36. **ANNEN UTNYTTING** Staten har plikt til å beskytte barnet mot alle former for utnyttning som på noen måte kan være skadelig for barnets ve og vel.

37. **FENGSEL, DØDSSTRAFF OG TORTUR** Barn skal ikke utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dødsstraff eller fengsel på livstid uten mulighet for løslatelse er ikke tillatt hvis forbrytelsen ble utført før fylte 18 år. Barn som er i fengsel, skal holdes atskilt fra voksne, om ikke det motsatte anses å være best for barnet. Fengsling skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Pågripelse og fengsling skal skje på lovlig måte, og barnet har rett til juridisk og annen egnet bistand og til å få en rask og uavhengig overprøving av sin sak.

38. **BARN I KRIG** Staten skal sette i verk tiltak for å hindre at barn som ikke er fylt 15 år, tar direkte del i krigføring.

39. **REHABILITERING OG REINTEGRERING** Staten er forpliktet til å iverksette alle hensiktsmessige tiltak for å sikre rehabilitering og sosial reintegrering av barn som er offer for misbruk, utnyttning, forsømmelse, tortur, væpnede konflikter eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

40. **BEHANDLING I SAKER OM STRAFF** Barn som er anklaget eller dømt for straffbare handlinger har rett til en behandling som fremmer dets følelse av verdighet og egenverd og styrker dets respekt for menneskerettighetene. Målet er at barnet påtar seg en konstruktiv rolle i samfunnet. Staten skal fastsette en kriminell lavalder. Det skal være mulighet til å få overprøvet en straffedom av en høyere myndighet eller domstol. Barnet skal få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke snakker det språket som blir brukt.

41. **NÅR ANDRE LOVER ER BEDRE** Hvis annen nasjonal lovgivning eller folkeretten sikrer barnet bedre enn med denne konvensjonen, gjelder disse lovene, og ikke konvensjonen.

42. **KJENNSKAP TIL KONVENSJONEN SKAL SPRES** Staten er forpliktet til å gjøre konvensjonens innhold kjent for barn og voksne.

Årets barne- og ungdomskommune

Siden 2003 har Barne- og likestillingsdepartementet kåret en Årets barne- og ungdomskommune. Barne- og likestillingsministeren inviterer til nominering i et brev som går til kommunene i april. Ungdomsråd og andre innflytelsesorgan for barn og ungdom oppfordres også til å komme med forslag. Frist for nominering er 1. september. En jury nedsatt av departementet står for utvelgelsen.

Hensikten med ordningen er å stimulere flere kommuner til å utvikle en god barne- og ungdomspolitik gjennom å løfte fram gode eksempler på ulike typer av virksomhet for barn og ungdom. Kommunen må være god på samspill lokalt; mellom ulike etater og tjenester, og mellom offentlig og frivillig sektor. Kommunens arbeid for å gi barn og ungdom reell innflytelse er spesielt viktig.

Årets barne- og ungdomskommune kåres på en årlig konferanse om barne- og ungdomspolitik.

MER INFORMASJON: www.bld.dep.no

Kommuner som har blitt utnevnt:

2006: Vågå

2005: Ski

2004: Bjugn

2003: Eidskog

Vågå fekk utnemninga i 2006

Vågå ligg i Oppland sentralt ved foten av Jotunheimen, med ei rekkje naturgjevne og tilrettelagte føresetnader som gir rikt monn for det gode liv. Vågå har eit variert næringsliv, gode fritids- og rekreasjonstilbod, eit kulturtilbod av både høg kvalitet og allsidig innhald, gode oppvekstvilkår og ein kommune som tenkjer utvikling og moglegheiter.

“I juryens begrunnelse for valg av Vågå i 2006 pekes det spesielt på en desentralisert skolestruktur med oppvekstsentre i grendene, det brede kulturtilbudet og det aktive ungdomsrådet.”

To av dei overordna måla i kommuneplanen for Vågå er å:

- sikre eit oppvekstmiljø som gjev tryggleik mot fysiske og psykiske skader
- gje barn og unge tilbod som samla kan gje den enkelte utfordringar og ein meningsfylt oppvekst.

SKULAR OG BARNEHAGAR

I Vågå er det skular og barnehagar i grendene i tillegg til ein barneskule og ein ungdomsskule i sen-

trum. Vågå har full barnehagedekning og ein desentralisert skulestruktur med fleire oppvekstsenter for å sikre ein trygg og lett overgang frå barnehage til skule i barna sitt eige nærmiljø. Det er vedteke særskilte overgangsordningar ved skulestart og skifte av skule vidare i skuleløpet, i tillegg til at kommunen har særskilde overgangsordningar for barn med ulik funksjonshemming.

DELTA KING OG INNVERKNAD

Kommunen har utarbeidd ein eigen barne- og ungdomsplan for det kommunale arbeidet med barn og unge. Ved rullering av planen får barn og unge kome med innspel til kva som bør prioriterast i handlingsplanen.

Dei større skulane/oppvekstsentra har elevråd med representantar frå alle årstrinn. Dei skal oppleve at det dei seier blir høyrte og teke på alvor og barna skal oppleve å ha medverknad på eigen kvardag.

Klubbstyret på ungdomsklubben er demokratisk valt og har ulike ansvarsoppgåver i samband med den daglege drifta. Klubbstyret har stor innverknad på innkjøp og tilstellingar på Klubben og ei idékasse der alle kan kome med sine ynskje og tankar.

Barn og unge har reell medverknad og innverknad. Dei blir stadig utfordra på samarbeid og til å kome med innspel i saker som går på ungdoms interesser og utviklingstiltak i kommunen. Ungdomsrådet blir oppfordra til å kome med uttaler til ulike politiske saker som blir fremma i kommunen. Ungdomsrepresentantar blir inviterte til å sitte i ulike kommunale/ikkje-kommunale utval og grupper, til dømes i Fagleg forum for oppvekstvilkår, arbeidsgruppe for psykisk helse og i juryar av ulike slag. Representantar frå Ungdomsrådet var med i heile prosessen ved tilsettinga av ungdomskonsulent og ein representant frå Klubbstyret deltok i prosessen ved tilsettinga av klubbmedarbeidar.

Ungdomsrådet arbeider stadig med nye prosjekt i tillegg til politiske saker. Dei har møte med ungdomskonsulenten om lag ein gong i månaden og får godkjent fråvær frå skulen desse timane. Ein ungdomsrådsrepresentant sit i Ungdommens Fylkesting. Politikarane i Vågå, valde i 2001 å høyre på ynskje frå ungdommane sjølve om å få i stand eit eige aktivitetshus for barn og unge. Ungdommane sikra seg tilknytning til det tidlegare framhaldskulebygget ved å delta aktivt i både planleggings-, utformings- og renoveringsfasane av bygget; som i dag rommar både lokala til Kulturskulen og Ungdomsklubben.

KULTUR, FRITID, IDRETT OG FOREININGSLIV

Ungdomsklubben har opningstid fast to kveldar i veka og ein laurdag i månaden for ungdom mellom 13–19 år med moglegheiter for aktivitetar som til dømes internettkafé, filmkafé, spelerom og diskotek. Fyste torsdagen kvar månad er det Juniorklubb for 5.–7. klasse. Kommunen har ein ungdomskonsulent i 100 % stilling, som ledd i det førebyggjande arbeidet. Ungdomskonsulenten har mellom anna ansvaret for drifta av Ungdomsklubben, oppfølging av Ungdomsrådet og er elles barn og unge sin kontaktperson i kommunen.

Kulturskulen har tilbod innan musikk, kor, dans og drama til barn frå under skulealder til vaksne. Det er rockeverkstad, danselokale og hobbyverkstad. Kulturskulen set opp mange forestillingar gjennom året, og barn og unge frå kulturskulen er i stor grad med å få kulturlivet i Vågå til å blomstre. Det er årlege turar til Oslo/Trondheim med verkstadar, forestillingar, omvisingar og utstillingar for elevane. Elles er det mange lokale deltakarar på Ungdommens Kulturmonstring kvart år. Vågå har sidan starten av kunne tilby alle grunnskuleelevane profesjonelle kunst- og kulturformidlingstilbod gjennom den kulturelle skulesekken. I tillegg har Vågå ei spesiell avtale med Rikskonsertane.

Vågå har eit nytt, flott kulturhus med kino, idrettshall og svømmehall. Det er stor aktivitet på alle desse områda. Neste år vil både kulturhus og idrettshall bli vesentleg utvida og oppgradert for eit større publikum. Idretten i Vågå famnar om det meste. Det er allidrett, ski, friidrett, fotball, handball, klatring, kampsport, hest og motocross. Det er ca. 450 aktive barn og unge opp til 19 år. Idrettshallen er full alle vekedagar, og i helgene er det ofte handballkampar. Kommunen har tilsett ein idrettsmedarbeidar i 50 prosent stilling og har elles eit velfungerande idrettsråd. Det er totalt 14 idrettslag/-klubbar i kommunen og Idrettsrådet fordelar driftstilskotet frå kommunen som ligg godt over fylkessnittet. Det finns mange gode idrettsanlegg i kommunen, og i grendene. Nærmiljøanlegg blir prioritert og dei er plasserte nære skular/oppvekstsentra.

Kommunen har nær kontakt med foreiningslivet i Vågå og både Idrettsrådet og Musikkrådet har medverknad i beslutningsprosessar rundt fordeling av driftstilskot til lag og foreiningar.

Vågå er med i eit interkommunalt samarbeidsprosjekt med kommunane Sel og Dovre om oppsetting av Ungdomsmusikal. Våren 2007 er det premiere på Hair, og det er i år 10-års jubileum for dette svært vellykka prosjektet. Det er med omlag 100 deltakarar frå heile regionen (Nord-Gudbrandsdal), og med profesjonelle instruktørar/regissør får musikalane eit høgt nivå.

UNG I VÅGÅ

Ungdomsrådet i Vågå oppretta i 2004 nettportalen ungivaga.no. Dette er ungdom i Vågå si eiga nettside kor ungdom sjølv beskriv korleis det er å være ung i Vågå

og kva som skjer. Drifta av nettsida er avhengig av ungdom med interesse og engasjement for dette arbeidet. Ungdomsrådet har i samarbeid med Frivilligsentralen fått i stand ein Småjobbsentral der ungdom tek arbeidsoppgåver for eldre for ein rimelig pris. Eit eige "Barnepasskurs" for ungdom som frivilligsentralen har arrangert, gjev godkjende barnepassarar som mellom anna blir nytta gjennom Småjobbsentralen. Kommunen set kvart år av ein sum og oppfordrar ungdom til å søkje sommararbeid i kommunen. Målet er i tillegg til å gje arbeidserfaring å gje ungdommane eit positivt tilhøve til arbeidslivet i eigen kommune. I økonomiplanen for 2007–10 er det lagt inn finansiering av i alt 8 lærlingplassar. Kommunen ser dette som nødvendig for å sikre rekruttering av arbeidstakarar innan pleie/omsorg og barne- og ungdomsarbeid.

NÆRMILJØ OG INKLUDERING

Vågå kommune har status som Trygt Lokalsamfunn etter Verdens Helseorganisasjon (WHO) sine kriteria. Godkjenninga kviler og i stor grad på tiltak retta mot barn og unge, når det gjeld trafikktryggleik, tryggleik i oppvekstmiljø, barnehage og skule, fritidsulykker, førebygging av rus- og sosiale problem og støtte til frivilljuge lag og organisasjonar.

Ungdomsråda i regionen samarbeider om ulike prosjekt. Særleg med tanke på tilstellingar for ungdom frå heile regionen eller ved drøfting av ulike saker som er relevante for heile regionen. "Trygt heim for ein 50-lapp" for ungdom i heile regionen (seks kommunar) er etablert og fungerer godt. Vågå har hatt eit vellykka natteramnprosjekt sidan 2002. 50 frivillige foreldre/andre vaksne går kvar sesong. Kommunen har også slutta seg til felles alkoholpolitisk plan for Nord-Gudbrandsdalen, Dette betyr blant anna å avgrense tilgangen til alkohol og ansvarleggjera foreldra gjennom FAU i arbeidet med å hindre rusmisbruk blant barn og unge. Vågå har etablert kommunalt foreldreutval med to representantar for kvar skule/oppvekstsenter som også skal bry seg om oppvekstvilkåra i kommunen.

Ein kveld i veka er det gratistilbod i svømmehallen. Vågå kommune har vedteke "Manifest mot mobbing" og erklært kommunale bygg og eigedomar som "Rasismefri sone".

HELSE OG SOSIAL

Vågå kommune har etablert ei barne- og familieverngruppe, som er eit tverrfagleg, rådgjevande organ i

saker av vanskeleg karakter og som fell inn under lov om barneverntenester. Barnevernleiar har leiarfunksjon i gruppa, som elles er samansett av representant frå barneverntenesta, helsestasjonslege eller skulelege, dei to helsesøstrene, representant frå PP-tenesta og psykiatrisk sjukepleiar. Frå mars 2006 har Sel og Vågå kommunat etablert felles barnevernteneste, administrativt underlagt Sel kommune. Målsettinga med fellestenesta er å sikre rekruttering og kompetanse og dermed betre kvalitet i tenestene. Ved etablering av felles teneste vart også personalressursane styrka.

Fagleg forum for oppvekstvilkår er eit administrativt samarbeidsorgan for førebygging og generelle tiltak for barn og unge 0–18 år i Vågå kommune. Forumet skal fange opp problem, vera ein kreativ idébank og melde behov vidare til ansvarlege instansar. Forumet er og høyringsinstans i plansaker som gjeld barn og unge i kommunen. Kommunen har gode planar for å førebyggje og fange opp psykososiale problem. Det er avsett midlar i opptrappingsplanen til m.a. kompetansehevingstiltak til kommunens tilsette som arbeider med barn og unge. Det trengst meir kunnskap om barn av foreldre med psykiske lidningar, og til førebyggjande tiltak som blant anna for spiseforstyrningar.

Vågå kommune samarbeider med Lom og Skjåk kommune om svangerskapskontroll og jordmorteneste. Frå 1.1.2007 blir jordmørvaktordninga utvida til å gjelde heile Nord-Gudbrandsdalen (seks kommunar). Kommunen har to heile helsesøsterstillingar med helsestasjon og skulehelseteneste som hovudoppgåver. Ei stilling er knytta til Helsestasjon for ungdom, og båe har viktige funksjonar innan barne- og ungdomspsykiatrien.

Vågå kommune har to tilrettelagte bustader med heildøgns bemanning for å gje avlastning til familiar med funksjonshemma barn. Alternativt kan kommunen gje tilbod om avlastning i andre familiar. Kommunen har etablert ei tverrfagleg samarbeidsgruppe for barn og unge med spesielle behov. Leiande helsesøster er leiar i gruppa, som elles er samansett av helsesøster, representant frå NAV og representant frå PP-tenesta. Gruppa er eit tverrfagleg, rådgjevande organ for ulike ansvarlege instansar. Klientretta saker blir tekne opp når løyve frå foreldre føreligg.

Det er 3766 innbyggjarar i kommunen per 1. januar 2006 og av dei er 791 (21 prosent) under 17 år.

Publikasjonen er utgitt av Barne- og likestillingsdepartementet.

Publikasjonen inneholder budsjettinformasjon fra:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Barne- og likestillingsdepartementet

Justis- og politidepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Kultur- og kirkedepartementet

Kunnskapsdepartementet

Kommunal- og regionaldepartementet

Landbruks- og matdepartementet

Miljøverndepartementet

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Samferdselsdepartementet

Utenriksdepartementet

Publikasjonen erstatter ikke de enkelte fagdepartementenes budsjettproposisjoner, men omtaler de viktigste innsatsområdene for barn og ungdom på tvers av departementenes ansvarsområder.

Publikasjonen kan siteres fritt med tydelig angivelse av kilde.

Barne- og likestillingsdepartementet

Barne- og ungdomsavdelingen

Postboks 8036 Dep, 0030 Oslo

Utgitt av: Barne- og likestillingsdepartementet

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter, Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no Faks: 22 24 27 86

Andre (ikke offentlige instanser) retter sine bestillinger til:
Akademika AS, postboks 84 Blindern, 0314 Oslo
E-post: offpubl@akademika.no Tlf. 22 18 81 00 / 800 80 960

Publikasjonen finnes på internett: odin.dep.no/bld
Publikasjonskode: Q-1127 B

Illustrasjoner: M.M.Malvin

Design: Grafia Kommunikasjon AS / Marianne Bøen

Trykk: Grafia Kommunikasjon AS – 01/2007 – opplag 7500

